

A BARCSÁGI HÉTFALU HELYNEVEI

BEVEZETÉSEL ES MAGYARÁZATOKKAL KOZZETESZI

ÁRVAY JÓZSEF

MINERVA IRODALMI ÉS NYOMDAI MŰINTÉZET R.-T.
KOLOZSVÁR

1943

ERDÉLYI
TUDOMÁYOS INTÉZET
KOLOZSVÁR IV.
ERZSÉBET-ÚT 21.

A BARCASÁGI HÉTFALU HELYNEVEI

BEVEZETÉSSEL ÉS MAGYARÁZATOKKAL KOZZÉTESZI

ÁRVAY JÓZSEF

MINERVA IRODALMI ÉS NYOMDAI MŰINTÉZET R.-T.
KOLOZSVÁR

1943

FELELŐS KIADÓ: ÁRVAY JÓZSEF

MINERVA R.T. KOLOZSVÁR 469

FELELŐS VEZETŐ: MAJOR JÓZSEF

E L Ő S Z Ó

Hétfalu helyneveinek ez a gyűjteménye hat esztendeje megkezdett, de kényszerű, hosszú szünetekkel megszakított munkával készült el.

1936 őszétől kezdve az akkori kolozsvári rumén tudományegyetem néhány magyarszakos hallgatóját dr. SZABÓ T. ATTILA egyetemi tanár úr, azidőben múzeumi levéltáros, népnyelv-tanulmányozásra képezte ki. Magam, mint brassai, 1937 tavaszán a Brassó közelében lakó hétfalusi csángók nyelvének tanulmányozásához kezdtem hozzá. Különösen a helynevek keltették fel érdeklődésemet. Így Hétfalu helyneveinek összegyűjtését tűztem ki első céloomul.

A jelenkori helynévanyag lejegyzése mellett szükségessé vált a történeti helynévanyag összegyűjtése is. A helyszínen egyházközségi levéltárakban 1762-től, telekkönyvi, községi és erdészeti térképeken 1872-től kezdve találtam helynévi adatokat. A Hétfalut negyedfélszáz esztendeig zálogban tartó Brassó város levéltárában végzett kutatásaim eredménytelenek voltak. A levéltár igazgatójának közlése szerint a Brassó és Hétfalu között több, mint száz évig tartó pereskedéskor a Brassó városától készített régi hétfalusi föld- és erdőösszeírásokat, valamint a községek régi irattárait az erdélyi főkormányzéseknek küldték be. Hiába hivatkoztam a százéves pert tárgyaló egykorú írók azon egyöntetű vallomására, hogy Brassó városa a régi okiratokat csak másolatban, nem pedig eredetiben terjesztette be a guberniumnak, a levéltár hétfalusi anyagához nem juthattam hozzá. 1937 nyarán Budapesten csak a Magyar Nemzeti Múzeum kéziratárában őrzött PESTY FRIGYES-féle kéziratot helynévgyűjteményből másolhattam le az eléggé gazdag 1865. évi hétfalusi helynévgyűjtést. Az erdélyi főkormányzések levéltára akkor a kutatók előtt zárva volt.

Helyszíni gyűjtésemet 1938 és 1939 nyarán, valamint a karácsonyi és a húsvéti szünetidőn folytattam. Közben a helynevek eredetének vizsgálata szükségessé tette, hogy a hétfalusi csángók és rumének eredetének s a falvak népiségtörténetének kérdéseivel is foglalkozzam. E téren a magyar, szász és rumén történetírás alig

mutathat fel két-három tiszteletreméltó, de szempontjaik miatt nagyon is hiányos és elavult részletmunkát. Az eddigi eredmények és nézetek az újabb adatok megvilágításában nagyobbbrészt téveseknek bizonyulnak vagy pedig íróik faji elfogultsága miatt éppen hamisak. Minthogy a falvak történetének ismerete nélkül a helynévanyag sok sajátsága megmagyarázhatatlan maradt volna, Hétfalu település-, népiség- és népesedéstörténeti adatainak összegyűjtéséhez is nekikezdtém. Ez aztán helyszíni helynévgyűjtésem befejezését meglehetősen hátráltatta.

Munkám nehéz körülmények között haladt. Bár a kolozsvári egyetem dr. KRISTÓF GYÖRGY egyetemi tanár úr szíves közbenjárására hivatalosan igazolta, hogy a helynevek összegyűjtése tanári szakdolgozatom tárgyául szolgál, hétfalusi tartózkodásaim mégis kezdettől fogva felkeltették a rumén hatóságok és a ruménség vezetőinek gyanakvását. A községi térképek lemásolása, valamint amiatt, hogy állandóan bejártam Hétfalu kiterjedt határát (ezt délről éppen a rumén megszállás előtti magyar-rumén országhatár határolja s a Tömösi-, Ósánci- és Bodzai-szoros szeli át!), a tisztán tudományos célú munkámat félremagyarázták. 1939 szeptemberében a külpolitikai események következtében ez a gyanakvás annyira fokozódott és veszélyessé vált, hogy kénytelen voltam Hétfalut és az akkori Románia területét nehéz körülmények között elhagyni.

Helynévgyűjtésem csak egy év múlva, a második bécsi döntés után Kolozsvárra visszatértemkor került vissza birtokomba. Hétfalu azonban rumén megszállás alatt maradt és így gyűjtésem egyes hiányait egyelőre nem pótolhatom. A magyar helynevek rumén megfelelőit csak Bácsfaluban gyűjtöttem össze, s Háromfalu rumén erdészeti térképein szereplő rumén helyneveket jegyezhettem le. Hiányosak három község utcanévei is. A községek utcáiról érthető okokból nem készíthettem térképeket. A falvaktól északra a síkságon fekvő dűlők neveit összegyűjtöttem ugyan, de fekvésüket még nem rajzoltam bele térképeimbe. Mindezen munkák elvégzését már a rumén hatóságok egyre fokozódó gyanakvása és megfigyeltetésem gátolta meg. Hiánya helynévgyűjtésemnek az is, hogy — az 1762. évi adatokat leszámítva — jobbára csak 1865-től kezdve szerepelnek benne helynévtörténeti adatok. Egyelőre e hiány eltüntetése sem lehetséges. Mint már előadtam, Hétfalu régebbi történeti helynévanyagának forrásai egyrészt Brassó város levéltárában, másrészt Budapesten az erdélyi főkormánysház levéltárában lehetnek. Ezidőszert mindkét levéltár hozzáférhetetlen a kutatás számára.

Addig is azonban, míg az említett hiányok pótlása majd lehetővé válik, dr. Szabó T. Attila egyetemi tanár úrnak és az Erdélyi Tudományos Intézet vezetőinek ösztönzésére úgy vélem, némi szolgálatot tehetek azzal is a most megindult erdélyi helynévtörténeti kutatásnak, ha gyűjtésemet ebben az — 1939-ben megírt — állapotában közrebocsájtom.

Sok mindenkinek tartozom őszinte köszönettel, akik munkám elkészülését és megjelenését lehetővé tették. Mindenekelőtt hálás tanítványi szeretettel dr. Szabó T. Attila egyetemi tanár úrnak fejezem ki köszönetemet. Ő volt, aki a népnyelv és a helynevek iránt érdeklődésemet felkeltette, s a népnyelv tanulmányozására, a magyar népi lélek egyik legnagyobb kincsének megismerésére kiképezett. Munkámat kezdettől fogva ő irányította, s állandó bűzdítése nélkül — a megszállás éveiben a helyszíni adatgyűjtés elé tornyosuló nehézségek miatt — Hétfalu helyneveinek ez a gyűjteménye el sem készült volna.

Őszinte köszönettel tartozom dr. Kristóf György egyetemi tanár úrnak, amiért Hétfalu helyneveinek összegyűjtését és feldolgozását tanári szakdolgozatom tárgyául engedte választanom. Ezzel nemcsak időt biztosított, hanem — a közbenjárására kapott egyetemi igazolvány révén — a hétfalusi rumén hatóságok gáncsoskodása ellenére lehetőséget is nyújtott munkám elvégzésére. Hálásan köszönöm dr. György Lajos egyetemi tanár úrnak, kisebbségi sorsunkban a kolozsvári magyar egyetemi hallgatók tanulmányi igazgatójának, valamint dr. Mester Miklós országgyűlési képviselő úrnak, a budapesti Külföldiek Kollégiuma igazgatójának, amiért lehetővé tette, hogy Hétfalu történeti helynévanyagának kiegészítése és a falvakra vonatkozó történeti adatok gyűjtése céljából 1937-ben három hónapot tölthessek Budapesten a Külföldiek Kollégiumában. Ugyancsak hálás köszönetemet fejezem ki dr. Tamás Lajos egyetemi tanár úrnak, az ETI igazgatójának, nemcsak azért, hogy legteljesebb megértéssel elhárította munkám megjelenésének anyagi akadályait, hanem azért is, hogy a sajtó alá rendezés során hasznos tanácsaival támogatott.

S végül, de nem utolsó sorban, ha a külső körülmények miatt egyelőre névleg nem is emlékezhetem meg róluk, annál nagyobb szeretettel köszönöm mindenki támogatását, aki Hétfaluban magyar vendégszeretettel fogadott, gyűjtésemben útbaigazításával segített és adatközlésével lehetővé tette az itt közölt kétezer hétfalusi helynév összegyűjtését.

Kolozsvár, 1943. március hó.

Árvay József

B E V E Z E T É S

I.

A Barcasági síkság délkeleti szögletében, Brassó városától keletre, a Délkeleti Kárpátok lábánál terül el *Hétfalu*. Valójában hét külön községből áll; ezek közül a *Négyfalunak* nevezett *Bácsfalu*, *Türkös*, *Csernátfalu* és *Hosszúfalu* elnyúló hosszú sorban ma már teljesen egybeépült, a *Háromfalu* néven ismert *Tatrag*, *Zajzon*, *Pürkerec* pedig tőlük s egymástól is kis távolságra fekszik. A nagyobb részben magyar, kisebb részben rumén lakosságú falvak magyar lakóit a környező székelység és köznyelvünk *hétfalusi csángók* nak nevezi. A háromszéki székely néptömb déli szomszédságában élő hétfalusi csángók mindmáig sajátos eredet tudatát őrzik és sajátos tájnyelvet beszélnek. Magukat a szomszédos székelyektől megkülönböztetve *hétfalusi magyaroknak* hívják, s mintegy megvetik és lenézik a „székél magyar“ testvért, mint ez is a „csángó“-nak nevezett hétfalusi magyart. E sajátos hagyomány, magatartás és nyelvjárás keletkezése nehezen volna másként elképzelhető, ha nem volna valóban történeti alapja. A hétfalusi helynevek sok sajátosága értelmetlen maradna a névadó lakosság eredetének ismerete nélkül, ezért röviden át kell tekintenünk Hétfalu történetét és a rendelkezésünkre álló adatok alapján feleletet kell keresnünk arra a kérdésre, hogy a hétfalusi csángók a magyarságnak milyen néprészéből valók.

Hétfalu községei közül Négyfalu 1366-ban, Zajzon 1367-ben, Tatrag 1484-ben, Pürkerec 1500-ban tűnik fel először okleveleinkben, bár a falvak sokkal előbbi települések. Keletkezésükről nincs semmi közvetlen adatunk, s így e kérdésben csak a Barcaság településtörténete, az erdélyi népiségtörténeti tények, a hétfalusi falu- és helynevek nyelvészeti vizsgálata, valamint a falvakra vonatkozó későbbi oklevelek adataiból levonható következtetések igazíthatnak útba.

A Barcaságon a ma itt élő népek közül a magyarság az ös-foglaló és első megtelepülő. E védelmi-szempontról annyira fontos területen a királyi hatalom szervezetének s a betelepülő magyarságnak első nyomai a XI. század elején jelennek meg. Mint egykori gyepüelve, vagyis gyepün kívül eső terület, birtokbavételekor és megtelepülése kezdetén az egész Barcaság királyi birtok volt. Az első szervezet, mely e területen berendezkedett, a cenki vár védőrsége. A Kárpátok fontos átjáróinál álló hatalmas Cenk-hegyi vár, falainak építési módja s a falai alatt talált régészeti leletek tanúsága szerint még a magyarok betelepülése előtt, a népvándorlás idejének vége-felé keletkezett.¹ A vár, s ezzel együtt a Barcaság birtokbavételének idejét ma már eléggé pontosan ismerjük. Az 1455-ben lebontott vár területén 1933 nyarán egy kis templom alapjait fedezték fel, s az ásatások az okleveles adatból már ismert, 1455-ben szintén lebontott Szent Lénárd-templom alapjait tárták fel. A vártemplom legelső alakjában, pontosan megállapíthatóan, a XI. század elején épült egy pogánykori kultuscélokat szolgáló kút fölé.² Kétszáz évvel korábban tehát a szászok barcasági betelepülésénél, s minthogy akkor egyetlen olyan nép sem lakott itt, mely a nyugati kereszténységhez tartozott volna, a vártemplomot kétségtelenül a magyarok építették, a keresztény hitre térésük után, pogány áldozati kútjuk fölé. A vár alatt fekvő Brassó város mai alaprajzában a későbbi németes elrendeződésű utcáktól elütő kis városrész ma is világosan mutatja, hogy a vár közvetlen aljában a magyar várörök és várnépség telepe már jóval a szászok betelepülése előtt ott állott.³

¹ Orbán Balázs, *A Székelyföld leírása történelmi, régészeti, természetrajzi s népismei szempontból*. Bp., 1873. VI, 349—353. Treiber G., *Die Anlage der Brasoviaburg*. A „Das Burzenland“ gyűjteményes munka (kiadja Jekelius E.) „Die Dörfer des Burzenlandes“ című IV. kötete I. részében (Brassó, 1929) 78—79. Schuller F., *Die Geschichte der Brasoviaburg*. Uo. 79—86. Vö. még Keöpeczi Sebestyén József alább i. m. 16—17.

² Treiber G., *Ausgrabung der Burgkirche der Brasovia-Burg auf der Zinne bei Kronstadt*: Siebenbürgische Vierteljahrsschrift (Korrespondenzblatt für Siebenbürgische Landeskunde) 57—1934, 38—42. Ferenczi Sándor, *A brassói Szent Lénárd-egyház*: Pásztorú XX—1934, 232—233. Uö. *Die Bauperiode der Burgkirche der Brasovia-Burg auf der Zinne bei Kronstadt*: Siebenbürgische Vierteljahrsschrift 58—1935, 75—99. (Vö. még: Uö., *Az egykori Kászonszék régészete. A kászoni székelyek letelepülése és eredete*. Kolozsvár, 1938. 87. l. 225. j.). Prox A., *Die Zisterne in der Brasoviaburg*: Mitteilungen des Burzenländer Sächsischen Museums III—1938, 7—10. Keöpeczi Sebestyén József, *A Cenk-hegyi Brasovia-vár temploma*: Erdélyi Múzeum XLV—1940, 269. kk. és Erdélyi Tudományos Füzetek 121. szám.

³ Treiber G., *Das Burzenland* III. k. I. rész, 51.

A Barcaságba, az ország e legszélső pontjára, bizonyára már csak kevés telepes magyar jutott, s a XI—XIII. században a magyarságot itt inkább csak a katonai szállásokban élő határőrség képviselte.⁴ A barcasági helynevek egy csoportja s a környező területek településtörténete is arra mutat, hogy a határvédelemben a magyar határőrség mellett nagy szerep jutott a Barcaság birtokbavételekor itt talált vagy esetleg akkor ide telepített besenyőknek is. A Barcaság legnagyobb patakjainak, a *Barca*, *Törcs*, *Tömös*, *Tatrang*, *Zajzon* s a Brassó városának nevet adó egykori *Brassó* pataknak neve bolgár-török vagy besenyő eredetű.⁵ E nevek

⁴ Maksay Ferenc, *A szászok megletelepülése*. Az „Erdély és népei” című kiadványban (szerk. Mályusz Elemér. Bp., 1941) 89.

⁵ *Brassó* nevének török eredetét Rásonyi Nagy László fejtette meg. Miként Melich János a *Krassó* folyó- és városnevet egy bolgár-török *karašu* 'fekete víz' szóból eredeztette (HkM. 25—29) Rásonyi Nagy László hasonló módon Brassó nevét egy bolgár-török *boro-šu* 'szürke víz' szónak szláv közvetítéssel változást szenvedett *brošu* alakjából magyarázta (MNY. XXIV, 311—318, XXV, 17—27). A *Brassó* pataknév ma már ugyan nem él, de az egykor *Brassó*, ma Vidombák nevű patakot a barcasági magyarok ma is *Tisztavíz* névvel, tehát az egykori török *boršu* név szószertinti fordításával jelölik. Rásonyi Nagy László idézett tanulmánya után megjelenő egyik oklevélkiadványban 1360-ban oklevélileg is szerepel a *Brassó* folyó neve (1360: ... item tria molenina, scilicet unum super *fluvio Brassou* vocato ac duo in fluvio Themes. Barabás Samu, Székely Oklevéltár. Bp., 1934. 24). Az egykor *Brassó*, ma Vidombák vagy *Tisztavíz* nevű patak ugyan 3—4 kilométernyire folyik el a várostól, de már régen lejegyzett s ma is élő hagyomány szerint kezdetben Brassó városa e patak és a mai városhely között a síkságon kezdett épülni, s csak később vonult fel a jól védhető völgykatlanba. Hogy a régi Brassó csakugyan a Vidombák-patak partján kezdett épülni, azt megerősíti Höntert Rezső barátom szíves szóbeli közlése is. Szerinte a Barcaságon feltétlen számolni kell a folyómedrek változásával. A havasokból lezúduló hegyipatakok a síkságon törmelék-kúpokot építenek, amelyek még ma is teljesen bizonytalanná teszik állandó meder kialakulását. A Vidombák, az egykori *Brassó*-patak is a városhoz jóval közelebb folyt, mintegy másfél kilométernyire közelítette meg a mai Óbrassót, amint ezt a vidék felszíni formái is mutatják. A mai Vidombák-meder és a Tömös-csatorna között, mostani összefolyásuktól jóval délebbre, közelebb Brassóhoz, elhalt folyómeder (morotva) maradványát véli felfedezni, amely mélyebb területre vezet, mint a folyóból való kiindulási helye. Megállapítható, hogy a brassaiak a Tömös-csatornát a Vidombáknak eme feltételezett medrére vezették. A Vidombák medrének északabbra való eltolódása folytán e régi meder Brassó felé irányuló része a Tömös-csatorna egykori betorkolásáig elhalt, mocsaras területté vált. A régi meder másik része amiatt nem halt el, mert a torkolat nélkül maradt Tömös-csatorna vízlevezetője maradt. Tehát a mai Tömös-csatorna a Vidombák medrének egyik részében folyva, a régi helytől jóval északabbra torkollik az új-medrű Vidombákba. Ez a mederrész és az elhalt mederrész világosan bizonyítja, hogy a Vidombák, az egykori *Boršu* > *Brassó* nevű patak egykor mintegy másfél kilométernyire közelítette meg a mai Óbrassót, s Brassó városának a mai helytől északabbra való keletkezéséről szóló

azt bizonyítják, hogy a Barcaságra az egykor itt lakó bolgár-törökök mellé vagy után — a magyarokat megelőzően — besenyők költöztek be; a magyarok már a besenyő nyelvből kölcsönözték e patakneveket, melyeket aztán a később betelepülő szászok és rumének már kétségtelenül mind a magyar nyelvből vettek át. A királyföldi szászok II. Endre királytól kapott 1224. évi kiváltságlevelében szereplő, a Barcaságot északnyugatról határoló Persányi-hegységet jelölő „Silva Blacorum et Bissenorum“ („oláhok és besenyők erdeje“) helynév szintén az egykor itt élő besenyők emlékét őrzi.⁶ — A Magyarország nyugati és déli határszélein

régi feljegyzéseket is figyelembe véve, joggal tekinthető a város névadó patakának. — Rásonyi Nagy Lászlónak a *Brassó* név esetleges besenyő eredetéről tett megjegyzését vizsgálva, Györffy György meggyőzően kimutatta, hogy a *Brassó* (és *Krassó*) név nem bolgár-török, hanem besenyő eredetű, eredeti alakja *borošu* volt s a *borošu* > *brašu* változás is a besenyő nyelvben történt. Rámutatott Györffy arra is, hogy *Brassó*, *Barassó* helynevekkel az ország legkülönbözőbb vidékein ott találkozunk, ahol egykor besenyők laktak, így pl. van: *Barassó* a győrmegyei Árpás besenyő-határörtelep határában, *Barasó* a Duna—Tisza közén Káta mellett, *Brassó* Pozsony megyében a Kis-duna melletti Nádszegen, *Barasó* Hajduböszörmény határában (Györffy György, *Besenyők és magyarok*. Bp., 1940. 465 kk.). — A *Tatrag* név a török *Tatrag* törzsnévből származik. A szó török voltát az is bizonyítja, hogy az Igor-éneknek abból a XII. századi török törzseket elszámláló mondatából, melyben a *Tatrag* törzsnév előfordul, még két másik török törzsnévnek (Alpár, Mak-lar) nyoma is meg van a magyar helynévanyagban (Rásonyi Nagy László: *Seminarium Kondakovianum* VI—1933, 224; Üö., *Notes sur la „chanson d'Igor“*. Institut Kondakov. Prága, 1936. 5; Üö., MNy. XXXVII, 118). — A *Barca*, *Tömös*, *Zajzon* és *Törcs* patakok neveinek török eredetét szintén Rásonyi Nagy László mutatta ki a Kőrösi Csoma-Társaságban 1941. szeptember 30-án elmondott előadásában. Rásonyinak ez az előadása nyomtatásban még nem jelent meg, de a benne foglalt, a fentebb említett barcasági helynevek török eredetére vonatkozó megállapítására hivatkozik Györffy György, *A székelyek eredete és településük története* című tanulmányában („Erdély és népei“ 63, 85).

⁶ Györffy György, *Besenyők és magyarok*. 429—430, 495. — Hogy a Barcaság birtokbavételekor a magyarság a besenyőkön kívül bolgár-törököket is talált volna még itt, az nem tartható valószínűnek, mert addigra ezek már beolvadtak a besenyőkbe. Nem valószínű az sem, hogy a besenyők mellett más törökfajú néptörödédek is lakott volna a Barcaságon. A Hétfaluból Havaselvére vezető Ósánci-szoros a havaselvi Teleajen folyó völgyébe vezet. A Tatrag vize közvetlen közelében eredő ezen Teleajen folyó neve török eredetű (Elekes Lajos, *A román fejlődés alapvetése: Századok LXXIV—1940*, 294) s e havaselvi részekben még több más türk helynév tanuskodik arról, hogy ott jelentősebb számú török népség élt a X—XII. században (vö. Lükó Gábor, *Havaselve és Moldva népei a X—XII. században: Ethnographia* XLVI—1935, 90 kk.). Lehet tehát, hogy innen a Havaselvéről uzok vagy kunok is szivárogtak be a Barcaságra, de a barcasági törökség zömét kétségtelenül besenyők alkották.

fekvő, valamint Erdélyben is a Barcasággal szomszédos területeken húzódó, oklevélileg is kimutatható besenyő telepek⁷ lakóihoz hasonlóan a barcasági besenyők is határőri szolgálatot teljesítettek. Egyrésztük a szászság betelepítésekor valószínűleg a háromszéki síkságra, az ottani besenyőtelepekre vonult át, másrésztük beolvadt a magyarságba. Beolvadás lett a sorsa a magyaroktól részben itt talált, részben később betelepített, határozott körvonalakat nem mutató, rendezett társadalmi kereteket nem alkotó csekélyszámú szlávsnak is.⁸

Jelentős változás a Barcaság benépesülésében és egyben népiségtörténetében akkor állott be, amikor a királyi uradalom keretében meginduló fokozottabb benépesítés során a XII. század utolsó évtizedeiben s jobbára a XIII. század elején beköltöznek a szászok,⁹ akik a mezőgazdasági jellegű 13 szász községet, s a

⁷ A Barcaság északi határa közelében az Olt alsórákosi áttörésénél, Alsó- és Felsőrákos, valamint Barót helyén egy 1421-ben kelt oklevél szerint régen besenyők éltek. Barót és a közeli Bibarcfalva neve besenyő eredetű, sugyanitt besenyő eredetű még két patak, valamint két hegy neve is. A Barcaság keleti határánál, a Feketeügy alsó szakasza mentén szintén besenyők laktak (Györffy György i. m. 429—430, 494—495). Éltek besenyők a Barcaságtól nyugatra, Fogaras megyében is (Karácsonyi János: Századok XLVI—1912, 292—294, Asztalos Miklós, *A székelyek őstörténete letelepülésükig*, Erdélyi Tudományos Füzetek 45. sz. Kolozsvár, 1932. 20—21, Lükő Gábor i. m. 92).

⁸ Knieza István, *Magyarország népei a XI. században*: Szent István Emlékkönyv II, 421—422.

⁹ A Barcaság megtelepülését tárgyaló történetírók a XVIII. század végétől kezdve azt tanították, hogy a lakatlan és pusztá Barcaságot a német lovagrend népesítette be az 1211—1225. években. A szász történetírók dús képzelőerővel, élénk színekkel rajzolgatták a német lovagrend barcasági tevékenységét. Ez a részletekben ma annyira gazdag történet, amelyből azonban semmi sem volt ismeretes a XVIII. század vége előtt, teljesen alap nélküli és hibás. A Barcaságon sohasem laktak német lovagok. II. Endre királytól a német lovagrendnek adományozott *terra Borza* nem a Barcaság. Ez minden kétséget kizáróan kitűnik a *terra Borzara* vonatkozó oklevelekből. Schiopul József, ruméni történész, a *terra Borzara* vonatkozó királyi adománylevelek és pápai bullák vizsgálata alapján minden kétséget kizáróan kimutatta, hogy a *terra Borza* nem a Barcaság, s hogy a XVIII. század végén felfedezett 1211, 1212 és 1222. évi királyi adománylevelek, amelyek a *terra Borza* határaiul a Barcaság határait jelölik meg: hamisítványok. A *terra Borza*, miként azt már Katona István, a jeles magyar jezsuita történetíró 1779-ben tanította, nem Erdélyben, hanem Máramaros vidékén, Lengyelország határán feküdt (Schiopul I., *Contribuțiuni la istoria Transilvaniei în secolele XII. și XIII. Țara Bârsei și Cavalerii Teutoni*. Kolozsvár, 1932). Bár Schiopul tanulmánya ellen több ellenvetés hangzott el (l. ezek egy részét összefoglalva Lukinich—Fekete-Nagy—Gáldi—Makkai, *Documenta historiam Valachorum in Hungaria illustrantia*. Bp., 1941. 5—6.), ezek nem érintik lényegesen Schiopul bizonyítékait, sőt a német lovagok barcasági tartózkodása megcáfolására újabb fontos bizonyítékokat lehet felsorolni.

Cenk-hegy aljában, e fontos hadi és kereskedelmi utak kereszteződésénél a cenki királyi vár védelme alatt álló helyen a kereskedők és iparosok lakta Brassó városát alapították. Az egész Barcaságot magába foglaló királyi uradalomból így hatalmas terület szakadt ki, s a királyi magánbirtok a hadászati szempontból fontos délkeleti (hétfalusi) és délnyugati (töresvári) hegyvidékre, valamint a Barcasági síkság északi és északnyugati (Apáca, illetőleg Krizba, Újfalu s az 1513-ban elpusztult Komlós faluk vidéke) részén fekvő terület-foltokra zsugorodott össze. E királyi birtokterületre vonultak vissza, a Cenk-hegyi várórség kivételével, a Barcaság magyar határőrei is.

A Barcaságon ma itt lakó népek közül utolsónak a ruménség telepedett meg. Nem tekintve azokat a teljesen tudománytalan és a történeti adatainkkal merően ellenkező állításokat, amelyek a barcasági ruméneknek a dák-római időkből való fennmaradását hirdetik,¹⁰ valószínű, hogy egyes vándor rumén pásztorok már a XII. században megfordultak a Barcaságot délről határoló Kárpátok kövér legelőin.¹¹ A királyföldi szászok II. Endre királytól kapott 1224. évi kiváltságlevelében szereplő, a király birtokát képező „Silva Blacorum et Bissenorum“, mint azt már említettem, a Barcaságot északnyugatról határoló Persányi-hegység volt. Nemcsak itt, hanem — miként a fogarasi és szebeni havasok vidékén fekvő királyi uradalmakban — a Barcaságot délről határoló Kárpátok hegyi legelőin is szabadon vándorolhatott az akkor még politikai és fegyveres erőt nem jelentő ruménség. A XIII. század végén azonban a délerdélyi magyar és szász lakosság szaporodása folytán a községhatároknak az erdőhatárig való kiszélesítésével a korlátlan vándorlási lehetőség megszűnt, s a rumének egyre erősebben arra voltak ráutalva, hogy egy-egy nagybirtokoshoz, kezdetben főleg a királyi uradalmakhoz szegődjenek, melyeknek határai között, ha korlátozva is, de még mindig elég szabadon folytathatták pásztorkodó életmódjukat. Közülök aztán egyesek, majd egyre

¹⁰ A rumének eredetére és őshazájára vonatkozólag I. Tamás Lajos, *Rómaiak, románok és oláhok Dácia Trajánában*. Bp., 1935.

¹¹ A Balkán félszigeten kialakult rumén nép, nomád pásztorkodást űzve, őshazájából minden irányba szertevándorolva, a X. és XI. század fordulóján lépi át az Alduna vonalát. A XII. században Erdélyben nem volt még letelepedett ruménség. Elvileg nem lehetetlen, hogy vándor pásztoresoportok hosszabb-rövidebb időre már a XI. században is megjelentek a Kárpátok dús havasi legelőin, de az oklevelek csak 1210-től emlegetik őket (Tamás Lajos i. m. 176—207, 220 és Uő., *Románok — Oláhok*. Az „Erdély“ című gyűjteményes műben. Kiadta a Magyar Történelmi Társulat. Bp., 1940. 61—69).

többen a hegyek alján települtek, illetőleg telepítették le.¹² Így magyarázhatjuk meg a barcasági királyi uradalom két déli terület-foltján, a Törösvári- és Ósánci-szoros szája előtt a XIII., illetőleg a XIV. század végén feltűnő kis rumén települések keletkezését is. A rumének itteni letelepítése a birtokok fokozottabb kihasználása céljából történt, később, számuk gyarapodásával bizonyára határ-örzésre is felhasználták őket. A megtelepítés tulajdonképpen csak a Kárpátokon délről beszivárgó és a havasi legelőkről leszálló egyes rumén pásztoresaládoknak a királyi uradalom jobbágyai közé sorozása és helyhez kötése volt. A települések első magja a határőrök szállásai s az erdőispánság udvarháza mellé vagy az erdei tisztásokra épült egy-egy kunyhó volt; e körül sorakoztak fel aztán lassan az első háznéphez tartozó jobbágycsalád utódainak s esetleg új bevándorlóknak családi tűzhelyei. Bizonyítja ezt az 1295-ben, oklevélig elsőnek feltűnő törösvideki *Tohán* falunak akkori *Oláhtelke* neve,¹³ valamint a közelében fekvő *Zernest*-nek régi *Zerneháza* neve¹⁴ is. Mindkét név csak egészen kisszámú rumén telepet jelölt, mert a *telek* és *ház* szó kisebb, egy család megélhetéséhez elegendő területet jelent. Azt is mutatja e két név, hogy a ruménség akkor kezdett ott letelepülni, amikor ott már magyar lakosság volt. A Törösvár-vidéken keletkező két kis rumén falu, *Tohán* és *Zernest*,¹⁵ valamint a hétfalusi *Csernátfalu* és *Pürkerec* neve¹⁶ az elsőnek megtelepülő rumén családfő nevét örzi.

2.

A Barcaság délkeleti szögletében fekvő királyi uradalom területén, a Havaselvére vezető Tömösi-, Ósánci- és Bodzai-szoros bejáratánál keletkező Hétfalú falvainak nevei aránylag későn,

¹² A rumének erdélyi megtelepülésére vonatkozólag l. Müller G., *Die ursprüngliche Rechtslage der Rumänen im Siebenbürger Sachsenlande*. Szeben, 1912., Tamás Lajos i. m., Müller G. E., *Die mittelalterlichen Verfassungs- und Rechtseinrichtungen der Rumänen des ehemaligen Ungarn*: Siebenbürgische Vierteljahrsschrift 61—1938, 1 kk., Lukinich—Fekete-Nagy—Gáldi—Makkai i. m., Fekete Nagy Antal, *A ruménség megtelepülése a középkorban*. „Erdély és népei“ 106—117.

¹³ 1925: *Tohan sive Olahteluky*. Erd. M. Suki-es. lt. U—X. 1—24. Idézi: Iczkovits Emma, *Az erdélyi Fehér megye a középkorban*. Település és Népiségtörténeti Értekezések 2. sz. Bp., 1939. 79.

¹⁴ 1367: *Zernehaza*. Ub. II, 279.

¹⁵ *Tohán* falu neve a török eredetű rumén *Tohan* személynévből vált községnévvé, míg *Zernest* neve a szláv eredetű rumén *Zárnea* személynév rumén nyelvi többszámú alakja, jelentése tehát: Zárneaék, Zárnea családja.

¹⁶ E hétfalusi falunévek eredetét l. alább.

csak a XIV. század második felében tűnnek fel először okleveleinkben. Ennek egyik oka kétségtelenül az volt, hogy a lassan fejlődő falvak királyi magántulajdonban voltak, s ezideig nem képezték eladományozás tárgyát. E fontos védelmi pontokon fekvő katonai szállásoknak a Barcaság birtokbavételétől kezdve nagy szerepük volt Erdély egész délkeleti részének védelmében, s a terület ezen nagy hadászati jelentőségével magyarázható meg, hogy a király sem a székelyeknek, sem a szászoknak nem adományozta oda Hétfalu vidékét, miként a Törcsvári-szoros környékét sem. A XII—XIII. század fordulóján azonban az erdélyi magyarság egyrésze már mindenütt átlépte a Kárpátok vonalát. A magyar határörvidék délkeleti része már nem a Barcaságon, hanem Havaselvén, a Kárpátok külső nyúlványainak aljában húzódott végig, s a Hétfalual szomszédos havaselvi vidéken magyar várak, vásárhelyek és városok keletkeztek.¹⁷ Amíg a havaselvi gyér és nem állandó szláv és türk népesség, majd később a kialakuló rumén vajdaság fölött a magyar királyok fennhatósága tartott, nagyon lecsökkent a szorosok belső védelmének jelentősége, mert a Kárpátokon átvezető utakat most nem a barcasági végeiknél, hanem a Duna síkságára nyíló folyóvölgyek havaselvi bejáratánál védték meg. A határvédő gyeplétszervek ez a Barcaságtól messzi előre való helyezése a barcasági magyarság és Hétfalu történetében is nagy jelentőségű volt. A barcasági magyar lakosság nagyrésze a Kárpátokon túlra, a szabadabb életlehetőséget nyújtó Havaselvére költözött és telepített át. A vidék hadászati jelentősége csökkenésének egy másik következménye pedig az volt, hogy a falvak nagyrésze magánbirtokosok kezébe került.

1366-ban a király Ztanislaus comesnek adományozza a Tömös és Tatrang folyók között, „in provincia Brassoviensi“ fekvő, királyi adományozás és joghatóság alá tartozó Huzyufalu, Char-nadfalua, Turehfalua és Zlanfalua (a későbbi Bácsfalu) birtokát.¹⁸ 1367-ben Zajzont Brassói Jakab drági nemes kapja meg,¹⁹ 1373-ban pedig Miklós csanádi püspök és unokaöccse, Rudolf fia Mátyás.²⁰ 1444-ben Bölöni Forró Simon és Balázs, valamint Szentgyörgyi

¹⁷ A Kárpátokon kívüli magyar határörvidékre és magyar lakosságra vonatkozólag l. Elekes Lajos, *A román fejlődés alapvetése: Századok LXXIV—1940*, 278—313, 361—404, s főleg Mikecs László, *Csángók*. Bp., 1941.

¹⁸ *A hajdani törcsvári uradalom jogi állapotjához*. Brassó, 1871. I. sz. függelék, Ub. II, 242.

¹⁹ Ub. II. 279.

²⁰ Ub. II, 407.

Forró László fia, Székely János kapta meg az „in districtu Bartza et comitatu Albensi“ fekvő Bácsfalva és Szentmihályfalva, más néven Csernátfalva helységeket.²¹ 1460-ban Mátyás király a Fehér megyében és a barcasági kerületben fekvő Bácsfalva és Szentmihályfalva vagy Csernátfalva, Türkös vagy Temes, Hosszúfalva és Apáca falvakat fele részben néhai Bölöni Forró Péter fiának, Simonnak és általa fiainak, György, Miklós, Mihály, László és Jánosnak, másik fele részben pedig Szentgyörgyi Forró Mihály fiának s általa testvéreinek, akik ezeket már előbb is törvényesen birtokolták, új adomány címén odaadja.²² Báthori István vajda korában (1477—1493) a Forró-család Szentgyörgyi-ága, amely a család birtokát képező fehérvármegyei Háporton község neve után ezidőben már és ezután Háportoni Forró néven szerepel,²³ kapott adománylevelet Hétfalu bizonyos falvaira. Az adományozás és beiktatás ténye János király 1531. június 15-én kelt okleveléből tűnik ki.²⁴ Ebben a király elrendeli a gyulafehérvári káptalannak, hogy Brassó város részére adja ki hiteles másolatban azt a beiktató levelét, mellyel Háportoni Forró Mátyás gyulafehérvári kanonokot és testvéreit, Lászlót, Ferencet és Tamást, Bácsfalva, Szentmihályfalva, Türkös, Zajzon, Apáca és más Törcsvárhoz tartozó helységek birtokába beiktatta. Az eredetiben fennmaradt oklevél hátára rá van jegyezve, hogy a káptalan a kívánt beiktató levelet hiteles másolatban kiadta.

Az 1500. évig, amikor Hétfalu zálogként Brassó kezébe jut, nincs semmi adatunk arról, hogy Tatrangot és Pürkerecet a király valakinek eladományozta volna. Pürkerec neve 1500-ig nem is tűnik fel okleveleinkben, de régebbi keletkezését az is bizonyítja, hogy Háromfaluban legelőbb itt épült templom, a XV. század első felében. Központi fekvése miatt a pürkereci Mária Magdolna egyház anyaegyháza lett a szomszédos faluknak; ide tartozott Tatrang, Zajzon, sőt jó ideig a Háromfalutól északra fekvő Bodola és Nyén is.²⁵ Egy 1513-i dékáni oklevél Tatrangnak csak oly feltétellel enged templomot építeni, hogy az a pürkereci Mária Magdolna egyháznak kárára ne legyen.²⁶ Régi település Tatrang is,

²¹ OL. Dl. 29.252. Idézi: Iczkovits i. m. 80.

²² Szabó Károly, SzékOkl. I, 184.

²³ A Szentgyörgyi Forró-család nevének Háportoni Forró-névre változására vö. Iczkovits i. m. 55—56.

²⁴ *A hajdani törcsvári uradalom.* 9 és II. sz. függelék. SzékOkl. II, 23.

²⁵ *Szeli József krónikája.* Alább i. h.

²⁶ Benkő József, *Milkovia sive antiqui episcopatus Milkoviensis... explanatio.* Bécs. 1781. II, 264.

bár neve csak 1484-ben tűnik fel először. Ekkor már régi malma van, s a szomszédos Prázsmár szász mezővárossal víz- és malomjog miatt pereskedik.²⁷

3.

Az 1500. év nagy fordulatot jelentett Hétfalu történetében. A brassai szászokat a természeti kincsekben gazdag törcsvári uradalom megszerzésének gondja már régen foglalkoztatta. Báthori István erdélyi vajda a brassaiak kéréseire már 1486-ban megígérte, hogy a királynál ki fogja eszközölni számukra Törcsvár átadását.²⁸ Ez a terv akkor nem sikerült, s csak az állandó pénzzavarban szenvedő II. Ulászló idejében tudták a brassaiak elérni, hogy a király 1498-ban ötezer forintért tíz évre zálogba adta nekik Törcsvárát, de azzal a kikötéssel, hogy a tíz év elteltével s a kölcsönösszeg kifizetésével ő vagy utódai visszaválthassák.²⁹ A brassai szászoknak a vár egymagában nem sokat ért, mert nekik a várhoz tartozó falvakra volt szükségük. Újabb kölcsöneik árán két év múlva ezeket is megkapták. II. Ulászló 1500-ban a Törcsvárhoz tartozó Hétfalut, Apácát, Krizbát, a Brassóhoz tartozó Újfalut, Sárkányt, Mikefalut, valamint a brassai Szent Szűznek szentelt templom birtokában lévő Zernestet és Tohánt kivette az erdélyi részek sorából, s mind adófizetés vagy királyi taxafizetés, mind pedig katonáskodásra nézve Brassóhoz csatolta. Az 1500. július 24-én kelt oklevél³⁰ azonban kifejezetten kiköti, hogy e faluk lakói ezután épp úgy, mint eddig, csak azt tartoznak teljesíteni, amit a barcasági szászok is teljesítenek, vagyis kötelesek Törcsvár katonai védelmében a szászokkal együtt résztvenni, s kötelesek a vár fenntartására a szászokkal egyformán királyi taxát fizetni.

A barcasági magyar falvak lakóinak a barcasági szászsággal egy rangsorban állásának e határozott leszögezése és kikötése ellenére Brassó hatalmaskodásai folytán nemsokára a barcasági magyarság jobbágyi sorba süllyesztése kezdődött meg. A zálogidő leteltekor, 1508-ban, a brassaiak újabb kölcsönei ellenében II. Ulászló Törcsvárát az erdélyi vajda joghatósága alól kivevén, újabb huszonöt évre elzálogosította Brassónak,³¹ s bár a részletekbe ereszkedő záloglevélben kizárólag csak Törcsvára zálogba adásáról van szó, Hétfalu, Apáca és Krizba Brassó kezén maradt,

²⁷ SzékOkl. I, 245.

²⁸ L. a Brassó városától kiadott *A hajdani törcsvári uradalom jogi állapotjához* c. mű (Brassó, 1871) 8—9. lapján.

²⁹ I. m. 9—10 és III. sz. függelék.

³⁰ I. m. 10 és V. sz. függelék.

³¹ I. m. 10—11 és VIII. sz. függelék.

hiába lázadtak fel 1515-ben emiatt a hétfalusiak.³² A huszonöt év letelte után II. Ulászló utódai elmulasztották a zálog kiváltását, Brassó pedig a jogtalanul birtokában tartott magyar falvak lakóinak eddigi szabadságait egyre jobban letörte. Az erdélyi országgyűlések és a fejedelmek látták a barcasági magyar falvakon esett jogtalan sérelmet, többször erélyesen fel is szólították Brassót a falvakhoz való jogának bizonyításra, ezt azonban Brassó nem tudta megtenni.³³ A brassai szászok hagyományos szívóságukkal, diplomáciai mesterkedésükkel, a fejedelmek jóindulatát, jóhiszeműségét és pénzszükségét kihasználva 1651-ben végre mégis elérték, hogy II. Rákóczi György Töresvárt és az ahhoz tartozó kilenc magyar falut, Hétfalut, Apácát és Krizbát Brassónak engedte át, s ezt az adományozását az egy évvel ezelőtt még Töresvárat eladományozhatatlannak kimondó rendekkel az 1651-i fehérvári országgyűlésen törvénybe is iktattatta.³⁴ Bár ez az okmány is kiköti, hogy a kilenc magyar falu lakói a töresvári vár védelmére és a fejedelem rendelkezésére hagyassanak és semmi más szolgálattal ne terheltessenek, ez időtől kezdve Brassó a falvak lakóit lassan teljesen jobbágyosorba süllyesztette. Brassó városának a XVI. század eleje óta meglevő számadásaiból kitűnik,³⁵ hogy Brassó a barcasági magyar falvak lakóitól nemcsak azt a készpénz-, termény- vagy akár munkabeli szolgáltatást követelte meg, amellyel ezek Töres várának már akkor is tartoztak, mikor a vár még a királyok vagy az erdélyi vajdák kezén volt, hanem minduntalan, már a XVI. század elejétől kezdve újabb és újabb rendkívüli adókat vetett ki reájuk. A XVIII. század folyamán a községeket nemcsak malom- és koresmajoguktól fosztotta meg, hanem erdőhasználati joguktól is.³⁶ Előbb csak erdei taksa címén évi bérfizetésre kötelezték őket, a XIX. század végén azonban Hétfalu több mint száz esztendeig tartó pereskedés után kénytelen volt erdőinek és legelőinek egyharmadát átengedni Brassónak, csak-hogy a többit szabadon bírhatta. Eltiltotta Brassó városa a magyar falvak lakóit az iparüzéstől is, nehogy az ő szász brassai iparosai ezáltal megrövidüljenek. A falvaknak jóformán semmi szántóföldjük sincsen, úgy hogy a hétfalusiak évszázadok óta a két szomszédos szász község fölös szántóit voltak kénytelenek bérelni. Minthogy ezért magas haszonbért fizettek, s ezenkívül

³² I. m. 11 és X. sz. függelék.

³³ I. m. 12—13 és XI. sz. függelék.

³⁴ I. m. 14—21.

³⁵ Qu. I.—III.

³⁶ L. részletesen Orbán Balázs i. m. 100—111.

Brassó e földek terméséből tizedet vett, valójában kétszeresen voltak a dézmával megterhelve.³⁷ Mindezek mellett súlyosan nehezedett a hétfalusiakra a brassai szászok elnémetesítő törekvése is. Ennek egyik eszköze az volt, hogy a barcasági magyarokat a reformáció kezdetén az ágostai evangélikus vallás felvételére kényszerítették, s csak szász származású vagy legalább is szász érzelmű papokat tűrtek meg közöttük; ezek aztán híveik anyagi és szellemi javaival nem sokat törődtek.

4.

Végigtekintve így röviden a hétfalusi csángók történetét, néhány támpontot már kaptunk eredetük megállapítására. Ezek azonban mind arra vallanak, hogy a hétfalusi csángóság vagy legalább is e csángók első, ősi rétege nem székely eredetű, — amint azt általában eddig tartották és hirdetik ma is.³⁸ A hétfalusi csángók kialakulása szerintem a következőképpen történt:

³⁷ Horger Antal, *Hétfalusi csángó népmesék*: Magyar Népköltési Gyűjtemény X. Bp., 1908. Bevezetés 5.

³⁸ A hétfalusi csángók eredetére vonatkozó magyarázatok a következőkben foglalhatók röviden össze: — Szeli József, XVIII. századbéli hosszúfalusi magyar evangélikus papnak a barcasági magyarokról 1763-ban írt krónikája szerint a községek magyar lakóinak egyrésze Nagy Lajos király (1342—1382) korában települt le a töröcsvári vár védelmére, mint fegyveres határőr, majd 1383-ban a brassai Fekete-templom építésekor szintén sokan költöztek be mint munkások „mindenfelől külföldről”. (*Szeli József Krónikája* a hosszúfalusi evangélikus egyház anyakönyvében maradt fenn. Borcsa Mihály közölte a Protestáns Egyházi és Iskolai Lap 1862. évi 41—42. számában. A krónika eredeti példánya a világháborúban elégett.). — Kállay Ferenc szerint Hétfalut a magyar királyoktól az ország határának védelmére oda rendelt s önkéntesen is oda települt székelyek alapították (*Históriai értekezés a nemes székely nemzet eredetéről*. Nagyenyed, 1829. 161). — „A székely népnek egy különvált faja létezik Háromszék szélén a Hét-faluban, a Csángó Magyarok. Származásukat s hajdani történeteiket vastag homály fedi. Nyelvök magyar, de szókiejtésök eltérő mind a székelytől, mind a magyartól” — írja, 1842. évi hétfalusi tartózkodásáról megemlékezve Ujfalvi Sándor (*Ujfalvi Sándor Emlékiratai*. Sajtó alá rendezte: Dr. Gyalui Farkas. Az Erdélyi Múzeum Egyesület kiadása. Kolozsvár, 1941. 327). — Jerney János a hétfalusi csángókat besenyő eredetűeknek tartotta, II. Endre királytól a királyföldi szászok részére 1224-ben adományozott kiváltságlevélnek a Királyföldtől keletre lakó besenyőket említő adata alapján, valamint a közeli székelyektől eltérő szokásaik, viseletük és nyelvük miatt (*Keleti utazása a magyarok őshelyeinek kinyomozása végett 1844 és 1845*. Pest, 1851. II, 120). — Besenyők maradványainak vélte őket Kriza János is (*Vadrózsák*. Magyar Népköltési Gyűjtemény XII, 357). — Orbán Balázs, már Szent István korában a Barcaságon lakó székelyeknek, a kunok beütésekor bennmaradhatott kún-besenyőknek

A XI—XIII. században a mai Hétfalu vidékén, a Tatrang, Zajzon és Tömös folyók mellett, a Havaselvére vezető szorosok bejáratánál besenyő és magyar határőrök szállásai álltak; e katonai telepek voltak első magjai az itt keletkező településeknek, s a

vagy csángóknak, de leginkább azon későbbi székelyeknek tartja a hétfalusiakat, akiket királyaink mint határőröket telepítettek oda a Barca négy szorosának fedezésére (*A Székelyföld leírása*. Bp., 1873. VI, 88—90). — Gyárfás István a besenyőkkel egyesült kunok utódainak gondolta őket (*A jász-kunok története*. Kecskemét, 1873. II, 242). — Besenyő eredetűeknek vélte a hétfalusi csángókat Nagy Géza is (*Adatok a székelyek eredetéhez s egykori lakhelyük: A Székely Nemzeti Múzeum Értesítője* II. Sepsiszentgyörgy, 1891. 263). — „Hétfalu lakói vagy eredetileg önként ide telepedett, vagy határőrzésre ide telepített székelyek, részben a kúnok beütése alkalmával visszamaradt kúnok, részben idegen települőknek vegyületei“ — írja Kolumbán Lajos (*A hétfalusi csángók a múltban és jelenben*. Brassó, 1903. 12). — Horger Antal szerint a hétfalusi csángók eredetének megmagyarázása céljából nem kell elkalandoznunk se a kúnokhoz, se a besenyőkhöz, mint Orbán és Jerney tettek. A hétfalusi csángók csak a szászok beköltözése után települtek a mai helyükre, amikor a művelhető föld már le volt foglalva, s ezért voltak kénytelenek a síkság szélén, szorosan a hegyek lábánál meghúzódni, mert ha a szászok előtt kerültek volna oda, birtokukba vették volna a dúsán termő gazdátlan síkságot. A hétfalusi csángók tehát kétségtelenül csak az 1211. esztendő után települtek mai lakóhelyükre, s tán a német lovagok kiűzése (1225) után II. Endre, vagy még valószínűbb, hogy a tatárjárás után IV. Béla telepítette ki őket a szorosok védelmére, még pedig a székelységből. Hogy a székelységben hol találhatók meg elődeik, arra vonatkozólag Horger Antal a hétfalusi nyelvjárás öt sajátosága alapján, amelyek kutatásai szerint részben megvanak a nagyküüllőmegyei Halmágy és az udvarhelymegyei Zsombor szintén csángóknak nevezett lakói nyelvében is, s egytől egyig megvannak a csiki községek egy Csíkszereda körül elterülő csoportjában és jobbra a Háromszék megye keleti síkságán fekvő községek nyelvjárásában is, a nyelvjárási és települési viszonyok összevetésével kimondta, hogy e háromszék megyei keleti székelységből valók mindeme csoportok, s így tehát a hétfalusi csángók is. Hogy e megoszlás mikor történt, mindjárt az első település alkalmával-e vagy csak később, s tervszerűen történt-e, hatósági intézkedésre vagy önként, arra adatok híján nem felelt (*A csángó nép és csángó név eredete*: Erdélyi Múzeum XXII—1905, 65—80, 125—137. — Horger Antal ezt a magyarázatát Erdélyi Lajos alább ismertendő ellentétes véleményével szemben is fenntartotta, vö. MNy. IX, 418—419). — Erdélyi Lajos új szempontokkal egészítette ki Horger Antal úttörő megállapításait. Erdélyi is joggal feltehetőnek tartja Horger kérdését, hogy t. i. ha a hétfalusi csángók már a német lovagrend előtt ott voltak, miért nem foglalták el akkor a jobb, nagyobb termőföldeket? Szerinte azonban már a német lovagrend (1211—1225) idejében lehettek a Barcaságon, s így a mai Hétfaluban is magyarok és székelyek, s főként székelyek, kiket a magyar királyok telepítettek ki talán már a tatárjárás előtt. Erdélyi a hétfalusiak nyelvjárásának vizsgálata nyomán arra a megállapításra jut, hogy e nyelvjárás nemcsak székely, hanem részben magyarországi és erdélyi magyar is, s ez arra utal, hogy a hétfalusi csángók nemcsak székelyek, hanem főként az erdélyi és magyarországi magyarokból kivált u. n. vármegyei

határőr magyarokból és a beléjük olvadt besenyőkből alakult ki a hétfalusi csángók első, ősi rétege. Hétfalu vidéke, mint a király magántulajdonában levő várbirtok, kezdetben minden bizonnyal a közeli Cenk-hegyi királyi várhoz, később, okleveles adataink sze-

magyarok. Nem fogadja el Horgernek a hétfalusi csángókat Háromszék keleti síkságáról, az orbai székéből származtató véleményét sem. Rámutat arra, hogy az orbai székelyek a mai szebenmegyei Szászorosz Környékén laktak. A település irányának Erdélyi szerint csak az felelhet meg, hogy e vidékről, az egykori Királyföldről, az erdélyi magyarságnak és székelységnek mintegy mesgyéjéről mentek keletre a hétfalusi csángók és bizonyára onnan, arról a vidékről húzódhattak keletre a zombori csángók és a Csíkszereda körül lakó székelyek is, valamint az orbói székelység is a mai Háromszék megye legkeletibb részére (*A csángók eredetéhez nyelvjárásaik alapján. I. A brassómegeyi és háromszéki csángók eredete*: Nyr. XXXVII—1908, 1—13, 63—75 és Erdélyi Lajos, *Magyar Nyelvi Tanulmányok*. Bp., 196. I, 100—124). — Szilády Zoltán a néprajztudós szemével nézi a hétfalusi csángókat, s a moldvai csángók elszakadt részének tartja őket. „Lehetnek köztük székely jövevények, de viseletük, szokásrendjük és arctípusuk nagyonis elütő. Tájnyelvük pedig valóságos unikum.“ Néprajzi sajátosságai alapján valószínűnek tartja, hogy egykor igen szoros kapcsolatban voltak a bolgár nép valamelyik törzsével (*Erdély magyar népe*. „A történeti Erdély“ című kiadványban (szerk. Asztalos Miklós. Bp., 1936) 387—391). — Kiss Béla csernátfalusi evangélikus lelkész a hétfalusi csángókat már a szászok előtt a Barcaságon lakó székelyeknek tartja, kik a szorosokat védték a beütő ellenség ellen. Amikor a lovagrend a Barcaságon letelepedett, az örök Töresvár alól visszavonultak ugyan, de Hétfalu vidékén továbbra is ott maradtak, különben a szászok okvetlenül elfoglalták volna a hadászati szempontból annyira fontos hétfalusi földet. A kóborló életmódjuk miatt csángóknak nevezett székely határőrök vadászatzól és halászatzól éltek, földműveléssel csak jóval később, szász példára kezdtek foglalkozni, s ez az oka annak, hogy nem laknak a síkságon és nem vették igénybe a sík földet (*Hétfalu*: Erdélyi Helikon XI—1938, 196—206). — Endes Miklós szerint a hétfalusi csángók besenyők voltak s a német lovagrend telepítette be őket 1209—1226 (!) között a Barcaságra (*Csik-, Gyergyó-, Kászonszékek (Csík megye) földjének és népének története 1918-ig*. Bp. 1938. 20). — Mikecs László, a Kárpátokon kívüli csángókról írt kiváló munkájában említést tesz a hétfalusi csángókról is. Horger Antal és Erdélyi Lajos tanulmányai nyomán, a két elmélet egyeztetésével azt vallja, hogy a hétfalusi csángóság törzsét a középkori Fehér vármegyének magyarságtörzse alkotja, amelyet aztán a Háromszék keleti síkságáról, az orbai székéből beköltöző székelyek szinte teljesen elszékelyesítettek (*Csángók*. Bp., 1914. 11, 75, s térképek).

A hétfalusi csángók eredetére, illetőleg a falvak keletkezésére vonatkozó német és rumén véleményeket, sajnos, most itt nem közölhetem, mert erről szóló jegyzeteim nincsenek birtokomban, a művek pedig nem találhatóak meg Kolozsvárt. Így csak annyit említhetek meg, hogy egy 1456. évi, alább részletesen ismertendő oklevél alapján, amely ezidő előtt Négyfaluban lakó s onnan eretnokségük miatt elűzött ruménekről beszél, a német írók általában a ruméneket tartják a falvak ősi lakóinak. Egyrésztük szerint a csángók csak a rumének 1456. körül történt elűzése óta laknak Hétfaluban (vö. pl. *A hajdani törcsvári uradalom*. 26 és Müller F., *Haben 1288 im Hermannstädter Gau und im*

rint, az 1377-ben épült Törcsvárhoz tartozott. Emellett Hétfalu a legkorábbi időtől kezdve az egykor Erdély egész déli részét és kelet felé a háromszéki székelyek betelepülése előtt a mai Háromszék megye legkeletibb vidékét is magába foglaló, a háromszéki székelyek és a délerdélyi szászok betelepülésével pedig egymástól távol eső területfoltokra szétbomló Fehér vármegyének volt egyik része.³⁹ A lassan fejlődő falvak lakói, mint azt a későbbi idők oklevelei bizonyítják, várjobbágyok voltak, vagyis mint a királyi védelem alá húzódó szabad magyarokból és a várnépek közül felszabadítottakból kialakult vitézi osztály tagjai a királyi várbirtok földjéből örökös használatra kapott földön kisbirtokosként gazdálkodtak s ennek fejében katonai szolgálatra voltak kötelezve.⁴⁰ Királyi várhoz tartozásuk, várjobbágy rendűségük, s hogy politikailag sohasem tartoztak a Székelyföldre, az mind arra vall, hogy a hétfalusi csángók ősei a fehérvármegyei magyarság soraiból kerültek ki s nem a székelységből, mert az első megszállás jogán földbirtokot szerző székelyeket e legkorábbi időkben még nem kényszerítették rá viszonyaik, hogy a várnépség közé vétessék fel magukat. Vármegyei-magyar eredetük magyarázza meg azt is, hogy a hétfalusi csángók ma is sajátos eredet tudatát őrzik, s a székelyektől határozottan megkülönböztetve ma is magyaroknak tartják és nevezik magukat.

Hogy nyelvjárásuk lényegesebb sajátosságai ma megegyeznek a háromszékmegyei Orbaiszék, néhány Csíkszereda környéki székely község, valamint a nagyküllömegyei Halmágy és az udvarhelymegyei Zsombor csángó lakóinak nyelvjárásával, az a fentebb felsorolt adatok mellett nem bizonyíthatja a hétfalusi csángók székely eredetét, közelebről megnevezve pedig azt, hogy őseik Háromszék

Burzenland neben den Sachsen auch ungarische Adlige, Szekler und Rumänen gewohnt?: Siebenbürgische Vierteljahrsschrift 58—1935, 292 kk.), másrésztük szerint azonban Hétfaluban a rumének elűzése előtt is laktak már magyarok és székelyek (vö. pl. Müller G., *Die ursprüngliche Rechtslage der Rumänen im Siebenbürger Sachsenlande*. Szeben, 1912. 18, 171, 233—234; Müller G. E., *Die mittelalterlichen Verfassungs- und Rechtseinrichtungen der Rumänen des ehemaligen Ungarn: Siebenbürgische Vierteljahrsschrift* 61—1938, 15; Graf B., *Die Kulturlandschaft des Burzenlandes*. München, 1939. 77). — A rumén írók pedig mind azt hirdetik, hogy Hétfaluban a dák-római idők óta állandóan éltek rumének. Jorga Miklós s több más rumén történész szerint csak a XVII—XVIII. században költöznek be Hétfaluba székelyek, addig kizárólag rumének lakták a falvakat (Jorga, *Braşovul și România*. București, 1905. 3—6, 312). Más rumén írók szerint a négyfalusi rumének 1456. évi kiűzésekor költöztek be Hétfaluba a csángók (vö. pl. Mureşianu, *De când locuiesc Ciangăii în Săcele?:* Plaiuri Săcelele 1937. évf.).

³⁹ Iczkovits i. m. 79—81.

⁴⁰ Hóman—Szekfű, *Magyar történet* I, 213.

legkeletibb vidékéről, az orbai székelységből húzódtak Hétfalu vidékére, s onnan települtek nyugatra a halmágyi és zombori csángók is.⁴¹ Mert ha csupán nyelvjárásuk alapján tartanók őket székelyeknek, akkor is ellene mondana e származásnak az a tény, hogy a hétfalusi csángók nyelvjárásának egy része határozottan nem székely, az orbai és a többi székely nyelvjárásból nem magyarázható meg, hanem a székelységen kívül eső nyelvterületről való.⁴² Mai tudásunk szerint e nyelvjárási egyezés nem a hétfalusi csángók és az orbai székelyek közös népi eredetének bizonyítéka, hanem csak egykori szomszédos lakóhelyüknek a következménye. Az orbai, kézdi és sepsi székelyek csak a XIII. század első felében telepedtek meg a mai Háromszék területén, azelőtt az egykori Királyföldön, a későbbi Szeben és Nagyöküllő megye területén, a mai Szászorbó, Szászsebes és Szászkézdi környékén, az ottani fehérvármegyei magyarság közé ékelődve laktak. Közülök legelőbb a kézdi, aztán a sebesi, legkésőbb pedig az orbai székelyek költöztek át mai lakóhelyükre,⁴³ tehát leghosszabb ideig az orbai székelyek voltak kitéve az egykori fehérvármegyei, illetőleg felső-fehérvármegyei magyarság nyelvi hatásának. E felsőfehérvármegyei magyarságnak nyelve ma már csak nyelvjárásszigetszerűen maradt meg az udvarhelymegyei Zombor, a nagyöküllőmegyei Halmágy és a brassómegyei Hétfalu vármegyei magyar eredetű, csángóknak nevezett lakóinak a nyelvében. Ugyanis e vidék egykori számos magyar falva egyrészt nem tudta nemzetiségét és nyelvét megőrizni a szász és rumén betelepülők tengerében,⁴⁴ másrészt pedig a Székelyföld szélén vagy éppen a földrajzi értelemben vett Székelyföldön fekvő több egykori felsőfehérvármegyei faluba az idők folyamán olyan sok székely költözött be, hogy e falvak nyelve teljesen elszékelyesedett. Az egykori vármegyei magyarság nyelvi hatását ki nem kerülhető orbai székelyek is e felsőfehérvármegyei népnyelv lényeges sajátosságait őrizték meg mindmáig, miután a szászok beköltözésekor a mai Szászorbó vidékéről kelet

⁴¹ Az orbai székelyek nyugati és déli kitelepülését, mint ismertettem (38. jegyz.), Horger Antal vallotta, i. m.-jában.

⁴² Erdélyi Lajos i. m.

⁴³ Dr. Asztalos Miklós, *A székelyek őstörténete letelepülésükig*: ErdTudFüz. 45. sz. 12 k. és Györfly György, *A székelyek eredete és településük története*. „Erdély és népei“ 68.

⁴⁴ Az egykori szász Köhalomszékben pl. Tikos, Ugra, Mirkvásár, Bátaszék stb. evangélikus vallású magyar lakói csak a múlt század első felében szászosodtak el teljesen. Száz évvel ezelőtt még e községekben a papok egyik vasárnap szászul, másik vasárnap magyarul prédikáltak (Krizsa János, *Néhány szó a Székely Nyelvjárásokról*. „Vadrózsák“ Magyar Népköltési Gyűjtemény XII, 357—358).

felé húzódva az Olt és Nagyküküllő között fekvő vidékre, majd a XIII. század közepén a vármegyei magyarság köréből végleg kitelepedve, részben a mai Háromszék megye legkeletibb vidékére, részben pedig Csíkba, Csíkszereda környékére költöztek át. Mai tudásunk alapján csak ez a nyugat-keleti irányú település vallható, mert minden adat ellene mond annak a felfogásnak, hogy a szűk és terméketlen háromszékmegyei Orbaiszék területéről települtek volna ki északra a Csíkszereda környéki székelyek, délre a hétfalusi, s messze nyugatra a halmágyi és zombori csángók. Ugyancsak minden adat megcáfolja azt az esetleg feltehető felfogást is, hogy e csángók az orbai székelységből, ezeknek egykori, mai Szászorbó környéki otthagadásuk idején szakadtak volna ki, még valamikor a XI. század elején.

Nem bizonyítja — mint általában hiszik — Hétfalu, Zsombor s Halmágy magyar lakóinak székely eredetét e falvak lakóinak a szomszédos székelyek nyelvében és köznyelvünkben használt *csángó* elnevezése sem, mert e megjelölésnek nem „a székelységből kiszakadt, elkóborolt” volt az eredeti jelentése. Bár a szó eredete máig sincs teljesen megnyugtató módon magyarázva, de az ma már kétségtelen, hogy a székelyek a *csángó* szóval eleinte a moldvai magyaroknak számos nyelvjárási eltérése miatt furcsán hangzó beszédmódját jelölték, azután magukat az így beszélő moldvai magyarokat, végül általában mindazon szomszédos magyarokat, akik a moldvai csángókhhoz hasonlóan valamilyen tekintetben különböztek tőlük, akikről tudták, hogy nem tartoznak a székelyek politikai szervezetébe.⁴⁵ Így alakult ki aztán a köztudatban a *csángó* szónak azon mai jelentése, hogy csángók azok a falvakban lakó székely vagy nem székely eredetű magyarok, akik a székely néptömb közelében, határainkon belül és kívül, rumének vagy szászok között élnek és az elmagyaratlanosodás veszélyének vannak kitéve. E felfogás következtében ragadt a *csángó* név a hétfalusi magyarokra, akik nemcsak hogy ezt a maguk nevéül nem használják, de sértést látnak benne.⁴⁶

Összegezve tehát az elmondottakat: A hétfalusi csángók első, ősi rétege a határhozi szolgálatot teljesítő fehérvármegyei magya-

⁴⁵ Horger Antal, *A csángó név eredetéhez*. MNy. IX, 418—421; EtSz. 841.

⁴⁶ A hétfalusi magyarokat „az idegenek, sőt még a székelyek is — mert a magyar nyelvet egy kissé nyújtják, s mert öltözetük némileg az oláh öltözethez huz — *csángóknak*, olykor — mert régentén mint gyalogplájások őrizték a határt — gúnyorosan *talpasoknak* is hívták; de a hétfalusi, a midőn az utóbbi hallatára dühbe jön, az elsőért is nagyon megneheztel” írja Orbán Balázs (i. m. 91).

rok és az itt szintén határt őrző besenyők egyrészének összeolvadásából keletkezett.

Később azonban, főként a Székelyföld közeli vidékeiről, de szórványosan Erdély más részeiről is, sokan költöztek Hétfaluba s olvadtak be a tőzsgyökeres csángókba, amit a helyi hagyományon, a némileg kevert nyelvjáráson⁴⁷ kívül a csángók családnevei is bizonyítanak. Ugyancsak a családneveik tanúsága szerint több száz és egy-két rumén is olvadt közéjük.

5.

Különböző vidékről való székelyek és magyarok Hétfaluba költözése, s rajtuk kívül néhány száz és rumén korai beolvadása Hétfalu fehérvármegyei törzsmagyarságába, a falvak legelső, az 1514. évből reánk maradt lakosságösszeírásából⁴⁸ ismeretes, valamint az 1500—1510 közötti bizonytalan évből fennmaradt⁴⁹ csángó család- és személynevek bizonyossága szerint már a XV. század végén megkezdődött.

Megvizsgálva és osztályozva e neveket, kitűnik, hogy a magyar nyelvi eredetű családnevek kétötöd részét azon nevek képezik, amelyek egymástól függetlenül rendszerint minden közösségben keletkezni szoktak (Bíró, Csontos, Deák, Fazakas, Fekete, Fodor, Gubás, Halász, Hegedüs, Katona, Kerekes, Kis, Kovács, Nagy, Pap, Polgár, Rab, Retkes, Sánta, Sós, Szakálas, Takács, Vak, Varga, Veres).⁵⁰ Jellemzőnek kell azonban tartanunk, hogy a családnevek egy másik kétötöde személy- és becenevekből vált családnévvé. Bár megfelelő összehasonlítási anyag nem áll rendelkezésünkre, mert a Székelyföld és Erdély más vidékeinek közé- és újkori családnevei nincsenek még összegyűjtve, de a személynevek ilyen gyakori családnévvé válásának sajátsága mai tudásunk szerint székelyesnek tartható. E családnevek (Albert, Anderkó, Adám, Balázs, Barla, Barlabás, Barta, Bálint, Boldizsár, Birtalan, Cirmes,⁵¹ Dániel, Dávid, Demjén, Dénes, Domonkos, Fe-

⁴⁷ „A Barcaságnak ugyanis Háromszékkal határos falvaiba sok székely lévén bételepedve, kik, a mint tudjuk, a kicsinyítő és sürgető *szá, sze* szókkal igen is bőségesen szoktak élni, a miatt olykor ingerkedtek velök a tőzsgyökeres csángók...” Kriza János, i. m. 360.

⁴⁸ Qu. II, 3—9.

⁴⁹ Qu. III, 3—4.

⁵⁰ A neveket mai helyesírással közlöm, mert a száz lakosságösszeírók lejegyzéseiben minden névnek sok, de szinte kivétel nélkül lényegtelen alakváltozata van, amiknek felsorolása itt felesleges lenne.

⁵¹ A későbbi években Cirmis, Cirves, Cirvis alakban is írják, s szerepel a Kovács, Pais, Petó családokban személynévként is. Krizbán

renc, Fóris, Gergely, Gyárfás, György, Gyurka, Illyés, Imre, István, Jakab, Jankó, János, Kelemen, Lackó, László, Lénárt, Lőrinc, Lukács, Márton, Máté, Mihály, Miklós, Orbán, Palkó, Pál, Pető, Péter, Pongrác, Sebestyén, Simon, Tamás)⁵² s ezen családnevekké vált személyneveken kívül még használatos férfi személynevek (Andorjás, András, Antal, Bartalus, Benedek, Demeter, Gál, Gáspár, Gothárd, Kelemen, Keresztély, Lázár, Mátyás, Miklós),⁵³ valamint a női személynevek⁵⁴ (Anna, Apolonia, Ágota, Benedika, Dorottya, Erzsébet, Fruzsina, Ilona, Katalin, Kerinka, Klára, Luca, Orsolya, Piroska, Vernika) nemcsak a szomszédos Háromszékből, hanem Csíkból és Udvarhelyből beköltözöttekre is utalnak, s vannak köztük olyan személynevek is, amelyek a székelységből nem ismeretesek. — Végül a magyar nyelvi eredetű családnevek fennmaradó egyötöd részébe azok a nevek sorozhatók, amelyek az idegenből beköltözöttekre általában biztosan világítanak rá. Közülük néhány megállapítható barcasági (Töresi), háromszéki (Dálnoki, Szaesvai), egykori fehérvármegyei (Rudai) és magyarországi helységnevekre (Szegedi, Szilágyi, Szalkai); mások közelebbi meghatározás nélkül Csíkra (Csíki), Erdélyre (Erdélyi), s a minden faluban feltalálható Székely családnév általában a Székelyföldre mutat, mint e családok egykori lakóhelyére. Ugyancsak más vidékről beköltözőkre, de egyben a csángókba már e korai időkben beolvadt másfajúakra utal hét Szász nevű, s egy-egy Oláh, Tót és Török nevű család neve. A magyarságba beolvadt szászokat és szlávokat vagy ruméneket tüntet fel a falvak czidőben 89%-nyi magyar nyelvi eredetű családneve mellett szereplő 7% szász és 4% szláv vagy rumén eredetű családnév is.⁵⁵ Nemcsak kicsinysége miatt tartható magyarnak az idegen családnevet viselők e rétege, hanem azért is, mert e szóban forgó család-

a szintén csángó lakosságú barcasági községben az 1500—1510 közötti valamelyik évből fennmaradt családnevek között szintén találunk Cirmes nevű magyar családot.

⁵² Az 1526. és 1533—47. években mellettük szerepel még az Ambrus, Ábrahám, Bartalus, Bence, Benedek, Demeter, Gyerkó ~ Györke, Menyhart és Zakariás családnév is.

⁵³ Az 1526. és 1533—47. években ezeken kívül Ágoston, Bartos, Fábrián, Ince, Kálmán és Zsigmond személynév is feltűnik.

⁵⁴ Minthogy a lakosság-névsorokban csak elvéve maradtak fenn női nevek, együtt közlöm a XVI. század első feléből ismeretes valamennyi női személynévet.

⁵⁵ Hét családnév (Cell, Filbart, Goesman, Henzer, Oszvald, Pajor, Tejes) alatt élő tizenkét család neve szász eredetű, nyolc család (Bucsin, Budin, Buna, Irkon, Koszta, Pozsár, Tátuly) neve rumén vagy szláv eredetű beköltözőkről és a magyarságba beolvadottokról tájékoztat.

nevek már első megjelenésükkor magyaros nyelvvalakot öltenek, viselőik pedig a német lakosságösszeíró lejegyzésében is kizárólag csak magyar vagy magyar nyelvi alakú személynevet viselnek, s ugyancsak azért is, mert mint alább rámutatok, a XVI. század negyvenes éveiben egyenként beköltöző néhány rumén pásztor neve mellett a lakosságösszeírók jelzik azok rumén nemzetiségét.

A falvak legelső lakosságösszeírásában szereplő családnevek⁵⁶ tehát Hétfalu magyarságát már bizonyos fokig kevert népnek mutatják. A keveredésben azonban nem a másfajú néhány szász és rumén, hanem a hétfalusi vármegyei törzsmagyarság közé beköltöző székelyek beolvadása volt a lényeges és a döntő következményű. A hétfalusi csángók fajiságára minden vonatkozásban ez nyomta rá a bélyegét.

Az 1526. és 1533—55. évekből fennmaradt lakosság-névsorokban⁵⁷ feltűnő új családnevek az 1514-i családnevek vallomástételéhez képest már nem sok változást mutatnak. Az új nevek többsége következtetések levonására nem alkalmas,⁵⁸ néhány azonban más vidékről újabban beköltözettekről beszél.⁵⁹

A természetes szaporulat mellett a bevándorlás is hozzájárult a falvak magyarsága számának gyors növekedéséhez. 1500-ban csak mintegy 120,⁶⁰ 1514-ben 183,⁶¹ 1547-ben már 292, és 1555-ben pedig 296 család⁶² élt Hétfaluban. A falvak eddigi tiszta magyar jellegét azonban kezdi már megbontani a negyvenes években szór-

⁵⁶ A felsorolt családneveken kívül még a következő családnevek fordultak elő: Bakó, Borsca, Cegő, Cservási, Kajtár, Karandás, Kokusi, Konkoly, Köpe, Pais, Panga, Pani, Vajda. Ezeket a magyar családnév-csoportokba nem oszthattam be, mert közülök egy-kettő esetleg idegen eredetű is lehet, túlnyomó többségük pedig, amellett hogy magyar, semmi másféle következtetés levonására nem alkalmas.

⁵⁷ Qu. I, 680—687; II, 478—480; III, 42—52.

⁵⁸ Ilyen a Balog, Barát, Boros, Csere, Hajdu, Igyártó, Juhos, Kaszáló, Kádár, Kántor, Keresztes, Kósa, Molnár, Nagyorrú, Nyakas, Nyilas, Pere, Sólomos, Szén, Szénégető, Szeri, Tarka családnév.

⁵⁹ E csoportba a Gyalui, Sármási, Angyalosi, Kolosi, Moldvai, Magyarai, Szörényi, valamint a Major, Torna, Ukó, Drágos, Sile, Turbol, Balen, Fugán, Mogács, Jakcsit, Váncsa, Sike, Goke családnevek tartoznak. Mellettük feltűnik néhány kimondottan rumén név is, ezeknél azonban a lakosságösszeíró jelzi viselőik rumén nemzetiségét. E neveket l. alább.

⁶⁰ Hétfalu 1514-i lakosságösszeírásakor az összeíró lejegyezte, hogy bár ez évben Hétfaluban, valamint Apácán és Krizbán összesen 249 család él, de 1500-ban, amikor Törösvárral együtt e kilenc falu Brassó kezébe került, csak 156 volt a kilenc faluban lakó családok száma (Qu. II, 9). Ezen adat alapján mintegy 120-ra becsülhető az 1500-ban Hétfaluban lakó családok száma.

⁶¹ Qu. II, 3—9.

⁶² Qu. III, 42—52.

ványosan beköltöző néhány rumén, amint arra alább részletesen rátérek.

1555-től 1765-ig nincs pontos adatunk a hétfalusi magyarok számáról.⁶³ 1765-ben már 4.011 magyar lakott itt.⁶⁴ Ez időben, a falvak evangélikus egyházközségeinek keresztelési, esketési és temetési anyakönyveiben az 1761—1770. években szereplő családnevek többségét ugyancsak a személynevekből családnevekké vált nevek alkotják. Mellettük feltűnnek a kettős családnevek is. A más vidékről beköltözőkre, valamint a néhány beolvadt szászra és ruménre utaló családnevek egyrésze már a XVI. század elei lakosságösszeírásokban is szerepelt.⁶⁵

Az 1839. évi népszámlálás 9.006, az 1869-i pedig 11.453 magyart talált Hétfaluban. Számuk ezután már alig emelkedik, 1910-ben csak a 12.098-at éri el, 1930-ban pedig visszaesik 11.831 lélekszámra.⁶⁶ Ennek oka a nagyarányú kivándorlásban rejlik, amire a mostoha életlehetőségeik kényszerítették a csángókat.

Az elenyészően kevés saját, inkább a szomszédos szász községek feles földjéből bérelt szántóföldek művelése mellett a fatermelés, s a brassai nagykereskedők árúinak délre és nyugatra fuvarozása volt a hétfalusi csángók főfoglalkozása. A múlt század második felében a vasutak építésekor megszűnt a nagyarányú fuvarozás, a szászok a bérbeadott földek bérét egyre emelték, s ennek következtében a falvak megszorodott lakosságának egy része arra kényszerült, hogy Romániába menjen kenyeret keresni. Ott mint megbízható és szorgalmas munkást megbecsülték és jól fizették őket. Egyrészüik meggazdagodva visszatért, másrészüik azonban ott maradt s lassan örökre elveszett a magyarság számára. A falvak évenkénti természetes szaporulatának segítségével végzett számításom szerint 1869-től 1910-ig 3.683 evangélikus vallású tősgyökeres hétfalusi magyar vándorolt ki Hétfalu hat községéből. Nem szerepel a fenti összegben a legnagyobb faluból, Hosszúfaluból kivándoroltak száma,⁶⁷ ami több mint ezerre tehető, vagyis az említett negyven év alatt mintegy 4.700 magyar költözött ki Hétfaluból, jelentéktelen rész kivételével mind Romániába. Nagyarányú ki-

⁶³ 1713-ban már 1.245 család élt Hétfaluban (Acsády Ignác, *Magyarország népessége a pragmatica sanctio korában*. Bp., 1896. 223).

⁶⁴ Qu. IV, 379—380.

⁶⁵ E családnevek közlése itt most felesleges lenne. Amint egyes jelenkori adatokkal még kibővíthetem, közölni szándéksom Hétfalu történeti és jelenkori család- és keresztnéveit.

⁶⁶ A hivatalos népszámlálások adatai.

⁶⁷ Hosszúfalu evangélikus egyházi anyakönyvei a világháborúban elégték, így tehát e község évenkénti természetes szaporulatát, s ennek alapján a kivándoroltak pontos összegét nem számíthattam ki.

vándorlás folyt azonban már 1869 előtt és 1910 után is. 1765-től 1869-ig közel 3.000, 1910—1930 között pedig mintegy 1.800 magyar vándorolt el a falvakból.⁶⁸ Tehát az 1765-től 1930-ig Hétfaluból kivándorolt tőzsgyökeres, evangélikus vallású csángók száma eléri a 9.600-as lélekszámot. Napjainkban is állandóan tart a csendes, de állandó elszivárgás az egyre kevesebb életlehetőséget adó falvakból. A rumén megszállás kezdetekor megcsappant a régebbi nagy természetes szaporulat is.

A kivándorlás mellett állandóan tart egy kisebb arányú bevándorlás is Hétfaluba. Napszámos és iparos székelyek a beköltözők.⁶⁹ A falvak egy állandóan mozgásban lévő rétege alakult ki belőlük. A tőzsgyökeres lakosságba vallási különbözőségük⁷⁰ és vagyontalanságuk miatt nem olvadhatnak be, s rendszerint néhány év múlva elköltöznek Hétfaluból, újabb betelepülőknek adva át helyüket. A beköltözés arányára jellemző, hogy míg 1821-ben csak 60 római katolikus és 26 református,⁷¹ 1869-ben már 573 róm. kat., 175 református, 10 unitárius, 1910-ben pedig 903 róm. kat., 624 református és 71 unitárius élt Hétfaluban,⁷² annak ellenére, hogy állandó volt e háromféle vallású székelyek kiköltözése is Hétfalu községeiből.

6.

Hétfaluban a magyarokon kívül nagyszámú rumén és néhány szász is él. Röviden át kell tekintenünk e két másik hétfalusi népelem betelepülésének történetét és körülményeit is, hogy megérthessük, habár nagyon is csekély, de mégis kimutatható szerepüket a hétfalusi helynevek keletkezésében.

V. László király egyik 1456-ban kiadott oklevelének⁷³ adata szerint akkor már nem, de ez idő előtt laktak már rumének Négyfaluban. A szóbanforgó oklevélben a király megparancsolja a székely ispánoknak és alispánjaiknak, hogy Szentmihály (Csernátfalu),

⁶⁸ E két kivándorlási összegbe a Hosszúfaluból kivándoroltak számát, adatok hiányában, szintén csak becsléssel számíthattam be.

⁶⁹ Vö. 47. j.

⁷⁰ A tőzsgyökeres csángók evangélikus vallásúak, a beköltöző székelyek pedig római katolikusok, reformátusok, unitáriusok.

⁷¹ A türkösi római katolikus plebánia régi jegyzőkönyvében lévő adat.

⁷² A hivatalos népszámlálások adatai.

⁷³ Az oklevelet, állítólag egy XVIII. századi másolat után, először Benkő József közölte 1781-ben (*Milkovia...* II, 268), utána Katona (*Hist. Crit.* XIII, 1051), Kósa (*De publ. Trans. administratione* 77), Trauschenfels (*A hajdani törösvári uradalom jogi állapotához.* 26), Szabó Károly (SzékOkl. I, 172).

Nagyfalu (Hosszúfalu), Türkös és Bácsfalu dézmáját, amelyeket a Szentmihályfalván Szent Mihály tiszteletére épített megyés egyháztól elfoglaltak és törösvári várnagyaik használnak, ezentúl ne bántsák, hanem az említett egyház részére szolgáltatassák ki. A falvak neveinek felsorolása után az oklevél megjegyzi, hogy e falvakban szkizmatikus rumének laktak, de e rumének elűzése után a falvak a keresztények kezébe jutottak.⁷⁴

Az oklevélnek az egykor itt lakó ruménekre vonatkozó adata hitelességét — bár az oklevél közlésének körülményei arra intenek, hogy állításait ne fogadjuk el feltétlen hitelűnek⁷⁵ — más adatok és tények is megerősítik. Ugyanis a XVI. század első éveitől, pontosabban: 1504-től kezdve, amikor az ezidőből fennmaradt lakosságnévsorok tanúsága szerint átlag 89% a magyar családnevet viselők aránya a 7%-ban német és 4%-ban rumén eredetű családnevet viselők, s csupán ez alapon nem magyarnak minősített lakossággal szemben, a XIX. század elejéig számos adat szerint a szászok nemzeti nyelvükön „Bleschdörfer“, latinul „villae valachales“, vagyis „oláhfalvak“ néven is nevezték Hétfalut.⁷⁶ Emellett Hétfalu falvai közül Pürkerec neve kétségtelenül rumén eredetű,⁷⁷ s egykori rumén falualapítókra utal Csernátfalu, valamint Bácsfalunak egykori Zlánfalva neve is.⁷⁸

⁷⁴ „...quidam Valachi schismatici inhabitassent, tamen postea pulsus eisdem Valachis ipse ville ad manus Christianorum deuenissent.

⁷⁵ Graf B., *Die Kulturlandschaft des Burzenlandes* című művét bírálva, Koch Vilmos rámutat arra (Századok LXXIV—1940, 99—102), hogy a szóbanforgó 1456. évi oklevél alapján Graf B. nem sok joggal állítja a magyarságnak Négyfaluba csak ezidőben való betelepülését. Koch Vilmos szerint ilyen fontos kérdésben ez oklevél állításait nem fogadhatjuk el feltétlen hitelűnek, tudva azt, hogy az oklevelet egy állítólagos XVIII. századbeli másolatáról Benkő József közölte, aki adatok híján maga is gyártott oklevelet.

⁷⁶ *Hétfalu* (~ német *Siebdörfer* ~ rum. *Săcele*) latin *Septem villae*, *7 villae*, *Septem pagi*, *7 pagi* nevére 1503-tól kezdve vannak sűrű adataink (l. a Qu. névmutatóit: I, 746, II, 802, III, 105). — A falvak latin *villae valachales* ~ *walachales villae* ~ *villis walachalibus* neve 1504-től kezdve szórványosan fordul elő (vö. Qu. I, 745, II, 816). — A német *Bleschdörfer* elnevezés 1528-ban szerepel először, majd a XVII. sz. második felétől kezdve a XVIII. század végéig vannak reá adataink (Qu. II, 84, IV, 543, V, 647, VI, 644, VII, 640).

⁷⁷ *Pürkerec* község neve a rumén *Purcărea* személynév rumén nyelvi többesszámú alakja, jelentése tehát: Purkäreáék, Purkärea családja. Az ilyenféle helynévadás a ruméneknél nagyon gyakori. Hasonlevű község van Szolnok-Doboka megyében is (rum. *Purcăret*, magy. *Pörkerec* MartIstr. 201), a szebenmegyei Rekitta község határában egy tanyacsoport neve szintén rum. *Purcăreți* (MoldTog. 178). Moldvában a Gyimessel szomszédos Csügésben is van *Purkerek-pataka* és *Purkerek-sarok* helynév (Balogh Ödön, *Néprajzi jegyzetek a csügési magyarokról*: Erdélyi Múzeum XLVII—1942, 30), s Kalotaszegen, Kalotanádas község

Mindezen adatok mellett azonban nagy tévedés lenne azt hinni és állítani, hogy a ruméneknél régebben és mellettük nagyobb számban is nem éltek a rumének elűzése előtt magyarok Hétfaluban. Egyrészt azért, mert akkor nehezen érthetnők meg Négyfalu falvainak már első említésükkor, 1366-ban magyar néven (Huzyufalu, Charnadfalua, Turchfalua, Zlanfalua)⁷⁹ szerepeltetését, másrészt pedig Hosszúfalu neve magyar eredetű, Tatrang és Zajzon neve besenyő eredetű ugyan, de rumén nevük kétségtelenül a magyarból alakult és nem fordítva. Hadászati fekvés, valamint településföldrajzi szempontból is e három utóbbi falu látszik a legrégibb településnek. Minden kétséget kizáróan bizonyos az is, hogy Hétfalu vidékén a magyarság megjelenése és megtelepülése legalább két évszázaddal megelőzte a ruménség beköltözését. E hadászati szempontból annyira fontos vidéken, a Havaselvére vezető szorosok bejáratánál fekvő határőrvidéken már a XI. század eleje óta ott álltak a magyar és besenyő határőrök katonai szállásai, a falvak első magjai. A vándor rumén pásztorok legkorábban csak a XI. század második felében jelenhettek meg Erdély déli részén s így Hétfalu vidékén is, megtelepítésük legkorábbi időpontja pedig legföljebb a XIII. század első felére tehető. Kétségtelen az is, hogy a királyi uradalom szervezetében és körében történő megtelepítésük során már magyar lakosságú telepek mellett keletkeztek a kis, csupán egy-két családból álló rumén szállások. Betelepítésük valószínűleg kapcsolatban volt a barcasági magyar határőrség egyrészének már előbb említett, a Kárpátokon túlra, a Havaselvére való előrehelyezésével, valamint a hétfalusi csángóságnak, mint határvédő népelemnek, a vérveszteség következtében kétségtelenül egyre gyengülésével, fogyásával, tehát a vidék magyar lakosságának megritkulásával, s ezáltal a királyi uradalom jövedelmét adó munkások csökkenésével. Jellemző tényként kell megemlíteni

határában is előfordul a *Purkärets* helynév (Szabó T. Attila, *Kalotaszeg helynevei* 214). — Érdekes jelenség, hogy a hétfalusi rumének népnyelvében, valamint hivatalosan is *Purkëreni* a község neve. Ezt csak azzal magyarázhatjuk, hogy a rumének 1456. előtti elűzése után több mint százötven év múlva ismét beköltöző ruménség olyan vidékről jött, ahol a személynévekből nem *-et*, hanem *-eni* raggal képezték a helyneveket, s ennek következtében alakult át nyelvükön a magyar *Pürkërec* név *Purcãreni* hangalakúvá.

⁷⁸ *Csernátfalu* (egykor *Csernátfalva*) neve a szláv eredetű rumén *Černat* személynévvel, Bácsfalu előbbi *Zlánfalva* neve pedig a szláv eredetű rumén *Zlan* személynévvel alakult. A *Bácsfalu* név előtagjában szereplő *Bács* személynévből következtetést nem vonhatunk le, mert e személynév egyként lehet török, valamint török eredetű magyar vagy rumén személynév is.

⁷⁹ Ub. II, 242.

— s ez is csak a rumének későbbi, nagyon csekély számban és magyarok mellé történő telepítésével magyarázható, — hogy a havasok lábánál fekvő keskeny, nagyon kis területen egymás mellett hét falu keletkezett. A falvak nagyrésznének alig lehetett ez időben néhány családnál több lakója; jellemző tény ebből a szempontból az is, hogy éppen a legnagyobb falunak, Hosszúfalunak, magyar a neve. Mutatja a hét falu lakóinak egykori csekély számát az a tény is, hogy még 1500-ban is, amikor Hétfalu Brassó kezébe került, csak mintegy 120 család, 1514-ben pedig 183 család élt Hétfaluban.⁸⁰ Így tehát az 1456 előtt egykor itt élt és elűzött ruménség is csak nagyon csekély számú lehetett. Bár elűzésük okát az említett oklevél a rumének vallási különbözésével indokolja, nem bizonyos, hogy csupán ez volt az oka. Nem tudjuk az elűzés időpontját sem megjelölni, de bizonyos, hogy az jóval 1456 előtt történt, hiszen 1444-ben Csernátfalu már Szentmihályfalva néven szerepel egy oklevélben,⁸¹ tehát e faluban akkor már templom állott, s katolikusok, azaz magyarok voltak a lakói.

A XV. század elején történt elűzésük után a rumének csak mintegy másfélszázad után kezdenek ismét betelepülni Hétfaluba.⁸² A XVI. század első feléből, az 1514, 1526, 1533—55. évek-ből fennmaradt lakosságösszeírások még élesen domborítják ki Hétfalu csaknem színtiszta magyar jellegét. Az 1514-i első lakosságösszeírásban szereplő családok neveit a családnevek nyelvi eredete szerint osztályozva kitűnik, hogy a 183 hétfalusi család 89.07%-a magyar nevet visel, vagyis e 163 család kétségtelenül magyarnak számítható, s csak 10.93%-ának bizonytalan a nemzetisége, nevének nem magyar nyelvi eredete miatt. A bizonytalanak minősített nevek csoportjában szereplő húsz családnév közül tizenkét (hét családnév alatt élő) család neve egykori német, nyolc család neve pedig egykori rumén eredetre vall,⁸³ de már első megjelenésekor magyaros nyelvalakot öltő, s e húsz háznép családfői a német lakosságösszeíró lejegyzésében is kizárólag csak magyar nyelvi alakú személyneveket viselnek. A 163 magyar család mel-

⁸⁰ Vö. 60. és 61. j.

⁸¹ Iczkovits i. m. 80.

⁸² A Hétfalu történetével foglalkozó rumén írók azt hirdelve, hogy a rumének a dák—római kortól kezdve állandóan, megszakítás nélkül élnek Hétfaluban; meg sem említik a rumének 1456. előtti elűzését vagy pedig képtelen magyarázattal igyekeznek a tény jelentőségét csökkenteni. Így pl. Muresianu A. szerint a ruméneket csak a falvak közepéből űzték el, egyrészüik ugyan el is távozott a falvakból, de másrészüik a falvak szélén letelepedve továbbra is ott maradt (*De când locuiesc Ciangăi în Săcele: Plaiuri Săcelene* 1937. évf.).

⁸³ Vö. 55. j.

lett e bizonytalan nevűnek minősített 20 család, ha idegen eredetű is, de a magyar falvakban túlnyomólag magyarnak tekinthető. Oly csekély ez a 6.56% német és 4.37% rumén eredetre mutató, csupán a családnév nyelvi eredete alapján magyarnak nem minősíthető réteg, hogy az a közösségben észrevehetővé sem vált. Nyilvánvaló, hogy e lassú és csekély keveredés Hétfalu magyar jellegét még nem bontotta meg.

Az 1555-ig fennmaradt lakosságnévsorok a magyarság javára billenő kevés változással nagyjában ugyanezt a népiségi képet tárják elénk, azzal a különbséggel, hogy az egyre szaporodó magyarnevű lakosok között 1533-ban egy, a negyvenes években még nyolc rumén nevű családfő tűnik fel, akinek neve mellett majd minden esetben a szász lakosságösszeíró is megjegyzi e nevek viselőinek rumén nemzetiségét.⁸⁴

A XVI. század negyvenes éveiben tehát ismét megkezdődött a rumének betelepülése Hétfaluba. E században csak szórványosan, családonként, a XVII. században és a XVIII. század elején azonban már tömegesen települtek és telepítették be. Havaselvérről a török háborúk, belső állapotok romlása, a bojárok újabb és újabb, már elviselhetetlen követelései miatt a XVI. és XVII. században a rumének szakadatlanul csoportostul, sokszor egész falvastul szöktek át Erdélybe.⁸⁵ Útjuk első állomásai a délerdélyi területek voltak, s egyrészüik itt mindjárt le is telepedett. „Birodal-munkból egynéhány falvak szöktének el Nagyságod birodalmába — írja a havaselvei vajda 1668-ban Apafi fejedelemnek — némelyek Fogaras tartományába, némelyek Brassó tartományába, némelyek Szobenszékre és pedig nem egyéb latorságokért szöktének el, hanem csak az adónak nehéz voltáért.”⁸⁶

A bevándorló rumének Hétfaluban való letelepedését a falvak földesura, Brassó városa is elősegítette, mert a közhelyekből kiszakított telkekért fizetett díjából új és nagy jövedelemre tett szert. Az 1713-i hétfalusi conscriptioból is kiténik a ruméneknek ekkortájt történő idetelepítése.⁸⁷ Másképen nem is, csak e hivatalos betelepítés tudatában érthetjük meg a hétfalusi rumének számának

⁸⁴ Bácsfalu: 1547: *Mayne der Bloch*. Türkös: 1544: *Walt der Bloch* *kyrth*, 1545: *Radul*, 1546: *Ztoyan*, 1547: *Opre*, *Stef Meykol*. Hosszúfalu: 1533: *Crista*, 1544: *Opre Walachus*. Zajzon: 1540: *Ztan Walachus*.

⁸⁵ L. e kérdésről legújabbán: Jakó Zsigmond, *A románság megtelepülése az újkorban*. „Erdély és népei”. 118—141 és Szabó T. Attila, *A románság újkorban erdélyi betelepülése*: Hítel VII—1942, 134 kk. és kny.

⁸⁶ Baróthy József, *Magyar föld román kézen*. Bp., 1940. 11.

⁸⁷ Orbán Balázs i. m. 131.

rohamos növekedését. 1680-ban már engedélyt nyernek a brassai tanácstól arra, hogy Türkösön és Hosszúfaluban fakápolnát építsenek és lelkészt tarthassanak, 1755-ben pedig arra kaptak engedélyt, hogy Türkösön az eredeti fakápolna helyére kőalapra fektetett faboltozatú templomot emelhessenek.⁸⁸ 1762-ben már 3.256 rumén élt Hétfaluban,⁸⁹ mikor 1765-ben 4.011 volt a magyarok száma.⁹⁰ Két emberöltő alatt, 1839-re számuk megháromszorozódott; ekkor már 10.218 rumént talált a népszámlálás a 9.006 magyar mellett. 1869-ben pedig Hétfalu 23.078 lakosa közül 11.216 magyar, 11.580 rumén volt.⁹¹

A Hétfaluba betelepült ruméneknek a pásztorkodás maradt a főfoglalkozásuk. Óriási jószágállományukkal ősszel leereszkedtek a Kárpátok külső lejtőin a Duna mellékére, ahol a náddal benőtt területeken télen is friss legelőt és menedéket talált a jószág. Tavasszal hazahajtották nyájaikat a Kárpátok havasi legelőire. Igen sokan azonban, családjukat magukkal vive, csak évek múlva tértek vissza. A hétfalusi rumének rendszeresen Dobrudzsába hajtották nyájaikat, de sokan Törökországba, mások a Krimi félszigetre is elbarangoltak. A juhtenyésztés olyan jövedelmező foglalkozás és vállalkozás volt, hogy a múlt század elején voltak olyan hétfalusi rumének, akiknek juhai több százezer forint értéket képviseltek.⁹² A múlt század közepétől kezdve azonban a vámháborúk, az országhatárok fokozódó elválasztó ereje, Havaselvén pedig a lakosság gyarapodásával egyre növekvő szántóterületek egyre jobban útjába állottak a hatalmas juhnyájak szabad áthajtásának s az egész vándorpásztorkodásnak. Ennek következtében kezdődött meg a hétfalusi rumének kivándorlása a rumén fejedelemségekbe, leginkább pedig Dobrudzsába, ahol a kiterjedt pásztorkodás feltételei még

⁸⁸ Szeli József krónikája i. h.

⁸⁹ A hétfalusi rumének 1762-i számára vonatkozólag kétféle adatot találtam. A brassói—bolgárszegi görögkeleti egyház irattárában lévő 1762-i népszámlálási okmány falvakként feltünteti a nők és férfiak lélekszámát. Ez adat szerint 3.256 rumén élt ekkor Hétfaluban. (Magát az eredeti népszámlálási kimutatást nem használhattam, de megvan ennek egy XIX. század elei másolata a pürkereci görögkeleti egyház régi anyakönyvében). — Egy másik adat (Cioban V., *Statistica românilor ardeleni din anii 1760—62*; Anuarul Institutului de Istorie Naționale III—1924, 25. Kolozsvár, 1926), a Hétfaluban lakó rumén családok számát közli. Ha ez adatban szereplő 653 rumén család számát megszorozzuk öttel, ennyinek tartva a családok átlagos létszámát, 3.265-ös lélekszámot kapunk, ami csak kilenccel több a másik adatból ismert pontos lélekszámnál.

⁹⁰ Qu. IV, 379—380.

⁹¹ A hivatalos népszámlálások adatai.

⁹² Marienburg L. I., *Geografie des Grossfürstenthums Siebenbürgen* I, 178.

nagyjában megmaradtak. Itt egész falvakat alapítottak a Hétfaluból kivándorolt rumének. 1880-ban már csak 9.574 rumén élt a 10.872 magyar mellett, 1910-re pedig, állandó nagy természetes szaporulatuk ellenére 8.132-re csökkent a rumének száma, míg a magyarok száma 12.098-ra emelkedett. A rumén megszállás alatt a rumén kormányok mindenféle gondoskodása sem tudta a rumének elköltözését meggátolni, mert most már a városi élet szabad lehetőségei is elvonzották őket. Az 1930. évi népszámlálás 11.831 magyar mellett már csak 7.370 rumént talált az 1869. évi 11.218 magyarral és 11.580 ruménnel szemben. A természetes szaporulat segítségével végzett számításom szerint 1869-től 1910-ig 9.835 rumén, 1910-től 1930-ig pedig 1.524 rumén vándorolt ki a hét községből. Két emberöltő alatt, 1869—1930 között tehát 11.359 rumén költözött ki Hétfaluból,⁹³ míg ugyanezen idő alatt 5.500 volt a hétfalusi csángó kivándorlók száma.

A hétfalusi ruméneknek, viszonylagosan nagy számuk ellenére, a helynévanyagban nagyon csekély nyomuk van, s a helynévadásban teljesen jelentéktelen volt a szerepük. Mindezt második, késői betelepülésük magyarázza meg. A hegyek, erdők, legelők, kaszálók és szántók ekkor már a magyarok kezén voltak, s már el is voltak nevezve. Mint ahogy a falvak síksági részén lakó magyarok mellé utólag betelepülő ruménség a hegyoldalakra volt kénytelen felépíteni a magyaroktól elkülönülő falurészeit, épp így a külső területen is csak a falvaktól legtávolabb eső néhány magas havas jutott számukra, illetőleg csak ezeket, a magyaroktól Brassó által jogtalanul elvett havasokat vehették legeltetésre bérbe Brassó városától. A hétfalusi helynévanyag néhány rumén eredetű helyneve, egy-két kivétellel, mind a falvaktól legtávolabb eső havasok egyikére vagy másikára vonatkozik.

Még kevesebb, alig valami szerepe volt a helynévadásban a hétfalusi szászságnak; jelentéktelen volt a számuk is. Az az egykét szász, aki eleinte Hétfaluba került, gyorsan beolvadt a csángókba, amint azt a már tárgyalt, XVI. századelei lakosságösszeírásokban szereplő szásznevű csángó családok nevei bizonyítják. Később, a XVIII. és XIX. században, amikor Brassó városa mindenféle ipar gyakorlásától eltiltotta a hétfalusi magyarokat, nagyobb számú szász iparos költözött Hétfaluba. Pontos számukat csak 1880-ból ismerjük; ekkor 236-an laktak itt, ezek is, 22 kivételével,

⁹³ A rumén kivándorlás túlnyomó részt Négyfalu területéről történt. Itt pl. Csernátfaluban 1869-ben még 1.350 rumén lakott, 1930-ban azonban már csak 491. Ebből az egy faluból 1869-től 1930-ig 1.395 rumén vándorolt ki.

négyfalusi lakosok voltak. 1910-ben már csak 156 szász élt Hétfaluban,⁹⁴ s ennyi maradt a számuk a mai napokig is. Hogy régebben azonban tömegesen éltek itt, azt több szász eredetű csángó családnév és néhány szász eredetű csángó tájszó is bizonyítja. Helynévadó szerepük Négyfaluban a belső területen két német nyelvi eredetű csángó tájszóból alakult helynévben tükröződik vissza.

* * *

Hétfalunak e csupán nagy vonalakkal vázolt népiségtörténete nemcsak bizonyos hétfalusi helynevek keletkezésének megértéséhez szükséges eseményekkel és állapotokkal, hanem egy életerős, értékes magyar néprész kialakulásának és sorsának főbb mozzanataival is megismertet bennünket. Hogy a hadak országútjába eső és természeti csapásokkal is sűrűn látogatott Hétfalu magyar lakói mostoha életsorsukban, a brassai szászoktól jobbagysorsba süllyesztve, szellemi és vallási vezetőknek legtöbbször teljes hiányában, rumének és szászok gyűrűjébe beékelődve, a Brassó földesúri hatalma alól való felszabadulásig s mind a mai napig megőrizték igaz és lelkes magyarságukat, az nemcsak erős fajszeretetének a bizonyítéka, hanem egyúttal legszebb érdeme is e végtelenül szorgalmas, életrevaló, értékes magyar néprésznek.⁹⁵ Kialakulásának, sorsának, valamint a falvak népiségtörténetének e vázlatos ismerete⁹⁶ nélkül a hétfalusi helynévadás sok ténye és sajátsága megmagyarázhatatlan maradna.

II. .

A hétfalusi helynevek egyenkénti felsorolása előtt nem lesz felesleges röviden összefoglalni és áttekinteni a helynevek főbb csoportjait. Bár a helynevek összegyűjtésekor főleg nyelvi, illetőleg nyelvjárási tanulmányozásuk szempontja vezetett, figyelmem a helynévgyűjtésnél felvetődő minden más kérdésre és szempontra is kiterjedt. A helynévanyag így nemcsak a hétfalusi csángók nyelvének egyik szókinces-csoportjára, hanem több más vonatkozásban is szolgáltat adatokat.

⁹⁴ A hivatalos népszámlálások adatai.

⁹⁵ Joggal írja róluk Szilády Zoltán: „A hétfalusi csángónak majdnem önzésig hajtott szorgalma, szívós munkaszeretete, tiszta erkölese és józansága olyan értékek, amelyekkel Erdély egyetlen magyar törzse sem veheti fel a versenyt.” *Erdély magyar népe*. „A történeti Erdély” című kiadványban (szerk. Asztalos Miklós, Bp. 1936) 378.

⁹⁶ E vázlatos ismertetés során Hétfalu település-, népiség- és népesedéstörténetére vonatkozó, eddig összegyűjtött adataimnak csak kis részét dolgoztam itt fel. Amint a helyszíni adatgyűjtés ismét lehetővé válik, részletesen szándékozom foglalkozni az itt felvetett kérdésekkel.

Gazdaságtörténeti vonatkozásban jelentős a türkösi *Nyilasok* helynév, mely az egykori földközösség és földosztás emlékét őrzi. Kezdetleges fokon ugyanis a föld nem magán-, hanem köztulajdon, s az egykor nyílhuzással, később másfajta sorsolással haszonélvezetre kiosztott földek neve *nyíl*, *nyílföld* vagy *nyilas*, *nyilasföld* volt.⁹⁷ A fejlődés további fokán a föld mindjobban egyéni tulajdonná válik, de azért a közösségnek, a községnek a gazdálkodást szabályozó joga fennmarad. A népesség szaporodása miatt egyre jobban elaprózódó vetésterület megművelése csak úgy lehetséges, ha a határ bizonyos részében egységesen megállapított termelés folyik. A község előre meghatározza, hogy a lakosok melyik határ-részbe mit fognak vetni, mikor fognak aratni, ugarolni stb. Ezért osztják fel a határt 2—3 *fordulóra*, amelyeket évenként felváltva vetésterületnek, ugarnak, illetőleg legelőnek használnak.⁹⁸ Hétfalu községeiben is ilyen *fordulós gazdálkodás* folyt. Tatrang gazdálkodási területe pl. 1762-ben három fordulóra, a *Falun felül való*-, *Malomnál való*- és a *Pürkerec felől való fordulóra* oszlott. A többi falu fordulóinak a nevét ezideig még nem ismerjük, de adatunk van arról, hogy Zajzon megművelhető határa 1850-ben még fordulókra volt osztva.⁹⁹ A fordulós gazdálkodás vetés-, illetőleg gazdálkodási kényszerének emlékét is megőrizte néhány helynév, mint a **Zabkert (B)*;¹⁰⁰ *Haricskaláb*, *Kenderláb*, *Lenföldek*, **Lenmező (T)*; *Káposztaföldek (Cs)*; *Kenderláb (Ta)*; **Káposztáskert*, *Lenvölgye (Z)*; **Káposztáskert*, **Kölesföld (P)*.

A helynevek egy másik csoportja a földek birtoklástörténetére vet világot (*B: Faluirtványa*; *T: Tízestendős*, *Tízforintosok*; *Cs: Harminchold*, *Határka*; *H: Urakkertje*, *Vidásbérc (< Vításbérc)*; *Ta: Bikákfüve*, *Falukertje*, *Gócsmánfüve*, *Hermányi első*).

⁹⁷ Vö. Tagányi Károly, *A földközösség története Magyarországon: Gazd. Tört. Szemle I*, 199. kk. s kny. és Herman Ottó, *A magyar pásztorok szókincse* 284 kk. — A zajzoni evangélikus egyház 1850. évi birtokösszeírása szerint az egyháznak akkor „A káposztás kertben... egy káposztás *nyíl*“ is volt a birtokában. Ez az adat arra vall, hogy Zajzonban ezidőben még élt a földosztásból származó darabok *nyíl* elnevezése.

⁹⁸ Tagányi i. m.; Györffy István, *A Magyarság Néprajza II*, 190 és Szabó T. Attila, *Zilah* 7.

⁹⁹ „A’ Dán völgye előtt... Fellyebb a más fordulóban...“ — olvassuk a zajzoni ev. egyház 1850-i birtokösszeírásában.

¹⁰⁰ A falvak neveinek rövidítései: *B* = Bácsfalu, *T* = Türkös, *Cs* = Csernátfalu, *H* = Hosszúfalu, *Ta* = Tatrang, *Z* = Zajzon, *P* = Pürkerec. — Itt jegyzem meg azt is, hogy a helyneveket ezen összefoglalásban köznyelvi alakjukban közlöm.

láb, -másodikláb, Kanokfüve, Láncok v. Láncfüvek, Pereserdő, Prázsmáritag, Szabadfű, Szászokerdeje; Z: Falufüve, Faluponkja, *Részfüvek; P: *Ispánokfüve, *Kétpénzes, *Részfüvek).

Jelentősek azok az adatok is, melyekből a határ erdő- és gazdálkodási területében beállott változások olvashatók ki. A *Faluirtványa*, **Hecáslapály*, *Költő*, *Szilfacsutak-árka*, *Szpertura*, *Tiszás*, **Vágás* (B); *Alsóéger*-, *Felsőéger-utca*, *Költő* (T); *Alsóéger-utca*, *Bornás-bérc*, -*tető*, -*völgy*, *Éger*, *Felsőéger-utca*, *Fenyőskút*, *Nyáros*, -*völgy*, *Nyires*, -*oldal*, **Rakottyás*, *Szilfás*, -*éle*, *Szólafenyős*, *Tönkösök*, -*éle*, *Zsindely-bérc*, -*völgy* (Cs); *Aszalóoldal*, **Asszúfás*, *Csipkés*, **Éger*, *Köpegres*, (*Köpegrese*), -*alja*, -*oldala*, *Nyárosvölgy*, **Vágás*, *Zsindelyhegy* (H); *Alsónyárosvölgy*, *Bükös*, -*oldala*, -*tető*, **Csereoldal*, *Disznópatakairtványa*, *Éger*, *Felsőnyárosvölgy*, *Magurairtványa*, **Nyáros-alja*, **-patak*, *Nyires*, -*alja* (Ta); *Döblenirtványa*, *Kálnás*, *Kerekirtványok*, **Nyáros*, *Nyires*, **Papnyires*, **Szászirtvány* (P) nevek hegyvidéki erdők kipusztulásáról, a *Hamvas*, *Pergelt* (B); *Harapégés* (Ta) helynevek pedig régi erdőégésekről tájékoztatnak, s ha történeti adatokból nem is tudnók,¹⁰¹ a *Csere* (T); *Bokroknál* (Cs); *Kiscsere*, *Körpenyes* (H); *Kiséger*, *Kökényesek*, *Mogyorós*, *Nagyéger* (Ta); *Sullercserése* (Z) dűlőnevek elárulják, hogy a Barcasági síkságon fekvő szántóföldek helyén egykor erdők állottak.

Egyes termelési ágakban történt jelentős változások is visszatükröződnek néhány helynévben. A régebbi nagymennyiségű len- és kendertermelésnek ma már csak az emléke él a *Lenföldek*, **Lenmező*, **Ványoló* (T); **Hosszúlenföldek-bérce*, **-völgye* (Cs); *Lenéle*, -*völgye* (Z) és *Kenderláb* (T és Ta) nevekben, s a történeti adatokban szereplő **Haricskaláb* (T) és **Kölesföld* (P) helynév egykori haricska- és kölestermelés emlékét őrzi.

2.

A hétfalusi helynevek keletkezésében fontos tényezőként szerepelnek a személynévek. Az egész magyar nyelvterületen, de különösen Erdélyben gyakori a helynévadásnak az az egyik legősibb, jellegzetes formája, hogy valamely magyar, illetőleg más nyelvből a magyarba átkerült személynév puszta alanyesete válik helynévvé.¹⁰² Az ilyenféle helynévadásnak a hétfalusi helynevek is

¹⁰¹ Szeli József, 1763-ban írt, többször idézett krónikájában olvashatjuk, hogy a síksági földek szántásakor még azidőben is mind gyökereket vetett fel az eke.

¹⁰² Szabó T. Attila, *A személynévek helyneveinkben*: Magyar Népnyelv (A Debreceni Tisza István Tudományegyetem Magyar Népnyelv-kutató Intézetének Évkönyve, szerk. Csüry Bálint) II—1940, 81 kk. és

több példáját őrzik. B: *Beke, Csiroska, Kosztáandin, Patrakonya, Szabonya*. T: *Gyerkovács, Horvátka, Jeremia, Pancsó, Tömlös*. Cs: *Badike, Bejer, Cimbör, Lepedát, Pancsó, Pandi, Rence, Tótpál*. H: *Csóra, Hócu, Pajor, Pellés, Róska, Szlojér, Tátuj, Tészla, Vajda*. Ta: *Bucsi, Daragój, Dobramér, Huréc*. Z: *Birja, Csernye, Csukás, *Dán, Dobramér, Peleske, Piroska, Rúzsza*. P: *Dank, Dregus, Hópuj, Orminc*. — Előfordul a család- és keresztnév együttes alkalmazása is. Cs: *Kis András*. Z: *Ibri Péter, Tódórka Sára*. — Ezekén kívül még számos helynév alakult család-, kereszt-, vagy ragadványnévvel. B: *Bálinkólapálya, Bekenyaka, Borcsagödre, Bronyavölgye, Csiroska-éle, -mezeje, -vize, -völgye, *Felsőszabonya, Gothárdkő, Gyurkavölgye, Istókárka, Király Simon-völgye, -vize, Kisposzár-pataka, -völgye, Kisszabonyavize, Kosztáandinéle, *Köp(e)útja, Lajoslapálya, Lőrinc-árka, -gödre, *Madarászkútja, *Márisösvénye, Márisútja, Mártisárka, Nagy János árka, Nagyposzár-pataka, -völgye, Nagyszabonyá-patak, -völgye, *Nisztoroszténája, Patrakonyaalja, Pozsár-bérc, -éle, -pataka, -vize, -völgye, Sándorvize, Szabonya-vize, -völgye*. T: *Andirbérc, -éle, -oldala, -orra, -tető, Barahegy, Bartalapálya, *Birókert, Detke-éle, -lapálya, -pataka, -völgye, Fazakasteteje, Girókertje, Gödrivölgye, Gyeplosfarka, Gyerkovács-éle, -vize, -völgye, Horvátka alsóága, -éle, -felsőága, -terhese, -vize, -völgye, Maladin-bérc, -kő, Mozsár (< *Musát)-pataka, -völgye, Musátlapálya, Pelléséle, Pünköstioszténája, Sinkaárka, Tamáskútja, Téglás-alja, -nyak*. Cs: *Alizvölgye, Alsóbejer, -patak, -völgy, Alsógiróvölgy, -éle, -oldal, -vize, Andirbérc, *Andirvölgy, *Andrásbérce, Antalnyaka, -árka, -oldala, -teteje, Bartavölgye, Bálintvölgye, Bejerbérc, *Borcsa Andor útja, Cimbör-bérc, -éle, -mezeje, *Csicsánkútja, Csórik-bérce, -éle, mezeje-, -völgye, Dávid Márton éle, -völgye, Felsőbejer, -éle, -patak, -völgy, Felsőgiróvölgy, Ferenc-éle, -mezeje, -völgye, Flórabérce, *Giróvölgye, *Gyugliaalja, Istvánbérce, *Istvánvölgye, Jancsikútja, *Jankónéé, *Jankónébérce, Jankónévölgye, Jónáshalmik, Kis András-balága, -bérce, -jobbága, -teteje, -útja, -vize, -völgye, *Kurucútja, Lepedát-bérce, -éle, -völgye, *Magdó János útja, Matildhalom, *Mosicaéle, Nán-palája, -völgye, Orbán-éle, -völgye, *Pandiéle, Peltánhalma, *Rence-bérc, *-éle, *-mező, *-vize, Rencekútja, -tető, Szén István-éle, -völgye, Tizedeskertje, Tótpál-éle, -havasa, Urdiakertje, Veres István völgye*. H: *Alsóbejer, Alsócsóra-éle, -patak, Alsópapvölgy, Babarunkapatak, Bacsó-árka,*

kny. Vö. még: Melich, HfMg. 357 kk. s Kertész Manó: Nyr. LXVIII. 33—35. Kertész fejtegetéseinek kritikájára nézve l. Szabó T. Attila: MNy. XXXVI, 127—129.

-csukjona, -széce, -völgye, Bartalis-él, -hegy, -hegyalja, -völgy, Batrinpaláj, *Bejervölgy, Belánmezeje, Boros-hegy, -völgy, Buda-gödre, Cicéje-pataka, -völgye, Cimbór-árka, -gödre, Csáki-bérce, Deákpatak, Dudujkó, Felsőcsóra-éle, -patak, Felsőpapvölgy, *Ferencárok, Ferencvölgye, Gáborvölgye, Gogásvölgy, Guasz-éle, -völgy, Henkel-hegy, hegy-pataka, -völgy, Hócu-j-tisztája, -pusztája, Jancsi-éle, -völgye, *Jancsipalája, Kalánszéce, Kalinárka, *Köpe-egrese, Köp(e)egres(e)-alja, -oldala, Középsőcsóra-éle, -patak, Markosán-éle, -alsóéle, -felsőéle, -patak, -völgye, Pajor-erdeje, -éle, -havasa, -tisztája, -útja, Pap-bérc, -völgy, Pálárka, *Pálhegyese, Pellés-árka, -bérc, -éle, -teteje, -völgye, Róska-éle, -havasa, -pataka, -völgye, *Serbánhegy, Szász János bérce, -éle, -mezeje, -völgye, Szászkalibaárka, Szlojér-havasa, -tető, Tátuj-bérc, -völgy, Tészla-éle, -balága, -jobbága, -középele, -pataka, -pusztája, -völgye, Tomospatak, Vajda-éle, -havasa, -mezeje, -pataka, -tető, -völgye, Valáson-föld, -völgye, Ta: Balázsútja, Béli-dombja, Biró-láb, Bucsinyak, Daragó-j-alja, -eleje, -feje, -oldala, -pataka, -tető, -völgye, Deákrés, Dobramér-pataka, *Dömehobálya, Felsőpálmezeje, Gicakertje, Görögkertje, Hócu-j-tisztája, Hurécponk, Katlanok Lőrincéknél, Kicsiszászhágó, Kisszászpatak, Kosztakertjénél, Köpekertje, *Licskenkútjánál, Mártonnékútja, Miszerbakert, Nagyszász-hágó, -patak, Pálmezeje, Róskavölgye, Sorbán-éle, -orra, -pataka, -völgye, Szász-bérc, -patak, Szén-orra, -középorra, -völgye, Szondaerdeje, Váncsáéknál. Z: Alsópálmezeje, Birja-éle, -tető, -vize, -völgye, Csernyenyaka, Dán-pataka, -völgye, Deputásvölgy, Dobramér-pataka, -útja, Főriskavölgye, Gáboréle, Hegedüshegye, Ibri Péter alja, -völgye, Inárdvölgy, Lukácserdeje, Nyágujvölgy, Pajor-éle, -völgy, Piroskapataka, Rúzs-pataka, -tető, -völgye, Sullercserése, Szász-bérc, -patak, -verőfény, *Vaszivölgy, Zsidó-völgy. P: Balázshegy, Burdus-éle, -ponkja, -tető, Dank-havas, -patak, -tisztája, Dobramér-éle, -pataka, Dregustető, Hópuj-éle, -feje, -pataka, -völgy, Kukujéle, Papnyires, Pál Gyurka-éle, -pataka, -völgye, *Vaszifüve.

A falvaknak nemcsak a külterületén, hanem a belterületén is alakultak személy-, vagy családnévvel helynevek.¹⁰³ B: Alsóveres-, Berecki-, Borcsa-, Fálnagy-, Felsőveres-, Gilák-, Inátye-, Irimiák-, Mátyás-, Péter János-, Szekerán-, Tiberjek-utca, Gyerkó-utcája, Arsenye-, Berecki-, Buda-, Moldován-, Nisztor-, Szekeres-, Tatrangi-, Tiber-sikátor, Gogalyuka. T: Borostyén, Lajos-, Sós-utca, Mártis-utcája. Cs: Bléba-, Kolcsár-, Pancsó-, Sánta János-, Tikos

¹⁰³ A felsorolt utcanévek nem mindenike él ma is. Vö. össze erre vonatkozólag az egyes községek utcanév-csoportját.

János-utca. H: Aldea-, Babicsán-, Babu-, Barbu-, Boros-, Buláng-, Furu-, Gologán-, Gutlu-, Ijnina-, Paraipan-, Pál-, Pervu-, Roskóvárán-, Roskulec-utca, Belu-, Gyorgyina-utcája. Ta: Dobánéknál, Erdélyiéknél, Hegyben Bibóéknál, Máriáéknál, Ottovaiéknál. Z: Bogdán-, Veres-utca.

3.

A helynevek keletkezésében még sok más tényezőnek volt szerepe.

Néhány helynév állatnevekkel (B: Cinegekő, Farkasdomb, Medve-barlang, -szakadék, *Sólyomkő; T: Hollókő; Cs: *Disznójos, Tyúktetüs; H: Alsókecskeláb, Alsólovakhavasa, Alsómedvsvölgy, Begyen-bérc,¹⁰⁴ -paláj, -patak, -völgy, Bivaly-legelő v. rét, Borzos, -bérc, -éle, -patak, Felsőkecskeláb, Felsőlovakhavasa, Háromkecskeláb, Kecskeláb, Lovakhavasa, Medvés-patak, -völgy, Sólyomkő, -árka, -éle, Tetves-bérc, -völgy; Ta: Alsóhalaság, Báránymező, Bikákfüve, Disznópataka, Első-, Második-, Harmadik méhkert, Halaság, -feje, -tisztája, Kanokfüve, Kigyókút, Vadmacskaorra; Z: Ökörháló), mások növénynevekkel alakultak (B: *Bodzáslapály, *Bükkös, Csalános, Epres, Füzremenők, Gyepoldal, *Málnás, Málnásvölgye, *Surlóslapály, Szilfacsutak-árka, -lapálya, Tiszás, *Zabkert. T: *Bükkös, Csere, *Haricskaláb, Kenderláb, Lenföldek, *Lenmező, Málnásalja. Cs: Csipkés, Fenyős-farka, -hegy, -kút, -tető, *Hosszúlenföldek-bérce, *-völgye, Káposztaföldek, Kicsifenyős, Nagyfenyős, Nyáros, -völgy, Nyires, -oldal, *Rakotttyás, *Surlóskút, Százforintos, -éle -kútja, -vize, -völgy, Szilfás, -éle, -völgye, Szólafeenyős. H: Almafaszél, Csipkés, Epres-alja, -mart, *Éger, Kiscsere, *Köpeegrese, Köp(e)egres(e)-alja, -oldala, Nyárosvölgy, Salamásvölgy. Ta: Alsónyárosvölgy, Bikákfüve, Bojtorjános, Bükkös, -oldala, -tető, *Csereoldal, Diófáknál, Éger, -alja, -kapu, Felsőnyárosvölgy, Fenyőstisztája, Fűzes, Gócsmánfüve, Harapégés, Kanokfüve, Kaposok, Kenderláb, Kiséger, Komlós, Kőkényesek, Mogyorós, Nagyéger, *Nyáros-alja, *-patak, Nyires, -alja, Szabadfü. Z: Alsófenyős-él, -patak, -völgy, Bükkös, Falufüve, Felsőfenyős-patak, -völgy, *Káposztáskert, Len-éle, -völgye, Liliom, -pataka, -völgye, *Részfüvek, *Sullercserése. P: *Csipkésoldal, *Fűzes, *Gyertyafű, *Ispánokfüve, Kálnás, *Káposztáskert, *Kölesföld, *Nyáros, Nyires, *Papnyires, *Részfüvek, *Vaszifüve).

¹⁰⁴ A begyen tájszó a 'bölény' állatnév székely nyelvjárási alakja volt; az e szókkal alakult helynevek tehát az egykor itt élő bölények emlékét őrzik. L. bőv. az adattári részben.

A népi vallásosságra és hitvilágra vet világot az *Ördög-bérc, -völgy (B)*; *Ördögvölgy (T)*; *Ördög-bérce, -völgye, Pokolkő (H)*; *Keresztnél, Nagyképnél, Oláhkeresztnél, Ördögvölgye, Isten-mezeje, *-völgye, Kereszt-töve, -völgye, Ördögvölgye (Z)* és **Óriáskövek (P)* helynév. A középkori vallásosság magyarázza meg Csernátfalva egykori Szentmihályfalva nevét, mely a szentek tiszteletét eltörlő reformáció hétfalusi térhódítása miatt szűnt meg.

A népkedély is kifejeződik a *Macska-hágó, -vár, *Peres-szász laka (B)*; *Papnyelve, *Szászokútja (T)*; *Katonálpalotája, Tyúktetüs, Tetves-bérc, -völgy (Cs)*; *Bakpistatemető (Ta)*; *Papnyelve (Z)* helynevekben.

Történeti eseményekről és mozzanatokról beszél az *Emlékkő, -éle, -völgye, Honvédemlék, Magyarvár, Negyvennyolcaskő, Régi-határszél, Régihatárköveknél, Tatárcsiga, Tatárhányás, *Vérgödör (B)*; **Kontumác-örház, *Kordon-ház, *-helye, *Vaskapu, *Vámház (Cs)*; *Kordon-tisztája, -völgye, Némettemető, Ósánc, Vámnál (H)*; **Akasztóhegy, Kordonnál, Tatárhányás (Ta)*; *Muszkaasztal (Z)*, míg az *Oláhmenő, Cigányút, *Peres-szász laka (B)*; **Oláhpancsó, *Szászokútja (T)*; *Cigánykő, Némettemető (H)*; *Cigányokösvénye, Oláhkeresztnél, Oláhtemető, Szászokerdeje (Ta)* nevek népiségtörténeti vonatkozásokat tükröznek vissza.

Régi közlekedési utakról tájékoztat a *Régi Bodolai-, Régi Brassói-út (Ta)* és a történeti adatokban szereplő **Deszkásokútja, *Sósokútja (B)* helynév, mely utóbbi a Havasalföldről Erdélybe irányuló egykori sócsempészség emlékét őrzi.¹⁰⁵

Egyes iparágak hanyatlására is világot vet a helynevek egy csoportja. A *Zsindely-bérc, -völgy (Cs)* és *Zsindelyhegy (H)* helynévben az egykor virágzó zsindelykészítés emléke maradt fenn, a régebbi nagyarányú deszkagyártásról s az elpusztult hegyvidéki vízfürészek fekvéséről a **Fűrészmező (B)*; *Alsófűrész-éle, -völgy, Felsőfűrész-éle, -völgy, Fűrész-bérce, -éle, -völgy (Cs)*; *Alsó-, Felsőfűrészmező (H)*; *Fűrész-alja, -éle, -völgy (Z)* tájékoztatnak. A *Malmoknál, Malomdombja (B)*; *Malomárka (T)*; *Cserepesmalom, Malomvize (Ta)* *Malomvize (Z és P)* ma már többnyire felhagyott vízimalmokról kapta a nevét. A kender termelésének, illetőleg feldolgozásának megszűnése a **Ványoló* helynév kihalásában is

¹⁰⁵ Ezt a csempészséget a hétfalusi csángók használták, de nagy mennyiségben csempészték sőt Hétfalu határán keresztül a székelyek is. Ujfalvi Sándor, mint szemtanú, 1842-ből érdekes adatot közöl arról, hogy a hosszúfalusi Ósánci-szoros vidékén miként csempészték be a székelyek egyszerre nyolcvan szekér sót Havasalföldről. Vö. *Ujfalvi Sándor Emlékiratai*. Sajtó alá rendezte: dr. Gyalui Farkas. Az Erdélyi Múzeum-Egyesület kiadása. Kolozsvár, 1941. 318 kk.

visszatükröződik. Tatrangban és Pürkerecben régebben nagymennyiségű meszet égettek, amelyet aztán Hétfalu többi falvaiba, Brassóba és a síksági szász falvakba szállítottak, de ma már a hagyományon kívül csak a *Katlanoknál*, *Katlanok Lőrincéknél* és **Mészkatlanokon alóli láb* helynevek árulják el, hogy ott egykor mészégető kemencék állottak. A helyi építkezésekhez és útkövezéshez anyagot szolgáltató kőbányászat ma is jelentős, s nyoma van a *Kőbánya (B)*; *Bánya, -bérc, -pataka, -völgye, Mészbánya (T)*; *Kőbánya (Cs)*; *Bányáknál (Ta)* helynevekben.

4.

Hasznos adatokat szolgáltatnak a helynevek a hétfalusi csángó népnyelv közelebbi ismeretéhez is.

Figyelemreméltóak ebből a szempontból azok a helynevek, amelyek a térszíni formák elnevezéseit tüntetik fel.¹⁰⁶ A térszínformanevek közül néhány nemcsak a köznyelvből, hanem köznévi jelentésében a hétfalusi nyelvjárásból is kihalt már, nagyrésze pedig Hétfaluban vagy csak az egyes falvakban ma is élő tájszó.

Az említett első csoportba tartozik pl. a bácsfalusi **Ajbérc*, **Ajlapály*, *Ajmeg* és *Ajnyak* helynevek ‚szűk völgy, hegynyílás‘ jelentésű *áj* előtagja, amely egy finnugor eredetű kihalt szavunkat örzi. Ugyancsak kihaltak e nyelvjárásból köznévi jelentésükben a helynévanyagban adatokkal szereplő *erős* ‚meredek lejtő‘, *hegyes* ‚hegy‘, *hobáj* ‚völgykatlan, völgymélyedés‘ *kotyor* ‚völgy‘, *magas* ‚nagyobb talajemelkedés, hegy‘, *szakadát* ‚völgy‘ és *szurduk* ‚szűk völgy‘ köznevek.

A ma is használatos térszínforma-nevek többnyire tájszók, s bár előfordulásuk nagyrészt nem pusztán csak a hétfalusi nyelvjárásra jellemző, de itteni életükkel vagy sajátos jelentésükkel a térszíni formák neveinek nyelvjárás-földrajzi elterjedésére hasznos adatokat nyújtanak.

A talaj kisebb kiemelkedéseit a *halom*, *domb* és *ponk*, — a nagyobb talajemelkedéseket *bérc*, *él*, *havas*, valamint (Bácsfalú és Türkös kivételével hol ‚havasi rét, tisztás‘ a jelentése) a *paláj* szók jelölik. A talajemelkedések legmagasabb részének *tető* a neve. Ha

¹⁰⁶ Részletesen foglalkoztam e nevekkel *A térszíni formák nevei a barcasági Hétfalu helyneveiben* c. tanulmányomban: Magyar Néprajz (szerk. Bárczi Géza és Szabó T. Attila) III—1941, 39—56 és kny.: Dolgozatok a M. Kir. Ferenc József Tudományegyetem Magyar Nyelvtudományi Intézetéből 2. szám. — Mostani munkámban az egyes térszínforma-neveket a helynevek egyenkénti felsorolásánál, első előfordulásukkor tárgyalom bővebben.

a hegytető süvegalakú, *csukjon*-nak nevezik. A *karé* szó ,talajemelkedés félkörben ívelő orma' jelentésben él. Itt említhető meg az *elő* ,hegy elülső része' és a *kő* ,feltűnőbb szikla v. sziklaalakulat' köznév is.

A hegy és völgy lejtős része: *oldal*. A hegy déli, a völgy északi, tehát napnak kitett oldalának Négyfaluban *melegoldal*, Háromfaluban *verőfény* a neve. A *hágó* ,meredek oldal', az *alj* ,1. hegyoldal alsó része, 2. hegyoldal alatti terület', a *terhes* ,hegyoldal aljában fekvő, csak kevésbé lejtős terület', a *mart* köznév pedig ,1. víz partja, 2. emelkedő hegyoldal' jelentésben használatos.

A talajmélyedések nevei közül a *vápa* köznév teknőszerű kisebb talajmélyedést jelöl. Több helynév alakult a már a régi nyelvünkben nagyon tág értelmű, s hétfalusi helynevekben ,völgy' jelentésű *árok* és *gödör* köznevünkkel. A *szakadék* ,szűk és mély völgy', a *szoros* térszínnev ,hegyek között átvezető szűk völgy v. völgyrészel' jelentésben él. Ezek, valamint a kihaltként már megemlített *áj*, *hobáj*, *kotyor*, *szakadát* és *szurduk*, mint mind ,völgy' jelentésű szavak mellett, a völgyeket jelölő helynevek alakulásában azért természetesen mégis csak a *völgy* köznév a leghasználtabb. A völgyek kezdeti részeinek *ág* a neve.

Sík földterületet jelöl a *lapály* és a vele azonos értelmű *lapjas* köznév, úgyszintén, kevés árnyalati különbséggel, a *rét* és *tér* szó is. A *mellék* köznév ,patakmenti sík földterület', a *meg* közszavunk ,hegy mögötti, többnyire lapályos hely' jelentésű. Havasi rétek, tisztások jelölésére a *mező* ~ *mezős*, *puszta*, *szécs*, *tiszta*, valamint (Csernátfalú és Hosszúfalú kivételével, hol ,hegy' a jelentése) a *paláj* szavak szolgálnak.

Az emberiesítő térszínforma-nevek közül a *fej*, *orr*, *szád*, *nyak*, *hát* és *farok* nevek élnek.

5.

A helynévanyag nemcsak térszíni formák jelölésére, hanem másféle vonatkozású kihalt köznevekre és tájszókra is nyújt adatot.

A belső terület helynevei között a Négyfalú (*B*, *T*, *Cs*, *H*) mindenikében előforduló *Tanorok-utca* a ,falukerítés, mezőkerítés' jelentésű kihalt *tanorok* köznevet s annak az emlékét őrzi, hogy egykor a hétfalusi falvakat is ilyen kerítések övezték, amelyek a határ vetésterületét védték az őrizetlen jószágtól. Az utcáknak a határra nyíló végénél kapuk voltak; ezeket a szekérforgalom részére reggel kinyitották, este pedig elzárták a kapuk őrzői.¹⁰⁷ Az ilyen mező-

¹⁰⁷ Ilyen falukapuk ma is vannak Erdélyben és Moldvában is, vö. Szabó T. Attila: Ethn. LI—1940, 92—93.

kapuk emléke Háromfaluban, az *Egerkapu (Ta)* és **Bodolai-kapura nyúló hosszak (P)* helynévben maradt fenn. Ugyancsak a belterület helynevei között, a csak történeti adatokban szereplő *Cinterem (Cs)* helynév az egykori templomkörüli temetkezésről, s az itteni templomkert régi népi nevről tájékoztat. Türkösben, hol Hétfalu kevés számú római katolikusainak egyetlen plébániája és temploma van, a *Páter-utca* helynév az egykor ebben az utcában lakó jezsuita szerzetesek népi *páter* nevét tartotta fenn. A bácsfalusi *Falnagy-utca* előtagjában a múlt század végén kihalt *falnagy* ,bíró' tisztségnév szerepel. Szintén kihalt, német eredetű, eredetileg ,kis tér, ahol a szász mészáros húsvágó széke áll' jelentésű, sajátos hétfalusi tájszót őriz a Türkösben és Csernátfaluban egy-egy tért jelölő *Angor* helynév is. A falvaknak *Alszeg* és *Felszeg* nevű részekre osztásában szereplő *szeg* ,falurész' tájszó ma is él, ugyancsak ma is használatos a *szer* ,utcasor' (*Ta; Patakszer*) és Háromfaluban a *szoros* ,szűk kis utca' tájszó is (*Ta: Kisbíró-, Kis-, Nagy-szoros*). A köznévből helynévvé vált *Geszkenke (B, T, Cs)* a német eredetű *geszken* ~ *geszkenke* ,házköz, házak közötti gyalogút' tájszóra hívja fel a figyelmünket. A Brassóba vezető kisvasútnak a brassói köznyelvből átkerült *tramváj* neve is szerepel a belterület helynevei között (*Cs: Tramváj-utca; H: Tramváj-állomás*).

A külső terület helynévanyaga többek között még a következő tájszók itteni életéről tájékoztat: *bába* ,öregasszony' (*B: *Kőbába*); *borvíz* ,ásványvíz' (*Ta: Borvízkút, Z: Borvízárka*); *ciheres* ,cserjés, apró bokrokkal sűrűn benőtt hely' (*T: Ciheres*); *csutak* ,tuskó, rönk' (*Szűlfacsutakárka*); *csorgó* ,forás, melyen a víz kis vályúfélen folyik ki' (*B: Csorgó-bérc, -éle, -havas, -vize, -völgye; H: Alsó-, Felső-csorgóvölgy, Csorgó-bérc, -völgy; Ta: Csorgótisztája; Z: Csorgórajövők*); *esztena* ,juhok fejű és alvóhelye' (*B: *Esztenahely, *Nisztor esztenája; T: Esztenavölgye, Pütkösti esztenája; Cs: Esztene-éle, -völgye; H: Esztene-árka, -tisztája; P: Esztene-útja, -völgye*); *farló* ,lejtős, oldalas hely, ahol a szekér v. szán farolni szokott' (*B: *Farlólapály*); *fűrész* ,fűrészmalom, vízfűrész' (*B: *Fűrészmező; Cs: Alsófűrész-éle, -völgy, Felsőfűrész-éle, -völgy, Fűrész-bérce, -éle, -völgy; H: Alsó-, Felső-fűrészmező, Z: Fűrész-alja, -éle, -völgy*); *fűpásztor* ,a kaszálók őrizője' (*Ta: Fűpásztor kalibája*); *horgas* ,görbe' (*T: Horgasok, Alsó-, Felső-horgasok; Cs: Horgasok; H: *Horgasok; Ta: Horgasmart; P: *Horgasok*); *hídlás* ,vizenyős helyen fatörzsekből rakott hídszerű út' (*B: *Hídlásvölgye*); *gócsmán* ,egyházi' (*Ta: Gócsmánfüve*); *kaliba* ,erdei faház' (*B: *Kőkaliba, H: Száskalibaárka, Ta: Kaliba-éle, -pataka, -völgye*); *kert*

kerítés' (B: *Kökert*); költő, az a hely az erdőben, ahonnan a tüzfát szállítják be a faluba' (B: **Költő*, -útja, T: *Költő*, -útja); kavardó, kavargó, kanyarodó' (T: *Kavarodó*, Ta: *Kavargók*, *Kavargóút*, Z: **Kavarodó*); kurta, rövid' (Cs: *Kurtavölgy*, H: *Alsó-Felső-kurtapatak*); kút, hegyi forrás' (B: **Kő*-, **Száraz*-, *Vályus-kút*, *Madarászkútja*, T: *Büdöskút*, *Tamáskútja*, Cs: *Büdös*-, *Fenyős*-, **Surlós*-, *Toplós-kút*, **Csicsán*-, *Jancsi*-, *Rence*-, *Százforintos-kútja*, Ta: *Borvíz*-, *Kigyó-kút*, *Szépasszonyokkútja*, **Licskenkútjánál*, Z: *Hideg*-, *Mész*-, *Sós-kút*); lobogó, buzogva feltörő ásványvízforrás' (Z: *Lobogó*, -árka, -fürdő, -tető); pajta, istálló' (B: *Csordapajta*); regát, rumén ókirályság' (B, T, Cs, H, Z: *Regáti határszél*); sűgő, zűgő' (T: *Sűgópatak*, Z: *Kis*-, *Nagy-sűgópatak*); sokadalom, országos vásár' (Ta: *Sokadalom*); szénafű, kaszáló' (T, Cs: **Szénafű*; Ta: **Szénafüveklábjja*); szökő, kocsúton kiálló kő' (B: *Szökő*) stb. — A kordon, országhatár mentén álló katonai őrház' (Cs: **Kordon-ház*, *-helye, H: *Kordon-tisztája*, -völgye, Ta: *Kordonnál*) és harap, avar, haraszt' (Ta: *Harapégés*) tájszó kihalt már e nyelvjárásból.

A helynevek fonetikus lejegyzésében közneveink egyrészének nyelvjárási alakjai tükröződnek vissza, s a helynevek nagyrésze a nyelvjárás hangtani sajátosságairól tájékoztat. A *Bojzáslapáj*, *Bugjatatő*, *Cēnēgekő*, *Csihányos*, *Csürkő*, *Epērjes* ~ *Eprēs* ~ *Eprēs*, *Faluorotványa*, *Fēsszēk* ~ *Fēsszēg*, *Füzremēnök*, *Gyepódal*, *Hammás*, *Hojszak*, *Korcsumánál*, *Közepkövecs*, *Likaskő*, *Mánásvögye*, *Natykőhavas*, *Válus* ~ *Vállus-kut*, *Vápa* (B); *Agyagasok*, *Assó* ~ *Assó* ~ *Alsó-szárosztēmēs*, *Egēr*, *Fēssüő* ~ *Fēsső-tēmēs*, *Közeput*, *Lēánkakő*, *Lem-füődek* ~ *fődek*, *Pünköstiēsztenájja*, *Tēmēs-mejjjēke* ~ *mejjjēke* (T); *Fejjér* ~ *Fejér-kő-bjērc* ~ *bērc*, *Jónáshalmik*, *Katonákpálotájik*, *Kert mēgētt*, *Közepsüő* ~ *Közepső-láb*, *Nyárqas*, *Tehencsorda-ucca*, *Tyuktetüs*, *Vērēs Istám* ~ *Istvámvüőgye* ~ *vögye*, *Zsēndēl* ~ *Zsēndēj-bjērc* ~ *bērc* (Cs); *Begyem-paláj* (**begyen*: 'bölény'), *Biaj* ~ *Bihaj-rijēt* ~ *rēt*, *Iék* ~ *Ék-üődal* ~ *ódal*, *Fürjész* ~ *Fürész-mezüő* ~ *mező*, *Küs* ~ *Kis-csēre*, *Róska-hoassa* ~ *hovassa*, *Sētijēt* ~ *Sētēt-vüőgy* ~ *vögy* ~ *vüőlygy* (H); *Bikákfüē*, *Brassai-út*, *Bikkos*, *Divó* ~ *Dió-fáknál*, *Disznyópataka*, *Feteke-patak*, *Kamokfüē*, *Katlanyoknál*, *Kégyókut*, *Küs Hēgymēg*, *Kosztakertinél*, *Magyarúós*, *Plántakert* (T); *Tjējkő* ~ *Tjējkő-havas* (Z): *Keskēn* ~ *Keskeny-ijēl* ~ *él*, *Sullós* (P) helynevek, mint csak néhány kiragadott név mellett még sok-sok más mind hasznos adatot nyújt a nyelvjárás ismeretéhez.¹⁰⁸

¹⁰⁸ Itt említem meg, hogy az *ié*, *üő*, *üő* kettőshangzók a falvakban keletről nyugati irányba — tehát Brassó felé — haladva egyre ritkábban

A helynévanyagban az egykor Hétfalu területén élt és a ma itt élő másnyelvű népeknek is nyoma van.

A *Tatrag*, *Zajzon* és *Tömös* folyó neve török nyelvű népek egykori ittlakásának örzi emlékét, s más természetű adatok mellett igen fontos bizonyítékot szolgáltat arra vonatkozólag, hogy a ma itt élő népek közül elsőnek a magyarság szállta meg a Barcaságot és Hétfalu vidékét. A három folyó rumén és szász neve ugyanis kétségtelenül a magyarból került át a ruménbe és a szászba s nem fordítva.

A kis számban itt lakó szászság nyelvi hatása a néhány német eredetű tájszón kívül a belterület helyneveiben, a már említett *Angor* (*T*, *Cs*) és *Geszken* (*B*, *T*, *Cs*) nevekben is visszatükröződik. Szintén német eredetű a Hosszúfalun és Csernátfalun határán áthaladva a szomszédos szász községek határába átfolyó *Dirba* (< szász nyj.-i *Dirbach* = magy. „*Szárazpatak*“) neve is, de ez nem a hétfalusi szászság, hanem a szomszédos szász községek lakóinak a nyelvéből került a helynévanyagba.

A szászok mellett sokkal jelentősebb szerepe volt a hétfalusi helynevek keletkezésében az itt élő nagyszámú ruménségnek.

A magyar helynévanyagban a ruménség számarányához képest aránylag nagyon kevés a rumén eredetű helynév. Ezt egyrészt az magyarazza meg, hogy a mai hétfalusi ruménség ősei aránylag későn költöztek be Hétfaluba, amikor a helyeknek már mind meg

hangzanak. Pürkerecen, Zajzonban, Tatragon és Hosszúfaluban még általánosan használják, Csernátfaluban és Türkösben már csak nagyon ritkán, s a Brassóhoz legközelebb fekvő Bácsfaluban egyáltalán nem hallottam kettőshangzót ejteni. — Itt jegyzem meg azt is, hogy a hangsúlyos szótagbéli emelkedő *ié*, *uó* és *üő* kettőshangzók helyén ma már eső nyomatékú *ië*, *uo*, *üö* kettőshangzókat is ejtenek, sőt néhány gyakran használt szóban az *uo* és *üö* kettőshangzónak csökkentett nyomatékú *o* és *ö* része úgynevezett „tökéletlen képzésű“ e-hangokká gyöngült (vö. Horger, MNyj. 90—91). Az ilyen kettőshangzókkal ejtett, szórványosan előforduló alakváltozatokat, minthogy az egyes falvakban való elterjedésüket nem tudtam pontosan megfigyelni, egyelőre nem közlöm. — Ugyancsak itt kell megjegyezni, hogy Hétfalu nyelvjárása kisebb hangtani, szókinésbeli és hanglejtési sajátosságai tekintetében nem egységes. Nemesak Háromfalu és Négyfalu, hanem az egyes szomszédos falvak, sőt Hosszúfaluban az Alszeg és Felszeg nyelvjárása között is bizonyos eltérések vannak, ami minden bizonnyal a különböző időben és különböző helyekről történt bevándorlásokból származik. A helynévanyagban e finomabb nyelvjárási sajátságoknak természetszerűleg csak kis része tükröződhetik vissza. Részletes tanulmányozásuk a jövő feladata marad.

volt a magyar nevük, másrészt pedig az, hogy a ruménség földműveléssel és erdőléssel egyáltalán nem foglalkozott. A kétségtelenül rumén eredetű magyar helynevek (B: Szpertura < r. Spertura, *Tyé < r. Kheja; T: Poján < r. Pojana; Cs: Doszu Piéli < r. Dosu Pieli, Geván < r. Gavana, Kelebucs < r. Kläbučet, Paltin < r. Paltin, Prädéluc < r. Predeluts, Tigáj < r. Tigai, Zenoga < r. Zänoga; H: Bratocsa < r. Bratoča, Cerketóra < r. Tsärkätora, Körpenyes < r. Kärpiniš, Urlát < r. Urlätora, Zenoga < r. Zänoga; Ta: Magura < r. Mägura, *Valiszáka < r. *Valğa sakä; Z: Sipot < r. Šipot; P: Bodolic < r. Bodolitsä) legnagyobb részén Hétfalu határának azokra a legtávolabbi, Havaselvével érintkező részén fekvő magas havasokra vonatkoznak, amelyeket a Hétfalut zálogban tartó Brassó városa a XVIII. század elején jogtalanul elvett a csángóktól, s a beköltöző rumén juh-tulajdonosoknak adott bérbe. A felsorolt helynevek származékai azonban már mind a magyar nyelvben jöttek létre (B: Szperturaéle; T: Poján-kő, -pusztája, -völgye; Cs: Geván-ösvénye, -útja, Magyar-, Oláhgeván, Alsó-, Közép-, Felső-gevánárka, Kelebucs-éle, -árka, Nagy-, Kis-, Külső-, Belső-Kelebucs, Paltin-éle, -tető, Predeluc-éle, -tető, -völgye, Tigáj-balága, -jobbága, -havas, -középel, -patak, -völgy, Zenoga-bérc, -éle, -völgye; H: Urlát-éle, -havasa, -pataka, -völgye, Kis-, Nagy-urlátpataka, Zenoga-völgye; Ta: Magura-alja, -éle, -irtványa, -nagy tisztája, -ponk, -tető, -völgye; Z: Sipot-éle, -havas, -pataka, -völgye).

Az említett, kétségtelenül rumén eredetű helyneveken kívül több magyar helynév rumén személynévből vált helynévvé vagy előtagjában rumén személynévi alakot öriz (B: Bronyavölgye, Kosztáandin, -éle, *Nisztoresztenája; T: Jeremia, Maladin-bérc, -kő; Cs: Badiké, *Csicsánkútja, Flórabérce, *Gyugliaulja, Lepedát, -bérce, -éle, -völgye, *Mosicaéle, Nán-palája, -völgye, Rence (?), -bérc, -éle, -mező, -vize, -kútja, -tető, *Urdiakertje; H: Babarunka, -patak, Batrinpaláj, Belánmezeje, Cicéje-pataka, -völgye, Csóra, Alsócsóra-éle, -patak, Felsőcsóra-éle, -patak, Gogásvölgy, Guasz-éle, -völgye, Hócu, -tisztája, -pusztája, Kalánszécse, Kalinárka, Markosán-éle, -alsóéle, -felsőéle, -pataka, -völgye, Serbánhegy, Szlojér, -havasa, Tészla (?), -éle, -balága, -jobbága, -középel, -pataka, -pusztája, -völgye; Ta: Bucsi (?), -nyak, Daragój (?), -alja, -eleje, -feje, -oldala, -pataka, -tető, -völgye, Dobramér (?), -pataka, Huréc, -ponk, Sorbán-éle, -orra, -pataka, -völgye; Z: Dán-pataka, -völgye, Dobramér-pataka, -útja, Nyágújvölgy, Vaszi-völgy; P: Burdus-éle, -ponkja, -tető, Dank (?), -havas, -patak, -tisztája, Dregus, -tető, Hópuj, -éle, -feje, -pataka, -völgy, Kukujéle,

Vaszifüve).¹⁰⁹ E helyneveknek azonban csak egy része rumén eredetű, illetőleg rumén helynévalak magyarra fordítása; túlnyomó része magyar szájon keletkezett.

A rumén eredetű magyar helynevekkel kapcsolatban felvesződik a rumén helynévanyag nyelvi eredetének kérdése is. Mint-hogy azonban a külső körülmények miatt csak Bácsfalu rumén helyneveit gyűjthettem össze és Háromfaluból csak az újabb rumén erdészeti térképeken szereplő helyneveket jegyezhettem le, ez anyag alapján csak nagyon hiányos képet nyerhetünk róla. Röviden azért át kell tekintenünk a nyelvi eredet szempontjából három csoportra osztható rumén helyneveket is.

Egyrészüknék rumén eredete kétségtelen. A bizonyosan rumén eredetű magyar helyneveknél fentebb már felsoroltakon kívül e csoportba tartoznak azok a rumén helynevek is, amelyeknek a magyar helynévtől független alakjuk van (*B: Ajmeg ~ Virfu mare, Gyepoldal ~ Lazu Il'eni, Havasútjárka ~ Valea Pletri mari, Hosszak ~ Spre tramvai, Macskavárnál ~ Pe kîmpșor, Márisútja ~ Drumu Bolnokului, Sándorvize ~ Apa rețe, Selymes ~ Padina; 1930 k.:¹¹⁰ Z: Inárdvölgyvize ~ Părăul Podului, Pajor-éle ~ Muchea Poenii, Csiklon ~ Gálma*). — Ide kell sorolnom a rumén személynévvel alakult rumén helyneveket is (*B: Bronya-völgye ~ Valea lui Broña, Gyurkavölgye ~ Valea Barbului; 1930 k.: Ta: Sorbán-éle, -pataka ~ Muchea-, Părăul Șerban; Dregus-tető ~ Vârful Drăgușului, Hópujpataka ~ Părăul lui Hopui, Kukujéle ~ Muchea Cucului*).

A második csoportba azok a rumén helynevek tartoznak, amelyek a magyar helynevek jelentésbeli megfelelői (*B: Alámenő ~ Trekătore de žos, Alsóhatár ~ Hotaru de žos, Alsótömös ~ Timișu de žos, Altaljárók ~ Trekătore, Angorárka ~ Valea Andor, Bács-völgy ~ Valea Bačului, Bekenyaka ~ Gîtu Bekhi, Boglyatető ~ Virfu bugl'i, Bolnokvize ~ Apa Bolnokului, Bolnokvizéremenők ~ Spre Apa Bolnokului, Cigányút ~ Drumu tsiganilor, Cinegekő*

¹⁰⁹ A külterületi helyneveken kívül utcanevek is alakultak rumén család- és személynévvel, de inkább csak Hosszúfaluban. Megjegyzendő, hogy ott az ily módon alakult utcanevek a falu ruménektől lakott részének utcáit jelölték, amelyeket a magyarok nem ismertek s ma sem ismernek. A felsorolt, a telekkönyvből kiírt utcaneveket a magyarok ma egyáltalán nem ismerik, s joggal feltehető, hogy azok hivatalos elnevezések voltak. A rumén megszállás alatt a rumének új hivatalos neveket adtak ezen utcáknak, mind általában a többi falvak minden utcájának is.

¹¹⁰ Tatrang, Zajzon és Pürkerec rumén helyneveit csak erdészeti térképekről, történeti adatokként közölhetem. Vö. az Előszóban megírtakkal.

~ *Vîrfu pitsigoşului, Csalános ~ Pojana urziçilor, Csiroska-éle, -mezeje, -vize, -völgye ~ Muşea-, Pojana-, Apa-, Valea-Çiroşçi, Csorgó-éle, -völgye ~ Muşea-, Valea çorgoşului, Csürkő, -árka, -éle, -mezeje, -nyaka ~ Şura de pîatră, Valea-, Muşea-, Pojana-, Gîtu Suri de pîatră, Epres ~ Frăget, Felmenök ~ Trekătore de sus, Felsőhatár ~ Hotaru de sus, Füzremenök ~ Spre tufiş, Havaska ~ Ptetriçika, Havasútja, -alatt, -n, -éle ~ Drumu muntelui, Sub-, Pe-, Muşea Drumu muntelui, Honvédemlék ~ Monumentu honvezilor, Irottkö ~ Pîatra skrisă, Kaszáló kertek ~ Grădiîni de fînetse, Király Simon-völgye, -vize ~ Valea-, Părău lui Kiraj Simon, Kőba-éle, -nyaka, -pusztája, -teteje, -vize, -völgye ~ Muşea-, Gîtu-, Pojana-, Vîrfu-, Apa-, Valea Khibi, Kőkert, -éle ~ Gardu de pîatră, Muşea Gardului de pîatră, Középhatár ~ Hotaru de mişlok, Lajos lapálya ~ Plaşu Lajoşului, Lemenök ~ Trekătore de jos, Lörincgödre ~ Groşa lui Lörints, Macskahágó ~ Valea pisici, Malmoknál ~ La mîra, Malomdombja ~ Dêalu mori, Málnás ~ Smeuriş, Mártisárka ~ Valea lui Martiş, Medveszakadék ~ Prăpasta ursului, Nagykőhavas, -farka, -teteje ~ Pîatra mare, Kőda-, Vîrfu Ptetri mari, Ördög-bérc, -völgy ~ Muşea-, Valea drakului, Patrakonya alatt ~ Sup Patrakoña, Pergelt ~ Pîrlitură, Pozsár-éle, -vize, -völgye ~ Muşea-, Apa-, Valea Poşarului, Puskásokárka ~ Valea puskaşilor, Sânc ~ Şants, Sâncramenök ~ Spre Şants, Sipoj-vize, -völgye ~ Apa-, Valea Sipoja, Szabonyavölgye ~ Valea Soboña, Szilfacsutakárka ~ La buturuga de ulm, Szoroslapálya ~ Plaşu îngust, Tatár-csiga, -hányás ~ Melku-, Şantsu Tătarilor, Tiszásalja ~ Sup Tisaş, Temesremenök ~ Spre Timiş, Temesvölgye ~ Valea Timişului, Vályuskút ~ Krepurî, Veresút ~ Dêalu Vereş; 1930 k.: Ta: Buskattető, -pataka ~ Vârful-, Părăul lui Buşca, Csordahajtóút ~ Drumul de ciurde, Feketevölgy ~ Valea neagră, Kalibapataka ~ Părăul Colibei, Magura-irtványa, -nagytisztája ~ Taetura Măgura, Poiana Măgura-Mare, Porondtető ~ Vârful Prundului, Szárazvölgy ~ Valea seacă, Szászbérc, -tető ~ Piscul Sasului, Vârful Piscul Sasului, Szászpatak ~ Părăul Sasului, Szén-orra, -völgye ~ Muchea-, Valea Cărbunelui, Vadmacskaorra ~ Muchea Pisica Salbatica; Z: Alsófenyőspatak ~ Părăul Brădeşului de jos, Birja-éle, -tető, -vize ~ Muchea-, Vârful-, Părăul Biriei, Borvízárka ~ Părăul Borvizului, Felső-fenyőspatak ~ Părăul Brădeşului de sus, Fűrész-éle, -völgye ~ Muchea-, Valea Fierestreului, Gáboréle ~ Muchea lui Gabor, Kő-éle, -völgye ~ Muchea-, Valea Pietrii, Lenéle ~ Muchea Inului, Rothadtkő, -pataka, -völgye ~ Pîatra Putredă, Părăul-, Valea Piatra Putredă, Tejkő ~ Piatra laptelui,*

Zsidóvölgye ~ Valea Jidovului; P: Cseligás-éle, -völgy ~ Muchea-, Valea Celigaş, Dankpatak ~ Pârâul Dungului, Dombromiréle, útja ~ Muchea Dobromirului, Drumul de pe Muchea Dobromirului, Esztena-útja, -völgye ~ Drumul-, Valea Stânei, Fehérvölgy ~ Valea Albă, Hálóhelyremenő árok ~ Pârâul dela Târla Vitelor, Kiszajzonpataka, -völgye ~ Pârâul-, Valea Zizinaşului, Léniaút ~ Drumul de linie, Pál Gyurka-útja, -pataka ~ Drumul-, Pârâul lui Pal Gheorghe, Sárosvölgy ~ Valea Tinoasă, Szárazvölgy ~ Valea Seacă). E rumén helynevek majd mindenike a magyar név fordítása.

A rumén helynevek harmadik csoportjánál minden részlete-sebb bizonyítás nélkül nyilvánvaló, hogy azok a magyarból vett kölesönzések (B: Beke ~ Beke, Csiporka ~ Čiporka, Csiroska ~ Čiroška, Gothárdkő ~ Gotard, Hamvas ~ Homoš, Kőba ~ Khiba, Küllér ~ Khilera, Sipoj ~ Šipoja, Szihej ~ Sihei, Tiszás ~ Tisaş, Tömös ~ Timiş, Vápa ~ Vapa; 1930 k.: Ta: Halaság ~ Hălăşag, Tatrang ~ Târlung; Z: Csukás ~ Ciucaş, Lobogó ~ Lobogău, Peleske ~ Peleşca, Piroska ~ Pirusca, Zajzon ~ Zizin; P: Sur-lós ~ Şurlea).

A hiányos rumén helynévanyagból az tűnik ki tehát, hogy rumén helynevek legnagyobb részét a magyarból fordított és magyarból átvett helynevek alkotják. E tény szintén megerősíti a ruménség késői beköltözéséről tanúskodó mástermészetű adatokat.

Néhány helynév eredetét nem tudtam megfejtetni. A Bolnok, Küllér, *Parancsilapály, Sipoj, *Szuszáj (B); Garcsin, *Merdegoj, (T); Arapa, Bezsenia, *Kápolnak, Szólafenyős (Cs); Döjtene, *Gandie (H); Döblen, Durmoszka. Perbuj, Setice (Ta); *Delbi-völgy, Mőbáb, Vásza (Z); Cseligás, *Dernát, *Koka, Olyvás, Rong, *Szányirtvány, Tálora (P) helynevek eredetének megállapítása a további kutatások feladata marad.

III.

A helynévanyagra vonatkozó összefoglaló fejtegetések után rátérek a helynevek egyenként való vizsgálatára. Munkám ezen adattári részét, miként a bevezető fejtegetéseket is, SZABÓ T. ATTILA helynévkutatási módszere és helynévközléseiben¹¹¹ használt alapelvek szerint állítottam össze.

¹¹¹ Közép-Szamos-vidéki határnevek: MNy. XXVIII—1932, 58. kk. és Erdélyi Tudományos Füzetek, 50. sz. — Adatok Nagyenyed XVI—XX. századi helyneveinek ismeretéhez: Erdélyi Múzeum XXXVIII—1933, 212 kk., és ErdTudFüz. 58. sz. — A helynévgyűjtés jelentősége és módszere: MNy. XXX—1934, 160. kk., és Hely- és Népiségtörténeti Dolgozatok 1. sz. — Niris-Szásznyíres település-, népiség-, népesedés- és

Az anyagot községenként csoportosítottam. A községnév után az évek sorrendjében közlöm a község nevének alakváltozatait. Az 1514—1555 közötti évekből való adatok esetében, minthogy ezidőből minden évből több alakváltozat maradt fenn, egy-egy alakváltozatnak rendszeren csak az első és az utolsó okleveles említése évét jeleztem. Ettől az eljárástól csak akkor tértem el, ha az összes évszámok felsorolása az alakváltozat ritkasága vagy valamilyen más szempontból szükséges volt. A helységnév-változatok közlése során a használt forrásokat [] téve, rövidített alakban jelöltem.

A helységnévre vonatkozó adatok felsorolása után betűsorrendben előbb a község külterületének, azután külön csoportban, ugyancsak betűrendben a község utcáinak neveit közlöm, amint azokat a hozzáférhető történeti forrásokból és a helyszínen összegyűjtenem sikerült. Zajzon és Pürkerec helynévanyagának közlésekor egy harmadik helynévcsoport beillesztése is szükséges volt. A két községnek, belterületük mellett fekvő, két egészen kicsiny területfoltját ugyanis munkám kényszerű abbahagyása miatt már nem járhattam be. E területfoltokra vonatkozó telekkönyvi helynévanyagot történeti adatokként külön csoportba osztottam.

Az egyes helyneveket címszóként köznyelvi alakjukban, félkövér betűkkel szedve közlöm. A címszó után, dülten szedve, a fonetikus lejegyzett népnyelvi alak következik. A helynévnek vagy egyes tagjainak alakváltozatait is feltüntetem. Az alakváltozatokat : kapcsolja össze. A helynevek magyar alakja után, ahol lehet, ~ jelt követően a rumén helynévalakokat adom. A []-ben álló szám a helynévtérképen álló szám.¹¹² A ()-be tett jelzések a helytérzíni formáját határozzák meg, illetőleg a terület állapotára, talaj- és gazdálkodási viszonyaira vonatkoznak. Ezután betűhű lejegyzésben a történeti helynévadatokat sorolom fel. Ahol lehetett és szükséges volt, a történeti adatot a terület helyrajzi és eredeti gazdálkodási viszonyára vonatkozó szövegrésszel együtt

helynévtörténeti viszonyai a XIII—XX. században: Erdélyi Múzeum XLII—1937, és ErdTudFüz. 91. sz. — *Zilah helynévtörténeti adatai a XIV—XX. században:* ErdTudFüz. 86. sz. — *Dés helynevei:* ErdTudFüz. 101. sz. — *Miért és hogyan gyűjtsük a helyneveket?:* Erdélyi Iskola V—1937/38, 1—8. sz. és Népművelési Füzetek 4. sz. — *Gyergyói helynevek a XVII—XIX. századból.* Magyarország földrajzi nevei 1. sz. Bp., 1940. — *Kalotaszeg helynevei.* Az ETI. kiadása. Kolozsvár, 1942.

¹¹² A mellékelt térkép csak vázlat. A rajta levő számok a helynevek által jelölt terület hozzávetőleges fekvését, a számoktól kiinduló nyilak a helynév jelöléskörének kiterjedését jelzik. — A kb. 1:125.000 mértékű térképet vázlatom nyomán Ambrus Géza, okl. középiskolai tanár, egyetemi tanársegéd rajzolta meg. Baráti szívességéért ezúton is köszönetet mondok.

közlöm. Mindezek után saját magyarázatomat adom. A helynév előtt álló * jel azt jelenti, hogy az a név ma már nem él.

Az adattári rész után következő Függelékben a rövidítések jegyzékét, a történeti helység- és helynévalakok forrásait s a magyar és rumén adatokban használt hangjelölést közlöm. Ezután a számok sorrendjében a térképvázlaton szereplő helynevek jegyzéke következik, végül az adattár könnyebb használhatósága érdekében szállított helynévmutató, valamint tartalomjegyzék zárja be munkámat.

B Á C S F A L U.

1366: *Zlanfalua* [Ub. II, 242]. 1444: *Bácsfalva* [átírt alakban idézi: Iczkovits, Fehér m. 80]. 1456: *Bachfalw* [SzékOkl. I, 172]. 1460: *Bachfalva*, *Bachfalwa* [SzékOkl. I, 184]. 1500: *Bathfalw* [TöresUrad. F. V. sz.]. 1504: *Batsch falw* [Qu. I, 86]. 1504, 1512: *Badsch falw* [Qu. I, 82, 160]. 1504, 1513: *Badschfalw* [Qu. I, 86, 168]. 1505, 1508: *Batschfalw* [Qu. I, 95, 123]. 1507: *Bathsfalwa* [Qu. I, 115]. 1508: *Bathsfalw* [Qu. I, 124]. 1509: *Bätschfalw* [Qu. I, 133]. 1510: *Batschfallu* [Qu. I, 142]. 1510: *Batsch follw* [Qu. I, 142]. 1500—1510 közötti év: *Baychfolwa* [Qu. III, 4]. 1513. 1550: *Batschfallw* [Qu. I, 168, III, 469]. 1514: *Bacz follw* [Qu. II, 5]. 1522, 1527: *Batsfalw* [Qu. I. 468, II. 471]. 1526, 1542, 1545, 1548, 1549: *Batsch* [Qu. I, 679, III, 37, 469, 472]. 1528, 1533: *Batschfalwa* [Qu. II, 472, 473]. 1529: *Batschalva* (!) [Qu. II, 471]. 1530: *Baczfalw* [Qu. II, 472]. 1530: *Baczfalwa* [Qu. II, 471]. 1531: *Bacsfallw* [Qu. II, 471]. 1531: *Bachfalwa* [SzékOkl. II, 23]. 1532: *Batschfallw* [Qu. II, 471]. 1533: *Baczfallw* [Qu. II, 471]. 1536, 1547: *Bachfallw* [Qu. II, 471, III, 37]. 1540, 1546: *Batsch fallw* [Qu. III, 39, 40]. 1544: *Bach fallw* [Qu. III, 40]. 1546: *Bach* [Qu. III, 37]. 1548: *Batsch falw* [Qu. III, 469]. 1551: *Batsfallw* [Qu. III, 469]. 1552: *Bachfalwa* [Qu. III, 469]. 1552: *Bachfolw* [Qu. III, 473]. 1554, 1555: *Bachfalw* [Qu. III, 469, 475]. 1625: *Baczfalu* [TöresUrad. F. XIII. sz.]. 1651: *Bátsfalu* [TöresUrad. 17]. 1652: *Bácsfalu*, *Bátsfalu* [TöresUrad. F. XIV. sz.]. 1808: magy. *Bácsfalu*, ném. *Baschendorf* [Lipszky.]. 1831: magy. *Bátsfalu*, ném. *Batschendorf*, rum. *Bátsfalou* [ConsTrans.]. 1839: magy. *Bátsfalu*, ném. *Bátschendorf*, rum. *Bátsfaleou*, régi lat. *Villa Abbatis*, *Bátia* [Lenk]. 1850: magy. *Bácsfalu*, rum. *Bácsfaleo* [Mike, HelysNev.]. 1873: magy. *Bácsfalu*, ném. *Batschendorf*, rum. *Bácsfaleou*, régi lat. *Villa Abbatis*, *Bátia* [Orbán B., VI. 154]. 1909: magy. *Bács-*

falu, ném. *Bazendorf*, rum. *Bacifalău*, régi lat. *Villa Abbatis* [MoldTog.]. 1922: magy. *Bácsfalu*, rum. *Bacifălău* [MartIstr.]. 1939: magy. *Bácsfalu*, rum. *Băcu ~ Bačfălău* [Hgy.].

Alámenő Oláménő ~ r. *Trekătore de žos* (d., sz.). 1865: Föld-lábak ezek: ... tatárhányásra menő, *alámenő*... — A falutól a Tatárhányás [2] felé lejtő dűlő. Nevét menedékes volta miatt kapta. A helynévnek *Alámenő* volt az eredeti alakja, de ezt már nem ismerik, nem használják. A népetymológiával alakult *Olámenő* helynévalak előtagjában a köztudat ma a ruménség *oláh* népnevét érzi. A nép szerint a dűlő, s a keleti részen épült, szintén *Olámenő* nevű utca attól nyerte a nevét, hogy a rumén lakosok utat rövidítve e helyen járnak a rumén falurészből a szomszédos Deresztye községbe. — A rumén helynévalak az eredeti magyar *Alámenő* név jelentésbeli megfelelője.

***Aljbérc.** 1873: A Nagykőhavas kúpidomú előhegye, az *Aljbércz*... — Kétségtelenül elírás vagy sajtóhiba az *Ajbérc* (ugyanabban a forrásban is más helyen: *Aljbércz*) helyett.

Alsóhatár Assó: *Alsó-határ* ~ r. *Hotaru de žos* (sz.). 1872: II. földülő: *Alsó határ*. — A falutól északra a barcasági síkságon fekvő határrész neve. Csak mint hivatalos, telekkönyvi elnevezést használják.

***Alsóhavasútéle.** 1893: *Alsó havasut éle*. — A Havasútjaárka [26] északi oldalán emelkedő Szperturaélét [25] jelölték e névvel. Ma nem használják.

Alsótömös Assó: *Alsó-tēmös* ~ r. *Timișu de žos*. 1872: *alsó tömös* aldűlő. 1873: *Alsó Tömös*; ... a torkolattól egy fél órára az *Alsó-Tömösi* vámhoz ér az utas... az *alsó-tömösi* vám most felhagyatván, annak terjedelmes épületei eladóvá tétettek. — *Alsó-tömös* tulajdonképpen a Tömös [1] balpartján, a régi Alsótömösi-vám helyén sarjadt telep és vasúti állomás neve. A Szabonya-pataknak [38] a Tömösbe ömlésétől kissé északra, Brassó város határához tartozó területen fekszik. A helynév nemcsak a telepre, hanem jelentésköri tágulással a telep környékére, a Tömösvölgyének Bácsfalu határához tartozó jobboldali részére is vonatkozik.

***Ájbérc.** 1865: *álybércz* álynyak álylapály álymege: kőhavasból lenyuló fenyőerdő. 1873: A Nagykőhavas kúpidomú előhegye, az *Aljbércz* (!)...; A Nagykőhavason... a Köcsúr, ebből északra egy sziklagerincz nyúlik le, melynek végfokát a Bácsfalu feletti *Aljbércz* alkotja. — A ma *Ajmeg* [10] névvel jelölt hegy eredeti, a múlt század végén még ismert és használt neve volt. L. bőv. *Ajmeg*.

***Ájlapály.** 1865: álybércz álynyak *álylapály* álymege: kőhavasból lenyuló fenyőerdő. — A helynevet ma nem ismerik, nem használják. Előtagjára vonatkozólag l. *Ájmeg*. Utótagja, a nyelvjárá-sokban különböző jelentésben élő *lapály* köznévi, a hétfalusi helynevekben ,hegy alatt vagy két hegy között fekvő sík és fátlan földterület' jelentésben él.

Ájmeg *Ájmög*. Nagyon gyakori alakváltozata: *Zájmög* ~ r. *Vîrfu mare* [10] (h., e.). 1865: álybércz álynyak *álylapály* *álymege*: kőhavasból lenyuló fenyőerdő. — A falutól délre emelkedő hegy neve. A szóbeszéd szerint a rumén megszállás előtt az *Ájmeg* alatt vezetett el a csempészek útja a rumén ókirályságba. A csempészek a hegy alatt „Állj meg!“ szólással óvatosságra intvén egymást, megálltak és figyelték, hogy valaki nem látja-e őket. A nép szerint ebből az „Állj meg!“ szólásból származik a hegy neve. — A helynév eredetének ez a népetymológia útján származott téves magyarázata a helynév elő- és utótagja értelmének az elhomályosulása után keletkezett. A helynév előtagja ugyanis a régi és a népnyelvből ismeretes *áj* köznevünket őrzi, mely helynevekben ,szűk völgy, hegynyílás' jelentésben él, s azon finnugor eredetű *aj* ~ *áj* szavunkkal függ össze, amelynek ,rovátka, vájás, völgyelése vagy általában szája, nyílása valaminek' a jelentése; e szógyökérből alakult *ajak*, s valószínűleg *ajtó* szavunk is (SZINNYEI: Nyr. VIII, 97; BUDENZ, MUSz. 721—22; SIMONYI: Nyr. XVII, 10; LEHR: MNy. III, 432; GOMBOCZ: NyK. XXXIX, 256; HEFTY: NyF. 66: 6—7; PAIS: MNy. VII, 411; EtSz.; BÁRCZI, SzófSz.) — a helynév utótagja pedig a *mög* ,valami mögött levő rész' közszavunkból alakult, mely Hétfaluban jelentésköri szűküléssel csak ,hegy mögött fekvő hely' jelentésben él. — A ma még élő *Ájmeg*, s a kihalt *Ájbérc*, *Ájlapály* és *Ájnyak* nevek a helynevek életének és jelentésköri változásának érdekes mozzanatait világítják meg. Az 1865. évi forrás közlése szerint akkor még mind a négy helynév élt és kétségtelenül szomszédos területeket jelölt. A helynevek keletkezésének folyamata minden valószínűség szerint az volt, hogy két hegy (a mai *Ájmeg*, régebben *Ájbérc* és a vele szomszédos valamelyik hegy) közötti völgy nyílása vagy maga a völgy *Áj* nevet kapott, majd a mellette fekvő hegyet (melyet ma az *Ájmeg* helynév jelöl) *Ájbérc*-nek, a mögötte fekvő helyet *Ájmege* ~ *Ájmeg*-nek, a hegy nyakát *Ájnyak*-nak, s a hegyen vagy alatta fekvő lapályt *Ájlapálynak* nevezték el. A helynévcsoport *áj* előtagja értelmének elhomályosulása után legelőbb az *Áj* helynév veszett ki. A vele kapcsolatban alakult négy másik helynév még hosszú ideig élt, forrásunk közlése szerint még a múlt század második felének elején is. A múlt

század végén először az *Ájlapály* és *Ájnyak* helynevek halhattak ki, új nevük keletkezése vagy a szomszédos területeket jelölő helyneveknek jelentésköri tágulás útján e helyekre vonatkoztatása következtében. Az *Ájbérc* és *Ájmeg* nevek előtagja értelmének kiviszése után a népetymológia az *Ájmeg* helynevet a fent ismertetett magyarázattal a csempészek „Állj meg!” figyelmeztetéséből származtatta. A helynév a nép emlékezetében így jobban megrögződve továbbra is élt ugyan, de más értelmet magyarázva és érezve a helynév *meg* utótagjában, a hegy alatti és hegy mögötti helyet jelölő *Ájmeg* nevet a mellette fekvő hegy, az *Ájbérc* jelölésére is vonatkoztatta. Az *Ájmeg* név így jelentésköri tágulással lassan hegynévvé is vált, sőt teljesen kiszorította a használatból az *Ájbérc* nevet, s ma már csupán a hegy nevéül szolgál. — Az *Ájmeg* nagyon gyakori *Zájmeg* alakváltozata a nyelvérzék megtévedése következtében alakult (az *Ájmeg* > a *Zájmeg*). — A helynév rumén alakjának magyar jelentése: „Nagycsúcs”. — Az *Ájmeg* a bácsfalusiak időjősa. Azt tartják: „Ha zúg a *Zájmeg*, az időjárás megváltozik”.

***Ájnyak.** 1865: álybércz *álynyak* álylapály álymege: kőhavasból lenyuló fenyőerdő. — A helynevet ma nem ismerik, nem használják. Utótagjának jelentése helynevekben: „két hegyet összekötő keskeny hát”. L. bőv.: *Ájmeg*.

Általjárók *Atajjárók* ~ r. *Trekătore* (d., sz.). 1872: *Altal-járok* aldülő. — A falutól északra a síkságon fekvő dülő. A rumén helynév a magyar pontos jelentésbeli megfelelője.

Ángorárka *Angorárka* ~ r. *Valęa Andor* (v., e.). 1865: *ángorárka*: erdő. 1893: *Angorárka*. 1895: u. a. — A Havasútjaárka [26] jobboldali mellékvölgye. A helynév utótagjában a már a régi nyelvben nagyon tág értelmű *árok* köznevünknek Hétfaluban általánosan használt ‚völgy‘ jelentése látható; az *árok* szó a hétfalusi helynevekben nemcsak kisebb, hanem nagy, terjedelmes völgyeket is jelöl. Az előtag eredete bizonytalan. Türkösben és Csernátfaluban ugyan ismeretes volt az erdélyi szász-nyelvi *anger* ‚rét, tér‘ szóból származó *ángor* tájszó és *Angor* helynév, de minthogy ezek jelentése jelentésköri szűküléssel ‚kis terecske, ahol a brassói szász mészáros széke áll, maga a mészárszék‘ (l. bőv. Türkös utcanevei: *Angor*), a havasi völgyet jelölő bácsfalusi *Ángorárka* helynév előtagja, s a türkösi és csernátfalusi *ángor* tájszó, illetve helynevek közötti összefüggésre nem gondolhatunk. A rumén *Valęa Andor* helynévalak (= magy. Andorvölgy) alapján feltehető, hogy a völgy eredeti magyar neve *Andorárka* volt, s ez eredeti helynév-

alaknak személynévből alakult előtagja később ismeretlen okból változott át a ma is használt *Angor* alakká.

Bácpatak *Bácpatak* (p.). — A Bácsvölgyben [86] folyó kis patak neve. A faluba érve *Faluvize*, *Kisárok*, *Kispatak* a neve.

Bácpatak völgye *Bácpatak völgye* (v., e., l.). — Így is nevezik az alábbi helynév által jelölt völgyet, amelyben a Bácpatak folydogál.

Bácsvölgy *Bácsvögy*. Másik neve: *Bácpatak völgye* ~ r. *Valea Bačului* [86] (v., e., l.). — A Bolnok [9] keleti oldalában fekvő, Bácsfalú házaig lenyúló meredek völgy neve.

Bácsvölgyfeje *Bácsvötyfeje*. — A fentebbi névvel jelölt völgy kezdeti, legmagasabban fekvő része. A helynév utótagjában a *fej* közneviúknak helynevekben használatos 'völgynek, pataknak, hegynék kezdeti része' jelentése látható.

Bácsvölgy száda *Bácsvötyszáda*. — A *Bácsvölgy* szája, bejáratí része. A helynév utótagja, a Hétfaluban általánosan ismert és használ *szád* tájszó (jelentése: 1. élettelen tárgy szája; 2. nyílás, lyuk, bejárat; így pl. korsó, fazék, hordó, kút, barlang, völgy stb. száda) a finnugor eredetű *száj* szavunk régi **szá* alakjának -*d* kicsinyítő-képzővel ellátott származéka (BUDENZ: MUSz. 266—7; HORGER: Mszavak. 155; BÁRCZI: SzófSz.).

Bálínlólapálya *Bálínlólapája*. 1865: *Bálínló lapálya*: erdő. — A Tömösvölgyében [1] fekvő lapálya neve. Fekvését nem tudom pontosabban meghatározni. A helynév kiveszőben van. Már csak az idős emberek emlékeznek reá, de a hely pontos fekvését már nem ismerik. — A helynév előtagja csángó családnévből alakult.

Beke *Beke* ~ r. *Beke* (e.). 1865: *beke*: erdő. — A Bekenyaka (l. alább) névvel jelölt hegynyakon fekvő erdő neve. Családnévből vált helynévvé.

Bekenyaka *Bekenyaka* ~ r. *Gítu Bekhi*. (h., e.). 1893: *Bekenyak*. — A Bolnok [9] és Pergeltető (l. ott) közötti hegynyak neve. Néha *Bekenyak* alakban is ejtik.

***Bodzáslapály**. 1865: *bojzás lapály*: erdő. — Közelebbi helyrajzi meghatározás nélkül említik. A helynév előtagjában szereplő *bodza* 'Sambucus' növénynév a hétfalusi nyelvjárásban *bojza* alakban él.

Boglyatető *Bugjató* ~ r. *Vîrfu bugl'i* (szi.). 1936: Ha felmászunk egy 10—15 m magas sziklatömb gyeplépcsős oldalán az úgynevezett *Boglyatetőre*, remek körkép tárul előnkbe. — A Csürkőmezeje [46] délkeleti részén emelkedő fűvel benőtt sziklatömb.

Nevét boglya-alakjától nyerte. A rumén helynév a magyarból származik.

Bolnok *Bolnok* ~ r. *Bolnok* [9] (h., k., e.). 1865: *bolnok*: kaszálók. 1872: *bolnok*; *Bollnok*. 1893: *Bolnok*. 1895: u. a. 1936: ... a *Bolnok* nevű hegy, melynek oldalában levő kaszálókból feltűnően sárgálík ki az ország legnagyobb síugrósánca. — A falutól délre emelkedő hegy neve. Tengerszín feletti magassága 1187 m. A helynév származását nem tudom meghatározni.

Bolnokmezeje *Bolnokmezeje* [8] (r., k.). 1865: *bolnok mezeje*. 1893: *Bolnok mezeje*. — A Bolnok [9] északnyugati oldalán fekvő rét neve. Az utótagjában szereplő *mező* szavunk a hétfalusi helynevekben ‚havasi rét, tisztás‘ jelentésben él. A szónak e jelentésén kívül más jelentése is van Hétfaluban. Általánosan a falvak mellett fekvő szántóföld-területet nevezik *mező*-nek. Erdély más vidékein is használják a *mező* szót, ‚havasi rét, tisztás‘ értelemben. Ez a jelentésfejlődése könnyen érthető. A *mező* szavunk ugyanis a *mezigető* származéka (vö. vogul *mäs-*, ‚öltözik‘; magy. *meztelen* ‚öltözet nélküli‘), s eredeti jelentése: ‚fűbe, virágba stb. öltözködő föld (szemben a sziklás, kopár, terméketlen, mindig egyforma külsejű földterületekkel)‘ (BUDENZ: MUSz. 622; Ethn. V. 177; MUNKÁCSI: NyK. XXV, 184; NyK. XLIV, 345; HORGER: MSzavak.; BÁRCZI: SzófSz.). A *mező* köznévnék Csernátfaluban *mezős* alakváltozata is van (l. Csernátfalu: Szász János mezeje).

Bolnokvize *Bolnokvize* ~ r. *Apa Bolnokuluj* (p.). 1865: *bolnok vize*. — A Bolnok [9] nyugati oldalában eredő, s a Tömösbe [1] ömlő kis patak neve.

Bolnokvizéremenők *Bolnokvizéremenők* ~ r. *Spre Apa Bolnokuluj* (d., sz.). 1865: Földlábak ezek: ... *bolnokvizére menő*. 1873: *Bolnok vizre menők* aldülő. — A Tömösvölgyében [1], a fentebbi helynévvel jelölt patak mellett fekvő dülő.

Borcsagödre *Borcsagödre* (v., e.). 1865: *Bortsa gödre*: vonóút, melyen nevezett magyar ember szénáját szállította be a hegyről. — A Lörinegödre [34] nevű völgy baloldali mellékvölgye. A helynév előtagjában a Bácsfaluból már az 1500—1510 közötti évekből kimutatható csángó *Borcsa* család neve szerepel. Utótagjában a *gödör* köznevünknek a hétfalusi helynevekben gyakran használt ‚völgy‘ jelentése látható.

Bronyavölgye *Bronyavögye* ~ r. *Valęa lui Brońa* [20] (v., e.). 1865: *Bronya völgye*. — A Köba balága [19] baloldali mellékvölgye. A helynév előtagja rumén családnévből alakult.

***Bükkös**. 1865: *bikkos*: erdő. — Helyrajzilag meghatározhatatlan helyen fekvő bükkerdő neve volt. Köznévből vált helynévvé.

Az 1865. évi forrásunk népi kiejtés szerint közölte a helynevet; Hétfaluban ma is *bikkos*-nak nevezik a bükkerdőt. A nyelvjárási *bikk* (*bikfa*, *bikkos*) alak a *bükk* szavunk régi alakját őrzi mindmáig.

Cigányút *Cigányut* ~ r. *Drumu tsiganilor* (út). 1936: A *Cigány-út* a Nagykőhavasra vezető utak közül a legkényelmesebb és emiatt a legforgalmasabb is. — A Szpeturaélén [25] vezető, s a Medveszakadék [42] fölött a Havasútjába (l. ott) torkoló hegyi út neve. Az epret-, málnát- és áfonyát-szedő cigányok ezen az úton szoktak az erdei gyümölcsöket termő irtáshelyekre járni. — A helynév utótagjának fonetikus lejegyzése jellegzetes hétfalusi nyelvjárási sajátosságot tükröztet vissza: az *út*, *kút*, *húsz*, *búza* stb. szavakat a hétfalusi nyelvjárásban *ut*, *kut*, *husz*, *buza* stb. hangalakban, tehát rövid *u* tőhanggal ejtik. Ugyanígy a köznyelvi *fűz*, *tűz* stb. a hétf. nyj.-ban: *fűz*, *tűz* stb.

Cinegekő *Cēnegekő*. Másik neve: *Negyvennyolcaskő* ~ r. *Vîrfu pitsigojului* (szi.). 1865: *czenege kő*: magas szirt, 1848-ban ide menekültek a bácsfalvi magyarok az oláhok gyilkolása elől, de itt is kiraboltattak. — A Kőba jobbágában [28] fekvő magas szikla neve. A helynév, miként több más hétfalusi helynév is, madárnévből alakult. Előtagjában a *cinege* ‚parus, meise‘ nyelvjárási *cēnege* alakja látható.

Csalános *Csihányos* ~ r. *Pojana urzičilor* (r., l.). 1865: *csilyános*: legelő, mely tele van csalánnal. 1895: *Csihányos lapály*. — A Havaska [45] északnyugati aljában fekvő rét. Nevének eredetét az 1865. évi forrás megmagyarázza. A helynév a *csalán* növénynév nyelvjárási *csihán* ~ *csihány* alakjából alakult. Az 1895-ben közölt *Csihányos lapály* megjelölés ma ismeretlen. Az 1865. évi forrásunkból ismert *csilyános* (ejtsd: *csijános*) alakot a mai hétfalusi népnyelv szintén nem használja, minthogy azonban ez utóbbi forrásunk (PESTY FRIGYES kéziratos Helységnévtára XIII. kötetében BORCSA MIHÁLY helybeli születésű magyar evangélikus lelkésznek, a Nyr. későbbi munkatársának négyfalusi gyűjtése) eléggé megbízhatóan népi kiejtés szerint közli a helyneveket, ez az adat arra mutat, hogy egykor használatos volt itt a *csilyán* (*csiján*) alak is.

Csapja *Csapja* ~ r. *Čopla*. 1865: *csapja*: kaszálók Bácsfalu és Oláhország határán, hol a tatárok sokszor becsaptak Erdélybe; *csapja vize*; *csapja tető*. 1873: *Csapja*. — A helynevek által jelölt helyek és patak ma nem tartoznak Hétfaluhoz, egyrésziük egykor valószínűleg ide tartozott. A Felsőszáraztömöstől [83] délre fekszenek. A *Csapja* helynév ruménből vett kölcsönzés; a rumén helynév családnévből alakulhatott.

Csiporka *Csiporka* ~ r. *Čiporka* [40] (r., k.). 1865: *csiporka*: havas oldaloni kaszáló. 1872: i. aldülő: *cziporkában* (!); *Csiporká*-ban aldülő. 1893: *Csiporka*. 1936: *Csiporka-rét*. — A Szihely [39] és Puskásokárka [41] között, hegymélyedésben fekvő rét. A köztudat szerint nevét onnan nyerte, hogy e hegymélyedés alakja egy *csiporka* alakjához hasonlít. A *csupor* edénynevet a hétfalusi nyelvjárásban *csipor*, de általánosabban inkább *csiporka* alakban használják. A kicsinyítő képzők nagyon gyakori használata a hétfalusi, különösen pedig a négyfalusi népnyelv jellemző sajátása. — A rumén helynév nyilvánvalóan a magyar átkölesönzése.

Csiroska *Csiroska* ~ r. *Čiroška* (e.). 1865: *csiroska*: erdő és legelő. — A Csiroskaélen [15] fekvő erdő neve. Minden bizonnyal a *Csira* személynévből alakult *Csiros* becenév (vö. EtSz.: *Csira*) kicsinyítő képzős alakjából vált helynévvé. — A rumén helynévalak a magyar átvétele.

Csiroskaéle *Csiroskaéle* ~ r. *Muŕea Čirošči* [15] (h., e.). 1893: *Csiroska éle*. 1895: u. a. — A Bolnok [9] és Malomdombja [13] között, a Kisposzarsvölgy [16] északi oldalán fekvő hegynyúlvány neve. A hétfalusi helynevekben szereplő *él* szó helynevekben eredetileg ‚hegy keskenyen, hosszan elnyúló teteje‘ jelentésben élt. Közbeszédben ma is általánosan hegynek vagy hegynyúlványnak a legmagasabban fekvő vonalát, tehát *élet*, gerincét jelöli. Helynevekben azonban jelentésköri tágulással ‚hosszan és keskenyen elnyúló hegy v. hegynyúlvány‘ jelentésűvé vált. Nagyon gyakran használt térszínformanév.

Csiroskamezeje *Csiroskamezeje* ~ r. *Pojana Čirošči* (r., l.). 1865: *csiroska mezeje*. — A Csiroskaéle [15] északi aljában elterülő erdei rét neve.

Csiroskavize *Csiroskavize* ~ r. *Apa Čirošči* (p.). 1865: *Csiroska vize*. — Az alábbi völgyben folyó s a Malomdombjától [13] északra a Tömösbe [1] ömlő kis patak.

Csiroskavölgye *Csiroskavölgye* ~ r. *Valea Čirošči* (v., l.). 1893: *Csiroskavölgy*. 1895: *Csiroska v.* — A Csiroskaéle [15] délnyugati részén fekvő kis völgy.

Csordapajta *Csordapajta*. — A Havaska [45] nyugati aljában álló hatalmas, eszerépfedelő, fából épült istálló, mely az ide kihajtott meddőcsorda védhelyéül szolgál. A helynév utótagjában a *pajta* szavunk nyelvjárási ‚istálló‘ jelentése tükröződik vissza.

Csorgóbérc *Csorgóbérc* ~ r. *Muŕea Čorgoulii: čorgăului* [63] (h., e.). 1893: *Csorgóbérc*. 1895: u. a. — A Csorgóvölgye [59] déli oldalán emelkedő hegy neve. Az utótagjában szereplő *bérc* tájszó jelentése árnyalati különbség nélkül azonos a ‚hegy‘ köznévvvel.

Dombnál nagyobb és havasnál kisebb mindenféle földfelszíni kiemelkedést jelöl.

Csorgóéle *Csorgóéle* (h., e.). 1893: *Csorgó éle.* — A Csorgóbércnek [63] a Csorgóhavasig [60] nyúló része.

Csorgóhavas *Csorgóhavas* [60] (h., e.). 1893: *Csorgóhavas.* — A Csorgóvölgyétől [59] keletre álló hegy neve. Utótagjára vonatkozólag l. *Havas*.

Csorgóvize *Csorgóvize* (p.). — Az alábbi völgyben folyó s a Tömösbe [1] ömlő kis patak.

Csorgóvölgye *Csorgóvölgye* ~ r. *Valea čorgouluji: čorgăului* [59] v., e.). 1865: *Csorgó völgye.* 1893: *Csorgóvölgy.* 1895: u. a. — A Tömösvölgye [1] jobboldali mellékvölgye. A völgyben levő *csorgóról* nevezték el. A *csorgó* tájszó oly forrást jelöl, melyből a víz kis vályúfélén folyik ki.

Csürkő *Csürkő* ~ r. *Șura de pțatră* [47] (szí.). 1865: *csürkő:* köhavas éjszaki oldalán nagy csüralakú kőszikla. 1873: A Nagyköhavason az 5800 láb magasságig fellövelő Kőcsűr (!) ... 1936: A turistaszállón túl emelkedik a háztetőszerű, csüralakú mészsziiklatomb, melynek találó neve: *Csürkő.* — Az 1865. és 1936. évi adat megvilágítja a helynév eredetét. A szikla legmagasabb pontja a tenger színe fölött 1716 méternyire fekszik. — A helynév előtagja nyelvjárási sajátságot tükröztet vissza: miként az *út, kút, hús, búza* stb. szavakat a hétfalusi nyelvjárásban rövid *u* tőhanggal ejtik, a *csür, tűz, fűz* stb. szavak *ü* tőhangja is rövid. — A helynévnek az 1873. évi forrásban szereplő *Kőcsűr* alakváltozatát sem más forrásból, sem a mai népnyelvből nem ismerem; valószínűleg elírás lehet. A rumén helynév kétségtelenül a magyarból alakult.

Csürkőárka *Csürkőárka* ~ r. *Valea Șuri de pțatră* [44] (v., e.). 1893: *Csürkő árka.* 1895: u. a. — A Csürkő [47] nyakánál kezdődő és Sipolyvölgyébe [30] torkoló völgy neve.

Csürkőéle *Csürkőéle* ~ r. *Muțea Șuri de pțatră* [43] (h., e.). 1893: *Csürkő éle.* 1895: u. a. — A Csürkőárka [44] jobboldalán a Csürkőig [47] felnyúló hegyél.

Csürkőmezeje *Csürkőmezeje* ~ r. *Pojana Șuri de pțatră* [46] (r., l.). 1865: *csürkő mezeje:* havasi legelő. 1893: *Csürkő mezeje.* 1895: u. a. — A Csürkő [47] északi aljában elterülő havasi rét neve.

Csürkőnyaka *Csürkőnyaka* ~ r. *Gîtu Șuri de pțatră.* 1893: *Csürkő nyaka.* 1895: u. a. — A Csürkő [47] és Csürkőmezeje [46] közötti hegynyak neve.

***Deszkások útja.** 1865: ... *doszkások útja,* fűrészmező, ... — Közelebbi helyrajzi meghatározás nélkül említik. Ma nem ismerik. Egykori fűrésztelepről elvezető út neve volt; ezen az úton szállítot-

ták be a ‚deszkások‘ a deszkát. A helynév előtagjában szereplő *deszka* szavunkat a hétfalusi nyelvjárásban *doszka* alakban használják, de már csak az idősebb nemzedékbeliék.

Egyeneslapály *Egyenēslapáj* (r., l.). 1865: *egyenes lapály*. — A Havasútjaélén [32] fekvő havasi rét neve.

Emlékkő *Emlékkő*. Másik neve: *Honvédemlék* ~ r. *Monumentu homvezilor*. 1893: *Emlékkő*. — A Tömösvölgyében [1], a Magyarvár (l. ott) nevű sziklagerine nyugati végfokán álló emlékoszlop, melyet az 1849-es harcok (l. bőv. Magyarvár) emlékére 1879-ben emelt a Magyar Mérnök és Építész Egylet.

Emlékkőéle *Emlékkőéle* [55] (h., e.). 1893: *Emlékkő éle*. — Az Ördög völgy [56] és Gyurkavölgye [52] között fekvő hegy. Nevét a nyugati aljában fekvő *Emlékkőtől* (l. fentebb) nyerte.

Emlékkövölgye *Emlékkövőgye* (v., e.). 1895: *Emlékvölgy* (!). — A fentebbi névvel jelölt hegy nyugati részén, az *Emlékkőtől* kissé északra fekvő völgy neve.

Eperjes l. *Epres*.

Epres *Eprēs* ~ *Epres*; a helynév ritkán hallható alakváltozata: *Epërjes* ~ r. *Fräget* (d., sz.). 1865: Földlábak ezek: ... *eprés*. 1872: *Eperjes* aldülő. — A Tömösvölgyében [1], a Malomdombjától [13] északra fekvő dülő. A Hétfaluban több területet jelölő *Eprēs* helynév eredeti jelentése ‚irtásföld a hegy aljában, ahol eper terem‘, tehát a ma szántóföldeket jelölő helynév a földterület régebbi állapotának emlékét őrzi. — A helynév alakváltozatai közül leggyakrabban használt az *Eprēs*, legrégebb pedig az *Eperjes* alak. Ez utóbbi az ugor eredetű *eper* szavunk régi magyar *eperj* alakját őrzi (EtSz; BÁRCZI; SzófSz.).

***Esztenahely**. 1865: *esztengahely*: juhakol. — A helynév előtagjában a ‚juhok fejő- és alvóhelye‘ jelentésű *esztēna* tájszó szerepel. A ma már nem használt helynév tehát egy *esztēna* körül fekvő terület neve volt.

Faluirtványa *Faluorotványq* (l.). 1865: *falu orotványa*: legelő. — A Bolnok [9] északi aljában fekvő, erdőirtás által nyert közlegelő neve. Utótagja az *irtvány* köznév nyelvjárási *orotván* ~ *orotvány* alakjából alakult.

Faluvize *Faluvize* (p.). — A falun keresztülfolyó Bácspatak [86] neve a faluban. Hétfalu többi falvaiban is gyakran egyszerűen csak így nevezik a falun keresztülfolyó patakot, melynek a falun kívül eső szakaszán meg van a maga sajátos neve.

Farkasdomb *Farkaszdomb* (do.). 1872: *farkasdomb*. — A falu nyugati szélén álló kis domb neve. Előtagja család- vagy állat-

névvel alakult. *Farkas* családnevet csak a szomszédos Türkösből tudok 1761-től kezdve kimutatni.

***Farlólapály.** 1865: *farló lapály*: erdő. — Küzelebbi helyrajzi meghatározás nélkül említik. Ma nem ismerik. Előtagjára vonatkozólag vö. a székely (*farolós*) ~ *fallós* ,oldalás, lejtős'. *Fallós hejj* ,az a hely, a hol a székér v. a szán farolni szokott' (MTsz. Háromszék m.). A kalotaszegi Zentelke községből is ismerünk *Faroló-ódal* helynevet (SZABÓ T. ATTILA, Kalotaszeg helynevei 146).

Felmenők Fëmmënők: *Fëlmënők* ~ r. *Trekătore de sus* (d., sz.). 1865: Földlábak ezek: ... *felmenő* ... 1872: *Felmenők* aldülő. — Menedékes dülő a Tömösvölgyében [1], a Tatárhányástól [2] északra.

Felsőhatár Fëssőhatár ~ r. *Hotaru de sus* (sz., k.). 1872: *felső határ* földülő. — A Tömös [1] mellett a Tatárhányás [2] és Malomdombja [13] között fekvő határrész. Csak mint hivatalos, telek-könyvi elnevezést használják.

***Felsőhavasútele.** 1893: *Felső havasut éle*. — A Havasútjaélet [32] jelölték e névvel. Ma nem használják.

Felsőlemenők Fëssőlemënők (d., sz.). 1872: *Felső lemenők* aldülő. — A Tatárhányás [2] mellett fekvő *Lemenők* (l. ott) nevű dülő magasabban fekvő részére vonatkozó név.

***Felsőszabonya.** 1872: *Felső Szabonyába*. — A Szabonya- vagy Nagyszabonyavölgyre [38] vonatkoztatták. Ma e megjelölést nem használják.

***Fűrészmező.** 1865: ... doszkások utja, *fűrészmező* ... — Helyrajzilag nem tudom elhelyezni. Miként a hosszúfalusi, ma is élő *Fűrészmező* (l. ott) név, e helynév is egy olyan rétet jelölt, melyen fűrésztelep állott.

Füzremenők Füzremënők ~ r. *Spre tufiş* (d., sz.). 1865: Földlábak ezek: ... *füzremenő*. 1872: ... a *füzire menők* aldülő; *Füzre menők* aldülő. — A Tömös [1] mellett, a Tatárhányástól [2] délre, a patakmenti fűzfák mellett fekvő dülő.

Gothárdkő Gotár: *Gothár-kő* ~ r. *Gotard* (szi.). 1865: *gothárkő*: meredek kopasz kőszál. 1893: *Gotharkő*. — A Bácsvölgy [86] baloldalán meredő szikla neve. Előtagja régi csángó személynevet őriz.

Gyepoldal Gyepódal ~ r. *Lazu Iteni* (o., e.). 1865: *gyepoldal*: falu melletti köves hegyoldal. — A Bácsvölgy [85] baloldalának egyik része. A helynév a hely régebbi állapotának emlékét őrizi. A *gyep* előtag és az 1865. évi adat szerint a most beerdősített hegyoldal neve gyepvel, azaz fűvel borított, köves, fátlan területet jelölt. — A rumén helynév utótagja személynévből, előtagja az ,irtás' jelentésű rumén *laz* (< *islaz*) köznévből alakult. Tanúsága

szerint a Gyepoldal egykori füves, fátlan állapota erdőirtás következménye volt.

Gyurkavölgye *Gyurkavögye* ~ r. *Valęa Barbuluj* [52] (v., e.). 1865: *Gyurka völgye*. 1872: *Gyurka völgy* aldülő. 1893: *Gyurka völgye*. 1895: *Gyurkavölgy*. — A Tömösvölgye [1] mellékvölgye. A magyar helynév előtagjában az 1761-től kimutatható csángó *Gyurka* család neve szerepel. A rumén helynév utótagja rumén családnévből alakult.

Hamvas *Hammás* ~ r. *Homoš* (e.). 1865: *hamas*: erdő. 1872: *hamas* aldülő. 1873: *Hammás*. 1893 és 1895: u. a. — Az Ördög völgy [56] és Gyurkavölgye [52] között fekvő erdő neve. Erdőégés emléket örzi. A helynév eredeti alakja *Hamvas* volt; a *Hamvas* > *Hammás* változás bilabilizáció eredménye. A rumén helynév a magyar átvétele.

Hamvas előtt *Hammás előtt* ~ r. *La Homoš* (d., k.). 1872: *Hamas előtt* aldülő. — A fentebbi névvel jelölt erdő nyugati aljában fekvő terület neve.

Határhalom *Határhalom* (ha.). — A Tömösvölgyében [1], a Csorgóvölgye [59] bejárata előtt álló határhalom. Az idős emberek elbeszélése szerint régebben a bíróválasztás utáni határjáráskor ideérve, az újonnan választott bírót itt megbujtatták s frissen vágott mogyoróvesszővel jót húztak reá, hogy emlékezetében tartsa a falu határát és jól vigyázzon arra.

Havas *Hovas*. — Nagyon gyakran egyszerűen csak így nevezik a *Kőhavast* (l. ott). Helynévvé a „magas hegy, amelyről későre olvad el a hó” jelentésű *havas* tájszóból vált, mely helynevekben csak a Székelyföldön és a vele szomszédos területeken található; az irodalmi nyelvbe az erdélyi írók révén juthatott. A *havas* tájszó Négyfaluban általában *hovas*, de Hosszúfaluban *hoas* alakban is él, ez alakok a tájszó régibb alakjait örzik. Háromfaluban általában *havas* alakban ejtik, bár itt is hallható még néha *Tatragon* a *hoas* alak.

Havaska *Hovaska* ~ r. *Pfetričika* [45] (h., e.). 1893: *Havaska*. 1895: u. a. 1936: ... érdekes, tagolt, odús sziklatömb emelkedik, az úgynevezett *Havaska*. — A Kiskőhavas (l. ott) nagyon gyakran használt másik neve.

Havasútja *Hovasuttya* ~ r. *Drumu munteluj* (út). 1865: *havas útja*: erdő, melyben út megy a havasra. 1895: *Havas útja*. 1936: A Főút a legrövidebb út a Nagyköhavasra. Egyúttal a legrégebbi út is, melyet a csángók már többszáz év óta használnak. Neve a csángók között *havas útja*. — A Malomdombjától [13] a Nagyköhavasra (l. ott) vezető, szekérral járható út neve. A Ha-

vasútjaárkán [26], majd a Havasútjaélén [32] vezet a Csürkőmezejére [46].

Havasútja alatt *Hovasuttyalatt* ~ r. *Sub Drumu muntelui* (e.). 1872: *Havas utja alatt* aldülő; *Havasutya alatt* aldülő. — A Havasútjaéle [32] északi oldalán, a *Havasútja* alatt fekvő erdő neve.

Havasútján *Hovasuttyánn* ~ r. *Pe Drumu muntelui* (e.). 1872: *Havas útján* aldülő. — A Havasútjaéle [32] tetőrészén, a *Havasútja* mellett fekvő erdő.

Havasútjaárka *Hovasuttyaárka*. Másik, újabb neve: *Havasútjavölgye* ~ r. *Valęa Ptetri mari* [26] (v., e.). 1893: *Havasut árka*. — Kezdeti részén e völgyben vezet a *Havasútja* (l. ott). A helynév utótagjában az *árok* köznevünk hétfalusi helynevekben gyakori 'völgy' jelentésében szerepel.

Havasútjaéle *Hovasuttyaéle* ~ r. *Muęa Drumu muntelui* [32] (h., e.). 1895: *Havasutja éle*. — A Havaskától [45] a Tömös [1] felé lenyúló hegyrész. Gerincén vezet a *Havasútja* (l. ott).

Havasútjavölgye *Hovasuttyavögye* ~ r. *Valęa Ptetri mari* (v., e.). 1895: *Havasutja völgy*. — A *Havasútjaárka* [26] (l. ott) másik, újabb neve.

***Hecáslapály.** 1865: *heczás lapály*: erdő. — Közelebbi helyrajzi meghatározás nélkül említik. Ma nem ismerik. Élőtagja talán a rumén *hăşis* (olv. hătsiș) 'bozót' szóból alakult, bár e szó használatát a mai hétfalusi magyar népnyelvből nem tudom kimutatni.

Hétlétrásszakadék *Hétlétrásszakadék*. — Így is nevezik a benne lévő hét létráról a *Létrásszakadékot* (l. ott).

***Hidlásvölgye.** 1865: *hidlás völgye*. — Helyrajzi meghatározás nélkül említik, ma nem ismerik. Valószínűleg oly völgy neve volt, melynek vizenyős részén fatörzsekből raktak utat. Az ilyen hídszerű építményt nevezik *hidlás*-nak.

Honvédemlék *Homvédemlék* ~ r. *Monumentu homvezilor*. 1893: Honvédemlék. — Az *Emlékkő* (l. ott) másik, ritkábban használt neve.

Hosszak *Hojszak* ~ r. *Spre tramvai* (d., sz.). 1865: Földlábak ezek: ... *hoszak lábja* ... 1872: *Hosszak* aldülő. — A falutól északra a síkságon, a faluszéli kertek és a vasút töltése között fekvő dülő. Nevét a szántóföldek keskenyen elnyúló hosszú alakjáról kapta. A rumén helynév a dülőnek a helyiérdekű vasút (népi magy. és rum. neve: *tramváj* ~ *tramvai*) töltése előtti fekvését jelöli; így tehát csak újabban keletkezett név.

Irottkő *Irottkő* ~ r. *Ptatra skrisă* [48] (szi.). 1865: *irottkő*: köhavas déli homlokán magas, C alakra mohával benőtt kőszikla. 1936: *Irottkő*. — A Nagyköhavas tetejéről [49] keletre fekvő hatal-

mas sziklatömb neve. „Az 1869—86. évi hivatalos katonai mérés szerint az Írottkö 1846 m magas, tehát 2 m-rel magasabb, mint a csúcsnak ismert háromszögelési pont... A 88 m magas, fehér mészsziklatömb csaknem függőlegesen emelkedik az ég felé. Mint Bányai János írja: a sziklafalnak már messziről látható érdekessége a moaré-selyem habos rajzához hasonló díszítése. Mintha valami óriás festékekkel kent volna oda fel arab, török íráshoz hasonló figurákat. Közelebről megnézve igen szép fehér kéregzuzmó telepek, amelyeket szerényebben hasonló alakú sárgazuzmó bevonatok is kísérnek“ (SZÉKELY GÉZA i. m. 14).

***Istókárka.** 1865: *Istok árka*: völgy, melyben Istok nevű magyar erdőlt elsöben. — Helyrajzilag nem tudom elhelyezni.

Kaszálókertek *Kaszálókertek* ~ r. *Grādiń de fńetse* (d., k.). 1872: *Kaszáló kertek* aldülő. — A Tömösvölgyében [1], a Tatárhányástól [2] délre fekvő, ágkerítéssel bekertelt kaszálók neve.

***Kecskékbérce.** 1865: *kecskék bérceze*: meredek legelő. — Kecskék legeltetésére használt hegy neve volt. Ma nem ismerik.

Keresztút *Kérésztut* (út, d., sz.). — A falutól északra a síkságon vezető dülőút és a mellette fekvő dülő neve.

Kertekalja *Kertekajja* (d., k., sz.). — A falu északi szélén, a kertek mellett fekvő hely neve.

Király Simon völgye *Kiráj Simom vögye* ~ r. *Valęa lui Kiraj Simon* [29] (v., e.). 1865: *Király Simon völgye*. — A Köba jobb-ága [28] baloldali mellékvölgye.

Király Simon vize *Kiráj Simom vize* ~ r. *Părău lui Kiraj Simon* (p.). — A fentebbi névvel jelölt völgyben folyó kis patak.

Kicsikőhavas *Kicsikőhavas* (h., sz.). 1865: *kicsi kőhavas*. — A *Kiskőhavas* (l. alább) ma már csak ritkán hallható másik megjelölése.

Kisárok *Kisárok* (p.). — A falun keresztülfolyó *Bácsvata*k [86] másik neve. A helynévben az *árok* köznév — mint az gyakori — a víz által vájt árokban folyó *patak* jelölésére is szolgál.

Kiskőhavas *Kiskőhavas* ~ r. *Ptetricika* [45] (h., sz., l.). 1865: *kicsi kőhavas*. 1936: *Kiskőhavas*. — A Kőhavas (l. ott) északi, alacsonyabb része, s az itt álló hegycsúcs neve. Előtagját ritkán *kicsi* alakban is ejtik. Másik neve: *Havaska*; ma inkább csak ezt a nevet használják.

Kispatak *Kispatak* (p.). 1865: *kispatak*: Bácsfalun lefolyó patakocska. — A falun keresztülfolyó Bácsvatak [86] vagy *Kisárok* másik megjelölése.

Kisposzárpataka *Kisposzárpataka* [16] (p.). 1893: *Kis Pozsár p.*

1936: *Kis-Pozsár-patak*. — A Pozsárpataka [14] kisebbik ága. A helynév középtagjára vonatkozólag l. *Pozsárbérc*.

Kispozsárvölgye *Kispozsárvögye* (v., e.). 1895: *Kis Pozsár v.* — A fentebbi patak völgye.

Kisszabonyavize *Kis-szabonyavize* [36] (p.). — A Szabonya- vagy Nagyszabonyavizétől [38] északra a Tömösbe [1] ömlő kis patak neve. Előtagjára von. l. *Szabonya*.

Korcsma *Korcsoma*. — Leggyakrabban így nevezi a nép a Csürkömezején épült *Menedékházakat* (l. ott).

Kosztándin *Kosztándin* ~ r. *Kostandin* (e., k.). 1865: *kosztandin*: kaszálók: 1872: *Kosztándin*. 1893: *Konstandin*. 1895: *Kosztándin*. — A Kosztándinélén [37] fekvő erdő és kaszálók neve. Rumén család- vagy személynévből vált helynévvé.

Kosztandinéle *Kosztandinéle* [37] (h., e., k.). 1893: *Konstandin éle*. — A Sipolyvize [30] baloldalán húzódó hegy.

Kőba *Kőba* ~ r. *Khíba* [23] (h., szí., e., l.). 1865: *kőba*: kőszálós erdő. 1872: *Kőba*. 1873: ... a kúpidomú *Kőba*. 1893: *Kőbába*; *Kőbáb*. 1895: *Kőbáb*. 1936: ... az úgynevezett *Kőbába*, röviden *Kőba* nevű, a nép szerint egy öregasszonyhoz hasonló alakú szikla közelébe. — A Havaskától [45] északra fekvő hegy és a tetején álló szikla neve. Legmagasabb pontja 1632 m magasságban fekszik a tenger színe fölött. A helynév először csak a szikla neve volt, később vált jelentésköri tágulással a hegy és a hegyen fekvő erdő nevévé. Eredeti alakja *Kőbába* volt, ebben az alakjában ma már nem használatos. Ez eredeti *Kőbába* alak utótagja a *bába* 'öregasszony' tájszó. A hegyesúcson álló szikla nevét onnan nyerte, hogy a néphit szerint alakja egy ülő öregasszony alakjához hasonlított. Később a helynév értelme elhomályosult, a nép a *Kőbába* nevet helyhatározós alaknak érezte s elvonta belőle a mai *Kőba* alakot. — A rumén helynév nyilvánvalóan a magyar átvétele.

***Kőbaárka**. 1893: *Kőba árka*. — A Kőbavölgyét [24] jelölték e névvel. Ma nem használják.

Kőba balága *Kőba balága* [19] (p., v.). 1895: *Kőbáb balága*. — A Kőbavize [24] jobboldali ága és ennek a völgye. — A helynév, s a hétfalusi helynevek egy csoportjának hosszú sora a nép helymeghatározó gondolkozásmódja egyik érdekes jelenségére szolgáltat adatot. Ugyanis míg tudományos módszerrel akként határozzuk meg egy patak mellett fekvő helynek a fekvését, hogy *képzletben a patak folyásának irányában állva* jelöljük meg a patak jobb- és baloldalát, addig a hétfalusi nép a patak jobb- és baloldala megjelölésekor *a falujából kiinduló és attól távolodó irány-*

ban képzelet magát. Ezért nevezik Kőba balágának a Kőbavize — tudományos meghatározás szerinti — jobbágát.

Kőbaéle *Kőbaéle* ~ r. *Mutęa Khibi* [21] (h., e.). 1895: *Kőbáb éle*. — A Kőba jobbága [28] és a Kőba balága [19] közötti hegy-nyúlvány.

Kőba jobbága *Kőba jobbága* [28] (p., v.). 1895: *Kőbáb jobbága*. — A Kőbavize [24] baloldali ága és ennek völgye.

Kőbanyaka *Kőbanyaka* ~ r. *Gitu Khibi* (h., r., l.). 1873: *Kőbanyaka*. 1936: *Kőba-nyaka*. — A Kőba [23] és tőle délre fekvő Havaska [45] közötti hegynyak neve.

Kőbapataka *Kőbapataka* (p.). 1936: *Kőba patak; Kőba pataka*. — A Kőbavize [24] nagyon ritkán használt másik megjelölése.

Kőbapusztája *Kőbapusztája* ~ r. *Pojana Khibi* (r., l.). 1895: *Kőbábák pusztája*. — A Kőba [23] sziklás tetőrésze alatt fekvő rét neve. A helynév *puszta* utótagja a hétfalusi helynevekben 'havasi rét, tisztás' jelentésében él. A vele alakult hétfalusi helynevek magas fekvésű, legelőnek használt, sziklás réteket jelölnek.

Kőbateteje *Kőbateteje* ~ r. *Virfu Khibi* (te., sz.). 1893: *Kőbábtető*. 1936: *Kőba-tető*. — A Kőba [23] legmagasabban fekvő része, teteje. Tengerszín feletti magassága 1632 m.

Kőbavize *Kőbavize* ~ r. *Apa Khibi* [24] (p.). 1865: *kőba vize*: — A Kőba jobbága [28] és a Kőba balága [19] egyesüléséből keletkező és a Sipolyvizébe [30] ömlő patak. Nagyon ritkán *Kőbapatakának* is nevezik.

Kőbavölgye *Kőbavölgye* ~ r. *Valęa Khibi* (v., e.) 1873: *Kőbavölgye*. 1893: *Kőbába völgy*. 1895: *Kőbáb völgy*. 1936: *Kőba-völgy*; ... a *Kőba-völgye*. E völgy baloldalán tágas sziklaoduk található, ahová háborús időben a csángók menekültek. Az egyik sziklán bevésvé 1849 áll, amikor itt találtak oltalmat üldözések elől. — A Kőbavize [24] völgye. Az 1936. évi adatközlés a Kőba balágára [19] vonatkozik.

Kőbába l. *Kőba*.

Kőbánya *Kőbánya*. — A Veresút (l. ott) nevű hegy oldalában fekvő mészkőbánya.

Kőhavas *Kőhavas*. Gyakran egyszerűen *Havas*-nak nevezik ~ r. *Pfatra mare* (h., sz., e., l.). 1865: *kőhavas*. 1873: *Kőhavas*. 1893 és 1895: u. a. — A falutól délre emelkedő hatalmas hegytömb déli, magasabb része. Nyugatról a Tömösvölgye [1], északról a Kőba [23], keletről a Garcinvölgye [85] és délről az Alsószáraztömös [75] határolja. Nevét sziklás alkatától kapta. Hétfaluban a *szikla* köznévvvel nem alakult helynév, e szláv eredetű jövevényszavunk helyett a helynévadásban a finnugor eredetű *kő* szavunk

szerepel. A helynév utótagjára vö. *Havas*. — A Kőhavas déli, magasabb részének Nagyköhavas [49], északi, alacsonyabb részének Kisköhavas [45] a neve.

Kőhavasfarka *Kőhovasfarka*. Másik megjelölése: Nagyköhavasfarka ~ r. *Koma* ~ ritk. *Koda-Pletri marë* [134] (o.). 1893: *Kőhavas farka*. 1895: u. a. — A Kőhavasnak a Nagyköhavas-tetejétől [49] délre eső meredeken megszakadó vége. A név utótagjának jelentése helynevekben: ‚hegy v. halom farkalakú nyúlványa‘. A rumén helynév a magyar pontos jelentésbeli megfelelője.

***Kőkaliba**. 1895: *Kőkaliba*. — A Havaska [45] nyugati aljában jelölték. A sziklafal mellé épített pásztorkunyhó vagy kunyhóalakúnak vélt szikla neve lehetett. A népnyelvben ma is használt *kaliba* tájszó jelentése: ‚kunyhó, erdei faház‘.

Kőkert *Kőkert* ~ r. *Gardu de pãtrã* (szi.). 1865: *kőkert*: hosszasan elnyúló magas kőszirt. 1873: A kúpidomú Kőba és Kőbanyaka közt a virágidomú szírtsziklával beplántált s gyönyörű alpirózsákat termő *Kőkert* terület. 1936: ... köves, sziklás úton, az úgynevezett *Kőkerten* lefelé... — A Kőba [23] nyugati oldalában végighúzódó sziklafal neve. Utótagjában a *kert* szavunk eredeti ‚kerítés‘ jelentése szerepel. A rumén helynév jelentése szintén: „Kőkerítés“.

Kőkertárka *Kőkertárka* [22] (v., e.). 1893: *Kőkert árka*. — A Kőba jobbágának [28] a Kőkert (l. fentebb) felé nyúló mellékvölgye.

Kőkertéle *Kőkertéle* ~ r. *Mușea Gardului de pãtrã* (h., e.). 1893: *Kőkert éle*. 1895: u. a. — A Kőkertből (l. fentebb) nyugat felé nyúló hegyrész neve.

***Kőkút**. 1865: *kőkút*: kősziklából jövő forrás. — Meghatározhatatlan helyen fekvő, sziklából fakadó forrás neve volt. A hétfalusi helynevekben a források neveiben mindig csak a *kút* (hétf. nyj.-i alakja: *kut*, rövid *u* hanggal) közszó használatos. Az az egy-két helynév, amelyben a *forrás* szó jelöli a forrást, újabb keletű elnevezés.

Költő *Költő* (e.). 1865: bolnok vize, *költő*: tüzfabeszálítási hely az erdőben, *költő útja*,... — A Bolnok [9] északi oldalában, a Gothárdkőtől (l. ott) délre fekvő erdő neve. Hétfalusi tájszóból vált helynévvé, miként az Andirbércen fekvő türkösi *Költő* [137] helynév. A nyelvjárási *költő* köznév és a belőle alakult helynév a *költ* igéből származik, melynek jelentése: ‚szállít, hord — egyik helyről a másikra‘; *fát költeni*: ‚fát szállítani; *bekölt*: ‚beszállít‘, behord fát az erdőből‘.

Költőútja *Költőuttya* (út). 1865: ... *költő útja*. — A faluból a Költő (l. fentebb) nevű helyre vezető út.

***Köpútja**. 1865: *Köp útja* (!): erdei út. — Közelebbi helyrajzi meghatározás nélkül említik. A helynév előtagja az 1500—1510 közötti évekből már kimutatható csángó *Köpe* család nevéből alakult. A családnév szóvégi *e* hangja a helynévből magánhangzótorlódás miatt esett ki (*Köpe útja* > *Köpútja*; vö. Hosszúfalu: *Köpegres* < *Köpe egrese*).

Kövecs *Kövecs*. Másik megjelölése: *Középkövecs* (d., sz.). 1865: Földlábak ezek: ... *kövecs*. — A falutól északra a síkságon fekvő köves talajú dülő neve.

Középhatár *Középhatár* ~ r. *Hotaru de mižlok* (sz.). 1872: III. földülő: *Közép határ*. — A falu és a Tatárhányás [2] közötti határrész neve. Csak mint hivatalos, telekkönyvi elnevezést használják. A helynév előtagjában a *közép* szavunk nyelvjárási *közep* alakja látható, mely a szó eredetibb alakját őrzi.

Középkövecs *Középkövecs* (d., sz.). 1872: *Közep kövecs* aldülő. — A *Kövecs* nevű dültöt így is nevezik, mert e nagyobb kiterjedésű dülő alsó és felső része a szomszédos Türkös község határához tartozik.

Küllér *Küllér* ~ r. *Khilera* [50] (p., v.). 1865: *küllér*: völgy, melynek torkánál kásamalom áll. 1872: *Küllér* földülő. 1873: *Küllér* (p.). — A Tömös [1] mellékpatakának s e patak völgyének a neve. A helynév származását nem tudom meghatározni.

Külléréle *Külléréle* [51] (h., e.). 1893: *Küllér éle*. 1895: u. a. — A Küllér [50] baloldalán emelkedő hegyél.

Küllérvögye *Küllérvögye* (v., e.). 1893: *Küllérvölgy*. 1895: u. a. — A Küllér (l. fentebb) névvel is jelölt völgy másik megnevezése.

***Kürtőkő**. 1865: *kürtőkő*: kémény alakú magas kőszál. — Meghatározhatatlan helyen fekvő szikla neve volt.

Lajoslapálya *Lajoslapája* ~ r. *Plažu Lajošuluj* (r., l.). 1865: Lajos lapálya: erdő. 1872: *Lajos lapálya*: aldülő. 1893: *Lajos lapály*. 1895: u. a. — A Tömös [1] mellett, a Magyarvártól [54] délre fekvő lapályos rét neve. Előtagja személynevet őríz.

***Lápos**. 1865: *lápos*: vizes hely. — Közelebbi helyrajzi meghatározás nélkül említik.

Lemenők *Lemenők* ~ r. *Trekätqre de žos* (d., sz.). 1872: Alsó határ a. aldülő: *Lemenők*; Közép határ c. aldülő: *Lemenők*; Felső határ f. aldülő: *Lemenők*. — Az Alsó-, Felső- és Középhatárban egy-egy menedékes fekvésű dülő neve

Létrásszakadék *Létrásszakadék*. Másik neve: *Hétlétrásszak*.

déli ~ r. La skäri. — A Csürköárkának [44] a Sipolyvölgyébe [30] torkolásánál fekvő, 1929-ben természetjárók által járhatóvá tett szakadék. Erdély egyik legszebb természeti látványossága. A szakadéket egy kb. 50 m magas, közepén tetejétől az aljáig kettőbe vált sziklatömb alkotja, melynek függőleges sziklafalai közül tör elő a bővizű patak. A 150 m hosszú szakadékban vízesések felett és mellett egymás végéhez zegzúgosan erősített hét létrán vezet fel a természetjáró út.

***Lomos.** 1865: *lomos*: bükkerdő, melyben a fákról ölnyire lelog a hosszú moha. — Helyrajzilag nem tudom elhelyezni.

Lőrincárka *Lörincárka*. Másik neve: *Lőrincgödre ~ r. Gropa lui Lörints* [34] (v., e.). 1893: *Lőrinc árka*. — A Sipolyvölgye [30] jobboldali mellékvölgye. A helynév előtagja az 1514-től kimutatható csángó *Lőrinc* család nevéből alakult.

Lőrincgödre *Lörindzgödre ~ r. Gropa lui Lörints* (v., e.). 1895: *Lőrinc gödre*. — A Lőrincárka [34] másik megjelölése. A két helynévalak *árok* és *gödör* utótagjában e két szónak egyértelműen „völgy” a jelentése.

Lyukaskő *Likaskő* (szi.). 1865: *likaskő*: köszikla tövében átjárással. 1895: *Likaskő*. — A Csürkö [47] nevű sziklatömb délkeleti részén, „a Csürkö egyik keskeny gerincnyúlványának közepén áll ez az érdekes látnivaló. A gerinc alatt 2 méterrel a mészsziklák beomlottak és másfélméter magas, 4 méter széles sziklakapu képződött, melyen kényelmesen át lehet menni“ (SZÉKELY GÉZA i. m. 14). — A helynév előtagjában a *lyuk* szavunk nyelvjárási *lik* alakja látható.

Macskahágó *Macskahágó ~ r. Valea pisiči* (hg., út). 1936: ... sziklák között kanyarog az út a *Macskahágó* nevű részig.; A csúcsra vezető Főút az Írottkövet kikerülve, a *Macskahágó* kapaszkodóján érkezik ki a fensíkra. — Az Írottkö [48] mellett a Nagykőhavastetejére [49] vezető meredek útrészlet neve. Utótagjának „meredek oldal v. út” a jelentése. Tréfás helynévképzés.

Macskavár *Macskavár* (do.). 1865: *macskavár*: falu melletti kődomb, de nincs semmi romnak helye. — A falu nyugati szélén álló kis domb. Nevének eredetéről azt mesélik, hogy mikor Négyfaluból még nem vezetett vasút Brassóba, s a bácsfalusiak szekérral jártak be a brassai vásárookra, a gyermekek a falu előtti dombon várták a vásárfiával, vásári mézespogácsával hazatérő szüleit. A hétfalusi csángók a torkos gyermekeket *macská*-nak nevezik. „A ‚macska’ vár!” mondogatták tréfásan egymásnak a szekéren hazatérő szülők, amikor meglátták a dombon várakozó gyermekeiket. A hagyomány szerint erről „A ‚macska’ vár!” szólásról

maradt a dombon a *Macskavár* elnevezés. — E magyarázat valószínűtlen.

Macskavárnál *Macskavárnál* ~ r. *Pe kimpšor* (d., sz.). 1872: *Macskavárnál* aldülő. — A fentebbi névvel jelölt domb mellett fekvő dülő. A rumén helynév jelentése: „Mezőcskén“.

***Madarászkútja**. 1865: *madarász kutja*: forrás. — Meghatározhatatlan helyen fekvő forrás neve volt. Előtagja valószínűleg ragadványnévből alakult.

Magyarvár *Magyarvár* [54]. 1865: *magyarok vára*: földszanczolat Tömös völgyében, hol 1849 Jun. 20-án az ezernyi rosz fegyverzetű magyarságot 25—30 ezernyi orosz erő makacs ellenállás után lenyomta. 1873: ... a Nagykőhavasból egy sziklagerine nyulik le a Tömös völgyébe, s azt annyira elzárja, hogy a folyó és útnak alig marad hely. Ezen körülbelül 100 láb magasságú sziklagerinczet a hétfalusiak ma is *Magyarvárnak* nevezik azért, mert 1849-ben itten volt Kis Sándor utolsó hadállása. — A Tömösvölgyében [1], a Nagykőhavas nyugati aljából mintegy 100 métert kiugró kis hegyhát neve. Nevét az 1849-ben körüle dülő véres csatákban nyerte. „1849 június 18-án érkezett a Tömösi szorosba Lüders orosz tábornok 28000 emberrel és 60 ágyúval, hogy leverje a Bem tábornok vezénylete alatt küzdő erdélyi szabadságharcosokat. Szabó Nándor alezredes, majd Kiss Sándor ezredes parancsnoksága alatt 1600 székely és 7 ágyú védte a szorost 4 napon át, végül egy százsz erdész kalauzolása mellett egy orosz ezred a Keresztényhavas oldalon előrehaladva hátbatámadta a maroknyi sereget. 4—500 halott maradt a esatatéren, utána az oroszok bevonultak Brassóba. Az 1916-os román bevonulás alkalmával is itt tartották fel a honvédek a román csapatokat, mindaddig, amíg a várost a magyarok kiűrtették“ (SZÉKELY GÉZA i. m. 26).

Malmoknál *Malmoknál* ~ r. *La mōra* (d., sz., k.). 1872: *Malmoknál* aldülő. — A Malomdombjától [13] északra fekvő, ma már elhagyott vízimalmok mellett elterülő dülő.

Malom alatt *Malom alatt* (d., k.). 1872: a *Malom alatt* aldülő. — A Malomdombja [13] melletti malomnál fekvő terület neve.

Malomdombja *Malomdombja*. A helynév utótagját ma már leggyakrabban *dombok*, gyakran pedig *domb* alakban használják ~ r. *Dęalu mōri* [13] do., r., l.). 1865: *malom dombja*: malom melletti felfekvő legelő. 1872: *Malom dombja* aldülő. 1893: *Malomdomb*. 1895: u. a. 1936: A *Malomdombok* nevű házcsoport... — A domb nevét az alatta fekvő vízimalomtól nyerte. A helynév ma már nemcsak a dombra, hanem — mint az gyakori — jelentésköri tágulással a domb környékére is vonatkozik.

***Málnás.** 1872: *Málnás* aldülő. — A mai Málnásvölgyére [53] és a környékére vonatkozó név volt. Ma nem használják.

***Málnásvölgye** *Mánásvögye* ~ r. *Smeuriș* [53] (v. e.). 1865: *málnás völgye*. 1893: *Málnásvölgy*. 1895: u. a. — A Tömösvölgye [1] mellékvölgye. A most erdős hely egykor irtás volt, s a helynév az itteni egykori málnatermés emlékét őrzi.

***Márisösvénye.** 1865: *Máris ösvénye*: gyalog ut. — A mai Márisútja (l. alább) nevű szekérutat jelölte, amikor az még csak gyalogösvény volt.

***Márisútja** *Márisuttya* ~ r. *Drumu Bolnokului* (út). — A faluból a Bolnokra [9] vezető szekérút neve. 1865-ben Márisösvénye néven még mint gyalogösvényt említették. Előtagja ragadványnévből alakulhatott.

***Mártisárka** *Mártisárka* ~ r. *Valca lui Martiș* [27] (v., e.). 1865: *Mártis árka*. 1893: u. a. — A Kőba jobbága [28] baloldali mellékvölgye. A helynév előtagja bácsfalusi csángó családnévét őriz.

***Medvebarlang** *Medve-ballang*: *barlang*. 1865: *medvebarlang*. — A Medveszakadéknál [42], a Vereskő [33] aljában fekvő barlang. Egykor medvék tanyáztak benne.

***Medveszakadék** *Medveszakadék* ~ r. *Prăpasta ursului* [42]. 1936: *Medveszakadék*. — A Lőrincárka [34] nevű völgy ama részének a neve, melyet északról a 80 m magas, 220 m széles, függőleges sziklafalú Vereskő [33] határol. Neve onnan származik, hogy a járatlan szakadéknál régebben sok medve tanyázott. Az utóbbi években is többször láttak medvét a környékén.

***Melegoldal.** 1865: *meleg oldal*: délnék fekvő erdős hegyoldal. — Közelebbi helyrajzi meghatározás nélkül említik. Ma nem ismerik. A *melegoldal* elnevezést 'hegynek, dombnak (déli), völgynek (északi) napnak kitett lejtője' térszínforma-névi jelentésben Hét-falu nyugati falvaiban használják. A keleti részen fekvő falvakban az ilyen oldalakat *verőfény*-nek nevezik.

***Menedékházak** *Menedékházak*. A nép gyakran *Korcsoma* névvel jelöli. — A Csürkömezeje [46] északnyugati szélén, 1640 m magasban fekvő két, természetjárók részére épült menedékház neve. A kisebb 1928-ban fából, a másik, téglafalú, emeletes épület 1929—30-ban épült. Az utóbbi menedékház egész Erdély legszebb és legkényelmesebb turistaszállója. A brassói magyarság áldozatkészségéből épült menedékházakat, melyek a magyar Brassói Turista Egyesület tulajdonai voltak, 1941 nyarán a rumén hatóságok elkobozták.

***Nagy János árka.** 1865: *Nagy János árka*: erdő. — Meghatározhatatlan helyen fekvő völgy és a benne nőtt erdő neve volt.

Nagykőhavas *Natykőhavas* ~ r. *Piatra mare* (h.). 1865: „*nagy kőhavas*“. 1873: A 6000 láb magas *Nagy-Kőhavas*. — A Kőhavas (l. bőv. ott) déli, magasabb része. Ma már kezdik a Nagykőhavas nevet Kőhavas értelemben használni. — A Nagykőhavasról kitűnő monografiát írt a természetjárók részére SZÉKELY GÉZA: A Nagykőhavas Piatra-mare leírása. Brassó, 1936. 56 l.

Nagykőhavasfarka *Natykőhovasfarka* ~ r. *Koma* ~ ritk. *Koda Pletri-marî* [134]. — A Kőhavasfarka (l. ott) másik neve.

Nagykőhavasteteje *Natykőhovasteteje* ~ r. *Vîrfu Pletri-marî* [49] (te., l.). 1895: *Nagykőhavas tető*. — A Nagykőhavas legfelső része, teteje. Legmagasabb pontja 1844 m magasságban fekszik a tenger színe fölött.

Nagyposzárpataka *Natypozsárpataka* [17] (p.). 1893: *Nagy Pozsár p.* 1936: *Nagy-Pozsár-patak*. — A Pozsárpataka [14] nagyobb ága.

Nagyposzár völgye *Natypozsár völgye* (v., e.). 1895: *Nagy Pozsár v.* 1936: *Nagy-Pozsár-völgy*. — A fentebbi patak völgye.

Nagyszabonyapatak *Natyszabonyapatak* (p.). 1895: *Nagy Szabonyapatak*. — A Szabonyapatak [38] másik megjelölése.

Nagyszabonyavölgye *Natyszabonyavölgye* (v., e.). 1893: *Nagy Szabonya völgye*. 1895: u. a. — A Szabonyavölgye [38] másik neve.

***Nagyterhes**. 1865: *nagy terhes*: menedékes erdő. — Közelebbi helyrajzi meghatározás nélkül említik. Ma nem ismerik. Utótagjára vonatkozólag l.: *Terhes*.

Negyvennyolcaskő *Ngyvennyolcaskő*. Másik neve: *Cinegekő* (szi.). — A Kőba jobbágában [28] fekvő szikla. A helynév annak emlékét őrzi, hogy az 1848-as szabadságharc idején a bácsfalusiak ide menekültek a rumén felkelők elől. A sziklán az 1849-es évszám van bevésve. L. még: *Cinegekő*.

***Nisztoresztenája**. 1865: *nisztor esztenája*. — A Kőba [23] nyakán fekvő eszténa és a körüle fekvő hely neve volt. Ma már nem használják. Előtagja rumén családnévből, utótagja az *eszténa* „juhok fejő- és alvóhelye“ tájszóból alakult.

Oláhmenő l. *Alámenő*.

Ördögbérc *Ördögbérc* ~ r. *Mușea drakului* [58] (h., e.). 1895: *Ördögbérc*. — Az Ördög völgy [56] baloldalán emelkedő hegy.

Ördög völgy *Ördögvölgy* ~ r. *Valca drakului* [56] (v., e.). 1865: *ördög völgy*: meredek szirtes hegy. 1873: A Magyarváron felül, a Tömös völgyében, jobbról az *Ördögvölgye* nyúlik be a Nagyköhavas fenyvesei közé; ily nevét úgy látszik a völgyfőben levő egy sötét színezetű sziklaszáltól nyerte, a melynek — tetejéről szarvszerűleg kinőtt két fenyőfájával — némi hasonlata van az ördög

képzeltbeli alakjához. 1893: *Ördög völgy*. 1895 és 1936: u. a. — A Tömösvölgye [1] mellékvölgye. A fentebbi helynévvel, s Hétfalu más falvaiban is feltalálható *Ördög völgy*, *Ördögbérc* helynevekkel együtt a népi vallásosságra vetnek világot ezek a helynevek.

Ördög völgyvize *Ördög vögyvize* (p.). — A fentebbi völgyben folyó és a Tömösbe [1] ömlő patak.

***Paláj.** 1865: *paláj*: erdei ut, inkább ösvény, *paláj* nyakja: hegytető. 1893: *Paláj*. — Az 1865. évi forrásból származó *Paláj* és *Palájnyakja* helynevek ma ismeretlenek, egykori fekvésüket sem tudom meghatározni. Az idős emberek elbeszélése szerint a Nagykőhavason több *paláj* volt, ezeknek meg volt a maguk neve, de ezekre a nevekre már nem emlékeznek. Az 1893. évi, térképen szereplő *Paláj* helynév a Havaskától [45] északnyugatra fekvő helyet jelölt, e helynév is ismeretlen ma. A Kőba [23] nyugati oldalában két havasi tisztás rumén neve „Plaju lung“ és Plaju skurt“ (magyar jelentésük: „Hosszúpaláj“ és „Rövidpaláj“), e két hely magyar nevét nem sikerült megtudnom. — A *paláj* tájszót Hétfaluból HERMANN ANTAL, lapály jelentéssel közölte (Nyr. XII, 45), adatát idézi a Tsz. is. HEFTY (i. m. 29) szerint ez a hétfalusi *paláj* szó a lapály köznév hangátvetéssel képzett alakváltozata. E két megállapítás azonban téves. A *paláj* tájszó a rumén *plai* ‚havasi tisztás‘ köznév átvétele (vö. már EDELSPRACHER: NyK. XII, 108). A rumén szó a hétfalusi magyar nyelvbe átkerülve, Bácsfaluban és Türkösbén mindmáig megtartotta ezt az eredeti ‚havasi tisztás‘ jelentését, Csernátfaluban és Hosszúfaluban azonban jelentésváltozással ‚hegy, bérc‘ jelentést kapott. Háromfaluban nem alakult belőle vagy vele helynév; ott — mostani tudomásom szerint — nem is ismerik.

***Palájnyakja.** 1865: *paláj nyakja*: hegytető. — Meghatározatlan helyen fekvő hegynyak neve volt. Előtagjára vonatkozólag l. *Paláj*.

***Parancsilapály.** 1865: *parancsi lapály*: erdő. — Közelebbi helyrajzi meghatározás nélkül említik. A helynév előtagjának eredetét nem tudom megjelölni.

Patrakonya *Patrakonya* ~ r. *Patra kóna* [35]. 1865: *patrakonya*: vízpart mellett elterülő csigolyás. 1872: *Patrakonya*; *Patragonya*; *Padrakonya*. 1873: *Patrakonya patak*; *Patrakonya völgy*. 1893: *Patrakonya*. 1895: u. a. — A Tömös [1] jobboldalán fekvő füzes neve. Szláv eredetű családnévből válhatott helynévvé, bár ilyen családnevet Hétfaluból sem a csángók, sem a ruménség köréből nem tudok kimutatni. — Az 1873-ban említett *Patrakonya*

patak és *Patrakonyavölgy* nevek téves adatok, ilyen nevű patak és völgy nincsen a Patrakonya környékén.

***Patrakonya alatt.** 1872: *Padrakony alatt* aldülő; *Patragony alatt* aldülő. — Az alábbi helyet jelölték e névvel.

Patrakonyaalja *Patrakonyajja* ~ r. *Sup Patrakoña* (k.). — A Patrakonya [35] mellett fekvő kaszáló neve. A helynév eredeti alakja *Patrakonyaalja* volt, előtagjának szóvégi *a* hangja magánhangzótorlódás miatt esett ki.

*,**Peres-szász**“ **laka.** 1873: Ha átlépjük a Tömös torkolatának titokszerű zárvonatát, [a Tatárhányást]... ott van az úgynevezett: „*Peres-szász*“ laka. Ezen rossz máju ember, midőn a Kis Sándor hős ellentállása daczára (1849 jun. 20-án) betört muszkák által üzött székelyek kapuja előtt elmenekülnének, csufolódva kiabált utánnuk, midőn pedig a muszkák oda értek, nagy kiabálással üdvözlé őket; de a kozákok őket szidó ellenségnek nézvén, átdöfték. A nép a méltó jutalmat nyert gunyolódót *Peres-szász*-nak nevezte el, s halálában Isten igazságos ítéletét látja. — A helynév és a hozzá fűződő esemény emléke ma már ismeretlen.

Pergelt *Përgëlt* ~ r. *Pírlitura* [11] (o., e.). 1893: *Pergelt*. — Hegyoldal s a rajta nőtt erdő neve. A helynév egykori erdőégés emlékét őrzi.

Pergelttető *Përgëltető* (te., e.). 1893: *Pergelttető*. 1936: u. a. — A fentebbi helynév által jelölt hegyoldal legfelső része. A tenger színétől számított magassága 1320 m.

***Ponk.** 1865: *ponk*: kis bércz. — Meghatározhatatlan helyen fekvő domb neve volt. A *ponk* ‚hegyhát kiugró dombja‘ tájszóból vált helynévvé. A nyelvjárásokban általában ‚kisebb földkiemelkedés‘ jelentésben élő *ponk* tájszó eredete még nincs teljesen tisztázva. CzF. (V, 298) a német *Bank* ‚pad‘ térszínforma-névből, ALBERT JÁNOS (Nyr. XIX, 222) pedig hangátvetéssel magyarázva, a nyelvjárási *komp* ‚halmocska, dombocska‘ szóból származtatja. ALBERT magyarázatát elfogadja FEST SÁNDOR (NyF. 42:9) is. HEFTY (i. m. 38) viszont a szó német eredetét tartja valószínűbbnek.

Pozsárbérc *Pozsárbérc*. Utótagját birtokos személynévmással is használják. Nagyon ritkán használt másik neve: *Pozsáréle* ~ r. *Mutęa Pożarului* [18] (h., e.). 1865: *pozsárbércz*. — A Nagypozsárvölgytől [17] délre fekvő hegy neve. Előtagja bácsfalusi csángó családnévből alakult.

Pozsáréle *Pozsáréle* (h., e.). 1893: *Pozsáréle*. — A Pozsárbérc [18] nagyon ritkán használt másik neve.

Pozsárpataka *Pozsárpataka* (p.). 1873: *Pozsár-patak*. 1936: u. a. — A Pozsárvize [14] másik megjelölése.

Pozsárvice *Pozsárvice*. Másik neve: *Pozsárpataka* ~ r. *Apa Požarului* [14] (p.). — A Nagypozsárpataka [17] és Kispozsárpataka [16] egyesüléséből keletkező és a Sipolyvizébe [30] ömlő patak.

Pozsárvölgye *Pozsárvölgye*. A helynév utótagját birtokos személyrag nélkül is használják ~ r. *Valęa Požarului* (v., e., l.). 1865: *pozsárvölgy*. 1872: *Pozsár Völgy*. 1873: *Pozsárvölgy*. 1893, 1895 és 1936: u. a. — A fentebbi patak völgye.

***Pozsárvölgy alatt**. 1872: *Pozsárvölgy alatt* aldülő. — A helynevet ma nem ismerik, nem használják.

Predeál *Préda* ~ r. *Predeal*. 1865: *préda*: Erdély és Oláhország köze a tömösi vám felett. — Felsőszáraztömösről [83] délre, a rumén megszállás előtti magyar-rumén országhatáron épült *Predeál* (<szláv *predjal* ‚határ‘) község és környékének neve. Nem tartozik Hétfaluhoz, de egykor valószínűleg eddig kinyúlt Hétfalu határa.

Puskásokárka *Puskásokárka* ~ r. *Valęa puškašilor* [41] (v., e.). 1893: *Puskások árka*. 1895: u. a. — A Sipolyvölgye [30] baloldali mellékvölgye. A helynév előtagjára vonatkozólag l. az alábbi nevet.

***Puskásoklapálya**. 1865: *puskások lapálya*: erdő, melyben a hóolvadás 2 vadászt temetett el. — A Puskásokárka [41] nevű völgyben vagy környékén fekvő lapály neve volt. Az 1865. évi adat közli a helynév eredetét. A helynév előtagja a ‚vadász‘ régi *puskás* nevét őrzi.

Regátihatárszél *Régátihatár-szélj: szél*. — Az alábbi helynévvel azonos területet jelölő név. Előtagja a *Regát*, ‚rumén ókirályság‘ tájszóból alakult.

Régihatárszél *Régihatár-szélj: szél*. Ritkábban használt másik megjelölése: *Regátihatárszél*. — A Hétfalu déli határát alkotó, a rumén megszállás előtt Magyarország és Románia határát képező országhatár vidékére vonatkozó helynév. Utótagjában a *szél* ‚valaminek szélén fekvő hely, levő rész‘ köznevünk nyelvjárási alakjai láthatók. (L. e helynevet a többi falu hn.-ei között is).

Régihatárköveknél *Régihatárköveknél*. — Hétfalu déli határán, a rumén megszállás előtt Magyarország és Románia határát jelölő, ma is álló határköveknél fekvő terület neve. A Nagykőhavas régi határköveiről írta ottjártában REMÉNYIK SÁNDOR egyszerűségében is hatalmas *A régi határkö* című versét. Ugyancsak a Nagykőhavas és Nagykőhavasról írta egyik legmélyebb gondolatú, *Sze-meimet a hegyekre emelem* című vers-sorozatát is.

Rövidláb *Rövidláb* (d., sz.). 1865: Földlábak ezek: ... *rövid*

láb. 1872: *Rövid láb* aldülő. — A falutól északra a síkságon fekvő dülő neve. Utótagjában a földosztásban szereplő és kisebb-nagyobb földdarabot jelölő, ma pedig Hétfaluban „dülő” jelentésben élő *láb* köznevünk látható.

Rövidlemenők *Rövidleménők* (d., sz.). 1872: *Rövid lemenők* aldülő. — A Tatárhányás [2] mellett fekvő *Lemenők* n. dülő alsó, rövidebb részének a neve.

Sánc *Sánc* ~ r. *Šants* (d., s.). 1872: *Sáncz* aldülő. — A Tatárhányás [2] másik neve. Jelentésköri tágulással a környező területre is vonatkozik.

Sáncramenők *Sáncraménők* ~ r. *Spre Šants* (d., sz.). 1872: *sánczra menők* aldülő. — A Tatárhányásramenők (l. ott) nevű dülő másik neve.

Sándorvize *Sándorvize* ~ r. *Apa reče* [3] (p.). 1865: *Sándor vize*: hegy alján patak, melyet a monda szerint Sándor hétfalusi magyar, ki is e nagy forrást a bolnokon fekvő kaszálójából: fűvét a marhataposás ellen megóvandó, csontba zárt (?) ... cső (?) által eltávolította, de később e tettét megbánván egy köszikláról leugrott. — A Tatárhányástól [2] délre a Tömösbe [1] ömlő kis patak neve. Előtagja személynevet őriz. Az 1865. évi forrás által közölt mondat ma nem ismerik. — A rumén helynév jelentése: „Hidegvíz”.

Sándorvizén felül *Sándorvizin fëjjül* (d., k.). — A fentebbi névvel jelölt kis pataktól délre fekvő hely neve.

Selymes *Sejmës* ~ r. *Padina* [7] (e.). — A Bolnok [9] nyugati oldalában fekvő erdő neve.

***Selymeslapály.** 1865: *selymes lapály*: bokros legelő, tiszás: most bükkerdő... — A mai Selymes (l. fentebb) aljában vagy tetőrészen fekvő lapály neve volt. Ma nem ismerik.

Sipoj *Sipoj.* ~ r. *Šipoja* (e.). 1865: *sipoly*: havasalatti erdő. 1872: *Sipoj* aldülő. — A Sipojvize [30] környékén fekvő erdő neve. A helynév eredetét nem tudtam meghatározni.

Sipojpatak *Sipojpatak* (p.). 1893: *Sipoly patak*. 1895 és 1936: u. a. — A Sipojvize [30] másik megjelölése.

Sipojvize *Sipojvize* ~ r. *Apa Šipoja* Másik neve: Sipojpatak [30] (p.). 1865: *sipoly vize*. — A Tömös [1] mellékvize.

Sipojvölgye *Sipojvögye* ~ r. *Valëa Šipoja* (v., e.). 1893: *Sipoly völgye*. 1936: u. a. — A Sipojvize [30] völgye.

***Sólyomkő.** 1865: *sólyomkő*: magas köszál. — Ismeretlen helyen álló szikla neve volt. Egykor sólyom-madarak fészkeltek rajta.

***Sósokútja.** 1865: *sósok útja*: út, melyen a hétfalviak Oláhországból a tiltott sót becsempészték. — A helynevet ma nem ismerik.

***Suhogólapály.** 1865: *suhogó lapály*: vízeséstől zúgó erdő. —

Közelebbi helyrajzi meghatározás nélkül említik. A helynév előtagja a *zúgó* melléknévvel rokonértelmű tájszó; az erdő nevét a benne folyó patak zúgásától nyerte. (A *suhogó* jelentésére l. még Türkös: *Sugópatak*).

***Surlólapály.** 1865: bojzás lapály: erdő, *surlós lapály*: erdő... — Meghatározhatatlan helyen fekvő erdő neve volt. A helynév előtagja vagy a *surló* ‚Equisetum‘ növénynevből alakult, vagy pedig annak az emlékét őrzi, hogy a csángók *surló*-földet ástak ki itt, melyet mint edénytisztogatáshoz használt árucikket régebben nemcsak Erdély más vidékeire, hanem a rumén fejedelemségekbe is szállítottak. (L. még Csernátfalú: *Surlóskút*.)

Szabonya *Szabonya* ~ r. *Soboña* (e). 1865: *szabonya*: erdő. 1872: *Szabonya*. 1893: u. a. — A Szabonyavize [38] környékén elterülő erdő neve. Szláv eredetű magyar vagy rumén családnévből válhatott helynévvé.

***Szabonya előtt.** 1872: *Szabonya előtt* aldülő. — A helynevet ma nem használják.

Szabonyapatak *Szabonyapatak* (p.). 1873: *Szabonya patak*. — A Szabonyavize [38I] ritkán használt másik megjelölése.

Szabonyavize *Szabonyavize*. Más nevei: *Szabonyapatak*, *Nagy-szabonyapatak* [38] (p.). — A Tömös [1] mellékvize.

Szabonyavölgye *Szabonyavölgye* ~ r. *Valęa Soboña* (v., e). 1873: *Szabonya völgye*. — A Szabonyavize (l. fentebb) völgye. Nevezik Nagyszabonyavölgyének is, pontosabban megkülönböztetésül a tőle északra fekvő, KISSZABONYAVÖLGYÉNEK elnevezett kis völgytől.

***Száraskút.** 1865: *száraskút*: el el apadó forrás. — Meghatározhatatlan helyen fekvő időszaki forrás neve volt.

***Szécs.** 1865: *szécs*: havasi erdős oldalon kis mezőeske. — Nem tudom eldönteni, hogy helynévként vagy pedig tájszóként közlik-e. Ma Bácsfaluban csak mint tájszót ismerik. A hétfalusi magyar népnyelvben általánosan ismert *szécs* tájszó jelentése: ‚havasi rét, tisztás‘. Vele és belőle több helynév alakult. — Az Erdély más vidékein is előforduló *szécs* tájszó DRĂGANU (Toponomie și istorie 51) szerint a ruménből került a magyarba (magy. *szécs* < rum. *seciu* [< szláv *seč*]).

Szihely *Szihejj* ~ r. *Sihej* [39] (r., k.). 1865: *czihely* [!]: kaszáló. 1873: *Szihely* aldülő. 1893: *Szihely*. 1895: u. a. — A Sipoj-völgye [30] baloldalán fekvő rét neve. A helynév eredetét kérdezgetve, azt a választ kaptam, hogy a *Szihely* a ‚széna-hely‘ megjelölésből alakult. Ez a magyarázat azonban teljesen valószínűtlen. Ha az 1865. évi forrásban közölt *czihely* (= *cihej*) alak a helynév

eredetibb alakját őrzi (ami kétséges, mert hangtanilag újabb alakváltozat is lehet), akkor a *ciher* (~ *ciheres*) ,csalitos, cserjés, apró bokrokkal sűrűn benőtt hely‘ tájszó kínálkozna a helynév eredetének megfejtéséül, mely köznévből — mint az gyakori — helynévvé válva, *cihër* > *cihejj* > *szihejj* hangtani változással nyerhette volna mai alakját.

Szilfacsutakárka *Szilfacsutakárka* ~ r. *La buturuga de ulm* [31] (v., e.). 1893: *Szilfacsutakárka*. 1895: u. a. — A völgy neve egykor itt nőtt *szilfa* emlékét őrzi. Előtagjában a *csutak* ,tuskó, rönk‘ tájszó látható. — A rumén helynév jelentése: „Szilfacsutaknál“.

***Szilfacsutaklapálya**. 1865: *szilfa csutak lapálya*. — A fentebbi névvel jelölt völgy bejáratánál fekvő hely neve lehetett. A helynevet ma nem ismerik, nem használják.

Szoroslapálya *Szoroslapája* ~ r. *Plaiu ingust* [57] (r., k.). 1865: *szoros lapálya*. 1893: *Szoros lapály*. 1895: u. a. — Az összeszűkülő Tömösvölgyében, a Tömös [1] jobbspártján elnyúló rét neve.

Szökő *Szökő*. 1865: *szökő*: meredek kövön szekérátjáró. — Sziklás útrészlet a Sipolyvölgyében [30]. A *szökő* ,koesiúton kiálló kő‘ tájszóból vált helynévvé.

Szpertura *Szpertura* ~ r. *Sperturi* (o., e.). 1865: *spertura*: bokros hely. 1895: *Szpertura*. — A Sipojvize [30] és Kőbavize [24] összeömlésétől keletre eső hegyoldal neve. A helynév rumén eredetű: a rumén *spertura* ,bevágás, irtás‘ köznévből vált helynévvé. — A rumén helynév e szó többesszámú alakja.

Szperturaéle *Szpertaúraéle* [25] (h., e.). 1895: *Szpertura éle*. — A hegynyúlvány nevét a nyugati aljában fekvő Szpertura (l. fentebb) nevű helytől nyerte.

Szuszáj *Szuszáj* ~ r. *Susaju* (h., e.). 1865: *szuszáj*: havas és erdő. — A Felsőszárastömöstől [83] délre fekszik. Ma nem tartozik Hétfaluhoz, de egyrésze egykor valószínűleg ide tartozott.

Tatárcsiga *Tatárcsiga*. A helynév gyakori alakváltozata: *Totorcsika* ~ r. *Tätärëika* ~ ritk. *Melku Tatarilor* [4] (do., e.). 1865: *totorcsika* vagyis *tatárcsiga*: előhegy, melyhez áll a mezőben a „tatárhányás“ (emelt árok) ... 1872: *Tatárcsiga*. — A Tatárhányás [2] keleti végétől kissé délre fekvő domb, kis hegy neve. A rumén helynévalakok közül a gyakrabban használt *Tätärëika* alak a magyar helynév kölesönzése, a nagyon ritkán használt *Melku Tatarilor* név jelentése: „Tatárokcsigája“. — A helynév előtagja a hegynek a Tatárhányás [2] melletti fekvéséből keletkezett, s a helynév onnan származhatik, hogy a kis hegy egy *csigá*-hoz hasonlít.

Tatárcsiga alatt *Tatártság*-alatt. A helynév alakváltozata: *Totoresik*-alatt ~ r. *Sup Tătărăika* (d., sz.). 1872: *Tatár csiga* alatt aldülő. — A Tatárcsiga vagy Totoresika [4] alatt fekvő dülő.

Tatárhányás *Tatárhányás*. Másik neve: *Sánc* ~ r. *Šants* vagy *Šantsu Tătarilor* [2]. 1865: *tatárhányás*: tömös völgye torka előtt egy hosszú felhányt árok, melyről a falusi vének beszélnek, hogy egy nap és egy éjen hányták a tatárok ellen; totoresika vagyis tatárcsiga: előhegy, melyhez áll a mezőben a „*tatárhányás*“ (emelt árok) ... 1873: ... egy bámulatos mű vonja magára figyelmünket: egy roppant töltés, mely a Bácsfalva feletti Veresútnál (domb) kezdődve a szoros torkolatot egész szélességében átszeli. E töltés hossza 2800 láb; alap szélessége 78 láb, magassága 18—24 láb. Ezen óriási munkát feltételező töltést *Tatárhányás*nak nevezik s a hagyomány szerint egy nap és egy éjjel készült a tatárok ellen ... — A Tömösvölgye [1] bejáratát egész szélességében átszelő hatalmas földtöltés neve. A töltés az országút keleti oldalán emelkedő sziklafalnál kezdődött és átmetszette a mostani országút és vasút helyét (az 1873. évi forrásunkban közölt egykori hagyomány szerint a Tömös vize fölött óriási vaskapu állt, mely alatt vasrácsos folyt keresztül a víz), valamint a Tömös árterületét a Bácsfalva déli végénél álló Veresút nevű hegyig. Itt, a földtöltés felső, keleti felén a falva szélső házai épültek most reá. SZÉKELY GÉZA mérései szerint (i. m. 11) teljes hossza 875 m volt, alapszélessége 24 m, magassága pedig 5—8 m között váltakozik. — Építésére nézve semmi biztos adatunk sincs. Különböző történetírók római, avar, székely, szász, tatár építésnek mondják.

Tatárhányásramenők *Tatárhányásramenők*. Másik neve: *Sáncramenők* ~ r. *Spre Šants* (d., sz.). 1865: Földlábak ezek: ... *tatárhányásra menő*. — A Tatárhányás [2] előtt fekvő dülő.

Terhes *Terhes* (la.). — A Havasútjavölgye [26] lapályának a neve. Helynévvé a *terhes* „hegyoldal aljában fekvő, csak kevésse menedékes terület“ bácsfalusi tájszóból vált. A *terhes* térszínformánév jelentése iránt érdeklődve azt a választ kaptam Bácsfalvában, hogy azért nevezik *terhes*-nek a meredek hegyoldal alatti menedékes, szinte lapályos helyeket, mert a hegyekről ide szokták lehúzatni a kivágott fákat, s itt, a kevésse lejtős helyen *terhelik* meg, vagyis rakják meg fával a szekereket. Egy másik — teljesen elfogadhatatlan — magyarázat szerint a helynevekben szereplő *terhes* szónak „nehezen megközelíthető hely“ a jelentése. Magam azt hiszem, hogy ezek a jelentésmagyarázatok csak népetymológiával keletkeztek. Szerintem a *terhes* szó eredetére inkább a következő székelyföldi adat szolgáltathat megfejtést: *terhes* a házfedele: „ke-

véssé meredek, azért havazáskor nagy terhet tart (Háromszék m. Nyr. IX, 423).¹ Más hétfalusi vagy székelyföldi adat hiányában a kérdés egyelőre nem dönthető el.

Tiszás *Tiszás* ~ r. *Tisaš* [6] (e.). 1865: *tiszás*: most bükkerdő. 1872: *Tiszás*. — A Bolnok [9] nyugati oldalában fekvő bükkerdő neve. A helynév a hely régi állapotának emlékét őrzi, amikor a bükkerdő helyén tiszafák, tiszafenyők álltak.

***Tiszás alatt**. 1865: Földlábak ezek: ... *tiszás alatt*. — A mai Tiszásalja (l. alább) nevű helyet jelölték e névvel. Ma nem használják.

Tiszásalja *Tizásajja* ~ r. *Sup Tisaš* [5] (d., k.). 1895: *Tizás alja*. — A *Tizás* [6] nyugati aljában fekvő terület neve.

Tömös *Tēmēs*. Másik megjelölése: *Tömösvize* ~ r. *Timiš* [1] (p.). 1211: ... ab ortu aquae que *Timis* vocatur...² 1762: ... bei den *Tömöser* Pass... [Qu. IV, 355]. 1873: *Tömös*; ... *Tömösi* szoros... e szorost a római földabroszokon is *Salthus Themis* néven feltaláljuk³... 1872 és köv. években: *Tömös*. — A Hétfalu nyugati határát képező nagy patak neve. Jelentésköri tágulással a patak völgyének nevévé is vált. — A *Tömös* az Alsószáraztömös [75] és Felsőszáraztömös [83] egyesüléséből keletkezik. A Malomdombjától [13] északra két ágra oszlik. Az eredeti patak széles, mély medre, amelyben csak ritkán folyik víz, a Barcaság közepén kanyarog végig és Szentpéter községtől nyugatra torkollik a Vidombák nevű patakba. A főágból kiváló csatorna, amelyet nemsokára Brassó keletkezése után készítettek, az eredeti medertől balra Brassóba vezet a Tömös vizét. Brassó szélénél ez a csatorna is két ágra oszlik. Egyik ága északi irányban folyva, visszafolyik a Tömös eredeti medrébe, a másik ága átfolyik Brassón és a várostól északnyugatra a Vidombákba szakad. — A helynevet Hétfaluban csak *Tēmēs* hangalakban ejtik, a brassói magyar köznyelvben azonban,

¹ Vö. még, hogy az *erős* melléknév térszínformánévként használva „meredek lejtő” jelentésben él Hétfaluban.

² II. Endre király adománylevelében, meilyel a német lovagrendnek adományozza a *Borza* nevű földet. Az adománylevel eredetiben nem maradt fenn, csak későbbi másolatokban. Ez a *Borza* nevű föld azonban nem a Barcaság — mint általánosan tanítják, — hanem valahol Máramarosban fekvő terület volt. Azok a helynevek, amelyek alapján a *Borza* nevű föld a *Barcasággal* azonosítható, hamisító szándékkal, későbbi időből származó betoldások. A német lovagrend sohasem lakott a Barcaságon. (Vö. Schiopul Iosif, *Contribuțiuni la istoria Transilvaniei în secolele XII. și XIII. Țara Bârsei și Cavalerii Teutoni.*) — Így tehát a Tömösre vonatkozó fenti adat nem 1211-ből, hanem jóval későbbi időből való.

³ Ez utóbbi adat téves.

s a Székelyföldön, valamint a tudományos irodalomban *Tömös* alakban él, barcasági szász-nyelvi és német köznyelvi neve szintén *Tömös* („Tömösch“). — A *Tëmës* ~ *Tömös* neve sem a magyar, sem a rumén nyelvből nem magyarázható, csak az a kétségtelen, hogy régi magyar neve **Timis* volt, s a rumén *Timiș* név ennek a régi magyar helynévalaknak az átvétele.

Tömösiszoros *Tëmësiszoros*. 1762: ... bei den *Tömöser Pass* ... 1873: *Tömösi szoros* ... e szorost a római földabroszokon is Salthus Themis néven feltaláljuk ...; A *Tömösi szoros* hazánk határszéli szorosai között természeti szépségre nézve az első helyet méltán igényelheti magának (ORBÁN BALÁZS i. m. 187). — A szűk Tömösvölgye [1] másik neve. A Tömösi-szoros régi ismeretét és használatát a Tatárhányás (l. ott) is tanúsítja. Oklevélileg először 1625-ben említik az itt Havasalföldre átvezető ösvényt *semita Paraho* ‚Paraho ösvény‘ néven (ORBÁN BALÁZS i. m. 188), mely neve onnan származik, hogy az itt átvezető út a Prahova völgyébe vezet (a csángók ma is *Parahó*-nak nevezik a Prahovát). A XVIII. század végén kezdenek a völgyben szekérutat építeni, mely csak az 1830-as években készült el. Rövidesen a Kárpátokon átvezető szorosok legjelentősebbje lett. Állandó nagy forgalmát később a benne épített vasút nagyban emelte, s most a rumén megszállás alatt is Délerdély és a rumén ókirályság legforgalmasabb összekötő útvonala.

Tömösremenők *Tëmësremënök* ~ r. *Spre Timiș* (d., sz.). 1872: *Tömösre menők* aldülő. — A falutól északra a síkságon, a Tömös [1] mellett fekvő dülő.

Tömösszáda *Tëmës-száda*. — A Tömösvölgye (l. alább) bejárata. A helynév utótagjára vonatkozólag l. *Bácsvölgyszáda*.

Tömöstere *Tëmëstere* (d., sz., k.). 1872: *Tömös tere*. — A falutól északra a síkságon, a Tömös [1] mentén fekvő hely neve.

Tömösvize *Tëmësvize* ~ r. *Apa Timișului* (p.). — A Tömös [1] másik megjelölése.

Tömösvölgye *Tëmësvögye* ~ r. *Valca Timișului* (v., e., k., l.). — A Tömösnek [1] a falutól délre fekvő völgye. Másik megjelölése: Tömösiszoros.

Türkösüút *Türkösüut* (út). 1872: *türkösü ut*. — A falutól északra fekvő határrészből a szomszédos Türkös községbe vezető út.

Türkösütramenők *Türkösütramënök* (d., sz.). 1872: *Türkösütra menők* aldülő. — A falutól északra a síkságon, a fentebbi névvel jelölt út déli oldalán fekvő dülő.

***Tyé**. 1865: *tyé*: kötött ut az erdőben. — A helynév mai életének nem sikerült nyomára akadnom. Valószínűleg a rumén *cheia*

(ejtsd: *kheja* ~ *teja*) ,hegyszoros' közsözből helynévvé vált rumén helynév átvétele. A rumének ma is ismernek egy *Kheja* helynévvel jelölt utat, ennek fekvését azonban nem sikerült megtudnom.

***Vágás.** 1865: *vágás*: erdei ut egyik őrhelytől a másikig. — A rumén megszállás előtti magyar-rumén országhatáron, a határmenti erdőirtás neve lehetett.

Vályuskút *Válus*: *Vállus-kut* ~ r. *Krepuri* (f.). — A Havasútja (l. ott) mellett, a Usalánostól (l. ott) nyugatra fekvő forrás. Nevét attól nyerte, hogy bő vize két nagy vályuba folyva a meddőcsorda ivóvizéül szolgál. A helynév előtagjában a *vályu* szavunk nyelvjárási *válu* ~ *vállu* alakjai láthatók.

Vápa *Vápa* ~ r. *Vapa* (g., sz.). 1865: Földlábak ezek: ... *vápa*. — A falutól északra a síkságon fekvő teknőszerű talajmélyedés neve. Köznévből vált helynévvé. A köznyelvből s a nyelvjárások egy részéből is kihalt, Hétfaluban ,teknőalakú kisebb talajmélyedés' jelentésben még ma is élő, más vidékeken hol kisebb, hol nagyobb talajmélyedést jelölő *vápa* szó egyesek szerint a finnugor eredetű *láp* ~ *lápa* ,mocsár' szavunk alakváltozata, mások szerint azonban a szláv *vapa* ,stagnum' szó átvétele (BUDENZ: MÚSz. 683; HALÁSZ: Nyr. X, 335; MUNKÁCSI: KÚz. VII, 252; GOMBOCZ: NyK. XXXIX, 238; NyK. XLV, 344; HEFTY i. m.; BÁRCZI: SzófSz.).

Vápában *Vápába* (d., sz.). 1872: a *vapába* aldülő: *Vápában* aldülő. — A fentebbi helynév által jelölt talajmélyedésben fekvő dűlő.

Vápáramenők *Vápáramenők* (d., sz.). 1872: *vápáramenő* aldülő: *Vápáramenők*. — A Vápa (l. ott) előtt fekvő dűlő neve.

Vereskő *Vērēskő* [33] (szi.). 1865: *vereskő*: kőszál. 1936: *Vöröskő*. — A Medveszakadékot [42] (l. ott) északról elzáró szikla neve. „76 m magas, 200 m széles, függőleges, háromszögalakú sziklafal, anyaga konglomerátból kiálló mésztömb, melyen vörös és kék foltok láthatók“ (SZÉKELY i. m. 12). A helynév előtagjában a *vörös* színnév nyelvjárási *vērēs* alakja látható.

Veresút *Vērēsut* ~ r. *Dealu Vereš* (hegy). 1865: *Veresut*: kőpasz hegy. 1873: A Tatárhányás... a Bácsfalu feletti *Veresútnál* (domb) kezdődve... — A Bácsfalutól délre emelkedő kis hegy neve. A név a helynevek gyakori jelentésköri tágulásának egyik érdekes esetét mutatja. A *Veresút* helynév egykor csak a hegyen vagy a hegy alatt vezető út neve volt, majd jelentésköri tágulással helynévvé válván, mint útnév ismeretlenné lett.

***Vérgödör.** 1865: *vérgödör*: iskola épület melletti hely, hol 1848 Decz. 23-án 23 magyart az oláhok legyilkoltak. — A helynév ma ismeretlen.

***Zabkert.** 1865: Földlábak ezek: ... *zabkert*. — Kőzelebbi helyrajzi meghatározás nélkül említik. A fordulógazdálkodás emlékét őrző dűlő neve volt.

Zájmeg l. Ajmeg.

Utcanevek.

Alámenő Oláménő (u.). — A régebbi Alámenő, ma Oláhménő nevű dűlő szélén épült utca neve. (L. bőv. Bácsfalu külterületi hn.-ei között: *Alámenő*).

Alsóveres-utca *Assó: Alsó-vörös-ucca.*

Alszeg *Asszeg ~ Alszég.* — A falu északi, alacsonyabban fekvő része. Gyakrabban használt másik neve: Nagyút. L. még: *Felszeg.*

Arszenye-sikátor. 1872: *Arszenye sikátor.*

Berecki-sikátor. 1872: *bereczky sikátor.*

Berecki-utca *Bőrëcki-ucca.* Másik neve: Tyúkszar-utca (u.). 1872: *bereczky utcza.* — Az utcanév az egykor Bácsfaluban lakó csángó *Berecki* család emlékét őrzi.

Borcsa-utca *Borcsa-ucca* (u.). — Előtagja csángó családnévből alakult.

Buda-sikátor. 1872: *Buda sikátor.*

Deresztyeiút *Dërësztyei-ut* (u., út). 1872: *dirste utcza.* — A Nagy-utca (l. ott) nyugati része, mely a Bácsfalutól kis távolságra fekvő, Brassó városához tartozó *Deresztye* nevű telepre vezet.

Első-utca *Esső: Első-ucca* (u.). — A Magyar- vagy Viz-utca másik neve.

Falnagy-utca *Falnagy-ucca* (u.). 1872: *falnagy utcza.* — Az utcanév előtagja családnévből alakult. A *Falnagy* családnév a ma már kihalt *falnagy* 'bíró' tisztségnévből vált családnévvé.

Farkasdomb-utca *Farkazsdomb-ucca* (u.). 1872: *farkasdomb utcza.* — A Farkasdomb (l. Bácsfalu hn.-ei között) mellett fekvő utca neve. Ebben az utcában született Istók János, a csángó származású neves szobrász.

Felsőveres-utca *Fësső: Fëlső-vörös-ucca* (u.). 1872: *felső-veres utcza.*

Felszeg *Fësszeg: Fësszëk: Fëlszeg.* — A falu déli, magasabban fekvő része. A falunak a Székelyföld majd minden falvában megtalálható *Alszeg* és *Felszeg* részre osztása Hétfalu falvaiban is szokásban van. Bácsfaluban is a falu egyik részének *Felszeg*, az ettől északra és alacsonyabban fekvő falurésznek *Alszeg* (de gyakrabban Nagyút) a neve. A két falurész között a Tanórok-utca képezi a határvonalat.

Fő-utca *Fő-ucca* (u.). — A Nagy-út (l. ott) vagy Nagy-utca másik neve. Ez a falu főutcája.

Gilák-utcája. 1872: *Gilák utcája*.

Geszken *Gészken* : *Gészkenke* : nagyon ritk. *Gésken*. — Több gyalogút neve, melyek valamely utcaoldal házai között vezetnek ki a mezőre. Hétfalusi tájszóból váltak helynevekké. A tájszót HERMANN ANTAL *géskeny* alakban ‚sikátor‘ jelentéssel közölte Hétfaluból (Nyr. XXI, 478). A mai népnyelv ezt az alakváltozatot nem használja, s a *Geszken* helynévvel, illetve tájszóval nem jelöl sikátort. A négyfalusi népnyelvben a *sikátor* a szűk, de szekérral járható mellékutcát jelöli, míg a *geszken* ‚valamely utcaoldal két háza között kivezető ösvény, házköz‘ neve. A helynév, illetve tájszó minden bizonnyal az erdélyi szász-nyelvi *Gasse* ‚utca‘ köznévből a *-chen* ‚-ka, -ke‘ kicsinyítő képzővel képzett *Gässchen* ‚kis utca, köz‘ szó átkölcsönzése. A helynév alakváltozatai közül a legsűrűbben a *Geszkenke* alakot használják. Ez már tautológikus képződés: a *Geszken* szóhoz, mely már a német nyelvben kicsinyítő képzővel képződött, magyar kicsinyítő képzőt ragasztottak a kicsinyítő képzőket nagyon sűrűn használó csángók.

Gogalyuka *Gogalika* (u.). — A Nagy-utcából a falutól északra fekvő mezőre kivezető kis utca, inkább csak házköz (népnyelven: ‚nyiláska és ösvenyke‘) neve. Előtagja a házköz egyik oldalán álló ház egykori rumén tulajdonosának a nevét őrzi. Az utótag a *lyuk* szavunk nyelvjárási *lik* ejtését tükrözi vissza.

Gyerkó-utcája *Gyerkó-uccája* (u.). — A helynév előtagja csángó családnévből alakult.

Határ-utca. 1872: *határ utca*.

Hátulsó-utca *Hátussó* : *Hátulsó-ucca* (u.). — Másik neve: *Tulsó-utca*.

Inátye-utca *Inátye-ucca* (u.). 1872: *Inatyen utca*. — A helynév előtagja rumén családnévből alakult.

Irimiák-utcája *Irimják-utcája*. A helynév gyakori alakváltozata: *Irimje-ucca* (u.). 1872: *Irimiák utca*. — Előtagja a rumén Irimie család nevét őrzi.

Kereszt-sikátor. 1872: *kereszt sikátor*.

Kert mögötti széles utca. 1872: *Kert megetti széles utca*.

Közép-utca *Közep* : *Közép-ucca*.

Középhatárba menő utca. 1872: *közép határba menő utca*.

Kütfő-utca. 1872: *kutfőutca*.

Magyar-utca *Magyar-ucca* (u.). 1872: *magyar* vagy *viz utca*. — Más nevei: *Első-utca*, *Víz-utca*.

Marha-sikátor. 1872: *Marha sikátor*.

Mátyás-utca *Mátyás-ucca* (u.). 1872: *Mátyás utcza*. — Előtagja család- vagy személynévből alakult.

Moldován-sikátor. 1872: *moldován sikátor*. — A helynév előtagjában rumén családnév szerepel.

Nagy-út *Nagy-ut*. Más nevei: Nagy-utca, Fő-utca (u.). — A falun átvezető főutca neve. Ez a falu legrégebbi utcája. A helynév jelentésköri tágulással az utca környékén fekvő falurésznek, az *Alszegnek* másik nevévé is vált.

Nagy-utca *Nagy-ucca* (u.). 1873: a Négyfalut átszelő *Nagy utcza*. — A Nagy-út vagy Fő-utca másik neve.

Nisztor-sikátor. 1872: *nisztor sikátor*. — A helynév előtagja rumén családnévet őriz.

Oláhmenő l. *Alámenő*.

Odor-sikátor. 1872: *odor-sikátor*. — Előtagjában rumén családnév szerepel.

Péter János utca. 1872: *Péter-János utcza*. — A helynév az egykor Bácsfaluban lakó *Péter* család egyik tagjának az emlékét tartotta fenn.

Románpap-utca *Románpap-ucca* (u.). 1872: *románpap utcza*. — Mint egykor, ma is ebben az utcában lakik a görög keleti vallású rumén pap.

Romántemplom-utca *Romántemplom-ucca* (u.). — Az utcát a benne fekvő görög keleti rumén templomról nevezték el.

Sikátor a templomhoz. 1872: *sikátor a templomhoz*.

Szekerán-utca *Szekerán-ucca* (u.). 1872: *szekerán utcza*. — Előtagja a rumén *Săcăreanu* család nevéből alakult.

Szekeres-sikátor. 1872: *szekeres sikátor*.

Tanorok-utca *Tanorok-ucca* (u.). 1872: *tanarok utcza; tanorok utcza*. — A falu két részét, az Alszeg vagy Nagy-út és a Felszeg nevű falurészeket elválasztó utca neve. Előtagja a *tanorok* 'falukerítés, mezőkerítés', ma már kihalt tájszóból alakult.

Tatrangi-sikátor. 1872: *tatrangi sikátor*. — A helynév előtagja csángó családnévet őriz.

Templom-utca *Templom-ucca* (u.). 1872: *templom utcza*. — Nevét az utca kezdetén álló ág. hitv. evangélikus magyar templomtól kapta. A hétfalusi csángók ágostai hitvallású evangélikus vallásúak.

Templomhozi-sikátor. 1872: *templomhozi sikátor*.

Tiberjek-utca. 1872: *tiberjek utcza*. — A helynév előtagja valószínűleg a rumén *Tiberiu* családnévből alakult.

Tiber-sikátor. 1872: *tiber sikátor*. — Előtagjára vonatkozólag l. az előbbi helynevet.

Tulsó-utca. *Tussó: Tulsó-ucca* (u.). A Hátulsó-utca másik neve.
Tyúkszar-utca *Tyukszar-ucca* (u.). — A Berecki-utca népi humorú másik neve.

Új-utca *Uj-ucca*.

Veresútalja *Vörösutajja* (u.). 1872: *veresut alja* (u.). — A Veresút (l. a külterület helynevei között) nevű hegy északi aljában fekvő utca neve.

Víz-utca *Viz-ucca* (u.). 1872: *magyar vagy viz utca*. — Az Első-utca vagy Magyar-utca másik neve.

T Ü R K Ö S.

1366: *Turchfalua* [Ub. II, 242]. 1456: *Turkester* (!) [SzékOkl. I, 172]. 1460: *Therkes* alio nomine *Temes*... *Therkes* alio nomine *Themes* [SzékOkl. I, 184]. 1492: *Theurkews* [TöresUrad. 9]. 1500: *Thyrkes* [TöresUrad. F. V. sz.]. 1504: *Torkess falw* [Qu. I, 82]. 1504, 1507, 1508: *Toerkeschfalw* [Qu. I, 86, 115, 124]. 1505: *Törkesch* [Qu. I, 95]. 1505: *Torkeschfalw* [Qu. I, 95]. 1506, 1514: *Twrkesch* [Qu. I, 104, III, 5]. 1506: *Toerckeschfalw* [Qu. I, 104]. 1507: *Thoerckesch* [Qu. I, 115]. 1508, 1509: *Törkeschfalw* [Qu. I, 124, 133]. 1509: *Törkes* [Qu. I, 132]. 1510, 1523: *Torkesch* [Qu. I, 142, 538]. 1510: *Torckesch* [Qu. I, 142]. 1500—1510 közötti év, 1529: *Tyrkesch* [Qu. III, 4, II, 471]. 1511: *Torkesz falw* [Qu. I, 151]. 1512: *Twrkes* [Qu. I, 160]. 1512: *Torkes falw* [Qu. I, 160]. 1513, 1547: *Thyrkesch* [Qu. I, 168, III. 40]. 1513: *Törkesfalw* [Qu. I, 168]. 1522, 1527: *Torkes* [Qu. I, 468, II, 471]. 1526: *Turkesch* [Qu. I, 679]. 1528, 1551: *Thyrkes* [Qu. I, 471, III, 469]. 1531: *Twrkes* [SzékOkl. II, 23]. 1552, 1555: *Tyrkes* [Qu. III, 469, 475]. 1554: *Tirkes* [Qu. III, 469]. 1625, 1651, 1652: *Türkös* [TöresUrad. F. XIII. sz., 17, F. XIV. sz.]. 1808: magy. *Türkös*, ném. *Tuerkesdorf*, rum. *Turkul* [Lipszky.]. 1831: magy. *Türkös*, ném. *Tirkesdorf*, rum. *Turtyéj* [ConsTrans.]. 1839: magy. *Türkös*, ném. *Türkesdorf*, rum. *Turkis*, régi lat. *Villa turcica* [Lenk.]. 1850: *Türkös*, ném. *Türkesdorf*, rum. *Türkyes* [Mike, HelysNev.]. 1873: magy. *Türkös*, ném. *Türkisdorf*, rum. *Turkis*, régi lat. *Villa-turcica* [Orbán B. VI, 158]. 1909: magy. *Türkös*, ném. *Türkeschdorf*, rum. *Turches* [MoldTog.]. 1922: magy. *Türkös*, rum. *Turcheş* [MartIstr.]. 1939: magy. *Türkös*, rum. *Turkeş*: *Turkheş* [Hgy.].

Ablakkő *Ablakkő* (szi.). 1865: *ablakkő*: köszál. — A Tömös [1] jobbpartján, Gyerkovácsvölgyétől [66] északra fekvő szikla. Nevét a nyugati függőleges falán levő négyzetalakú bemélyedéstől

nyerte, mely a néphit szerint ablakhoz hasonlít. A helynév utótagjában a *kő* köznévfő nyelvjárási „szikla” jelentése látható.

Ablakkőle *Ablakkő-jéle: éle* [65] (h., e.). 1893: *Ablakkő éle*. — A Gyerkovácsvölgye [66] jobboldalán emelkedő hegy neve. A nyugati aljában fekvő *Ablakkőről* (l. fentebb) nevezték el.

Agyagosok *Agyagosok* (d., sz.). 1872: *Agyagosok*. — A falutól északra a síkságon fekvő agyagos talajú dűlő neve. A helynévben az „agyagos” melléknév nyelvjárási *agyagos* alakja látható.

Alsóhorgasok *Asszó: Assó: Alsó-horgasok* (sz.). 1872: *Alsó horgasok*. — A Horgasok (l. ott) nevű dűlő déli, a faluhoz közelebb fekvő része.

Alsókertek *Asszó: Assó: Alsó-kerték* (ke.). 1872: *Alsó kertek* aldűlő. — A falu északi felének nyugati részén fekvő kertek neve.

Alsókertek mögött *Asszó: Assó: Alsó-kerték mögött* (d., sz.). 1865: Földlábak ezek: ... *alsó kertek megett*. — A falutól északra a síkságon, a fentebbi helynévvel jelölt kertek mellett fekvő dűlő.

Alsókővecs *Asszó: Assó: Alsó-kővecs* (sz.). 1872: *Alsó kővecsek*. — A Kővecs (l. ott) nevű dűlő déli, a faluhoz közelebb fekvő része.

Alsószáraztömös *Asszó: Assó: Alsó-száraztömös* [75] (p.). 1873: A Vladicz a felső tömösi vámon alul szakad egybe a felső és *alsó Száraz Tömössel*, s csak itt keletkezik a Tömös folyó neve. 1893: *Alsó Száraz Tömös*. 1895: u. a. — A Tömös [1] jobboldali mellékágának a neve.

Alsószáraztömös völgye *Asszó: Assó: Alsó-száraztömös vögye: vögye* (v., k., e.). 1873: *alsó száraz Tömös völgye*. — A fentebbi névvel jelölt patak völgye.

Andirbérc *Andir-bjerc: bérc* [138] (h., k.). 1865: *Andir bércze*: kaszálók. 1872: *Andirbércz*. 1873: A szép nevű *Andirbércz*...; ... a Garcsin és társfolyójának völgyét a közbeékelte *Andir bércze* választja el. 1893: *Andorbércz* (!). 1895: u. a. — A Garcsinvíze [85] és ennek jobboldali mellékága, a Csernátfalú területén folyó Kiság [145] között fekvő hegy neve. Nyugati része Türköshöz, keleti része Csernátfalúhoz tartozik. — ORBÁN BALÁZS az Andirbérc említésénél azt a kérdést veti fel, hogy „vajjon e név nem ered-e az ősi székelyeknél használt *Zandir*-ből, melynek emlékét *Zándirhám*-ba örökíté meg a Székely Krónika?” (i. m. VI, 185). A kérdésre *nem*-mel felelhetünk. Az *Andirbérc* helynév előtagja a türkösi csángó *Andir* család nevéből alakult. ERDÉLYI LAJOS szász eredetűnek gondolja az *Andir* családnevet (Nyr. XXXVII, 280). E felfogás téves voltára a tatrangi származású PÁL ANDRÁS mutatott rá, szerinte „talán inkább a háromfalusi Andris vagy a Négyfalú-

ban hallható Andor elváltozása. Andir nevet apántól is sokszor hallottam.“ [T. i. őt, Andrást nevezte az apja Andrisnak]. (PÁL ANDRÁS, A csángók eredete: Nyr. XXXVII, 280). Az *Andir* családnév tehát — mint a hétfalusi családnevek esetében nagyon gyakori — személynévből, illetve becenévből vált családnévvé. CSEFKÓ GYULA az *Andir* családnévet *Andër* alakban közli (Családnevek, Hétfalu: Nyr. XXXVII, 45); ez alak szabályos hangfejlődéssel alakult az *Andir* alakból. Az 1514., 1526. és 1533—47. évekből fennmaradt hétfalusi adózási névsorokban 1526-ban találkozunk *Anderkó* családnévvvel, 1533—47 között a név azonban nem szerepel. Ma az *Andir* családnévet és az *Andirbérc* helynév előtagját csak *Andir* alakban hallottam ejteni. Az 1893. és 1895. évi forrásban szereplő *Andorbérc* helynévalakot a népnyelv sohasem használja.

Andirbércéle *Andir-bjérc: bérc-jéle: éle* (h., e.). 1873: ... egészen az *Andir-bércz* éléig, hol egyfelől a Garcsin, túl pedig a Száraz Tömös forrásfeje van. E vízválasztónál van a határszél. — Az Andirbérctető [139] és Köhavasfarka [134] közötti hegyél neve.

Andirbércoldala *Andir-bjérc: bérc-óda* (o., k.). 1893: *Andorbércz oldala*. — Az Andirbérc nyugati oldalára vonatkozó megjelölés.

Andirbércorra *Andir-bjérc: bérc-orra* [140] (k.). 1872: *Andirbércz óra*. — Az Andirbércnek a Garcsinvize [85] és Kiság [145] összeömlésénél fekvő, észak felé kiugró része. A helynév utótagja, az *orr* köznév, helynevekben „a hegy erősen kiugró része” jelentésben él.

Andirbérctető *Andir-bjérc: bérc-tető* [139] (te., k.). 1872: *Andirbércz tető*. — Az Andirbérc legmagasabban fekvő része.

Általmenők *Atalmenők* (d., sz.). 1872: *által menők* aldülő. — A falutól északra a síkságon fekvő dülő.

Ángorárka *Angorárka* (p.). — Az Ángor nevű téren (l. Türkös utcanevei között) keresztülfolyó Malomárka [95] másik neve.

Barahegy *Barahëgy* (h.). 1873: ... a román templom a *Bara hegy* háta mögé úgy el van rejtve ... — A falu déli részén álló domb neve. A helynév előtagja családnévből alakult, bár ilyen nevű családot a faluból nem tudok kimutatni.

Bartalapálya *Bartalapája* [129] (la., k.). 1893: *Barta lapálya*. 1895: *Barta lapály*. — A Garcsin vize [85] baloldalán, a Lenföldektől [128] délre fekvő lapály neve. Előtagja családnévet öriz.

Bácsfalusi út *Bácsfalusi ut* (út). 1872: Csere és *Bácsfalu út* között. — A falutól északra a síkságon fekvő szántók között a szomszédos Bácsfaluba vezető mezei út neve.

Bánya *Bányq* ~ r. *Baia* (kőbánya). 1872: *Bánya* földülő. — A

Bányavölgyében [73] levő kőbánya neve. Jelentésköri tágulással nemcsak a bányára, hanem a bánya széles környékére is vonatkozik. — A rumén helynévalak a magyar helynév átvétele, bár így is inkább *Baja* alakot várnánk.

Bányabérc *Bánya-bjérc: bérc* [72] (h., e., sz.). 1893: *Bányabérc*. 1895: u. a. — A Bányapataka [73] baloldalán fekvő hegy neve.

Bányabércfeje *Bánya-bjérc: bérc-feje* [61] (te.). — A fentebbi helynévvel jelölt hegy legmagasabb részének, tetejének a neve. A helynév utótagjában a *fej: fő* köznevünk „hegytető” jelentése látható.

Bányapataka *Bányapataka* [73] (p.). 1873: A Tömös völgyben a *Bányász-patakban* pompás kőbánya...; A *Bányásznál* (jobbparti mellékfolyója a Tömösnek) finom szemcséjű poronyó s nagyon csillámdús kékesbarna színezetű homokkő fordul elő, melyet mint építéshez igen alkalmast munkálják Bácsfalu lakói. 1893: *Bányapatak*. 1895: u. a. — A Tömös [1] jobbparti mellékpataka. Nevét a völgyében levő kőbányától nyerte. Az 1873. évi Bányász és Bányászpatak alakváltozatokat sem más forrásból, sem a mai népnyelvből nem ismerem.

Bányavölgye *Bánya-vüögye: vögye* (v., e.). 1865: *bánya völgye*: fővenykvágás. 1895: *Bányavölgye*. — A fentebbi névvel jelölt patak völgye.

***Belsőpaláj**. 1872: *Belsőpláj* (!). — Fekvését nem tudom meghatározni.

***Bírókert**. 1895: *Biró kert*. — A Girókertje (l. ott) nevű kaszálókertet jelölték ezzel a névvel. Ma nem használják.

Bordások *Bordások* (d., sz.). 1872: *Bordások* aldülő. — A falutól északra a síkságon fekvő dülő neve.

Büdöskút *Büdöskut*. Nevezik *Büdös-forrásnak* is (f.). — A Malomárka [95] baloldalán, a Sárosútárka [89] beömlésétől kissé északra, a patak medre melletti sziklából fakadó kis kénes forrás.

***Bükkös**. 1865: *bikkos*: erdő. — Helyrajzilag nem tudom elhelyezni.

Ciheres *Cihérés* (e.). — A Garesinvize [85] baloldalán, Detkepatakától [114] északra fekvő cserjés, bokros fiatal-erdő neve. Helynévi értelemben használt tájszó.

Csere *Csere* (d., sz.). 1865-ben *Csereláb*, 1872-ben *Csere határ* néven közlik. — A falutól északra a síkságon fekvő nagykiterjedésű dülő neve. A hagyomány szerint a mostani szántóföldeken *cserefa*erdő állott. Erről tanúskodik a helynév is.

Csereút *Csereut* (út). 1872: *csere ut*. — A fentebbi névvel jelölt dülőre vezető mezei út neve.

Detkeéle *Detke-jéle: éle* [115] (h., e.). 1893: *Detke éle*. 1895: u. a. — A Detkepataka [114] és Mozsárpatak [116] között fekvő hegyél neve. A helynév előtagja családnevet őriz.

Detkelapálya *Detkelapája* (la., k.). 1872: *Detke lapaj* (!). 1895: *Detke lapálya*. — A Detkevölgye (l. alább) bejáratánál fekvő lapály neve.

Detkepataka *Detkepataka* [114] (p.). 1873: *Detre* (!) *pataka*. — A Detkeéléből [115] eredő s baloldalilag a Garcsinvizébe [85] ömlő patak.

Detkevölgye *Detke-vüögye: vögye* (v., k., e.). 1893: *Detkevölgy*. 1895: u. a. — A fentebbi nevű patak völgye.

Dirba *Dirba*. Más megjelölései: *Dirbapatak*, *Dirbavize* [84] (p.) — A falutól északra folyó patak neve. L. részletesen Hosszúfalu helynevei között.

***Dirbahatár**. 1872: *Dirba határ*. — A *Dirbaláb* (l. alább) hivatalos telekkönyvi neve. A nép nem használja.

Dirbaláb *Dirbaláb* (d., sz.). 1865: Földlábak ezek: ... *dirbaláb*. — A falutól északra a síkságon, a Dirba [84] mellett fekvő dűlő.

Dirbapatak *Dirbapatak* (p.). 1872: *Dirbapatakra* menők. — A Dirba vagy Dirbavize [84] ritkábban használt másik megjelölése.

Dirbavize *Dirbavize* (p.). — A Dirba vagy Dirbapatak [84] másik neve.

Dirbavizéremenyők *Dirbavizéremenyők* (d., sz.). — A falutól északra a síkságon, a fentebbi nevű patak mellett fekvő dűlő. 1872-ben *Dirbapatakramenyők* névvel jelölték.

***Előhegyvize**. 1873: *Előhegy vize*. — A Garcsinvölgye [85] északi részében ezen a néven említik a Garcsinvize egyik jobb-oldali mellékvizét. Ma nem ismerik.

Esztenavölgye *Észténa-vüögye: vögye* [80] (v., e.). 1893: *Eszténa völgye*. — A Havaskavölgye [77] kezdeti részének a neve. Nevét a völgyfőben álló esztenától nyerte.

Fazakasteteje *Fazakasteteje* (te.). 1872: *fazakas teteje*. — A Mozsárpataktól [116] délre fekvő hegytető. A helynév előtagja családnevet őriz.

Felsőhorgasok *Fössüő: Fösső-horgasok* (sz.). 1872: *felső horgasok* aldűlő. — A *Horgasok* (l. ott) nevű dűlő északi, a falutól távolabb fekvő része.

Felsőkertek *Fössüő: Fösső-kerték* (ke.). — A falu északi szélének keleti részén fekvő kertek neve.

Felsőkertek mögött *Fössüő: Fösső-kerték mögött* (d., sz.). 1865: Földlábak ezek: ... *Felsőkertek megett*. 1872: *Felső kertek megett*.

— A falutól északra a síkságon a fentebbi helynévvel jelölt kertek mellett fekvő dűlő.

Felsőkövecs Fëssüő: *Fësső-kövecs* (sz.). 1872: *felső kövecsesek*. — A *Kövecs* (l. ott) nevű dűlő északi-, a falutól távolabb fekvő része.

Felsőszáraztömös Fëssüő: *Fësső-szárosztëmés* [83] (p.). 1873: *Felső Száraz Tömös*. — Az Alsószáraztömössel [75] egyesülve alkotja a Tömösvizét [1]. Csak kezdeti része tartozik Hétfaluhoz, de régebben minden valószínűség szerint az egész patak és környéke is Hétfaluhoz tartozott.

Felsőszáraztömösvölgye Fëssüő: *Fësső-szárosztëmés-vüőgye: vőgye* (v.). — A fentebbi névvel jelölt patak völgye.

Felsőtömös Fëssüő: *Fësső-tëmés* ~ r. *Timišu de sus*. 1873: *Felső-Tömös: a felső tömösi vám* ... — *Felsőtömös* tulajdonképpen Alsótömöstől (l. Bácsfalu helynevei között) délre a régi Felső-tömösi-vám helyén sarjadt telep és vasúti állomás neve. Az Ablak-kőlével [65] szemben, a Tömös [1] balpartján, Brassó város határához tartozó területen fekszik. A helynév nemcsak a telepre, hanem jelentésköri tágulással a telep széles környékére, a Tömös völgyének Tüirkös határához tartozó jobboldali részére is vonatkozik.

Garcsin Garcsin ~ r. *Gîrčin* [85] (p.). Más megjelölései: *Garcsinvize*, *Garcsinpatak*. — L. részletesen Hosszúfalu helynevei között.

Garcsinalja Garcsinajja (k.). 1865: *garcsin alja: kaszálók*. 1872: *Garcsin alja*. — A *Garcsinmezeje* (l. alább) nyugati részén fekvő hegyalji kaszálók neve.

Garcsinmezeje Garcsimmezeje [121] (r., k.). 1865: *garcsin mezeje*. 1872: a *garcsin mezeje*. 1893: *Garcsin mezeje*. — A *Garcsinvize* [85] baloldalán, a Kiság [145] beömlésétől délre elterülő havasi rét neve.

***Garcsinréve**. 1865: *garcsin réve: garcsin vize* melletti kaszálók. — A helynevet ma nem ismerik. Az 1865. évi adat szerint valahol a *Garcsinvize* [85] mellett fekvő kaszálók neve volt. A kaszálók neve onnan eredt, hogy a *Garcsinvizen* levő *rév*, vagyis átkelőhely mellett feküdtek.

Garcsinpatak Garcsinpatak (p.). 1872: *garcsin patak*. — A *Garcsin* vagy *Garcsinvize* [85] ritkábban használt másik megjelölése.

Garcsinvize Garcsinvize (p.). — A *Garcsin* vagy *Garcsinpatak* [85] másik neve.

Garcsinvölgye Garcsim-vüőgye: vőgye (v., k.). — A *Garcsin-*

vize [85] völgye. A helynév utótagját gyakran birtokos személyrag nélkül is használják.

***Gelbeáza.** 1872: *Gelbeáza* (d.). — Az Alsószáraztömös [75] kezdeti részén a rumén térképek is *Gälbează* néven jelölnek egy helyet. — Ma (legalábbis a magyar lakosok) nem ismerik, nem használják.

Girókertje *Girókertye* (ke.). — A Pancsó [93] déli részén levő kaszálókert neve. Előtagja csángó családnévből alakult.

Gödrivölgye *Gödri-vüögye: vögye* [62] (v., e.). 1865: *Gödri völgye*. 1872: *Gödri Völgy*. 1893: *Gödrivölgy*. 1895: u. a. — A Tömösvölgye [1] jobboldali mellékvölgye. A helynév előtagja családnevet őriz.

Gyeplősfarka *Gyeplős: Gyeplüs-farka* (o., k.). 1895: *Gyeplős farka*. — A Fenyőshegy [96] keleti nyúlványa. A helynév előtagja talán gúny- vagy ragadványnévből alakult. Utótagja, a *farok* köznév, helynevekben 'hegy farkalakú nyúlványa' jelentésben él.

Gyerkovács *Gyërkovács* (e.). 1872: *Gyerkovács*. 1895: u. a. — A Gyerkovácsvölgyében [66] és környékén elterülő erdő neve. Családnévből vált helynévvé. A családnév a *György* személynév régi *Gyërgy* (vö. hétfalusi csángó *Gyërko* családnév *Gyërgy* + *kó* > *Gyërkó*) alakjából és a *kovács* foglalkozásnévből alakult.

Gyerkovácséle *Gyërkovács-jéle: éle* [68] (h., e.). 1893: *Gyerkovács éle*. 1895: u. a. á — A Gyerkovácsvölgye [66] déli oldalán emelkedő hegyél.

Gyerkovácsvize *Gyërkovácsvize* (p.). — Az alábbi völgyben folyó patak neve.

Gyerkovácsvölgye *Gyërkovács-vüögye: vögye* [66] (v., e.). 1865: *Gyerkovács völgye*. 1893: u. a. — A Tömösvölgye [1] jobboldali mellékvölgye.

***Halmocskaláb.** 1865: Földlábak ezek: ... *halmocskaláb*. — A Halom (l. alább) körül fekvő dűlő lehetett.

Halom *Halom* (ha.). 1872: *Halom* aldülő. — A falutól északra a síkságból kiemelkedő kis halom neve. Köznévből vált helynévvé. A *halom* térszínforma-nevet Hétfaluban csak a Barcasági síkságból kiemelkedő halmok megjelölésére használják.

Halom alatt *Halom alatt* (d., sz.). 1872: *Halom alatt* aldülő. — A *Halom* (l. fentebb) nyugati aljában elterülő dűlő.

Halom között *Halom között* (d., sz.). 1872: *Halom között* aldülő. — A *Halom* (l. fentebb) és a tőle keletre álló kis halom között fekvő dűlő neve. Csernátfaluban is van *Halomközött* helynév. E helynevek minden bizonnyal a *Két halom* között megjelölésből rövidültek a mai helynévalakká.

***Halomtetőn.** 1872: *Halomtetőn* aldülő. — A *Halom* (l. fentebb) tetején fekvő rész jelölte. Ma nem használják.

Halomvégénél *Halomvéginél* (d., sz.). 1872: *Halom végénél* aldülő. — A *Halom* (l. fentebb) északi végénél fekvő dülő.

***Haricskaláb.** 1865: Földlábak ezek: ...*haricskaláb*. — A falutól északra a síkságon fekvő dülő neve volt. Egykori *haricska*-termelés emlékét tartotta fenn.

Hasadtkő *Hasatkő* [78] (szi.). Egy-egy részét Hollókő, Maladinkő néven nevezik. 1873: ...a völgyzáró sziklafal különböző nevet visel, az *Hasadtkő*, az Hollókő és Maladinkő név alatt ismeretes, mintha a nép bámulata a soknevűség által akarta volna a természet e csodás művének az egynevűség szűk keretébe nem foglalható nagyszerűségét kifejezni. 1893: *Hasadtkő*. — A Hasadtkő-völgyében [76] álló kb. 70 méter magas sziklatömb, mely közepén ketté van hasadva. „Az egy-két méter széles szakadék mélyén patak folyik, mely egy helyen 6 méteres vízesésben hull alá. Az itt lévő létrán lemászva végig lehet menni a szakadékon, mely kb. 20 m hosszú... Amint a kiszögelésekből és bemélyedésekből megállapítható, valóban sziklahasadás útján keletkezett, melyet aztán a víz kimélyítet” (SZÉKELY i. m. 24).

Hasadtkőéle *Hasadtkő-jele: éle* [79] (h., e.). 1893: *Hasadtkőéle*. 1895: u. a. — A Hasadtkő-völgye [76] és Alsószáraztömös [75] között emelkedő hegyél.

Hasadtkővölgye *Hasatkő-vüögye: vögye* [76] (v., e.). 1893: *Hasadtkő vögye*. 1895: u. a. — Az Alsószáraztömös [75] jobboldali mellékvölgyének a Hasadtkőig [78] terjedő része. A völgynek a Hasadtkőn felül Havaskővölgye, majd Esztenavölgye a neve.

Hasadtkővize *Hasatkővize* (p.). — A fentebbi völgyben folyó s az Alsószáraztömösbe [75] ömlő patak.

Határpatak *Határpatak* (p.). — A Csernátfalut Türköستől elválasztó kis patak neve. L. még *Tóvölgyepataka*.

Havaska *Hovaska*. Másik neve: *Kiskőhavas* [45] (h., szi.). A keleti része tartozik Türkös községhez. L. Bácsfalu helynevei közt.

Havaskapusztája *Hovaskapusztája* (r., szi., l.). 1895: *Havaska pusztája*. — A Havaska [45] keleti aljában fekvő havasi rét neve. A helynév utótagjában szereplő *puszta* köznév hétfalusi helynevekben magasan fekvő, sziklás hegyi rétet jelöl.

Havaskavölgye *Hovaska-vüögye: vögye* [77] (v., e.). 1893: *Havaska vögye*. — Az Alsószáraztömös [75] jobboldali mellékvölgyének középső szakasza. A völgynek a Hasadtkőig [78] terjedő részét Hasadtkővölgyének, kezdeti részét Esztenavölgyének nevezik.

A helynév a Nagykőhavastetejétől [49] délre fekvő valamelyik hegynék ma már nem használt *Havaska* nevét őrzi.

***Havaskert.** 1873: ... a *Havaskert*; ... Alsó száraz Tömös völgyében a Száraz Tömös sziklarepedésén felül ... egy körídomú völgyecske terül el, egy valódi havasi kert, melynél szebbet, idyllibbet alig lehet elképzelni. Minden felől ős fenyvesek végtelen sűrű tömege által borított sziklák emelkednek, ... a patak partján buján tenyésző vízi flóra ölelkezik a havasi flóra ritkább válfajú növényeivel, s mindez oly ragyogó színpompákban. — A leírás a Havaskavölgyére [77] illik. A *Havaskert* helynevet azonban ma nem ismerik, nem használják.

Hágtető. *Háktető.* A helynevet nagyon gyakran *Háttető* néven is nevezik. Másik megjelölése: *Türkösí-háktető: háttető* [92] (te., l.). 1865: *Háttető: hegynyak.* 1873: Türkösnek *Háttető* nevű bércezen van egy forrás, melyről az a babonás hit, hogy ha valaki naplemenet után iszik belőle; bivalyalakú kisértetek veszik üldözőbe.¹ 1895: *Háttető.* — A Fenyőshegyet [96] a Szenesbércel [91] összekötő hegyhát, hegynyak legfelső része, teteje. A helynév előtagjának eredetét a két helynévalak alapján egyrészt a *hágó* 'meredek út' másrészt másrészt a (hegy)-*hát* szóban kell keresnünk, de hogy melyik elnevezés az eredetibb, régi történeti helynévadatok hiányában nem tudom eldönteni.

Hágtetőútja *Háktető: Háttető-uttya* (út). 1895-ben *Háttető ösvénye* névvel jelölték. — A Malomárka [95] jobboldalán a faluból a *Hágtetőre* vezető út neve.

Hátmeg *Hátmög.* A helynév utótagját ritkán *mögött* alakban is használják (o., l.). 1895: *Hátmeg.* 1907: *hät-meg* 'Name eines Weideplatzes im Gebirge (jenseits der Berge)' (Wichmann Wörterb.). — A *Háktető: Háttető* mögött, a Garesinvölgye [85] felé eső hegyoldal neve.

Háttető l. Hágtető.

Hétforrás *Hjét: Hét-forrás* [90] (o.). 1895: *Hétforrás.* — A Szenesbérc [91] északi oldalán fekvő hegyoldal. Nevét a rajta eredő sok kis forrástól nyerte.

Hétforrásvíze *Hjét: Hét-forrásvíze* (p.). — A fentebbi hegyoldal forrásaiból eredő, s balpartilag a Malomárkába [95] folyó kis patak. Néha a Malomárka [95] nevű patak kezdeti részét is jelölik e névvel.

¹ 1865-ben a Csernátfalusi hágtető [97] mögött fekvő *Toplós-kút*-ról jegyeznek fel hasonló babonát. Valószínűleg ez az 1873-i adat is a *Toplós-kútra* (l. Csernátfalu) vonatkozik. A babonás hiedelemnek nem sikerült nyomára akadnom.

Hollókő *Hollókő* (szi.). 1865: *hollókő*. 1873: *Hollókő*. — A Hasadtkő (l. ott) egyik részének a neve. A helynév előtagja madárnevből alakult.

Horgasok *Horgasok* (d., sz.). — A falutól északra a síkságon fekvő dűlő. Nevét a szántók *horgas* ‚görbe‘ alakjáról kapta.

Horvátka *Horvátka* (e.). 1865: *horvátka*; erdő. 1872: *Horvátka*. 1895: *Horváthka*. — A Horvátkavölgyében [67] elterülő erdő neve. Családnévből vált helynévvé.

Horvátka alsóága *Horvátka asszó: asszó: alsó-ága* [69] (p.). 1893: *Horvátka alsó ága*. 1895: u. a. — A Horvátkavize [67] jobboldali, faluhoz közelebb eső ágának a neve.

Horvátkaéle *Horvátka-jéle: éle* [74] (h., e.). 1895: *Horvátka éle*. — A Horvátkavize [67] déli oldalán emelkedő hegyél.

Horvátka felsőága *Horvátka fössű: fösső-ága* [70] (p.). 1893: *Horvátka felső ága*. 1895: u. a. — A Horvátkavize [67] baloldali, falutól távolabb eső ága.

Horvátkaterhese *Horvátkaterhesse* (e.). 1865: *horvátka terhese*: lapály. — A Horvátkavölgye [67] északi oldalában fekvő erdő neve. L. Bácsfalú: *Terhes*.

Horvátkavize *Horvátkavize* [67] (p.). — A Tömös [1] jobboldali mellékvize.

Horvátkavölgye *Horvátka-vüögye: vögye*. A helynév utótagját ritkán birtokos személyrag nélkül is használják (v., e.). 1893: *Horvátkavölgy*. 1895: u. a. — A fentebbi nevű patak völgye.

Jegyzőkertje *Jegyzőkertye* (k.). 1895: *Jegyző kertje*. — Kaszálókert a Pancsó [93] déli részén. A helynév egykori tulajdonosa tisztségének, foglalkozásának emlékét őrzi.

Jeremia *Jërëmja: Jërëmje*. Másik megjelölése: *Jeremjaéle* [119] (h., e.). 1873: A *Jeremiásnak* nevezett hegy alján törtet le a Mozsárpataka. — A Mozsárpataktól [116] délre emelkedő hegy neve. Rumén család- vagy személynévből vált helynévvé.

Kavarodó *Kavarodó* (d., sz.). — A falutól északra a síkságon fekvő dűlő. A helynévben a *kavarodó* ‚kanyarodó‘ tájszó szerepel.

Kenderláb *Kendërláb* (d., sz.). 1865: Földlábak ezek: ... *kenderláb*. 1872: *Kenderláb*. — A falutól északra a síkságon fekvő dűlő. A helynév egykori kendertermelés emlékét őrzi. Utótagjában a földosztásban szereplő és kisebb-nagyobb földdarabot jelölő, ma pedig Hétfaluban ‚dűlő‘ jelentésben élő *láb* köznevünk látható.

Kerbunár l. Szenesbérc.

Kerülővölgy *Kerülő-vüögy: vögy* [124] (v., k.). 1865: *kerülő völgy*: kaszálók. 1895: *Kerülő völgy*. — A Garesinvölgye [85] jobboldali kis mellékvölgye.

Kétágpatak *Kjét: Két-ákpatak* [131] (p.). 1893: *Kétágpatak*. 1895: u. a. — A Sűgópataknak [130] jobboldali, két patakág egyesüléséből keletkező mellékpataka.

Kincsesláb *Kincsesláb* (d., sz.). 1865: Földlábak ezek: ... *kincsesláb*. 1872: *Kincses láb*. — A falutól északra a síkságon fekvő dűlő. A helynév előtagja valamilyen népi hiedelem emlékét őrizheti, de ennek nem sikerült nyomára akadnom.

***Kisszárastömös**. 1895: *Kis Szárastömös*. — Az Alsószárastömöst [75] jelölték e névvel. Ma nem használják.

Köhavas *Köhovas* (h.). — Keleti fele tartozik Türköshöz. L. Bácsfalu helynevei között.

Köhavasfarka *Köhovasfarka*. Másik megjelölése: Nagyköhavas farka [134]. L. bőv. Bácsfalu helynevei között.

Költő *Költő* [137] (k.). 1865: *költő*: kaszálók. 1872: Andirbérczen a *költőben*. 1893: *Költő*. — Az Andirbérc [138] nyugati oldalán fekvő kaszálók neve. A *költő* ,az a hely az erdőben, ahonnan a tűzifát szállítják be a faluba' tájszóból vált helynévvé (l. még Bácsfalu: *Költő*), s így tehát annak emlékét őrizi, hogy a ma kaszálóval borított hegyoldalon egykor erdő állott.

***Költővölgye**. 1895: *Költő völgye*. — A fentebbi névvel jelölt kaszálóktól északra fekvő Sinkaárkát [136] jelölték e névvel. Ma nem használják.

Kövecs *Kövecs*. Más megjelölései: *Kövecsláb*, *Kövecsesláb* (d., sz.). 1865: Földlábak ezek: ... *kövesláb*. 1872: III. fődűlő: *Kövecses*. — A falutól északra a síkságon fekvő köves talajú dűlő neve.

Középut *Középut* (út). 1872: *Közép ut*. — A falutól északra a síkságon vezető mezei út.

Középutat átvágók *Középutat átvágók* (d., sz.). 1872: *közép utat átvágók* (d.). — A fentebbi névvel jelölt mezei út két oldalán fekvő szántók neve.

***Lapjas**. 1891: A második út a Nagyköhavasra Tömös vasúti állomás közelében, az úgynevezett *lapjashól* kiindulva, Alsó Szárastömös vízesései mellett kanyarog fel. (EMKE Útikalauz Magyarország Erdély részében. Kolozsvár, 1891.). — A Felső- és Alsószárastömös [75, 83] összeömlésénél fekvő lapály neve volt. A sík földterületet jelölő *lapjas* közszóból vált helynévvé, mely azonos értelmű a *lapály* köznévvvel. Ma a helynevet e területre vonatkoztatva nem használják. Egy 1933-ban kiadott rumén természetjárótérkép e helytől északabbra, de a Tömös [1] balpartján, Brassó városához tartozó területen jelöl „Lapiaşul de Jos, Lapiaşul de Sus“ nevű helyet, mely a magyar nyelvű „Alsó Lapjas, Felső Lapjas“

átvétele és fordítása. A *Lapjas* helynév tehát egykor a Tömös jobb- és balpartjára is vonatkozott.

Leánykakó *Léánkakó* (szi.). A Szenesbérc [91] keleti oldalán kimagasló sziklaszál neve. A hagyomány szerint egy fiatal lány, — kit szülei máshoz akartak férjhez kényszeríteni, mint akit szeretett — a szikláról elugrott és szörnyethalt. — A helynév előtagjában a *leány* szavunk nyelvjárási *léán*, illetve a nagyon gyakran használt kicsítőképzővel képzett *léánka* alakja látható.

Lenföldek *Lem-füődék: fődek* [128] (r., k.). 1872-ben a telekkönyv *Lenmező* néven jelölte. 1865: *lenföldek*: kaszálók. 1893: *Lenföldek*. 1895: u. a. — A Gárcsinvize [85] balpartján elnyúló rét neve. Egykori *len*-termelés emlékét őrzi.¹

Lenföldek alsóága *Lem-füődék: fődek asszó: assó: alsó-ágg*. Másik megjelölése: Lenföldek alsó árka [126] (v., k., e.). 1893: *Lenföldek alsó ága*. 1895: u. a. — A Lenföldek [128] északi részénél fekvő kis völgy neve.

Lenföldek alsóárka *Lem-füődék: fődek asszó: assó: alsó-árka*. A fentebbi nevű kis völgy másik megjelölése.

Lenföldek felsőága *Lem-füődék: fődek fössüő: fösső-ágg*. Másik megjelölése: Lenföldek felsőárka [127] (v., k., e.). — A Lenföldek [128] déli részénél fekvő kis völgy neve.

Lenföldek felsőárka *Lem-füődék: fődek fössüő: fösső-árka*. 1893: *Lenföldek felső árka*. 1895: u. a. — A fentebbi völgy másik neve.

***Lenmező**. 1872-ben a telekkönyv ezzel a névvel jelölte a *Lenföldek* [128] nevű rétet. Ma nem használják.

***Liliomkő**. 1873: Az Ördög völgyén felül... a Tömös völgyében... a jobb oldalon pompálkodó *Lilomkő*, melynek alját elnyalta a Tömös, fekkentes oldalait kilyukgatta az ezüst és arany után kutató ember kincssóvára, ki ha ily nemes ércet nem is, de talált itt és a szomszédos Bányász pataokban pompás kőbányát... — A helyrajzi meghatározás az *Ablakkő* (l. ott) nevű sziklára vonatkozik, a *Lilomkő* helynév azonban nem. A *Liliomkő* helynév az *Ablakkőtől* kb. 2 km-nyira északra, de a Tömös [1] Brassó város határához tartozó balpartján, s a víztől 200 méternyire fekvő sziklát jelöl.

¹ Régebben Hétfaluban jelentős mennyiségű lent és kendert termeltek, nemcsak a síksági határrészben, hanem a havasi patakok völgyeinek lapályos részein is. 1761. évi forrásunkban erre vonatkozólag a következő adatot találjuk: (A pap) „a csernátfalusi határon termelt mindenféle gabonabeli vetésnek, sőt a lennek és kendernek régi idők-től fogva a Dézmának haszonfelét élvezi, úgy az *erdőn* termelt *len* Dézmájának is.“ (Csernátfalusi evangélikus anyakönyv).

Lófejesárok *Lófejesárok* [64] (v., e.). 1865: *lófejes árok*. 1893: *Lófejes árok*. 1895: u. a. — A Tömösvölgye [1] jobboldali mellékvölgye.

***Maladinbérc**. 1893: *Maladinbérc*. — A *Horvátkaélet* [74] jelölték ezzel a névvel. Ma nem használják.

Maladinkő *Maladinkő* (szi.). 1865: *maladin köve*. 1873: *Maladinkő*. — A Hasadtkő (l. ott) egyik részének a neve. Előtagja rumén család- vagy ragadványnevet őrizhet.

Malomárka *Malomárka*. Kezdeti részén Hétforrásvíze, a faluban Angorárka néven is nevezik [95] (p.). 1865: *malom árka*: völgy. — A Szenesbérc [91] keleti oldalában eredő s a falun átfolyva a Dirbába [84] ömlő patak neve. A helynév a helynevek jelentésváltozásának egyik érdekes példája. A *Malomárka* helynév utótagja, az *árok* köznévi eredetileg csak a vízmosás által vájt talajmélyedésre vonatkozott, majd jelentésköri tágulással a benne folyó patak nevévé is vált, ma pedig csak a patakot jelöli. A patak völgyét *Malomárka völgyének* nevezik ma, amely már tautológikus helynévadás; t. i. a *völgy* köznévi értelme és az *árok* köznévi eredeti jelentése ugyanaz.

Malomárkavölgye *Malomárka-völgye*: *völgye* (., l.). 1893: *Malomárka völgy*. 1895: u. a. — A Malomárka [95] nevű pataknak a falutól délre fekvő völgye. I. bőv. *Malomárka*.

***Malompatak**. 1895: *Malompatak*. — A Malomárka [95] nevű patakot jelölték e névvel. Ma nem használják.

***Malomvíze**. 1873: Türekösön ... a falu közepén lefolyó *Malomvíze*. — A mai Malomárka [95] nevű patakot jelölték ezzel a névvel. Ma nem használják.

***Málnás alatt**. 1872: *Málnás alatt* dűlő: ... *Málnás alatt* szekéruton belől a garcsin patak mellett. — A Mozsárpataktól [116] délre fekvő *Málnás alja* (l. alább) nevű helyet jelölték e helynévalakkal. Ma nem használják.

Málnásalja *Málnásajja* [120] (k.). 1872: *Málnás alatt*. 1895: *Málnás alja*. — A Mozsárpataktól [116] délre, a Garesinvíze [85] baloldalán fekvő hegyalj neve.

Málnásalja *Málnásajja* (k.). 1865: suhógó patak, *málnás alja*: kaszálók, tisztapatak ... 1872: *Málnás alja* földülő. — Az Andirbércéle (l. ott) északi aljában fekvő terület neve.

***Merdegoly**. 1895: *Merdegoly*. — A Jeremia [119] tetőrészén jelöltek e névvel egy helyet. Ma nem ismerik, nem használják. A helynév eredetét nem ismerem.

***Mélyárok**. 1895: *Mélyárok*. — A Mélyvölgy [133] régibb neve volt. Ma nem használják.

Mélyvölgy *Mjéj: Méj-vüögy: vögy* [133] (v., k., e.). 1895-ben *Mélyárok* néven jelölték. 1893: *Mélyvölgy*. — A Garesinvölgye [85] baloldali mély mellékvölgye.

***Mész.** 1865: *mész*: kopasz, mészköves hegy. — A Mészodal (l. alább) másik, vagy eredetibb neve volt.

Mészbánya *Mjész: Mész-bánya*. — Az alábbi hegyoldalon fekvő mészkőbánya neve.

Mészoldal *Mjész: Mész-ódal* [88] (o. l.). A falutól délre, a Malomárka [95] baloldalán fekvő hegyoldal. Nevét az ott levő mészkőbányától nyerte.

Mésztető *Mjész: Mész-tető* (te., e.). 1893: *Mésztető*. 1895: u. a. — Az előbbi helynév által jelölt hegyoldal legmagasabb része.

Mozsárpataka *Mozsárpataka* [116] (p.). 1865: *mozsár pataka*. 1873: ... a *Mozsárpataka*. Így neve alkalmasint onnan eredt, mert az a Nagyköhavasnak egy körídomú — tehát mozsár alakú — szikla kebléből törtet le a Jeremiásnak nevezett hegy alján. 1893: *Mozsárpatak*. 1895: u. a. — A Garesin [85] baloldali mellékpataka. Mint-hogy a Mozsárvölgye előtt fekvő lapályt *Musátlapálya* néven nevezik, s a völgynek ruménul *Musátvölgye* a neve, valószínűnek kell tartanunk, hogy a pataknak *Musátpataka*, a patak völgyének pedig *Musátvölgye* volt az eredeti neve, s csak később, népetymológiával változott át a helynevek *Musát* előtagja *Mozsár* hangalakúvá. Ebben az esetben a helynevek előtagja a türkösi csángó *Musát* család nevéből alakult. — Az 1873. évi forrásunknak a helynév eredetére vonatkozó magyarázata valószínűtlen.

Mozsárvölgye *Mozsár-vüögye: vögye* ~ r. *Valca Muşatului* (v., k., e.). 1872: *Mozsár völgy*. — A Mozsárpataka [116] völgye. Előtagjára vonatkozólag i. Mozsárpataka.

Musátlapálya *Musátlapája* (la., k.). 1865: *Musát lapálya*. — A Mozsárpatakának [116] a Garesinba [85] ömlésénél fekvő lapály neve. Előtagja a türkösi csángó *Musát család* nevét őrzi. L. még: *Mozsárpataka*.

Nyilasok *Nyilasok* (d., sz.). 1872: *nyilasok* (d.). — A falutól északra a síkságon fekvő dülő neve. A gazdálkodástörténeti szempontból jelentős helynév az egykori földközösség és földosztás emlékét őrzi. Egykor ugyanis a föld nem magán-, hanem köztulajdon volt, s a földrészek elosztásánál a gazdák a sorshúzást úgy alkalmazták, hogy miként hajdan az őseik kisebb-nagyobb nyílveszőket, úgy ők közönséges vesszőket kötöttek a nyalábba, abból egyenként egyet kihúztak, s azután a vesszők hosszúsága szerint határozták meg a kiosztási sorrendet. Az így kiosztott földeket nevezték *nyilasoknak*, vagy *nyilaknak*, *nyílföldeknek*. — Hogy ez a

földosztás a barcasági csángó falvakban gyakorlatban volt, arra egy más adatot is idézhetek, nem ugyan Hétfaluból, hanem a Barcaság északi részén fekvő Apáca községből, melynek lakóit szintén csángóknak nevezik, s egykor szintén a Törcsvári domíniumhoz tartozott Hétfaluval s a Barcaság északnyugati részén fekvő Krizba és Barcaújfalu, szintén csángó lakosságú falvakkal együtt. Egy Apácára vonatkozó 1650. évi adat itt *nyilakról* tesz említést (1650: jószágában ... benne hagytuk, minden mezőn való nyilakkal és hozzá tartozandó széna füvesivel egyetemben. Erdélyi Múzeum Egyeslet Báró Szentkereszthy levéltára).

Oláh Pancsó l. *Pancsó*.

Ördög völgy *Ördög-vüögy: vögy* [118] (v., e.). 1895: *Ördög-völgy*. — A Mozsárvölgye [116] jobboldali mellékvölgye. Babonás árnyalatú helynévképzés.

Ördög völgyéle *Ördög-vüögy: vögy-jéle: éle* [117] (h., e.). 1895: *Ördög-völgy éle*. — Az Ördög völgy [118] és Mozsárvölgye [116] között fekvő hegyél neve.

Paláj *Paláj* (ti., e.). 1865: *paláj*: erdő. 1893: *Paláj*. — Az alábbi hegyen álló tisztás neve. Jelentésköri tágulással a körülötte fekvő erdő nevévé is vált. A *paláj* ‚havasi tisztás‘ tájszóból vált helynévvé. L. még. Bácsfalu: *Paláj*.

Palájéle *Paláj-jéle: éle* [32] (h., e.). 1893: *Paláj éle*. — A Mélyvölgy [133] és Kétágpatak [131] között fekvő hegy. Nevét a hegyen fekvő *Paláj*tól (l. fentebb) nyerte.

Palájútja *Palájuttya* (út). 1895: *Paláj útja*. — A fentebbi hegyen átvezető erdei út neve.

Pancsó *Pancsó* [93] (h.). 1865: *oláh Pancsó*: kopasz hegy. 1872: *Pancza hegy*. 1873: *Pancsó*. 1893: u. a. 1895: *Pancsó hegy*. — A falutól délkeletre emelkedő 756 méter magas hegy. A helynév valószínűleg a csángó *Panuca* család vagy valamely más, hasonló rumén családnévből alakult át helynévvé. A *Panuca* családnevet CSEFKÓ GYULA *Panuca* alakban közölte 1908-ban (Családnevek. Hétfalu: Nyr. XXXVII, 45). 1872-ben a hegyre vezető csernátfalusi *Pancsóutcát* pedig *Panczujautczája* néven említik. Tudomásom szerint ma nem él Türcösben a csángó *Panuca* család. — Az 1865-ben közölt *Oláhpancsó* elnevezést ma nem használják. Valószínűleg azért nevezték így a Pancsót, mert a hegy oldalában fekszik Türcösnek rumének által lakott része.

Papnyelve *Papnyelve* (sz.). — A falutól északra a síkságon fekvő, az ág. hitv. evangélikus egyház papjának haszonélvezetét képező keskeny szántó föld neve. Tréfás árnyalattal használt hely-

név. Az utótagjában szereplő *nyelv* köznévv helynevekben keskeny földszávot jelöl.

Pelléséle *Pellés-jéle: éle* [71] (h., e.). 1893: *Plés éle*. 1895: *Pellés éle*. — A Horvátka alsóága [69] és Horvátka felsőága [70] között fekvő hegyé! neve. Előtagjára vö. Hosszúfalu: *Pellés*.

Poján *Poján*. Másik neve: Poján pusztája ~ r. *Pojană* (r., l., e.). 1865: *poján*: hegynyak, legelő. 1872: *Poján*. — A Pojánkő [12] és Szeneshérc [91] közötti hegynyakon fekvő havasi rét és erdő neve. A rumén *Pojană* helynév átvétele. — Erdély egyes vidékein a magyar népnyelvben használatos a *poján*: *pojána* szó, mely a rumén *poiană* (< szláv *poljana*) ‚havasi tisztás‘ köznévv átvétele (SZINNYEI: Nyr. XXIII, 285; ASBÓTH: Izvj. VII, 4, idézi: MELICH: MNy. VI, 113; HEFTY i. m.). Hétfaluból a *poján* szót köznévként közli SZINNYEI (i. h.) KIRÁLY PÁLra hivatkozva ‚puszta tér fölött terülő erdő‘, a Tsz. pedig KISS BÉLA tájszógyűjteményéből ‚két bérc között elterülő hegynyak‘ jelentéssel, s ezt az utóbbi adatot átvette HEFTY (i. m.) is. Ezek az értelmezések azonban tévesek. A hétfalusi magyar népnyelv a *poján* szót kölesönszóként, köznévként nem használja. Ez a türkösi *Poján* helynév nem a magyar nyelvben keletkezett, hanem a hely rumén *Pojană* nevének az átvétele. E helynéven, valamint e hellyel kapcsolatban alakult három másik helynéven kívül a szóval Hétfaluban nem képződött más helynév. Az idézett adatok tévesek azonkívül a *Poján* nevű hely térszíni meghatározásában is. A türkösi *Poján* helynév nem hegynyakat jelöl, hanem egy hegynyakon fekvő havasi tisztást és — jelentésköri táguulással — e tisztás körül fekvő erdőt.

Pojánkő *Pojánkő* [12] (h., szí.). 1895: *Pojánkőve*. — A fentebbi havasi réttől délnyugatra emelkedő 1402 méter magas sziklás hegy neve.

Pojánpusztája *Pojámpusztája* (r., l.). 1893: *Pojánpusztá*. 1895: *Poján pusztája*. — A *Poján* (l. fentebb) másik megjelölése. A két helynév jelentése között azonban az a különbség van, hogy míg a *Poján* helynév nemesak a rétet jelöli, hanem a rét körüli erdőt is, a *Pojánpusztája* helynév csak a rétre vonatkozik. A helynév utótagjában szereplő *puszta* köznévv a hétfalusi helynevekben havasi rétet jelöl.

Pojánvölgye *Poján-vüögye: vögye* [87] (v., e.). 1893: *Pojánvölgy*. — A Bácsvölgy [86] jobboldali, a Pojánig (l. fentebb) nyúló kis mellékvölgye.

Pünköszticsztenája *Pünkösztjleszténája*. — A Garesinvize [85] balpartján, a Sópatak [130] beömlésétől északra fekvő *eszténa* (ma már hatalmas eszerépfödélés épület) neve. Előtagja, mely a csángó

Pünkösti család nevéből alakult, az esztena egykori birtokosának a nevét őrzi. A helynév — mint az gyakori — jelentésköri tágulással az esztena környékére is vonatkozik.

Regátihatárszél *Régátihatár-szjéj: szjéj: szjél: szél.* — L. bőv. Bácsfalu hn.-ei között.

Régihatárszél *Régihatár-szjéj: szjéj: szjél: szél.* — L. bőv. Bácsfalu hn.-ei között.

Sárosút *Sárosut* (út). 1865: *sáros ut*: hegyi ut. — Az alábbi völgyben vezető erdei út.

Sárosútárka *Sárosutárka* [89] (v., e). 1893: *Sárosut árka*. 1895: u. a. — A Malomárkavölgye [95] baloldali mellékvölgye. A benne vezető úttól (l. a fentebbi hn.-et) nyerte nevét.

Sinkaárka *Sinkaárka* [136] (v., k.). 1865: *Sinka árka*: kaszálók. 1872: *sinka árka*. 1895: *Sinka árka*. — A Garcsinvölgye [85] jobboldali mellékvölgye. A helynév előtagja személynévi eredetű; magyar becenévből, ebből alakult magyar családnévből, vagy rumén családnévből egyként alakulhatott

Sinkaárkafeje *Sinkaárkafeje* (k.). 1872: Andirbércen a *sinka árka fejében*. — A fentebbi nevű völgy kezdeti, legmagasabban fekvő része.

Sinkaárkaoldala *Sinkaárkagóda* (o., k.). 1872: Andirbércen a *sinka árka oldala*. — A Sinkaárka [136] jobboldalára vonatkozó helynév.

Sópatak *Sugó: Sópatak* [130] (p.). 1865: *suhogó patak*. 1895: *Sugó patak*. 1895: *Suhópatak*. — A Garcsinvize [85] baloldali sebesfolyású mellékvize. A helynév mai alakja az 1895-ből ismert *Suhópatak* alakból keletkeztek. (*Suhópatak* > *Sugópatak* > *Sópatak*). A **Suhogópatak*: **Sugópatak*: **Suhópatak* helynévalakok előtagja a „zúgva folyik (t. i. a patak)“ jelentésű *suhog: sug* (Hétfaluban *sug* rövid *u* hanggal) tájszóból alakult. Az 1895. évi adatból ismert *Suhópatak* helynévadat arra mutat, hogy a tájszó mai *suhogó: sugó* alakváltozatainak *suhó* alakváltozata is volt.

Sugópatak l. *Sópatak*.

Száraztömös *Szárosztömös* [82] (p., e). 1865: *száraztömös*: nagy patak, *száraz tömös*: nagy erdő. — Az Alsószáraztömös [75] és Felsőszáraztömös [83] közös neve, s a közöttük fekvő hely és erdő neve. Ezenkívül így nevezik a falvaktól északnyugatra a Tömös kavicsos, kanyargó medrét is, amelyben ritkán folyik víz. (A Tömös vizét ugyanis egy csatorna Brassóba vezet. L. bőv. Bácsfalu: *Tömös*.)

Szárazvölgy *Szároz-vüögy: vögy* [122] (v., k.). 1865: *száraz*

völgy: kaszálók. 1872: *Szárazvölgy*. 1893 és 1895: u. a. — A Garesinvölgye [85] baloldali mellékvölgye.

***Szászokútja**. 1865: *szászok útja*: erdei ut, melyen arrajáró szászok az utat eltévesztették. — Közelebbi helyrajzi meghatározás nélkül említik. Az 1865. évi adat alapján tréfás helynévképzésnek tarthatnók, bár magam inkább azt hiszem, hogy a helynév előtagjában a csángó *Szász* család többesszámú alakja szerepel, csak a helynév eredetének elfeledése után értelmezték az előtagot a *szász* népnév többesszámú alakjának és költötték róla a tréfás helynévmagyarázatot.

Szenesbérc *Szēnczs-bjērc*: *bērc* ~ r. *Kārbunareȁ* [91] (h., e.). 1865: *Kerbunár* kopasz lapály. 1895: *Karbutunár*. 1936: *Szenesbérc* (Cărbunarea). — A falutól délkeletre emelkedő 1329 méter magas hegy neve. Ma a magyarok a *Kerbunár* nevet nem használják. Az 1865. évi adat szerint a hegynek csak egy bizonyos részét hívták *Kerbunár*-nak, éspedig valószínűleg azért, mert ott állott a rumén cigányok szénógető telepe (rum. *cărbunarea* 'szénógetőtelep'). A lapály neve később jelentésköri tágulással a hegy nevévé válhatott. A ma kizárólagosan használt *Szenesbérc* helynév azonban önálló elnevezés is lehet.

Szerpentinút l. *Terpentinút*.

***Szénafü**. 1865: Földlábak ezek: ... *szénafü*. 1872-ben a Szénarét (l. alább) határrészben egy dűlöt neveznek *Szénafü* néven. — Ma mint helynevet nem használják. A 'kaszáló' jelentésű *szénafü* tájszóból vált helynévvé.

Szénarét *Széna-rjēt*: *rēt* (k.). 1872: *Széna rét*. — A falutól északra a síkságon fekvő, kaszálónak használt határrész.

Tamáskútja *Tamāskuttya* [135] (k.). 1865: *Tamás kutja*. 1872: *Tamás kutja* (k.). 1893: u. a. — Az Andirbérc [138] nyugati oldalában fekvő forrás neve volt. A helynév ma már nem a vízrajzi tényezőre, hanem — jelentésköri tágulással — a forrás körüli kaszálókra vonatkozik. A forrás fekvését alig ismerik.

Terpentinút *Tērpentinut* (út). — A Bartalapályáról (l. ott) a Csürkömezejére [46] vezető, természetjárók által épített kanyarutat. *szerpentin-utat* hallottam néhányszor e néven említeni.

Téglásalja *Téglásajja* [123] (k.). 1895: *Téglás alja*. — A Szárazvölgy [122] fejjénél fekvő hegyalj neve. Előtagja család- vagy ragadványnevet őriz.

Téglásnyak *Téglásnyak* (e.). 1872: Száraz völgyben a *téglásnyak*. — A fentebbi nevű helytől nyugatra fekvő hegynyak.

Tisztapatak *Tisztapatak* [125] (p., k.). 1865: *tisztapatak*: havasi víz. 1872: *tiszta patak* (k.). 1895: *Tisztapatak*. — A Garesinvize [85]

baloldali, tisztavízű mellékpataka. A helynév a patak környékére is vonatkozik.

Tízesztendős *Tíz-esztendőös*: *esztendős* (d., sz.). 1865: Földlábak ezek: ... *tízesztendős láb*. — A falutól északra a síkságon fekvő dülő neve. A dülő egykor nem tartozott Türköshöz, hanem a szomszédos Szászhermány község gazdáitól vették bérbe a türkösiek *tíz esztendőre*, majd később örökáron megvásárolták és Türkös községhez csatolták.

Tízforintosok *Tiszforintosok* (d., sz.). — A falutól északra a síkságon fekvő dülő. Miként a fentebbi helynév, ez is a dülő birtoklástörténetének emlékét őrzi. Vagy az egykori bér- vagy az örökár összegének emlékét tartotta fenn.

Tóvölgye l. Csernátfalu: Tóvölgye.

***Tóvölgye pataka.** — A mai Határpatak (l. ott) régebbi neve volt. L. bőv. Csernátfalu helynevei között.

***Tömlős.** 1865: *tömlős*: hegykúp. — Közelebbi helyrajzi meghatározás nélkül említik. Ragadvány- vagy családnévből válhatott helynévvé.

Tömös *Tēmēs* [1] (p.). — A község nyugati határvonalát alkotja délnyugaton és északnyugaton egy-egy kis részen. L. bőv. Bácsfalva helynevei között.

Tömösfő *Tēmēs-fő* [81] (o., e.). — A Tömös [1] Alsószáraztömös [75] és Felsőszáraztömös [83] nevű ágainak forrásainál fekvő hely neve.

***Tömösláb.** 1865: Földlábak ezek: ... *temesláb*. — A falutól északnyugatra a síkságon, a Tömös [1] mellett fekvő dülő neve lehetett.

Tömösmelléke *Tēmēs-mejjéke*: *mejjéke* (sz.). 1872: *Tömös melyékében* a part alatt... *Tömös melyékében* az uton túl. — A falutól északra a síkságon, a Tömös [1] mellett elterülő határrész neve. Utótagjában a *mellék* 'patak mellett elterülő sík hely' köznévi nyelvjárási alakjai láthatók.

Türkösihággtető *Türkösi-hágtető*: *hágtető*. — Gyakran így is nevezik a *Hágtetőt* [92] (l. ott), mert tőle nem nagy távolságra, a Fenyőshegy [96] túlsó, keleti aljában, Csernátfaluban is van *Hágtető* [97] nevű hely.

***Ványoló.** 1893: *Ványoló*. 1895: u. a. — A falutól délre, a Malomárka [95] mellett jelöltek helyet vele. A ma már kihalt helynév az egykor itt álló ványoló, s a régi kendertermelés, illetőleg kenderfeldolgozás emlékét őrzi.

Alsóéger-utca *Asszó: Assó: Alsó-egër-ucca* (u.).

Alsópáter-utca *Asszó: Assó: Alsó-páter-ucca* (u.). — Vö. *Páter-utca*.

Ángor *Angor* (tér). 1907: *ángër, ángor, zángor* (HORGER ANTAL: *Zángor*, MNy. III. 88.). — Egy kis tér neve. A helynév türkösi és esernátfalusi tájszóból vált helynévvé. A tájszóról HORGER ANTAL ezt írja: ... a mészárszék jelentésű hétfalusi csángó *zángor* nem egyéb, mint a *gyepes térség* jelentésű német *anger*. A *zángor* vagyis *ángor* ugyanis nem akármilyen hétfalusi mészárszékot jelent, hanem csak azt, amely egy kis terecskén van, tehát a türkösit. Ha pl. valaki azt mondja, hogy a türkösi *zángor*-ból hozta a húst, akkor csakugyan azt akarja vele mondani, hogy a mészárszékéből hozta, de ha azt mondja, hogy a esernátfalusi *zángornál* találkozott a sógorával, akkor ez csak azt jelenti, hogy a esernátfalusi háromszögletű kis terecskénél, mert ott ma már nincsen mészárszék. Az *ángor* vagy *zángor* tehát eredetileg azt a kis terecskét jelentette, a melyen a brassói szász mészáros (mert a húsvágás joga Brassó városáé volt) naponként, vagy legalább többször hetenként felállította húsvágó székét (Brassóban egy ilyenféle kis piacnak ma is Rosenanger a neve). Minthogy e szerint a *zángorban* vágták a húst és a *zángorba* mentek húsért, könnyen felvehette a szó a mészárszék jelentését“ (MNy. III, 88.). — Ma természetesen a türkösi *Angor* nevű téren sem áll húsvágó szék. Az *ángor* tájszó 'mészárszék' jelentését elvesztette, s Türkösbén és Csernátfaluban kizárólag helynévként él, azt a teret jelölve, ahol egykor a brassói szász mészáros húsvágó széke állott. A népnyelv a helynév régebbi alakváltozatai közül ma csak az *Angor* alakot használja. Az eredeti német alakhoz közelebb álló *Ángër* alak, s az *Angor* alakból a nyelvérzék tévedése miatt (*az Angor > a Zángor*) keletkezett *Zángor* alak teljesen kiveszett a használatból.

Ángor-utca *Angor-ucca* (u.). — A fentebbi nevű kis térbe torkoló utca neve.

Borostyén *Borostyén* (u.).

Éger *Egër* (falurész). 1769: ... türkösi, *egerbeli* Jakab János.

Felsőéger-utca *Fëssüő: Fësső-egër-ucca*. (u.).

Felsőpáter-utca *Fëssüő: Fësső-páterucca* (u.). — Vö. *Páter-utca*.

¹ Türkösi község 1872-ben szerkesztett belterületi telekkönyvét mintegy tíz éve átírták rumén nyelvre. Az eredeti magyar telekkönyvnek nem tudtam nyomára akadni, ezért nem közölhetem a község utcaneveit 1872-ből.

Fő-utca *Fő-ucca* (u.). — A Nagy-út vagy Nagy-utca másik neve.

Geszken *Gészken: Gészkene: nagyon ritk. Gésken.* — Vö. Bácsfalu: *Geszken.*

Kis-utca *Kis-ucca* (u.).

Lajos-utca *Lajos-ucca* (u.). 1865: *Lajos utza.*

Malom-utca *Malom-ucca* (u.).

Mártis-utcája *Mártis-uccája* (u.). 1865: *Mártis utcája.* — A helynév előtagjában a csángó *Mártis* család neve szerepel.

Nagy-út *Nagy-ut* (u.).

Nagy-utca *Nagy-ucca* (u.).

Páter-utca. 1865: *páter utza.* — A mai Alsópáter-utca, vagy a Felsőpáter-utca régebbi neve volt. *Páter* családnevet nem tudok Hétfaluból kimutatni. Minthogy azonban Hétfalu egyetlen római katolikus plébániája és temploma Türkösben van, s a plébániát a XVIII. század végén jezsuita szerzetesek gondozták, valószínű, hogy az utcanév e szerzetesek emlékéét örzi. A római katolikus férfiszerzeteseket a népnyelv általában mindenütt, s Hétfaluban is *páter* néven nevezi. A *Páter-utca* elnevezés tehát minden bizonnyal onnan ered, hogy ebben az utcában lakott egykor a plébánosi teendőket végző jezsuita *páter*. Bácsfaluban hasonlóképpen *Románpap-utca* a neve annak az utcának, ahol a rumén pap lakik.

Sós-utca *Sós-ucca* (u.). — Előtagjában a csángó *Sós* család neve szerepel.

Tanorok-utca *Tanorok-ucca* (u.).

C S E R N Á T F A L U .

1366: *Charnadfalua* [Ub. II,242]. 1444: *Szentmihályfalva*, más néven *Csernátfalva* [átírt alakban idézi: Iczkovits, Fehér m. 80]. 1456: *Zent Mihali, Zent Mihaly* [SzékOkl. I, 172]. 1460: *Zentmihalfalwa* alio nomine *Tharnatfalwa* [SzékOkl. I, 184]. 1500: *Zentmihalfalwa* [TöresUrad. F. V. sz.]. 1504, 1511, 1512: *Scharnat falw* [Qu. I, 82, 152, 160]. 1504, 1505, 1508, 1512, 1523, 1524: *villa Michaelis* [Qu. I, 85, 94, 123, 159, 538, 583]. 1504, 1505, 1506, 1507, 1508, 1509, 1513: *Scharnatfalw* [Qu. I, 86, 95, 104, 115, 124, 133, 168]. 1506: *villa sancti Michaelis* [Qu. I, 104]. 1507, 1510, 1548, 1550: *Mechelsdorff* [Qu. I, 115, 142, III, 469, 472, 473]. 1509: *Michelsdorff* [Qu. I, 132]. 1509: *Schartmatfalw* [Qu. I, 133]. 1500—1510 közötti év: *S. Michaels dorff* [Qu. III, 4]. 1513: *Czarnathfallw* [Qu. I, 168]. 1514: *Czarnath follw* [Qu. II, 6]. 1522: *Zent Myhal* [Qu. I, 468]. 1525, 1527: *Zent Myhalfalw* [Qu. I, 627, II, 471]. 1526: *Zent Mihál*

[Qu. I, 679]. 1526: *Zent Mihail falwa* [Qu. I, 681]. 1528: *Sent Myhal falwa* [Qu. II, 471]. 1530: *Zentmyhaylfalwa* [Qu. II, 471]. 1531: *Zent Myhal fallw* [Qu. II, 471]. 1531: *Zentmihalfalwa* [SzékOkl. II, 23]. 1532, 1535: *Sent Myhayl* [Qu. II, 471]. 1533: *Zenth Myhayl-fallwa* [Qu. II, 471]. 1533, 1536, 1538, 1539, 1540: *Zent Myhaylfalwa* [Qu. II, 473, 471, III, 38, 39]. 1533, 1534, 1539, 1541, 1543, 1547: *Zenth Myhayl* [Qu. II, 474, 473, III, 36, 39, 37]. 1534: *Sent Mihaylfalwa* [Qu. II, 471]. 1534, 1544, 1546, 1547, 1548: *Zent Myhayl* [Qu. II, 472, III, 40, 37, 469]. 1534: *Zent Myhaylfalwa* [Qu. II, 475]. 1535: *Sent Myhayl fallw* [Qu. II, 473]. 1537: *Zenth Myhaylfallw* [Qu. II, 471]. 1538: *Zenth Myhayl falwa* [Qu. III, 36]. 1542: *Zenth Myhail* [Qu. III, 39]. 1545: *Zenthmyhail* [Qu. III, 37]. 1549: *Zenthmyhayl* [Qu. III, 472]. 1551: *Zenth Myhal* [Qu. III, 469]. 1551: *Zentth Myhalfallw* [Qu. III, 473]. 1552, 1554: *Myhalfalw* [Qu. III, 469, 473]. 1553: *Zenth Myhall* [Qu. III, 474]. 1555: *Zentt Myhalfalw* [Qu. III, 469]. 1555: *Myhallfallwa* [Qu. III, 475]. 1625: *Csernátfalv* [TörcsUrad. F. XIII. sz.]. 1651: *Tsernátfalv* [TörcsUrad. 17]. 1652: *Csernetfalv*, *Csernátfalv* [TörcsUrad. F. XIV. sz.]. 1808: *Csernátfalva*, egykor *Sz. Mihály*, ném. *Michelsdorf*, rum. *Csirfalo* [Lipszky.]. 1831: magy. *Csernátfalv*, ném. *Czérendorf*, rum. *Csernátu* [ConsTrans.]. 1839: magy. *Tsernátfalv*, *Csernátfalv*, lat. *Villa Csernát*, ném. *Zernendorf*, rum. *Csernátu* [Lenk.]. 1850: *Csernátfalv*, rum. *Csernátu*, ném. *Zerendorf* [Mike, HelysNev.]. 1873: magy. *Csernátfalv*, ném. *Zernendorf*, rum. *Csernátu* [Orbán B. VI, 160]. 1909: magy. *Csernátfalv*, ném. *Zernendorf*, rum. *Cernatu* [MoldTog.]. 1922: magy. *Cernátfalv* (!), rum. *Cernat* [MartIstr.]. 1939: magy. *Csörnátfalv*, rum. *Černatu* [Hgy.].

Alizvölgye *Aliz-vüögye*: *vögye* [243] (v., k.). 1872: *Aliz völgye*; *Alize völgye*. — A Döjtenevölgyének [215] baloldali, Csórikvölgyétől [240] délre fekvő mellékvölgye. A helynév előtagja csángó családnévből alakult.

Alsóbejer *Assuó*: *Assó*: *Alsó-bejër* (p., v., e., k.). 1873: az *Alsó-Bejër*, a Döjtene mellékpataka. 1889: *Alsó bejer*. — Az Alsóbejerpatak [218] gyakran hallható rövidebb neve. Jelentésköri tágulással a patak völgyére is vonatkozik. A helynév utólagjára vonatkozólag l. *Bejer*.

Alsóbejerpatak *Assuó*: *Assó*: *Alsó-bejër-patak* [218] (p.). 1895: *Alsó bejër patak*. — A Döjtene [215] baloldali mellékpataka. Kezdeti részén *Tigájpatak* (l. ott) a neve.

Alsóbejervölgy *Assuó*: *Assó*: *Alsó-bejër-vüögy*: *vögy* (v., k.,

e.). 1893: *Alsó bejer völgy; Alsó Bejervölgy*. — Az Alsóbejerpatak [218] völgye. Kezdeti részén *Tigájvölgyének* nevezik.

Alsófűrészéle *Asszó: Assó: Alsó-fűrész: fűrész-éle: éle* (h., e.). 1889: *Alsó Fűrész éle*. — A Fűrészvölgy vagy Alsófűrészvölgy [237] déli oldalán a Fűrészéle [239] nevű hegyig nyúló hegyél.

Alsófűrészvölgy *Asszó: Assó: Alsó-fűrész: fűrész-vüögy: vögy* (v., e.). 1889: *Alsó Fűrészvölgy*. 1893 és 1895: u. a. — A Fűrészvölgy [237] másik neve. Csak olyankor használják, ha e völgyet a tőle délre fekvő Felsőfűrészvölgytől akarják pontosan megkülönböztetni.

Alsógevánárka *Asszó: Assó: Alsógevánárka* [149] (v., l.). 1895: *Alsó Geván árka*. — A Geván [152] n. hegy oldalában a Kiság-völgyébe [145] lenyúló három kis völgy közül a legészakabra fekvőnek a neve.

Alsógiróvölgy *Asszó: Assó: Alsó-giró-vüögy: vögy* [167] (v., k.). 1872: *alsó Giro völgy*. 1893: *Alsó Giró völgy*. 1873-ban és 1889-ben *Giró völgye* néven említik — A Garesinvölgye [85] jobboldali mellékvölgye. A helynév *Giró* tagja csángó családnévből alakult

Alsógiróvölgyéle *Asszó: Assó: Alsó-giró-vüögy: vögy-éle: éle* [169] (h., k.). 1895: *Alsó Giróvölgy éle*. — A fentebbi névvel jelölt völgy déli oldalán a Csukjonig [168] nyúló hegyél.

Alsógiróvölgyoldal *Asszó: Assó: Alsó-giró-vüögy: vögy-óodal: ódal* (o., k.). — Az Alsógiróvölgy [167] északi oldalára vonatkozó helynév.

Alsógiróvölgyvize *Asszó: Assó: Alsó-giró-vüögy: vögy-vize* (p.). — Az Alsógiróvölgyben [167] folyó és a Garesinvizébe [85] ömlő patak neve.

***Alsóhegyeshegy**. 1889: *Alsó Hegyeshegy*. — A Csipkés [101] és Hegyeshegy [98] közötti, ma Antalnyaka [99] nevű hegynyakat jelölték e névvel. Más forrás nem közli, a mai népnyelv sem ismeri.

Alsókormány *Asszó: Assó: Alsó-kormány* (d., sz.). 1872: *also Kormány* aldülő. — A Kormány (l. ott) n. dülő déli, alsó része.

***Alsókotyor**. 1889: *Alsó Kotyor*. — A Kotyort [100] és a völgyben folyó Kotyorpatakot jelölték így. Ma nem használják. Utótagjára vonatkozólag l. *Kotyor*.

Alsólapjas *Asszó: Assó: Alsó-lapjas*. — A Lapjas (l. ott) északi, alacsonyabban fekvő része.

Alsómező *Asszó: Assó: Alsó-mezüö: mezö* (sz.). 1872: IV. földülő: *alsó mezö*. — A falutól északra a síkságon fekvő határrész neve. Csak mint hivatalos, telekkönyvi elnevezést használják.

Andirbérc *Andir-bjérc: bérc* [138] (h., k.). — A Garesinvize

[85] és ennek jobboldali mellékága, a Kiság [145] között emelkedő hegy neve. Keleti oldala Csernátfalué, nyugati oldala Türköshöz tartozik. Előtagjára vonatkozólag l. Türkös: *Andirbérc*.

Andirbércoldala *Andir-bjérc: bérc-úodala: ódala* (o., k.). 1872: w. aldülő: *Andorbértz oldal kis ág felé*. — Az Andirbérc (l. fentebb) keleti oldalát jelölő név.

Andirbércorra *Andir-bjérc: bérc-orra* [140] (k.). 1872: *Andirbércz óra* aldülő. 1895: *Andorbércz orra*. — Az Andirbércnek [138] a Garsinvize [85] és Kiság [145] összeömlésénél fekvő, észak felé kiugró része.

Andirbértető *Andir-bjérc: bérc-tető: tető* [139] (te., k.). 1872: *Andirbértz tető* aldülő. 1889: *Andorbércztető*. 1895: u. a. — Az Andirbérc legmagasabban fekvő része.

***Andirvölgy**. — Az 1889. évi térképen *Andorvölgy* néven jelölték az Andirbérc keleti oldalában fekvő *Kecskekalibavölgyét* [147]. A helynév előtagja kétségtelenül *Andir*nak olvasandó. Ma a völgyet csak *Kecskekalibavölgye* néven ismerik.

***Andrásbérce**. 1893: *Andrásbérceze*. — A Kis András [183] nevű hegyet jelölték e névvel. Ma nem használják.

Antalnyaka *Antalnyaka* [99] (h.-nyak, l.). — A Csipkés [101] és Hegyeshegy [98] közötti hegynyak. Előtagja családnevet őriz.

Antalnyakaárka *Antalnyakaárka* (á., l.). — Az Antalnyaka (l. fentebb) nyugati oldalában fekvő árok neve.

Antalnyakaoldala *Antalnyaka-úodala: ódala* (o., l.). — Az Antalnyaka [99] nyugati oldalát jelölő név

Antalnyakateteje *Antalnyakateteje* (te., h.). — Az Antalnyaka [99] legmagasabban fekvő része, teteje.

Arapa *Arapa* [160] (h., k., e.). 1873: A Garsinvölgy keleti oldalát az erdő koszorús *Arapa* bérc szegélyezi. — A Garsinvölgye [85] és *Tatrangvölgye* [389] között emelkedő hegy. Nevének eredetét nem tudom meghatározni.

***Arapacsukjonja**. 1865: *Arapacsuklyona*: nagy bértető. 1873: *Arapa-Csuklyonja*. — A fentebbi névvel jelölt hegy és hegyhát déli részén kimagasló Csukjont [168] (l. ott) jelölték e névvel. Ma nem használják.

Arapaéle *Arapa-éle: éle* [161] (h., e k.). 1865: *arapa éle* völgy: kaszáló. — Az Arapavölgye [158] baloldalán a Csukjoniz [168] felnyúló hegyél leve.

Arapaoldal *Arapa-úodal: ódal* (o. k. e.). 1872. *arapa oldal* aldülő. 1889: *Arapa oldal*. — Az Arapavölgye [158] északi oldalára vonatkozó név.

***Arapaoldalerdő.** — Az 1889: *Arapa-oldal-erdő*. — A fentebbi nevű oldalban fekvő erdőt jelölték e névvel. Ma nem használják.

Arapatető *Arapa-tető*: *tető* (te., k.). — Az Arapa [160] legmagasabban fekvő része.

Arapavölgye *Arapa-vüögye*: *vögye* [158] (v., k., e.). 1865: *arapa éle, völgye*: kaszáló. 1872: *arapa völgy* aldülő. 1889: *Arapa völgye*. 1893: *Arapa völgy*. — A Gárcsinvölgye [85] jobboldali, — az Arapa [160] nyugati oldalában fekvő — mellékvölgye.

Arapavölgyefeje *Arapa-vüögye*: *vögye-feje* (K.). 1872: *Arapa völgy feje* aldülő. — Az Arapavölgye [158] kezdeti, legmagasabban fekvő része.

Badiké *Badiké*. — A Kiság [145] jobboldalán, a Bornásvölgytől [170] délre fekvő vizenyős hely neve. A rumén *Bădikă* személynévből válhatott helynévvé.

Bartavölgye *Barta-vüögye*: *vögye* [141] (v.). 1895: *Bartha völgy*. — A Kiságvölgyének [145] Veres István völgyétől [142] északra fekvő baloldali mellékvölgye. Előtagja családnévet őriz.

Bálintvölgye *Bálint-vüögye*: *vögye* (v.). — A Kiságvölgye [145] jobboldali, a Kecskésvölgytől (l. ott) délre fekvő kis mellékvölgye.

Bejer *Bejër* (h., e., l., k.). 1872: *Beyer* földülő: *Bejër* földülőben. — A Bejérbérc [251] másik neve. Jelentésköri tágulással a hegy környékére is vonatkozik. Bizonyára a szász-eredetű *Bayer* családnévből vált helynévvé, bár ilyen nevű családot nem tudok Hétfaluból kimutatni.

Bejérbérc *Bejër-bjérc*: *bérc*. Másik neve: Bejer [251] (h., e., l., k.). 1889: *Bejérbércz*. — A Felsőbejérvölgytől [249] délre fekvő hegy.

Belsőkelebucs *Bessüő*: *Besső-kelebucs*. 1865: külső Kelebucs: legelő, *belső Kelebucs*: régente lenföldek, most erdők. — A Kelebucs [195, 196] nevű hegy faluhoz közelebb eső Kiskelebucs [195] nevű részének másik neve. Érdekes, de valószínűtlen az 1865. évi forrás közlése, hogy e 1382 m. magas hegyen régente lenföldek voltak. A Kelebucs nyugati aljában, a Kiságvölgyében [145] azonban régente termeltek lent, ennek az emlékét őrzi a ma ismeretlen, csak 1865-ben közölt Hosszúlenföldekbérce és Hosszúlenföldekvölgye (l. ott) helynév, s a Kiság mellékága, a Gárcsinvölgyében [85] a türkösi Lenföldek [128] nevű havasi rét.

Bezsenia *Bëzsënia* (k., e.). 1872: *Beseniola* [1] aldülő. — Az Arapavölgye [158] északi oldalában fekvő kaszáló és erdő neve. A helynév eredetét nem ismerem.

Bokroknál *Bokroknál* (d., sz.). 1872: a *bokroknál* aldülő; *Bo-*

kornál aldülő. — A falutól északra, a Dirbavize [84] melletti bokroknál fekvő dülő neve.

***Borcsa Andor útja.** 1865: *Bortsa Andor útja.* — Ismeretlen helyen fekvő erdei út neve volt. A csángó *Borcsa* család egyik tagjának az emlékét tartotta fenn.

Bornásbérc *Bornász-bjérc: bérc* [172] (h., k.). 1872: *bornás bértz.* 1889: *Bornás bérc.* 1893: u. a. — A Csukjon [168] és Rence [185] között emelkedő hegy. A helynév előtagja a *borona* „gerenda” nyelvjárási *borna* alakjából alakult. A hegytől délnyugatra fekvő Zsindelybérc [175] (ma szintén fátlan hegy) nevéhez hasonlóan e helynév is annak az emlékét tartotta fenn, hogy a mai kaszálók helyén egykor erdők állottak s az erdő fáiból *borná*-kat készítettek.

Bornástető *Bornás-tetüő: tető* [174] (te., k.). 1895: *Bornás tető.* — A Bornásbérc [172] legmagasabban fekvő része.

Bornásvölgy *Bornás-vüögy: vögy* [170] (v., k.). 1872: *bornás völgý; bornás völgye.* 1889: *Bornás völgý.* 1893: u. a. — A Bornásbérc [173] nyugati oldalában fekvő völgy neve.

Büdöskút *Büdöskút* (f.). — Az alábbi forrás másik neve.

Büdösforrás *Büdösforrás.* Másik neve Büdöskút (f.). 1873: ... ásványos források buzognak fel, melyeket a lakosok *Büdösforrás*nak neveznek. — A Büdösvíz vagy Büdöspatak [113] (l. alább) medrének szélén fakadó kénes forrás neve. A kénes vizet a népgyomorhaj, torokfájás, tüdőbaj stb. gyógyítására használja.

Büdöspatak *Büdöspatak* (p.). — A Büdösvíz (l. alább) nevű patak ritkábban használt másik neve.

Büdösvíz *Büdösvíz.* Ritkábban használt másik megjelölése: Büdöspatak [113] (p.). 1865: *büdösvíz.* 1889: *Büdös viz.* 1893: *Büdös viz* völgye. — A Detkepatakától [114] északra a Garsinvizébe [85] ömlő kis patak. Nevét a meder szélén fekvő *Büdösforrás* vizétől nyerte, mely a patak vizébe folyva, azt kénes szagúvá teszi.

Büdösvízárka *Büdösvízárka.* 1893-ban *Büdösvíz völgye* néven jelölik, e megjelölést ma nem használják (v., e.). — A fentebbi nevű kis patak völgyének a neve.

***Büdösvízvölgye.** — L. a fentebbi hn.-et.

Cimbor *Cimbor.* Másik neve: *Cimborbérc* [241] (h., e.). 1889: *Cimbor.* — A Döjtenevölgye [215] baloldalán emelkedő 1291 m magas hegy neve. Csángó családnévből vált helynévvé.

Cimborbérc *Cimbor-bjérc: bérc* (h., e.). 1889: *Cimborbérc.* 1895: u. a. — A Cimbor [241] másik neve.

Cimborbércetető *Cimbor-bjérc: bérc-tetüő: tető* (te., e.). 1895: *Cimborbérc tető.* — A Cimborbérc [241] legmagasabb része.

Cimboréle *Cimbor-jéle: éle* [236] (h., e., k.). 1893: *Cimbor éle*. — A Cimbornak [241] a Döjtenevize [215] és Alsóbejerpatak [218] összeömléséig lenyúló nyúlványa.

Cimbormezeje *Cimbormezeje* (r., k.). 1872: *czimbor mezeje*. 1873: *Czimbor mezeje*. — A Döjtenevölgyében [215], a Cimborbérc [241] északi aljában elterülő havasi rét neve.

Cimbormezejepataka *Cimbormezejepataka* (p.). 1873: *Czimbor mezeje pataka*. — A fentebbi réten keresztülfolyó kis patak.

***Csernapataka**. 1873: ... a falu derekán lefutó *Cserna pataka*, mely a falu nevével rokonságban van. (ORBÁN BALÁZS i. m. 195). — A Faluvizét [100] (kezdeti részén *Kotyorpatak* a neve) jelöli ORBÁN BALÁZS e névvel. Sem más forrás nem említi, sem a mai népnyelv nem ismeri.

Csernátfalusi Hágtető *Csernátfalusi Hák: Hát-tető: tető* (te., l.). — Gyakran így is nevezik a Hágtetőt [97], mert tőle nem nagy távolságra, a Fenyőshegy [96] tulsó, nyugati aljában, Türkösen is van Hágtető [92] nevű hely.

Csernátfalusi Pancsó *Csernátfalusi Pancsó* (h., e., l.). — A *Csipkés* vagy *Kerekdomb* [101] Csernátfaluban gyakran hallható egyik neve. A helynév *Pancsó* utótagja szabatos értelmezésben a *Csipkés*-től nyugatra, Türkösi területén emelkedő hegy [93] neve. Bizonyára azért vonatkoztaták a Pancsó nevet a *Csipkés*re is, mert az egymástól kis távolságra fekvő két hegy (köztük csak a kis *Nyíres* [94] nevű domb áll) nagyjában azonos alakú és magasságú.

***Csicsánkútja**. 1865: *Csicsán kutja*. — Meghatározhatatlan helyen fekvő forrás neve volt. Előtagja valószínűleg rumén családnévből alakult.

Csipkés *Csipkés* [101] (h., e., l.). 1893: *Csipkés*. — A falu délkeleti sarkában emelkedő hegy neve. Nyugati része Csernátfalué, keleti oldala Hosszúfaluhoz tartozik. A hosszúfalusiak kizárólag *Csipkés*-nek nevezik, a térképen is csak e névvel jelölik, de a csernátfalusiak a hegynek e nevét sohasem használják, alig is ismerik. Általánosan *Kerekdomb*-nak, ritkábban *Csernátfalusi Pancsó*-nak nevezik.

***Csorgó**. 1865: *Csorgó*: forrás. — Közelebbi helyrajzi meghatározás nélkül közlik. Egy olyan forrás neve volt, melyből a víz kis vályufélén, *csorgó*-n folyt ki.

***Csorgóéle**. 1893: *Csorgó éle*. — A *Csórikbércét* [242] jelölték e névvel. Ma nem használják.

***Csorgóvölgy**. 1889. *Csorgói völgy*. 1893: *Csorgóvölgy*. — A *Csórikvölgyét* [240] jelölték így. Minden bizonnyal elírásból származott név a fenti helynévvel együtt.

Csórikbérce *Csórik-bjérce: bérce*. Másik neve: *Csórikéle* [242] (h., e.). 1865: *Csórik bérce*. 1889: *Csórik bérce*. — A Döjtene-völgye [215] baloldalán emelkedő hegy. Előtagja csángó családnévből alakult.

Csórikéle *Csórik-jéle: éle* (h., e.). 1895: *Csórik éle*. — A Csórikbérce [242] ritkán használt másik megjelölése.

Csórikmezeje *Csórikmezeje* (r., k.). 1872: *Csórik mezeje*. 1895: *Csórik mezeje*. — A Döjtene [215] baloldalán, Csórikvölgyétől [240] délre elterülő havasi rét neve.

Csórikvölgye *Csórik-vüögye: vögye* [240] (v.). 1895: *Csórik vögye*. — A Csórikbérce [242] északi oldalában fekvő völgy.

Csukjon *Csukjon* [168] (hegykúp). 1865: *Arapa csuklyona* nagy béreztető. 1873: *Arapa-Csuklyonja*. 1889: *Csukjon*. 1893: *Csuklyon*. 1895: u. a. 1936: A Garesinvölgyben szemközt magunk előtt látjuk a *Csuklyon*-gerincet, amelynek 1267 méteres, félkör alakú, erdővel borított teteje homokkőből kiemelkedő konglomeráttömb. — Az *Arapa* [160] nevű hegy déli részén kiemelkedő hegykúp, hegycsúcs. Hétfalusi tájszóból vált, vagy még valószínűbb, hogy az „*Arapacsukjona*“ megjelölésből rövidült helynévvé. A *csukjon* tájszót BORCSA MIHÁLY (Nyr. III, 523), majd HERMANN ANTAL (Nyr. XXI, 478) közölte Hétfaluból ‚hegynyak‘ értelmezéssel, s ‚hegynyak‘ jelentéssel közli a Tsz. és Étsz is. Ez az értelmezés azonban téves. A *csukjon* szó jelentése — amint azt a belőle és vele alakult helynevek és a térszínformánév mai, bár ritka népnyelvi használata is bizonyítja — nem ‚hegynyak‘, hanem ‚hegykúp, süvegalakú hegycsúcs‘. A *csukjon* tájszó ismeretes Háromszék megyében is. Eredete még nincs megnyugtató módon tisztázva.¹

Csukjonalja *Csukjonajja* (k.). 1895: *Csuklyon alja*. — A Csukjon [168] nyugati aljában fekvő terület neve.

Dávid Márton éle *Dávid Márton jéle: éle* [245] (h., e.). 1889: *Dávid Márton éle*. 1893 és 1895: u. a. — A Dávid Márton völgye [246] északi oldalán a Cimborbércig [241] nyúló hegy neve. A *Dávid* család egyik tagjának az emlékét őrzi.

Dávid Márton völgye *Dávid Márton vüögye: vögye* [246] (v.). 1873: *Dávid Márton vögye*. 1889: *Dávid Márton vögye*. 1893: u. a. — A Döjtenevölgye [215] baloldali mellékvölgye.

Dávid Márton-völgye vize *Dávid Márton-vüögye: vögye vize* (p.). 1873: *Dávid Márton vögye vize*. — A fentebbi helynév által jelölt völgyben folyó patak neve.

¹ L. részletesen tőlem, *A térszíni formák nevei a barcasági Hétfalu helyneveiben* 7–8.

Dirba Dirba [84] (p.). Más megjelölései: Dirbapatak, Dirbavize. — A falutól északra folyó patak neve. L. részletesen Hosszúfalú helynevei között.

Dirbaátkelő Dirbaátkelő (d., sz.). 1872: *dirba átkelő* aldülő: *Dirba átkelő* aldülő. — A falutól északra, a Dirbavizén [84] átvető *átkelő* mellett fekvő dülő neve.

Dirbaláb Dirbaláb (d., sz.). 1865: Földlábak ezek: ... *Dirbaláb*. — A falutól északra, a Dirbavize [84] mellett hosszan elnyúló dülő neve.

Dirbán felfelé Dirbán felfelé (d., sz.). 1872: *dirbán felfelé* aldülő. — A falutól északra, a Dirbavize [84] mellett hosszan elnyúló dülő neve.

Dirbapatak Dirbapatak (p.) — A Dirba vagy Dirbavize [84] ritkában használt másik megjelölése.

Dirbavize Dirbavize [84] (p.). 1761: a *Dirba vize* mellett természetesen parragokon levő füvekből... — A Dirba vagy Dirbapatak másik neve.

Disznójos. 1872: *disznojos* (k.). — Helyrajzilag nem tudom elhelyezni. A helynevet ma nem használják.

Doszu Piéli Doszu: Dosszu Pjéli ~ r. *Dosu Pjeli* [250] (h., l.). 1873: *Dosszu Pieli*; 1889: *dosu péle, Dosszu Pieli*. 1893: *Doszu Pjéli* havas. — A Döjtenevölgye [215] kezdeti részének baloldalán, az ókirálysági határszélen elnyúló 1838 m magas hegyhát. A helynév ruménból vett kölcsönzés. A rumén helynév előtagjának (hegy)-*hát* a jelentése, utótagja rumén család- vagy ragadványnévből alakult.

Döjtene Döjtene: Döjtöne ~ r. *Doftana* [215] (p.). Másik megjelölése: Döjtenevize. — L. részletesen Hosszúfalú helynevei között.

Döjtenevize Döjtene: Döjtöne-vize [215] (p.). — A fentebbi nevű patak másik megjelölése.

Döjtenevölgye Döjtene: Döjtöne-vüögye: vögye (v., k., e., l.). — A Döjtene [215] völgye.

***Egyenesfő.** 1865: kecskés bérceze: erdő, *egyenes fő*: erdő, Tótpál: havas. — A helynevek felsorolási rendjéből következtetve az Egyenesvölgy [194] kezdeti részének, illetőleg az itt elterülő erdőnek a neve volt. Ma nem használják.

Egyenesvölgy Egyenes-vüögy: vögy [194] (v., e.). 1893: *Egyenes völgy*. — A Kiságvölgye [145] kezdeti részének a neve.

Előkláb Előkláb (d., sz.). — A falutól északra a síkságon, a Másodikláb nevű dülő előtt fekvő dülő neve.

Esztenaéle Esztēna-jele: éle (h., e.). 1865: *esztēna éle*. — Az alábbi völgy déli oldalán fekvő hegyél.

Esztenavölgye *Észtëna-vüögye: vögye* [244] (v.). 1895: *Esztëna-völgy*. — A Döjtenevölgye [215] baloldali, Dávid Márton völgyétől [246] északra fekvő mellékvölgye. A völgy fejében álló *eszténától* nyerte a nevét.

Faluvize *Faluvize* [100] (p.). — A falun keresztülfolyó s a Dirbavizébe [84] ömlő patak neve. Mielőtt a faluba érne, Kotyor-pataknak (l. ott) nevezik.

Fehérkőbérc *Fejér: Fejér-kő-bjérc: bérc* [178] (h., k.). 1865: *fejérkő bérce*, völgye: erdő. 1872: *fejér kő bértz*. 1889: *Fejerke* [!] *bércz*. — A Fehérkővölgyétől [176] délre emelkedő hegy neve. Előtagjában a *fehér* színnév nyelvjárási alakjai láthatók.

***Fehérkőéle**. 1889: *Fehérkő éle*. — A fentebbi hegyet jelölték e névvel. Ma nem használják.

Fehérkővölgye *Fejér: Fejér-kő-vüögye: vögye* [176] (v., k.). 1865: *fejérkő bérce*, völgye: erdő. 1889: *Fejerke* [!] *völgy*. 1893: *Fejérkő völgy*. 1895: *Fehérkő völgy*. — A Kiságvölgye [145] jobb-oldali mellékvölgye.

Felső Arapavölgyoldal *Fëssüö: Fëssö Arapa-vüögy: vögy-üodal: ódal* (o., k.). 1872: *felső Arapa völgy oldal*. — Az Arapavölgye [158] felső, déli oldalára vonatkozó helynév.

Felsőbejer *Fëssüö: Fëssö-bejër* (p., v., e., k.). 1889: *Felső bejer*. — A Felsőbejerpatak [249] rövidebb neve. Jelentésköri tágulással a patak völgyére és a völgy környékére is vonatkozik. A helynév utótagjára vonatkozólag l. *Bejer*.

Felsőbejeréle *Fëssüö: Fëssö-bejër-iéle: éle* [252] (h., e., k.). 1889: *Felső Bejer éle*. 1893: u. a. — A Felsőbejervölgytől [249] délre a Bejerbéreig [251] nyúló hegyél.

Felsőbejerpatak *Fëssüö: Fëssö-bejër-patak* [249] (p.). — A Döjtene [215] baloldali mellékvize.

Felsőbejervölgy *Fëssüö: Fëssö-bejër-vüögy: vögy* (v., e.). *Felső Bejervölgy*. — A fentebbi patak völgye.

Felsőfűrészéle *Fëssüö: Fëssö-fürjész: fűrész-iéle: éle* (h.). 1895: *Felső Fűrész éle*. — A Fűrészéle (l. ott) másik neve.

Felsőfűrészvölgy *Fëssüö: Fëssö-fürjész: fűrész-vüögy: vögy* [238] (v., e.). 1889: *Felső Fűrészvölgy*. 1893 és 1895: u. a. — A Döjtenevölgye [215] baloldali, Fűrész- vagy Alsófűrészvölgytől [237] délre fekvő mellékvölgye.

Felsőgevánárka *Fëssüö: Fëssö-gevánárka* [151] (v., l.). 1895: *Felső Gerván Árka*. — A Geván [152] nevű hegynek a Kiságvölgyébe [145] nyúló három kis völgye közül a legdélebbre fekvőnek a neve.

Felsőgiróvölgy *Fëssüö: Fëssö-giró-vüögy: vögy* [144] (v., k.).

1865: *felső Giró völgye*. 1889: Felső Giróvölgy. 1893: u. a. — A Kiságsvölgye [145] baloldali mellékvölgye. A helynév *Giró* tagja csángó családnévből alakult.

Felsőkormány *Fëssüő: Fësső-kormány* (d., sz.). 1872: *felső kormány* aldülő. — A falutól északra a síkságon fekvő *Kormány* nevű dűlőnek északi, felső része.

***Felsőkotyor**. 1889: *Felső kotyor*. — A mai Hegyeshegygödtrét [112] jelölték e névvel. Ma nem használják. A helynév utótagjára vonatkozólag l. *Kotyor*.

Felsőlapjas *Fëssüő: Fësső-lapjas* (la., k.). 1893: *Felső Lapjas*. — A Lapjas (l. ott) déli, magasabban fekvő része.

Felsőmező *Fëssüő: Fësső-mezüő: mező* (sz.). 1872: II. földülő: *Felsőmező*. — A falutól északra a síkságon fekvő határrész neve. Csak mint hivatalos, telekkönyvi elnevezést használják.

***Felsőzenoga**. (h., l.). 1889: *Felső Zenoga*. — A Zenoga [247] keleti, magasabban fekvő részét jelezték e névvel. Ma nem használják.

Fenyősfarka *Fenyüös: Fenyős-farka* (v., e., k.). A Fenyőshegy [96] Garsinvölgye [85] felöli meredeken megszakadó vége.

Fenyőshegy *Fenyüös: Fenyős-hëgy* [96] (h., e.). 1889: *Fenyős-hegy*. 1893 és 1936: u. a. — A Garsinvölgye [85] baloldalán emelkedő 1037 m magas, fenyvessel borított hegy neve.

***Fenyősketető**. 1895: *Fenyőske tető*. — A Kisfenyős (l. ott) legmagasabb részét jelölték e névvel.

Fenyőskút *Fenyüös: Fenyős-kut* [163] (k.). 1872: *fenyős kut* (k.). 1889: *Fenyőskut*. — A Jankónévölgye [162] fejében fekvő forrás neve volt. Jelentésköri tágulással a körülötte elterülő kaszáló nevévé vált, s ma már nem tudhatni, hogy eredetileg melyik forrást jelölte e név.

Fenyőstető *Fenyüös: Fenyős-tetüő: tető* (te., e.). 1893: *Fenyős tető*. — A Fenyőshegy [96] legfelső részét jelölő név.

Ferencéle *Ferenc-jéle: éle* (h., e., k.). 1889: *Ferenc éle*. 1893: u. a. — A Ferenevölgye [219] déli oldalán emelkedő hegyél. Előtagja család névből alakult.

Ferencmezeje *Ferencmezeje* (r., k.). 1895: *Ferenc mezeje*. — Az Alsóbejerpatak [218] baloldalán, Ferenevölgyétől [219] délre elterülő havasi rét neve.

Ferencvölgye *Ferenc-vüőgye: vőgye* [219] (v., e.). 1889: *Ferenc völgye*. 1893: *Ferenc völgy*. 1895: u. a. — Az Alsóbejervölgy [218] baloldali mellékvölgye.

Flórabérce *Flóra-bjërce: bërce* [143] (h., k.). 1872: *flora bértz*. 1889: *Flórabérc*. 1893: u. a. — A Kiságsvölgye [145] baloldalán, a

Felsőgiróvölgytől [144] északra fekvő hegy neve. Előtagja a rumén *Florea* család nevéből alakult.

***Fűrészbérce.** 1865: *Fűrész bérce.* — Az alábbi *Fűrészéle* nevű hegyélet jelölték e néven. Ma nem használják.

Fűrészéle *Fűrész: Fűrész-jéle: éle.* Másik neve: *Felsőfűrészéle* [239] (h., e.). 1893: *Fűrész éle.* — A Fűrész- vagy Alsófűrészvölgytől [237] délre emelkedő hegy.

Fűrészvölgy *Fűrész: Fűrész-vüögy: vögy.* Másik neve: Alsófűrészvölgy [237] (v., e.). 1873: *Fűrészvölgy* vize, hol régebb fűrész-malmok voltak. 1889: *Fűrész völgy.* — A Döjtenevölgye [215] baloldali mellékvölgye. A helynév annak az emléket őrzi, hogy egykor fűrésztelep állott a völgy bejáratánál.

Fűrészvölgyvize *Fűrész: Fűrész-vüögy: vögy-vize* (p.). 1873: *Fűrészvölgy vize.* — A fentebbi völgyben folyó patak neve.

Garcsin *Garcsin.* Más megjelölései: *Garcsinpatak, Garcsinvize* [85] (p.). — L. részletesen Hosszúfalú helynevei között.

Garcsinpatak *Garcsinpatak* (p.). — A Garcsin vagy Garcsinvize [85] ritkábban használt másik megjelölése.

Garcsinvize *Garcsinvize* (p.). — A Garcsin vagy Garcsinpatak [85] másik neve.

Garcsinvölgye *Garcsin-vüögye: vögye.* A helynév utótagját gyakran birtokos személyrag nélkül is használják (v., k.). — A Garcsin [85] völgye.

Geván *Geván* [152] (h., l.). 1873: a kopasz fejét magasra feltartó *Gavana*. 1893: *Geván.* — A Kiságvölgye [145] baloldalán, az ókirálysági határszélen emelkedő 1419. méter magas hegy neve. Nevezik *Magyargeván*-nak is, megkülönböztetésül a hegy ókirályság területére eső, *Oláhgeván*- vagy *Romángeván*-nak elnevezett részétől.

Gevánárka l. Alsó-, Közép-, Felsőgevánárka.

***Gevánösvénye.** 1893: *Geván ösvénye.* — Az alábbi utat jelölték ezzel a névvel.

Gevánútja *Gevánuttya* (út). 1895: *Gerván utja* [!]. — A Geván [152] keleti oldalában a Tótpálra [227] vezető hegyi út neve.

***Giróvölgye.** 1873: *Giró völgye.* 1889: u. a. — Az *Alsógiróvölgyet* [167] említették ezen a néven. Ma nem használják.

***Giróvölgyvize.** 1873: A Garesin völgye alsó részén a jobb partilag beszakadó *Giróvölgy vize.* — Az *Alsógiróvölgyvizét* [167] jelölték így. Ma nem használják.

***Gyugliaalja.** 1872: *Dsuglia alja; a dsuglia alja.* — Valószínűleg a Bornásbérce [172] aljában fekvő terület neve volt. Ma már nem

ismerik. Előtagja a hosszúfalusi rumén *Giuglea* [*Dşuglea*] család nevéből alakult.

Halomfarkaútja *Halomfarkauttya* (út). 1872: *Halomfarka út*. — A falutól északra a síkságon, egy halom végénél elvezető mezei út neve.

Halom között *Halom között* (d.. sz.). — A falutól északra a síkságon két kis halom között fekvő dűlő neve. Vö. Türkös: *Halom között*.

Harmadláb *Harmadláb* (d., sz.). 1872: *harmadik láb* (d.). — A falutól északra a síkságon, a Másodikláb mellett fekvő dűlő neve.

Harminchold *Harminc hűöd: hód: höld* (d., sz.). — A falutól északra a síkságon fekvő dűlő. A helynév a dűlő birtoklástörténetének az emlékét őrzi. A harminc holdnyi területű dűlőt (Hétfalunak alig lévén szántóföldje) a szomszédos Szászhermány községtől vették bérbe, majd később örökáron megvásárolták.

Határka *Határka*. — A falutól és vasúttól kissé északra fekvő régi határjel. Régen itt volt a falu határa. Az ettől északra fekvő szántókat a szomszédos szász községektől vásárolták meg a csángók. Az 1865. évi forrásunk a falvak nagyon szűk szántóhatárának eredetéről a következő népi mondát közli: „Mikor a hétfalusi magyarok a szászokkal meg akartak osztozni a mezőben, a magyarok előbb lovat sütöttek és bor mellett kényelmesen, jól lakmároztak s csak azután indultak késő reggel le a szász falvak felé; — a szászok pedig kását főztek, de nem ették meg, hanem serrel együtt lóra pakolták és úgy nyargaltak fel a magyarok felé s ahol a magyarokkal találkoztak, ott szabták ki a határt. A magyarok nem elégedtek meg az osztozással s esküit kívántak joguk bebizonyítására. A szászok erre is készen voltak, mert még a falujokban földet raktak esizmáikba s reá állva bátran elmondták: «mi szászok a mink földünkön állunk». Ezért olyan kicsiny hét falu határa.“ (A kézirat lapszélén német ceruzajegyzés: „lächerliche Sage!“).

Határpatak *Határpatak* (p.). A Csernátfalut Türköstől elválasztó kis patak neve. L. még *Tóvölgyepataka*.

***Havasmögött**. 1872: *Havas megett*. — A *Hátmeg* n. helyet jelölték e névvel. Ma nem használják.

Hágtető *Hák-tetüő: tető*. A helynevet nagyon gyakran *Hát-tetüő: tető* néven is nevezik. Másik megjelölése: *Csernátfalusi Hágtető* [97] (e., l.). 1895: *Háttető*. — A *Fenyőshegyet* [96] és a Hosszúfaluhoz tartozó *Hegyeshegyet* [98] összekötő hegyhát, hegynyak legfelső része, teteje. Vö. Türkös: *Hágtető*.

Hágtetőútja *Hák: Hát-tetüő: tető-uttya* (út). 1895-ben *Háttető*

ösvény névvel jelölték. — A Kotyor völgye [100] baloldalán a faluból a Hágтетőre [97] vezető út neve.

Hátmeg *Hátmög.* A helynév utótagját ritkán *mögött* alakban is használják (o., l.). 1907: *hät-meg*: „Name eines Weideplatzes im Gebirge (jenseits der Berge)“ (Wichmann Wörterb.). — A *Hágtető* (l. ott) és Fenyőshegy [96] mögött, a Garcsinvölgye [85] felé eső hegyoldal neve.

Háttető l. *Hágtető*.

***Hegyeshegyárka.** 1889: *Hegyeshegy árka.* — Az Antalnyaka-árkát (l. ott) jelölték e névvel. Ma nem használják.

Hegyeshegygödre *Hëgyëshëgygödre* [112] (v., p.). — A Garcsinvölgye [85] baloldalán, a Hegyeshegy [98] délkeleti aljában fekvő kis völgy és a benne folyó víz neve.

Hermányiút *Hërmányiut* (út). 1872: *hermányi ut.* — A Csernátfalutól északra fekvő Szászhermány községbe vezető mezei út neve.

Horgasok *Horgasok* (d., sz.). 1872: *horgasokban* a halom felé (d., sz.). — A falutól északra a síkságon fekvő dűlő. Nevét a szántóföldek *horgas* „görbe“ alakjától nyerte.

Hosszak *Hojszak* (d., sz.). 1872: *hoszak*; a *Hosszakban* (d.). — A falutól északra a síkságon fekvő hosszú és keskeny dűlő neve.

Hosszúhalom *Hojszuhalom* (ha., sz., k.). 1872: *hosszu halom* (d.). — A falutól északra a síkságon fekvő, hosszúkás alakú halom.

Hosszúhalomfarkánál *Hojszuhalomfarkánál* (d., sz.). 1872: *hosszu halom farka.* — Az előbbi névvel jelölt halom északi végénél elterülő dűlő neve.

***Hosszúlenföldrakbérce.** 1865: *hosszu lenföldrak bérce*: kaszálók. — Közelebbi helyrajzi meghatározás nélkül közlik. A helynevek felsorolási rendjéből következtetve a Garcsinvölgye [85] jobboldalán, a Jankónévölgye [162] környékén fekvő hegy neve volt. A helynév a lábánál, a Garcsinvölgyben fekvő lenföldrakról nyerte nevét s így az ottani egykori lentermelés emlékét őrzi.

***Hosszúlenföldrak völgye.** 1865: *hosszu lenföldrak bérce, völgye*: — A fentebbi névvel jelölt hegy oldalában fekvő völgy neve lehetett.

Istvánbérce *Istám: Istvám-bjërce: bërce* [146] (h., k.). 1865: *Estván bërce*: kaszálók. 1872: *István bértze*. 1889: *István bérc*. 1893: u. a. — A Kiságvölgye [145] baloldalán emelkedő hegy neve. Előtagja személynevet őriz. L. még *Veres István völgye*.

Istvánbérceteteje *Istám: Istvám-bjërce: bërce-teteje* (te., k.). 1872: *István bértze teteje*. — A fentebbi névvel jelölt hegy legfelső része, teteje.

***Istvánvölgye.** 1889: *István völgye.* — A Veres István völgyét (l. ott) jelölték e névvel. Ma nem használják.

Jancsikútja *Jancsikuttya* (f.). — A Fenyőshegy [96] északi oldalában fakadó bővizű forrás neve. Előtagja egyként őrizhet személy- vagy családnevet.

***Jankónéé.** 1865: a *Jankónéé, Jankóné bércze s völgye:* kaszáló. — Az alábbi Jankónébérce és Jankónévölgye helynevek által jelölt területet összefoglaló neve lehetett. Ma nem használják.

***Jankónébérce.** 1865: a *Jankónéé, Jankóné bércze s völgye:* kaszáló. — Más forrás nem említi, ma sem ismerik. A Jankónévölgye [162] környékén fekvő, ma meghatározhatatlan hegy neve volt.

Jankónévölgye *Jankóné-vüögye: vögye* [162] (v., k.). 1865: a *Jankónéé, Jankóné bércze s völgye:* kaszáló. 1872: *Jankóné völgye.* 1889, 1893 és 1895: u. a. — A Garesinvölgye [85] jobboldai mellék-völgye.

Jankónévölgyealja *Jankóné-vüögye: vögye-ajja* (r., k.). 1872. k. aldülő: *alja a Jankóné völgyének.* — A Jankónévölgye [85] bejáratánál fekvő hely neve.

Jónásékhalma *Jónáshalmik* (ha.). — A falutól északra a síkságon fekvő halom neve. A helynév előtagja családnévből alakult. Utótagjában a többesszám 3. személyű birtokos személyrag nyelvjárási *-ik* alakja látható. E többesszámú személyrag arra utal, hogy a helynévnek ma egyesszámban álló előtagja a helynév keletkezésekor többesszámban állott (*Jónásékhalmik* > *Jónáshalmik*).

***Kápolnak.** — Közelebbi helyrajzi meghatározás nélkül mint szántóföldet említik 1865-ben. Ma a helynevet már nem ismerik.

Katonákalibabérce *Katonákalibabérce.* — A Rencenyakán [186] 1938-ban a brassai hegyivadász ezred által épített kényelmesen és fényűzően berendezett tiszti-üdülőházat és természetjáró menedékházat néhányszor e néven hallottam említeni. Tréfás helynévképzés.

Káposztaföldek *Káposzta-füödek: födek* (d., k.). 1872: *káposzta földek* aldülő (k.). — A falutól északra a síkságon fekvő kaszáló neve. A fordulószó gazdálkodás és egykori káposztatermelés emléket őrizi.

Kecskeárok l. Kecskésárka.

***Kecskeláb völgy.** 1889: *Kecskeláb völgy.* — A Kecskeláb-völgyét [147] jelölték ezzel a névvel.

Kecskeláb bérce *Kecskeláb-bérce: bérce* [148] (h., e., l.). 1865: *kecske kaliba bérce:* erdő. 1893: *Kecskeláb bérce.* — Az alábbi völgytől délre emelkedő hegy neve.

Kecskekalibavölgye *Kecskekaliba-vüögye: vögye* [147] (v., e., l.). 1889-ben *Kecskelábvölgy* névvel jelölik. 1893: *Kecske kaliba völgy*. — A *Kiság völgye* [145] kezdeti részének baloldali mellék-völgye. Nevét onnan nyerte, hogy egykor e völgyben a kecskepásztor vagy a kecskék védhelyéül szolgáló *kaliba* ,erdei faház' állott.

Kecskésárka *Kecskjés: Kecskésárka* (á., l.). 1889: *Kecske árok*. — Az Antalnyakaoldala (l. ott) északi részén fekvő árok neve.

Kecskésbérc *Kecskjézs: Kecskézs-bjérc: bérc* [190] (h., e., l.). 1865: *kecskés bércz*: erdő. — A *Kiság* [145] jobboldalán a *Paláj-árkától* [187] délre fekvő hegy neve.

Kecskésvölgy *Kecskjés: Kecskés-vüögy: vögy* (v., l.). 1895: *Kecskés völgy*. — A fentebbi hegy nyugati oldalán fekvő kis völgy neve.

Kelebuics *Kelebuics* ~ r. *Klābučēt* [195, 196] (h., e., l.). 1865: külső *Kelebuics*... belső *Kelebuics*... 1872: *Klebuicset*. 1889: *Kelebuics*. 1895: *Kelebuics* havas. — A *Kiságvölgye* [145] kezdeti részének jobboldalán emelkedő 1464 méter magas hegy. Déli, magasabb részének Nagykelebuics [196], északi, alacsonyabb részének Kiskelebuics [195] a neve. — A magyar helynév a ruménből való kölcsönzés.

Kelebuics alsóárka *Kelebuics assó: assó: alsó-árka* [191] (v., e.) 1895: *Kelebuics alsó árka*. — A Kelebuics [195, 196] nyugati oldalán fekvő két kis völgy közül az északra fekvőnek a neve.

Kelebuicséle *Kelebuics-jele: éle* (l.). 1889: *Kelebuics éle*. — A Nagykelebuics [196] és Kiskelebuics [195] közötti hegyél.

Kelebuics felsőárka *Kelebuics fëssüö: fëssö-árka* [192] (v., e.). 1895: *Kelebuics felső árka*. — A Kelebuics alsóárkától (l. fentebb) délre fekvő kis völgy neve.

Kerekdomb *Keregdomb* [101] (do., l.). — A falu délkeleti sarkában emelkedő domb leggyakrabban használt neve. Alakjáról nevezték el. L. bőv.: *Csipkés*.

Kert mögött *Kert mēgētt* (d., sz.). 1872: *kert meget* aldülő. — A falutól északra, a faluszéli kertek mögött fekvő dülő.

Kicsifenyős *Kicsi-fenyüös: fenyös* (h., e.). 1865: *kicsi fenyös*: erdő. — A Kicsifenyős (l. ott) ritkábban hallható másik megjelölése.

***Kicsihalmocskánál**. — 1872-ben a falutól északra egy dűlöt jelölnek e névvel. Ma nem használják.

Kis András *Küs: Kis András* [183] (h., e.). — 1865-ben *Kis András bérc*e néven közlik. — A *Kiság* [145] jobboldalán emelkedő hegy neve. Család- és személynévből vált helynévvé.

Kis András balága *Küs: Kis András balága* [182] (p., v.). 1895:

Kis András balága. — A Kis András vize és völgye [181] jobb-oldali [!] ága.

***Kis András bérce.** — A ma *Kis András* (l. fentebb) névvel jelölt hegy nevéként közlik 1865-ben. Ma nem használják.

Kis András jobbága *Küs: Kis András jobbága* [184] (p., v.). 1895: *Kis András jobbága.* — A Kis András vize és völgye [181] baloldali [!] ága.

Kis András teteje *Küs: Kis András teteje* (te., e.). — A Kis András [183] nevű hegy legfelső része, teteje.

Kis András útja *Küs: Kis András uttya* (út). 1895: *Kis András utja.* — A Kis András völgyében [181] vezető erdei út neve.

Kis András vize *Küs: Kis András vize* (p.). — Az alábbi völgyben folyó s a Kiságba [145] ömlő patak neve.

Kis András völgye *Küs: Kis András vüögye: vögye* [181] (v., e.). 1889: *Kis András völgy.* 1893 és 1895: u. a. — A Kiságvölgye [145] jobboldali, a Kis András [183] n. hegy nyugati oldalában fekvő mellékvölgye.

Kiság *Küs: Kis-ág.* Más megjelölései: Kiságpatak, Kiságvize [145] (p.). 1872: *kiss ág*; 1873: A Garcsin... társfolyója, a *Kiság*. 1889: *Kiság.* — A Garcsinvize [85] jobboldali mellékága.

***Kiságárok.** 1889: *Kiság árok.* — A Kiságvölgye [145] kezdeti, *Egyenesvölgy* nevű részét jelölték e névvel. Ma nem használják.

Kiságerdeje *Küs: Kis-ágerdeje* (e.). 1872: *Kiss ág erdelye: kiss ág erdélye.* 1889: *Kiság erdő.* — A Kiság [145] kezdeti részének jobboldalán elterülő erdő neve.

Kiságpatak *Küs: Kis-ákpatak* (p.). 1889: *Kiság-patak.* — A Kiság [145] más megjelölése.

Kiságvize *Küs: Kis-ágvize* (p.). — A Kiság [145] gyakran használt másik megjelölése.

Kiságvölgye *Küs: Kis-ág-vüögye: vögye* (v., k.). 1873: *Kiság völgye.* — A *Kiság* (l. fentebb) völgye. Kezdeti részén [194] *Egyenesvölgy* a neve.

Kisfenyős *Küs: Kis-fenyüös: fenyös.* Alakváltozata: *Kicsifenyös* (h., e.). — A Fenyőshegy [96] északi, alacsonyabb része.

***Kisfenyős.** 1889: *Kis Fenyös.* — Az Arapavölgye [158] északi oldalában jelölték. Ma nem ismerik.

Kiskelebucs *Küs: Kis-kelebucs* [195] (h., l., e.). 1889: *Kis Kelebucs.* 1893: u. a. — A Kelebucs (l. ott) északi, alacsonyabb csúcsa és része.

***Kontumác őrház.** 1889: *Kontumác őrház.* — A Döjtenevöl-

gyében a Szén István völgye [215] bejáratánál állott egészségügyi veszteglőház neve volt.

***Kordonház.** 1873: *cordon-ház*; *Kordonház.* 1889: *Cordonház.* 1893: *Kordonház.* — A rumén megszállás előtt a határszélen állott katonai őrházak neve volt. Csernátfalú területén az Andirbécztető [139] északi aljában, s a Döjtenevölgyében [215] a Kontumác őrház (l. fentebb) mellett állott kordonház.

***Kordonhelye.** 1895: *Kordonhelye.* — Az Andirbércen állott Kordonház (l. fentebb) környékét jelölték e névvel.

Kormány Kormány (d., sz.). 1865: *Földlábak: ... kormányláb.* 1872: alsó *Kormány*: felső *Kormány* (d.). — A falutól északra a síkságon fekvő dűlő. A helynév valószínűleg egy ma már nem ismert közszóból, tájszóból vált helynévvé. (1864-ből PESTY is közöl egy *Kormánytábla* szántóföldnevet a vasmegyei Köveskút községből. PESTY: Magyarország hn., Bp. 1888.)

Kotyor Kotyor. Másik megjelölése: *Kotyorvölgye* [100] (v., l., k.). 1872: *kotyor* (aldülő). 1895: *Kotyor*; *Kotyorvölgy.* — A Fenyőshegy [96] északi oldalából a Nyíres [94] és Antalnyaka [99] nevű hegyek között a faluig lehúzódó völgy neve. Helynévvé a *kotyor* tájszóból vált. A szó eredete és jelentésének fejlődéstörténete még tisztázásra vár.¹

Kotyorpataka Kotyorpataka (p.). 1895: *Kotyor patak.* — A Kotyorvize [100] másik megjelölése.

Kotyorvize Kotyorvize. Másik megjelölése: *Kotyorpataka* (p.) — A Kotyor vagy Kotyorvölgye [100] nevű völgyben folyó patak.

Kotyorvölgye Kotyor-vüögye: vögye (v., l., k.). 1895: *Kotyorvölgy.* — A Kotyor (l. fentebb) másik megjelölése.

Kotyorvölgyefeje Kotyor-vüöty: vüöty-feje (l.). — A Kotyor vagy Kotyorvölgye [100] kezdeti, legmagasabban fekvő részének a neve.

Kőbánya Kőbánya. — A Nyíres [94] nevű domb nyugati oldalában fekvő kis mészkőbánya.

Középgevánárka Középgevánárka [150] (v., l.). 1895: *Közép Geván Árka.* — Az Alsógevánárka (l. ott) és Felsőgevánárka (l. ott) nevű völgyek között fekvő völgy.

Középmező Közép-mezüö: mező (sz.). 1872: III. földülő: *Közép mező.* — A falutól északra a síkságon fekvő határrész neve. Csak mint hivatalos, telekkönyvi elnevezést használják.

Középsőláb Közepsüö: Közepső-láb (d., sz.). — A falutól északra a síkságon fekvő dűlő.

¹ L. bővebben tőlem, *A térszíni formák nevei a barcasági Hétfalu helyneveiben* és *A térszíni formák nevei Kalotaszegen.*

Kurtavölgy *Kurta-vüögy: vögy* [189] (v., e.). 1895: *Kurta völgy*. — A Kiságvölgye [145] jobboldali kis mellékvölgye. A helynév előtagjában a ‚rövid‘ jelentésű *kurta* tájszó látható.

***Kurucútja**. 1865: *Kurucz utja*. — Meghatározhatatlan helyen fekvő erdei út neve volt. Előtagja családnevet őriz.

Külsőkelebuics *Küssüő: Küsső-kelebuics* (h., l.). 1865: *külső Kelebuics*: legelő. — A Kelebuics (l. ott) nevű hegy falutól távolabb eső Nagykelebuics [196] nevű részének másik neve.

Külsőláb *Küssüő: Küsső-láb* (d., sz.). — A falutól északra a síkságon fekvő dűlő.

Lapjas *Lapjas* (la., k.). 1893: *Lapjas*. — A Döjtenevölgyének [215] a völgyben folyó patak mentén fekvő lapályos része. A *lapály*-lyal azonos értelmű *lapjas* közszóból vált helynévvé.

Lepedát *Lepedát: Lepadaté* [179] (h., k.). 1865-ben *Lepedát bérce* névvel jelölték. 1872: *lepedát; Lepadát*. 1895: *Lepedát*. — A Kiságvölgye [145] jobboldalán emelkedő hegy neve. A rumén *Lăpădatu* család nevéből vált helynévvé.

***Lepedátbérce**. 1865: *lepedát bérce*: erdő. — A helynevet ma nem használják. A fentebbi, ma *Lepedát* nevű hegy neve volt.

Lepedátéle *Lepedát-éle: éle* [180] (h., k.). 1895: *Lepedát éle*. — A Lepadát [179] nevű hegynek a Lepadátvölgye [177] déli oldalán végignyúló része.

Lepedátvölgye *Lepedát: Lepadaté-vüögye: vögye* [177] (v., k.). 1895: *Lepedát völgy*. — A Lepadát [179] oldalában fekvő völgy neve.

***Magdó János útja**. 1865: *Magdó János utja*: erdei út, melyet nevezett magyar esinált. — Helyrajzilag nem tudom meghatározni. A csángó *Magdó* család egyik tagjának emlékét őrzi.

Magyargeván *Magyargeván* (h., l.). — A Geván [152] másik megjelölése, pontosabb megkülönböztetésül a hegy ókirályság területére eső, *Oláh-* vagy *Romángeván*-nak nevezett részétől.

Matildhalom *Matilthalom* (ha.). — A falutól északra fekvő halom neve. A helynév egy Matild nevű tanítónő emlékét őrzi, aki viszonzatlan szerelme miatt egy vidám átmulatott báli éjszaka után e halmon agyonlőtte magát. Ide is temették el.

Másodikláb *Másodikláb* (d., sz.). 1872: *második láb* aldűlő. — A falutól északra a síkságon, az Előláb nevű dűlő mellett fekvő dűlő.

Medvésél *Medvés-él: él* [157] (h., k.). — Az alábbi nevű völgy déli oldalán fekvő hegyél.

Medvésvölgy *Medvés-vüögy: vögy* [155] (v., k., l.). 1865: *med-*

vés völgye: legelő. — A Garesinvölgye [85] jobboldali mellék-völgye. Északi-, vagyis jobboldala Hosszúfaluhoz tartozik.

***Mosicáéle**. 1865: *mosicza éle*: erdő, tolvaj ponk: erdő, ... — A Tolvajponk (l. ott) környékén fekvő hegyél neve volt. Előtagja rumén család- vagy ragadványnévből alakulhatott.

Nagyfenyős *Naty-fenyüös*: *fenyős* (h., e.). — A Fenyőshegy [96] magasabbik részének a neve.

Nagyhalom *Natyhalom* (ha., k.). 1872: *nagy halom* aldülő. — A falutól északra a síkságon fekvő halom. (Itt említem meg, hogy a Csernátfalú helyneveiben szereplő halmok nevei nem mind külön halmokat jelölnek. Egy halmot két vagy három névvel is jelölnek. Mint már előadtam, a falvaktól északra a síkságon fekvő helyeket idő hiányában nem tudtam bejárni, emiatt nem tudom helyrajzilag pontosan meghatározni e terület helyneveit. Ezért a halmok neveinél sem tudom megjelölni, hogy egy halomnak milyen különböző nevei vannak, hanem csak közlöm azokat).

Nagykelebusc *Natykelebusc* [196] (h., e., l.). 1889: *Nagy kelebusc*. 1893: u. a. — A Kelebusc (l. ott) déli, magasabb csúcsa és része.

Nánpalája *Námpalája* ~ r. *Verzoboja* [232] (h., e.). 1865: *nám* [!] völgye s *palája*: erdő. 1889: *Nán paláj*. 1893: u. a. — A Nánvölgye [230] és Tigáj balága [233] között emelkedő hegy (népnyelven: ,bérc') neve. Előtagja a rumén *Nan* család nevéből alakult. Utótagjára vonatkozólag l. *Paláj*.

Nánvölgye *Nám-vüögye*: *vögye* [230] (v., e.). 1865: *nám völgye* s *palája*: erdő. 1889: *Nánvölgy*. 1893: u. a. — A Tigájvölgy [221] jobboldali mellékvölgye.

Nyáros *Nyáras* [156] (o., k.). 1872: *nyáros* aldülő. 1895: *Nyáras*. — A Garesinvölgye [85] jobboldalán fekvő hegyoldal neve. Ma fáatlan kaszáló, de a helynév annak az emlékéért őrzi, hogy egykor nyárfák állottak a hegyoldalon.

Nyárosvölgy *Nyáras-vüögy*: *vögy* (v., k.). 1895: *Nyáras völgy*. — Az előbbi nevű oldalon fekvő kis völgy neve.

Nyíres *Nyires* [94] (do., e.). 1872: *nyires*. 1889: *Nyires hegy*. 1895: *Nyires domb*. — A falu déli részén emelkedő domb neve. Legmagasabb pontja a tenger színe felett 781 méternyire van. Ma fenyőerdő borítja. A helynév tanúsága szerint egykor nyírfák állottak a dombon.

Nyíresoldal *Nyires-ódal*: *ódal* (o., l.). 1889: *Nyires oldal*. — A Nyíres [94] déli oldalára vonatkozó helynév.

Orbánéle *Orbán-éle*: *éle* [229] (h., e.). 1895: *Orbán éle*. — Az Orbánvölgye [228] baloldalán végignyúló hegyél.

Orbánvölgye *Orbám-vüögye: vögye* [228] (v., e.). 1865: *Orbán völgye*. 1895: *Orbán v.* — Az Alsóbejervölgy [218] jobboldali mellékvölgyének a neve. Előtagja családnevet őriz. A helynév utótagját gyakran birtokos személyrag nélkül is ejtik.

Paláj *Paláj* [188] (h., e., k.). 1865: *paláj*; bércz. 1895: *Paláj*. — A **Kiság** [145] jobboldalán emelkedő hegy (népnyelven: ‚bérc‘) neve. A *paláj* tájszóból vált helynévvé, mely tájszónak Csernátfaluban és Hosszúfaluban ‚bére, hegy‘ a jelentése. A rumén *plaiu* ‚erdei tisztás‘ szó a hétfalusi magyar nyelvbe átkerülve eredetileg itt is erdei tisztást jelentett, Bácsfaluban és Türkösben ebben az eredeti jelentésben él ma is, de Csernátfaluban és Hosszúfaluban ‚bére, hegy‘ jelentést nyert. L. még Bácsfalu és Türkös helynevei között: *Paláj*.

Palájárka *Palájárka* (v., e.). 1889: *Plai árok* [!]. 1893: *Paláj árka*. — A Palájvölgye [187] ma már csak ritkán hallható régibb neve.

Palájéle *Paláj-jéle: éle* (h., k.). 1889: *Plai éle* [!]. 1893: *Paláj éle*. 1895: u. a. — A Paláj [188] nevű bércnek a Kelebucsig [195, 196] nyúló éle.

Palájvölgye *Paláj-vüögye: vögye*. Régibb, ma már csak ritkán hallható megjelölése: Palájárka [187] (v., k.). — A Kiságvölgye [145] jobboldali, a Paláj (l. fentebb) déli aljában fekvő mellékvölgye.

Paltin *Paltin* [253] (h., l.). 1873: Tóth Pál (*Paltin*); A hatalmas Tóth Pál, vagy más néven *Páltin*.¹ 1889: *Baltin* [!]. 1893: *Paltin* havas. — A Döjtenevölgye [215] kezdeti részének baloldalán, az ókirálysági határszélen emelkedő 1890 méter magas havas neve. A magyar helynévalak a rumén *Paltin* ‚Bergahorn‘ helynév átvétele.

Paltinéle *Paltin-jéle: éle* (h., l.). 1889: *Baltin éle* [!]. — A fentebbi nevű hegy keleti nyúlványára vonatkozó helynév.

Paltintető *Paltin-tető: tető* (te., l.). 1889: *Baltin tető* [!]. 1893: *Paltin tető*. — A Paltin [253] legmagasabban fekvő része.

Pancsó l. Csernátfalusi Pancsó.

Pandi *Pandi* (o., k.). 1872: *Pandi*. 1895: u. a. — Az Arapavölgye [158] északi oldalában fekvő kaszáló neve. Csángó családnévből vált helynévvé.

***Pandiéle**. 1865: *Pandi éle*: kaszálók. — A fentebbi nevű helyre vonatkoztathatták. Ma nem használják.

¹ Orbán Balázs tévesen azonosította e két nevet. A Tótpál [227] a Paltintól [253] kb. öt kilométerrel északabbra fekszik.

Peltánhalma *Pëltánhalma* (ha.).— A falutól északra a síkságon fekvő halom. Előtagja csángó családnévből alakult.

Predeluc *PrëdëLuc ~ r. Predeluts* [257] (do.). 1865: *predelucz*: Oláhország felé határbércz. 1889: *Predelucz* domb. — A Döjtene [215] forrásánál, az ókirálysági határszélen álló domb és környékének a neve. A magyar helynév a rumén *predeal* 'határ' kicsinyített *predelut* (predeluts) alakjának az átvétele.

Predelucéle *PrëdëLuc-jele: éle* [256] (h., l.). 1889: *Predelucz él.* 1893: *Predeluc éle.* — A Döjtenevölgye [215] és Szén István völgye [255] között a Predelucig [257] nyúló hegy.

Predeluctető *PrëdëLuc-tetüö: tetö* (te., l.). 1873: *Predelucz tetö.* 1893: u. a. — A Predeluc [257] legmagasabban fekvő része.

***Predelucvölgye.** 1873: ... a *Predelucz völgye*, melyről a már csekély vízmennyiségre apadt Döjtöne rohan le zuhatagos szép medrében. — A Döjtönevölgye [215] kezdeti, Predeluctól [257] délre eső részét jelölték e névvel. A népnyelv nem használja.

Rajna *Rajna*. Más megjelölései: Rajnapataka, Rajnavize (p.). 1865: *rajna*: kis patak. 1872: *rajna patak; Vajna* [!] *patak.* 1873: A... Tövölgye pataka a falun alól *Rajna pataka* nevet kap... — A Dirbába [84] ömlő Határpatak (l. ott) falutól északra eső szakaszának a neve. Az 1872. évi adat alapján valószínű, hogy eredeti neve *Vajnapataka* volt, s előtagja a csángó *Vajna* család nevéből alakult.

Rajnapataka *Rajnapataka* (p.). — A Rajna vagy Rajnavize (l. *Rajna*) ritkán használt másik megjelölése.

Rajnavize *Rajnavize* (p.). — A Rajna (l. fentebb) másik megjelölése.

***Rakottyás.** 1865: *rakattyás* [!]: erdő. — Helyrajzilag meghatározhatatlan erdő neve volt.

Reegátihatárszél *Rëgátihatár-sziéj: széj: szíéj: szél.* — L. bőv. Bácsfalu helynevei között.

Rence *Rënce* [185] (h., k.). 1872: *Rentze.* 1873: *Rencze.* — A Kiságvölgye [145] jobboldalán emelkedő 1379 méter magas hegy neve. Talán rumén családnévből válhatott helynévvé.

***Rencebérc.** — A Rence [185] nevű hegyet jelölték így 1889-ben. Ma nem használják.

***Renceéle.** — 1889-ben a Rencenyak (l. alább) neveként használták. Ma nem ismerik, nem használják.

Rencekútja *Rëncekuttya* (f.). 1865: *rëncze kutja*: forrás. — A Rencenyakán (l. alább) fakadó forrás neve.

Rencemező. 1888: *Rentze-Mező.* (Pesty: Magyarország hn.). — A Rence (l. fentebb) neveként közlik. Ma nem használják.

Rencenyaka *Rëncenyaka* [186] (l.). 1865: *rëncze nyaka*: legelő.

1873: *Rencze nyaka*. — A Rence [185] és Kiskelebus [195] közötti hegynyak. A helynév utótagját gyakran birtokos személyrag nélkül is ejtik.

Rencetető *Rénce-tető*: *tető* (te., l.). 1889: *Renczetető*. 1893: u. a. — A Rence [185] legmagasabban fekvő része.

***Rencevize**. 1873: A Garesinvölgye alsó részén a jobb partilag beszakadó *Rencevize*. — Más forrás nem említi, ma sem ismerik. Ha e helynév a Rence [185] oldalában lefolyó patakot jelölne, az csak a Kiságba [145] ömölhetne s nem a Garesinba [85].

Régidögkert *Régidökkert* (k.). — A falutól északra fekvő kaszáló neve. Régebben az elhullt állatokat itt földelték el.

Régihatárszél *Régihatár-szélj*: *szélj*: *széljél*: *szél*. (L. bőv. Bácsfalú helynevei között.)

Serkert *Sërkert* (k.). — A falutól északra a síkságon fekvő kaszáló neve.

***Surlóskút**. 1865: *surlós kut*: forrás. — Közelebbi helyrajzi meghatározás nélkül említik. A helynév előtagja valószínűleg a *surló* ‚equisetum‘ növénynevből alakulhatott. De vö. Bácsfalú: *Surlóslapály*.

Százforintos *Szászforintos* [165] (o., k.). 1865: *száz forintos*: kaszáló. 1889: *Százforintos*. 1893 és 1895: u. a. — Az Arapaéle [161] nyugati oldalában fekvő kaszáló neve. A népbeszéd szerint a helynév a kaszáló egykori vételárának az emlékét őrzi. Ez azonban téves magyarázat. A hegyoldalt minden biztonnal a rajta nagy számban növe *szász*- [száz] *forint* ‚Bellis perennis‘ nevű virágról nevezték el.

Százforintoséle *Szászforintos-éle*: *éle* [166] (l., k.). 1889: *Százforintos éle*. — A Százforintosvölgy (l. alább) déli oldalán álló hegyél.

Százforintoskútja *Szászforintoskúttya* (f.). 1865: *száz forintos kútja*: forrás. — A Százforintos [165] nevű hegyoldalban fekvő forrás neve.

***Százforintosoldal**. 1872: *száz forintos oldal*. — A mai *Százforintos* (l. fentebb) nevű hegyoldalt jelölte. Ma nem használják.

Százforintosvize *Szászforintosvize* [164] (p.). — A Százforintos kútjából eredő s a Garesinba [85] ömlő kis patak.

Százforintosvölgy *Szászforintos-völgy*: *völgy* (v., k.). 1889: *Százforintos völgy*. 1893: u. a. — A fentebbi kis patak völgye.

Szentpéteriút *Szëmpéteriút* (út). — A falutól északra fekvő Szentpéter községbe vezető mezei út.

***Szénafű**. 1761-ben *Szénafüves kert* néven szerepel. 1773: A Csernátfalusi *Széna Fűben* levő Templom Kaszáló Rétinek fele a

Mesterek számára hagyatott. 1872: *Szénafű* áldülő. — A mai *Szénarét* (l. alább) régebbi neve volt. A ‚kaszáló‘ jelentésű *szénafű* tájszóból vált helynévvé.

***Szénafüveskert.** 1761: A Csernátfalusi *Széna füves kert*ben levő Templom számára járó Kaszáló Rétből... — A mai *Szénarét*, régebben *Szénafű* nevű határrészt jelölte.

Szénarét Széna-rjét: rét (k.). — A falutól északra a síkságon fekvő, szénatermelésre használt határrész. Régebben Szénafű és Szénafüves kert volt a neve.

Szén István éle Szén Istán: István iéle: éle [254] (h., e.). 1889: *Szén István éle*. 1893: u. a. — Az alábbi völgy baloldalán emelkedő hegy.

Szén István völgye Szén Istám: Istvám vüögye: vögye [255] (v., e.). 1889: *Szén István völgy*. 1893: *Szén István völgye*. — A Döjtenevölgye [215] kezdeti részének baloldali mellékvölgye. A helynév a csángó *Szén* család egyik tagjának emlékét őrzi.

***Szilfás.** 1865: *szilfás*: erdő. — Az alábbi két helynév által jelölt területen fekvő szilfa-erdő neve lehetett. Ma bükkerdő áll az egykori szilfák helyén. A helynevet ma nem ismerik, nem használják.

Szilfáséle Szilfás-iéle: éle [223] (h., e., k.). — Az alábbi völgy jobboldalán álló hegyél neve.

Szilfásvölgye Szilfás-vüögye: vögye [222] (v., e., k.). 1889: *Szilfás völgye*. 1893: *Szilfás völgy*. — A Tigájvölgy [221] baloldali mellékvölgye.

Szólafenyős Szóla-fenyüös: fenyős (k.). — A Jankónévölgye [162] kezdeti részében, a Fenyőskút [163] (l. ott) nevű hely mellett fekvő kaszáló. A helynév előtagjának értelmét, eredetét nem ismerem. (Vö. ? : *Szóllófa* ‚egy erdő neve‘ Recsk falu határában, Heves megyében. PESTY, Magyarország hn. 370; — 1568: *szolan* (szántó-föld), 1652 és 1688: *Szolan* (u. a.) 1568: *szolara* menő út [!]. Magyargyerőmonostor, Kolozs megye. SZABÓ T. ATTILA, Kalotaszeg helynevei 76, 77).

Tigáj Tigáj (p., h.). 1865: *tigáj*: erdő (tigáj tán oláh szó és mozsárt jelent). — A Tigájpatak [221], s ritkábban a Tigájhavas [235] rövidebb neveként használják.

Tigáj balága Tigáj balága [233] (p., v.). 1889: *Tygai balága*. 1893: *Tigáj balága*. — A Tigájpatak [221] jobboldali [!] ága és ennek völgye.

Tigájhavas Tigáj: Tigájji-hovas [235] (h., l.). 1893: *Tigáj havas*. — Az ókiráltságai határszélen emelkedő 1686 méter magas havas neve.

Tigáj jobbága *Tigáj jobbága* [224] (p., v.). 1889: *Tygai jobága*. 1893: *Tigáj jobbága*. — A Tigájpaták [221] baloldali [!] ága és ennek völgye.

Tigájközépél *Tigájközep-él: él* [234] (h., l.). — A Tigáj balága [233] és Tigáj jobbága [224] között emelkedő hegy neve.

Tigájpaták *Tigájpaták* [221] (p.). — A Tigájhavasból [235] két ágban eredő s a Döjtenébe [215] ömlő paták. Alsó részén Alsóbejerpatak (l. ott) a neve.

Tigájvölgy *Tigáj-vüögy: vögy* (v., l.). 1893: Tigáj völgy. — A Tigájpaták [221] völgye. Az alsó részén Alsóbejervölgy a neve.

Tizedeskertje *Tizedeskertye* (ke., k.). — A Kotyorvölgy [100] kezdeti részének baloldalában fekvő bekertelt kaszáló neve. Előtagja családnévből alakult. A kertnek régebben *Urdiakertje* volt a neve.

Tolvajponk *Tolvajponk* (do.). 1865: *tolvaj ponk*: erdő. — A Predeluc [257] nevű domb mellett álló kis domb. A helynév egykori tolvajlás, rablás, emlékét őrizheti. Utótagja, a *ponk* tájszó, hétfalusi helynevekben „hegyhát kiugró dombja” jelentésben él.

Tóárka *Tuó: Tó-árka* (v., e.). 1889: *Teu árok* [!]. 1893: *Tóárka*. 1895: u. a. — A Tóvölgye [225] (l. ott) régibb, ma már csak ritkán hallható megjelölése.

Tómezeje *Tuó: Tó-mezeje*. Ritkábban hallható alakváltozata: *Tuó: Tó-mezüő: mező* [197] (r., l.). 1889: *Poiana teu*. 1893: *Tómező*. 1895: *Tómezeje*. — A Nagykelebusc [196] és Tótpál [227] közötti hegynyeregben fekvő havasi rét neve. Nevét onnan nyerte, hogy tavaszi hóolvadáskor időszaki tó képződik a mélyebben fekvő részében.

Tómezejárka *Tuó: Tó-mezejárka*. Ritkábban hallható alakváltozata: *Tuó: Tó-mezüő: mező-árka* [193] (v., e.). 1895: *Tómezőárka*. — A Tómezejétől [197] a Kiságig [145] lenyúló völgy neve.

Tómező l. *Tómezeje*.

***Tónál**. 1865: Tótpál: havas, a *tónál*: erdő, melyben tó van, külső Kelebusc: legelő... — A Tómezeje [197] körül fekvő erdő neve volt. Ma nem használják.

Toplósút *Toplós: Toplós-kút* (f.). 1865: *toplós kut*: forrás, melyről azt tartja a monda, hogy szép asszonyok fürödnek benne és naplemente után nem szabad belőle inni. — A *Hátmeg* (l. ott) nevű helyen fekvő forrás. Vize langyos és nem kellemes ízű. — Hogy az 1865. évi forrásunk által közölt néphit él-e még, annak nem tudtam nyomára akadni. Valószínűleg erre a forrásra vonatkozott ORBÁN BALÁZSNak az a közlése is, hogy „Türkösnek Háttető nevű bérczén van egy forrás, melyről az a babonás hit, hogy ha

valaki naplemenet után iszik belőle, bivalyalakú kisértetek veszik üldözőbe.“

Tótpál Tótpál [227] (h., l.). 1865: *Tótpál*: havas. 1873: a Garcsin völgy háttérében a *Tót Pál* emeli fel százezredes, mély redőkkel bevont kopasz homlokát; ... a *Tót Pál* tenyészet nélküli ropant csúcsa emelkedik az ég felhői közé, mint óriások templomának hatalmas kupolája; ... *Tóth Pál*; ... *Tót Pál* (Paltin); A hatalmas *Toth Pál* vagy más néven *Paltin*.¹ 1889: *Toth Pál*. — Az ókirálysági határszálen emelkedő 1686 méter magas hegy neve. A csángó *Tótpál* családnévből vált helynévvé.

Tótpáléle Tótpál-jele: éle [226] (h., l.). 1889: *Tóth Pál éle*. — A fentebbi havasnak a Tigáj jobbága [224] baloldalán végignyúló része.

***Tótpálhavas.** 1872: *Tóth Pál havasa*. 1873: *Tót-Pál havas*. 1893: *Tótpál havasa*. — A Tótpál [227] másik megjelölése volt. Ma nem használják.

Tóvölgye Tuó: Tó-vüögye: vögye. Régibb, ma már csak ritkán hallható neve: Tóárka [225] (v., e.). — A Tigáj jobbága [224] baloldali, Tómezeje [197] felől lenyúló mellékvölgye.

***Tóvölgye.** 1873: *Tóvölgye* pataka. 1895: *Tóvölgye*. — A Nyíres [94] és a — Türköshöz tartozó — Pancsó [93] között fekvő völgy neve volt. A helynév mai életének vagy a völgy nevének nem tudtam nyomára akadni. A benne folyó kis patakot Határpataknak nevezik. — Egykori neve onnan származhatott, hogy a völgyben, valószínűleg a völgy kezdeténél, időszakai tó állott.

***Tóvölgyepataka.** 1873: A Csernátfalú és Türkös közti határt a *Tóvölgye pataka* képezi, mely a falun alól Rajna pataka nevet kap. — A mai Határpatak (l. ott) régebbi neve volt. L. a fentebbi helynevet is.

Tönkösök Tönkösök [171] (h., k.). 1872: *Tönkös; Tönkösök*. 1895: *Tönkösök*. — Az Alsógiróvölgytől [167] délre fekvő hegy neve. Ma kaszálók fekszenek rajta, egykor bizonyára itt is erdő állott, s az erdő kiirtása után a fáknak a földben maradt *tönk*-jeiről az itteni kaszálókat „Tönkös kaszálók“-nak, „Tönkösök“-nek nevezték, majd e név a hegy nevévé vált.

***Tönkösökéle.** 1895: *Tönkösök éle*. — A fentebbi hegy délnyugati részét jelölték e névvel. Ma nem ismerik, nem használják.

Tyúktetüs Tyuktetüs (o., l.). — A Kotyorvölgye [100] kezdeténél álló kiugró domboldal neve. Tréfás helynévképzés. A pásztorok szoktak itt állni, mert innen látják, hogy merre jár a legelő marha.

¹ Orbán Balázs tévesen azonosította e két nevet. A Paltin [253] a Tótpáltól [227] kb. öt kilométerrel délebbre fekszik.

***Urdiakertje.** 1889: *Urdia kert.* 1893: *Urdia kertje.* — A mai Tizedeskertje (l. ott) nevű kaszálókertet jelölték e névvel. A helynév előtagja a kert egykori rumén tulajdonosának családnévéből alakult.

***Vaskapu.** 1865: *vaskapu*: falmenti halom aljánál mező, hol 1848-ban a gyilkos rabló oláhok a hétfalusi magyarokat láncsa és kardból képzett kapun át futtatták és a császár hűségére feleskették; holott ezen magyarok agyagfalvi gyűlésen követek általi képviseltetésökkel és a székely nemzetteli rokonszenvezésökkel a császárhoz nem voltak hűtlenek és törvényrontók. — A szabadságharc ez egyik eseményekor keletkezett helynevet s a hozzá fűződő emléket ma már nem ismerik.

***Vámház.** 1873: A Döjtöne forrásfeje az ósánczi vámtól jó másfél mfdre levő Predelucz tetőn van, s mert itt a Döjtöne völgyén feljövő ösvényen ki lehet Oláhországba jutni, a fejedelemségnek fiók *vámhivatala* van ott elhelyezve. 1889: *Vámház.* — Az ókirálysági határszélen, a Predeluc [257] keleti aljában egykor állott vámház, vámhivatal neve volt.

Veres István völgye *Vörös Istám: Istvám vüögye: vögye* [142] (v., k). 1889-ben *István völgye* néven jelölték. 1872: a *veres István völgyében*; *Veres István völgye.* 1895: *Veres Istv. v.*; *Veres István völgy.* — A Kiság völgye [145] baloldali mellékvölgye. Minthogy a tőle északra fekvő hegyet Istvánbérce névvel jelölik, s e völgyet is említik Istvánvölgye néven, valószínű, hogy a helynév Veres előtagja nem család-, hanem ragadványnevet öriz.

Veres István völgye feje *Vörös Istám: Istvám vüögye: vögye feje* (k.). 1872: a *veres István völgy feje*; *Veres István völgy fejében.* — A fentebbi helynév által jelölt völgy kezdeti, legmagasabbban fekvő része.

Zenoga *Zenoga* ~ r. *Zănoaga* [247] (h., l.). 1889: *Zenoga.* 1892 és 1895: u. a. — Az ókirálysági határszélen emelkedő havas. A magyar helynév a rumén *Zănoaga* helynév átvétele. (*Zenoga* nevű hegy hosszúfalu határában is van).

***Zenogabérc.** 1889: *Zenogabérc.* — A fentebbi hegynek a Cimbor [241] felőli részét jelölték e névvel. Ma nem használják.

Zenogaéle *Zenoga-jele: éle* [248] (h., l.). 1889: *Zenoga éle.* 1893: u. a. — A Zenogának [247] a Dávid Márton völgye [246] déli oldalán végignyúló éle.

Zenogavölgye *Zenoga-vüögye: vögye* [231] (v., l.). 1895: *Zenogavölgye.* — A Nánvölgye [230] jobboldali, a Zenoga [247] északnyugati oldalában fekvő mellékvölgye.

Zsindelybérc *Zsëndél: Zsëndej-bjérc: bérc* [175] (h., k.). 1872:

Zsendel bértz. 1889: *Zsendel bérc.* 1893: *Zsendely bérc.* 1895: *Zsindely bérc; Zsendely bérc.* — A Kiság völgye [145] jobboldalán emelkedő hegy neve. Előtagjában a *zsindely* nyelvjárási *zsëndél ~ zsëndēj* alakja látható. — A hegy ma kaszáló. A helynév a hely egykori erdős állapotának s annak az emlékét őrzi, hogy az erdő fáiból itt a helyszínen készítették a zsindelyt, amellyel a csángók egykor nemcsak házaikat fődtek, de messzeföldön nagy kereskedést is folytattak.

Zsindelyvölgy *Zsëndél: Zsëndēj-vüögy: vögy* [73] (v., k.). 1889: *Zsendel völgy.* 1893: *Zsendely völgy.* 1895: *Zsindely völgy.* — A Zsindelybérc (l. fentebb) északi aljában fekvő völgy.

Utcanevek.

Alsó Éger-utca *Assúó: Assó: Alsó-egër-ucca* (u.). 1872: *also eger utza.*

Alsó Vásár-utca *Assúó: Assó: Alsó-vásár-ucca* (u.). 1872: *also vásár utza.*

Alsó Vásár-utcába járó sikátor. 1872: *also vásár utzába járo sikátor.*

Alszeg. 1766: *alszegi* Lőrincz István... *alszegi* Benedek István... — A falu nyugati részét jelölhette. Ma nem használják. A falu másik részének *Felszeg* elnevezése szintén kihalt a használatból, s ma a *Felszeg* helynév csak egy kisebb utcát jelöl.

Ángor *Angor.* — Egy kis terecskének ma már csak az öregek által használt neve. Jelentésére vonatkozólag l. Türkös: *Angor.*

Ángor-utca. 1872: *angor utza; Angor utca.* — A fentebbi névvel jelölt kis térhez vezető utca neve volt. Ma nem használják.

Bléba-utca. 1865: *Bléba utca.*

Cifra-utca *Cifra-ucca* (u.). 1872: *czifra utca.* — A Vízjárás-utca másik neve.

Cinterem. 1761: A *Czinteremben* való temetkezésnek taxája...; Szép pompával temettetett a Mesteri ház ablaka alá a *Czinteremben*... — A templomkörüli, köfallyal körülvett templomkert neve volt. Egykor temetőnek használták. A *Cinterem* helynevet vagy közsztót, amely a klasszikus latin nyelvből és a hazai latin nyelvből a népnyelvbe is átkerült *cimí(e)terium* 'temető, templomkert' neve (SZABÓ T. ATTILA, Zilah 14). Hétfaluban ma már nem ismerik.

Éger *Egër.* 1865: *Utcák: füves utca, faluderék, eger.* — A falu déli részén fekvő Alsó- és Felsőégerutca, valamint e két utca

körülí falurész neve. A helynév a hely régi állapotának, az utcák keletkezése előtt itt nőtt égerfa-erdőnek az emlékét őrzi.

Faluderék. 1865: Utczák: füves utca, *faluderék*, eger.

Felső Eger-utca *Fëssüő: Fësső-egër-ucca* (u.). 1872: *felső eger utca*.

Felszeg *Fësszeg: Fësszëk: Fëlszeg* (u.). — Egykor falurész neve volt, ma csak egy kisebb utcát jelöl.

Főtér *Főtér*. — A Piac (l. ott) másik, újabb elnevezése. A helynévadás szemléltetően tükrözteti vissza a falu városiasodását. A 'Főtér' déli során a járásbiróság épülete, közepén pedig a világháborúban elesett rumén katonák emlékére állított katona-szobor áll.

Fő-út *Fő-ut* (u.). — L. Nagy-út.

Fő-utca *Fő-ucca* (u.). — L. Nagy-út.

Füves-utca *Füves-ucca* (u.). 1865: *füves utca*. — A falu szélén fekszik.

Geszken *Gëszken: Gëszkenke*. — L. bőv. Bácsfalu: *Geszken*.

Határrész-utcácskája. 1872: *határrész utcácskája*.

Hátulsó-utca *Hátussó: Hátulsó-ucca* (u.). 1865: *hátulsó utca*. 1872: *hátulsó utca*.

Hegy-utca *Hëgy-ucca* (u.). 1872: *hegy utca; hegyutca*.

Hermányi-utca *Hërmányi-ucca* (u.). — A Csernátfalutól északra fekvő Szászhermány község felé vezető utca.

Iroda-utca *Iroda-ucca* (u.). — A Piacról dél felé, a járásbirósági épület mellett elvezető utca neve.

Kis-utca *Kis-ucca* (u.).

Kolcsár-utca. 1872: *koltsár utza; Kolcsár utca*. — A helynév előtagja családnevet őríz .

Magyartemplom-utca. 1872: *magyartemplom utca*. — A Templom utcát (l. ott) jelölték e névvel. A nép nem használja.

Mező-utca. 1865: *mező utca*. 1872: *mezei ut* (u.).

Nagy-út *Nagy-ut* (u.). — A falun átvezető főutca. Más nevei: Nagy-utca, Fő-út, Fő-utca.

Oláhtemplom-utca *Oláhtemplom-ucca* (u.). 1872: *oláhtemplom utca; oláh templom utca*. — A mai Romántemplom utca (l. alább) régiebb, ma már csak ritkán használt másik neve. Előtagja a ruménség itt nem használt népnévét (*vlah* > *voláh* > *oláh* > *olá*) őrzi.

Pancsó-utca *Pancsó-ucca* (u.). 1872: *pantzuja utza; Panczuja utcájaja; panczuja utca*. — A Csernátfalusi Pancsó [101] nevű hegyre vezető utca.

Piac *Piac*. 1873: a csernátfalusi *piacz*. — A község egykori piactere. Ma *Főtér*nek (l. ott) is nevezik.

Romántemplom-utca *Romántemplom-ucca* (u.). — A görög keleti rumén templom melletti kis utca. Jelölik *Romántemplom mellett* névvel is. Régebbi neve *Oláhtemplom-utca* (l. ott) volt.

Romántemplom mellett *Romántemplom mellett* (u.). — A fentebbi névvel is jelölt utca másik neve.

Sánta János-utca. 1865: *Sánta János-utca.* — A helynév a *Sánta* család egyik tagjának az emlékét őrzi.

Szénarét-utca *Szénariét: Szénarét-ucca* (u.). — A falutól északra a síkságon fekvő *Szénarét* nevű helyre vezető utca.

Tanorok-utca *Tanorok-ucca* (u.). — A község északi szélén fekvő utca neve. Az egykor itt álló mezőkerítés emlékét őrzi.

Tehéncsorda-utca *Tehencsorda: Tehéncsorda-ucca* (u.). 1865: *Tehenek utja* (u.). 1872: *tehen csorda utza; tehencsorda utcza.* — Az utca attól nyerte a nevét, hogy egészen a legutóbbi időkig ezen az utcán hajtották ki a tehéncsordát a legelőre.

Temető-utca *Temetű: Temető-ucca* (u.). 1872: *temető utcza.* — A falu északi szélén fekvő temetőhöz vezető utca neve.

Templom-utca *Templom-ucca* (u.). 1872: *templom utcza.* — A Nagy-útnak (l. ott) az ág. hitv. evangélikus templom környékén fekvő része.

Tikos János-utca. 1865: *Tikos János-utcza.* — A helynév a csángó *Tikos* család egyik tagjának az emlékét tartotta fenn.

Tramváj-utca *Tramváj-ucca* (u.). — A falu északi szélénél elhaladó vasút megállójához vezető utca neve. Előtagjában a brassói magyar köznyelv közvetítésével a hétfalusi nyelvjárásba bekerült, német eredetű *tramváj* tájszó szerepel, mely a Brassó és Hosszúfalu között közlekedő helyiérdekű vasút és vonat neve.

Vásár-utca *Vásár-ucca* (u.). 1865: *vásár utcza.* — A heti vásárokat ebben az utcában tartják, innen ered az utca neve.

Vízjárás-utca *Vízjárás-ucca.* Másik neve Cifra-utca (u.). — A helynévadás vízrajzi tényezőn alapszik; az utcában a Határpatak folyik végig. A helynév előtagja tájszó, értelme azonos a 'vízfolyás' köznevünkkel.

Zsák-utca *Zsák-ucca* (u.). — Egy kis *zsákutca* neve.

H O S S Z Ú F A L U.

1366: *Huzyufalu* [Ub. II, 242]. 1456: *Nagyfalw* [SzékOkl. I, 172]. 1460: *Hozziujfalw* [SzékOkl. I, 184]. 1500: *Hozwfalw* [Töres. Urad. F. V. sz.]. 1504, 1522: *Langendorf* [Qu. I, 82, III, 473]. 1504, 1507: *Longendorff* [Qu. I, 85, 115]. 1504, 1548: *Langendorff* [Qu. I, 86, III, 472]. 1508: *Langunndorff* [Qu. I, 124]. 1508: *Langenn-*

dorff [Qu. I, 124]. 1514: *Hosszu-follw* [Qu. II, 6]. 1522: *Hwzyofalw* [Qu. I, 468]. 1523, 1525, 1527: *Hwzywfalw* [Qu. I, 538, 627, II, 471]. 1524: *Hwsywfalw* [Qu. I, 583]. 1526: *Hossiu falw* [Qu. I, 682]. 1526, 1551: *Langdorff* [Qu. I, 682, III, 473]. 1528, 1540, 1541: *Hwzwoffallw* [Qu. II, 471, III, 36, 39]. 1529: *Hwsswoffallw* [Qu. II, 485]. 1530: *Hwssywfalw* [Qu. II, 471]. 1531: *Hwysswoffallw* [Qu. II, 471]. 1532: *Hwssywoffallw* [Qu. II, 471]. 1533: *Hwssyw Fallw* [Qu. II, 471]. 1533, 1534: *Hossywoffallw* [Qu. II, 471, 472]. 1533: *Hozywfalwa* [Qu. II, 473]. 1533, 1537: *Hwzywoffallw* [Qu. II, 474, 471]. 1534: *Hwzyw fallw* [Qu. II, 472]. 1534, 1535, 1536, 1538, 1539, 1542, 1543, 1544: *Hozzywoffallw* [Qu. II, 473, 471, 472, III, 36, 38, 40]. 1534: *Hwzzywoffallw* [Qu. II, 475]. 1535: *Hozzyw fallw* [Qu. II, 473]. 1538: *Hwzzw fallw* [Qu. II, 38]. 1539, 1544: *Hozzwoffalw* [Qu. III, 36, 474]. 1549: *Hozzyw fallu* [Qu. III, 469]. 1549: *Lang dorff* [Qu. III, 472]. 1551: *Hoszwfalw* [Qu. III, 469]. 1552: *Hoszwfalw* [Qu. III, 469]. 1553: *Hoyszwfalw* [Qu. III, 474]. 1554: *Hözzwfalw* [!] [Qu. III, 469]. 1555: *Hoyzzwfalw* [Qu. III, 469, 475]. 1625, 1651, 1652, 1781: *Hosszuzfalw* [TöresUrad. F. XIII. sz., 17, F. XIV. sz., F. XV. sz.]. 1808: magy. *Hosszúfalw* vagy *Nagyfalw*, ném. *Langendorf*, rum. *Szátul-lung* [Lipszky.]. 1831: magy. *Hosszu Falwa*, ném. *Langendorf*, rum. *Szátu Lung* [ConsTrans.]. 1839: magy. *Hosszú-Falw*, lat. *Villa Longa*, ném. *Langendorf*, rum. *Szátu Lung* [Lenk.]. 1850: magy. *Hosszuzfalw*, rum. *Szatulung*, ném. *Langendorf* [Mike, HelysNev.]. 1873: magy. *Hosszúfalw*, rum. *Szátu-lung* [Orbán B. VI, '163]. 1909: magy. *Hosszúfalw*, ném. *Langendorf*, rum. *Satulung* [MoldTog.]. 1922: magy. *Hosszuzfalw*, rum. *Satulung* [MartIstr.]. 1939: magy. *Hojszuzfalw*: *Hosszuzfalw*, rum. *Satulung* [Hgy.].

Almafaszél *Almafa-sziéj*: *széj*: *szjél*: *szél* (d., sz.). — A falutól északra a síkságon, útmenti almafa-sor mellett fekvő dülő neve. Utótagjában a *szél* ,valaminek szélén fekvő hely, levő rész' közneviünk nyelvjárási alakjai láthatók.

Alsóbejer *Asszó*: *Assó-bejër*. — L. bőv. Csernátfalw helynevei között.

Alsóbejerpatak *Asszó*: *Assó-bejërpaták* [218] (p.). — Határvonalat képez Hosszúfalw és Csernátfalw területe között.

Alsóbejervölgy *Asszó*: *Assó-bejër-vüögy*: *vögy*: *vüölygy* (v., k., e.). — Az Alsóbejerpatak [218] völgye. Baloldala Hosszúfalwé, jobboldala Csernátfalwhoz tartozik.

Alsócsóraéle *Asszó*: *Assó-csóra-iéle*: *éle* [325] (h., l.). 1893: *Alsó*

Csóra éle. 1895: u. a. — Az Alsócsórapatak [324] déli oldalán elnyúló hegy.

Alsócsórapatak *Asszó: Assó-csórapatak* [324] (p.). 1889: *Alsó Csórapatak.* 1893 és 1895: u. a. — A Csórahavas [329] keleti oldalában lefolyó patak. Tőle délre a Felsőcsórapatak [328] ömlik a Nagyágba [331].

***Alsócsorgóvölgy.** 1893: *Alsó Csorgóvölgy.* — A Csorgóvölgy jobbágát (l. ott) jelölték e névvel. Ma nem használják.

Alsófűrészmező *Asszó: Assó-fűrész fűrész-mező: mező* [108] (d., sz., k.). 1872: *alsó fűrész mező aldülő.* — A Fűrészmező (l. ott) falurész mellett fekvő rét északi, alacsonyabban fekvő része. Utótagját *mezeje* alakban is használják.

Alsóhatár *Asszó: Assó-határ* (sz.). 1872: II. földülő: *Alsó határ.* — A falutól északra a síkságon fekvő határrész. Csak mint hivatalos, telekkönyvi elnevezést használják.

Alsóhavaspatak *Asszó: Assó-hoas: havas-patak* [345] (p.). 1893: *Alsó Havaspatak.* — Az Alsókecskelábhavas [346] oldalában a Felsőhavaspataktól [347] északra lefolyó patak neve.

Alsóhidegvölgy *Asszó: Assó-hideg-vüögy: vögy: vüölygy* [264, 266], (v., e., l.). 1873: *Alsóhideg-völgy.* 1889: *Alsó hideg völgy.* 1893: *Alsó Hidegvölgy.* 1895: u. a. — A Döjtenevölgye [215] jobb-oldali mellékvölgye.

Alsóhidegvölgyéle *Asszó: Assó-hideg-vüögy: vögy: vüölygy-éle: éle* [269] (h., e.). 1895: *Alsó hidegvölgy éle.* — A fentebbi völgy déli oldalán emelkedő hegyél.

Alsóhidegvölgy középéle *Asszó: Assó-hideg-vüögy: vögy: vüölygy közep-éle: éle* [267] (h., e.). 1895: *Alsó Hidegvölgy közép-éle.* — Az Alsóhidegvölgy [264, 266] és Gogásvölgy [265] között fekvő hegyél neve.

Alsóhidegvölgyvize *Asszó: Assó-hideg-vüögy: vögy. vüölygyvize* (p.). 1873: *Alsóhideg-völgy vize.* — Az Alsóhidegvölgyben [264, 266] folyó patak.

Alsókecskeláb *Asszó: Assó-kecskeláb.* Másik megjelölése: Alsókecskelábhavas [346] (h., l.). 1893: *Alsó Kecskeláb havas.* — A Kecskeláb (l. ott) nevű havas északi, alacsonyabb része.

Alsókecsketatrang *Asszó: Assó-kecsketatrang* (p.). — A fentebbi havasból eredő Kecsketatrang [342] másik neve.

Alsókurta *Asszó: Assó-kurta* (p.). 1895: *Alsó Kurta-patak.* — A Kurta- vagy Felsőkurta-pataktól [374] keletre a Babarunkapatakba [380] ömlő kis patak neve. A helynév középtagjában a ,rövid' jelentésű *kurta* tájszó látható.

Alsólapjas Asszó: *Assó-lapjas* (la., k.). — A Lapjas (l. ott) északi, alacsonyabban fekvő része.

Alsólovakhavasa Asszó: *Assó-lovak-hoassa: hovassa* [341] (h., l.). 1889: *Alsó lovak havasa*. 1893: *Alsó Lovak havas*. — A Lovakhavasa (l. ott) északi, alacsonyabb része.

Alsómedvésvölgy Asszó: *Assó-medvés-vüögy: vögy: vüölygy* [154] (v., k.). 1889: *Alsó Medvés völgy*. 1893: u. a. — A Medvésvölgytől [155] északra fekvő kis völgy.

Alsómélyárok Asszó: *Assó-méj: méj-árok* [204] (v., p., k., e.). 1889: *Alsó mélyárok*. — A Tatrangvölgye [389] baloldali mellékvölgyének s a völgyben folyó pataknak a neve.

***Alsómélyvölgy.** 1893: *Alsó Mélyvölgy*. — A fentebbi *Alsómélyárok* nevű völgyet jelölték ezzel a névvel. Ma nem használják.

Alsópapvölgy Asszó: *Assó-pap-vüögy: vögy: vüölygy* (v.) 1893: *Alsó Papvölgy*. — A Papvölgy [198] másik megjelölése.

Alsósötétvölgy Asszó: *Assó-sétjét: sötét-vüögy: vögy: vüölygy* [311] (v., e.). 1893: *Alsó sötétvölgy*. 1895: u. a. — A Sötétvölgytől [313] északra fekvő völgy.

Alsósötétvölgyéle Asszó: *Assó-sétjét: sötét-vüögy: vögy: vüölygy-éle: éle* [312] (h., e.). 1893: *Alsó sötétvölgy éle*. — A fentebbi helynév által jelölt völgy déli oldalán emelkedő hegyél.

Alsószárazpatak Asszó: *Assó-szároszpatak* (p.) — A Szárazpatak (l. ott) másik megjelölése.

Alsószárazvölgy Asszó: *Assó-szároz-vüögy: vögy: vüölygy* (v., k., e.). 1893: *Alsó Száraz völgy*. 1895: u. a. — A Szárazvölgy [359] másik megjelölése.

***Alsószárazvölgybérc.** 1893: *Alsó Szárazvölgy bérc*. 1895: u. a. — A Szárazvölgyélét (l. ott) jelölték e névvel. Ma nem használják.

Alsószorospatak Asszó: *Assó-szorospatak* [356] (p.). 1895: *Alsó szorospatak*. — A Szoros- vagy Felsőszorospataktól [358] északra a Tatrangvizébe [389] omló patak.

Alsóvidásbérc Asszó: *Assó-vidázs-bjérc: bérc* [354] (h., k.). 1893: *Alsó vidásbérc*. 1895: *Alsó Vitásbérc*. — A Vidásbérc (l. ott) északnyugati, alacsonyabban fekvő része.

***Aranyoshegy.** 1872: *aranyos hegy* aldülő. — A Hegyeshegy [98] északi aljában fekvő hegy neve lehet vagy lehetett. Nem sikerült megtudnom, hogy ma él-e még ez a helynév, s melyik hegyet jelöli vagy jelölte.

Arapa Arapa [160] (h., k.). 1872: *Arapa*. — Nyugati oldala Csernátfalué, keleti oldala Hosszúfalué. L. bőv. Csernátfalú helynevei között.

Arapacsukjona l. Csukjon.

Aszalóoldal *Aszal-óodal: ódal* [217] (o., k.). 1865: *aszaló oldala*. — A Pappbérc [216] délnyugati részén fekvő oldal neve.

***Asszúfás**. 1865: Ósánc: vám, *ajszufás*: erdő, arapa csuklyona... — Az Ósánc [206] környékén fekvő oly erdő neve volt, melyben kiszáradó fák álltak. A helynév *asszú* ‚száraz‘ előtagját a hétfalusi nyelvjárásban *ajszu* alakban ejtik.

Babarunka *Babarunka* ~ r. *Babarunka* (p., v., e., k.). 1865: *babarunka*: erdő. 1873: A *Babaronka* a Csukás vízvezetékét képezi. — A Babarunkapatak [380] rövidebb neve. A helynév nemesak a vízrajzi tényezőre, de — mint szokásos — jelentésköri tágulással a patak környékére is vonatkozik. A magyar helynév a rumén helynév átvétele, közelebbi eredetét nem ismerem.

Babarunkapatak *Babarunkapatak*. Másik megjelölése: *Babarunka* [380] (p.). 1873: A balpartilag Kiságba szakadó *Babaronka-patak*. 1889: *Babarunkapatak*. 1893 és 1895: u. a. — A Kiság [334] jobboldali mellékpataka.

Bacsóárka *Bacsóárka* (v., k., e.). 1895: *Bacsó árka*. — A Bacsó-völgye [296] (l. alább) ritkán hallható másik megjelölése.

Bacsócsukjona *Bacsócsukjona* [295]. 1865: *Bacsó csuklyona*: hirtelen felnyuló hegyes orom. 1889: *Bacsó csucsa* [!]. 1893: *Bacsó csuklonja*. — A Tatrangvölgye [389] baloldalán emelkedő, süveg-alakú csúcsban tetőződő hegy neve. Előtagja csángó családnévből alakult. Utótagjára vonatkozólag l. Csernátfalú: *Csukjon*.

Bacsószécse *Bacsószécse* [294] (r., k.). 1865: *bacsó szécse*. 1872: *Bacsó szécse*. 1873: *Bacsó-szécse*; A Tatrang völgye a Begyen-patak beszakadásán felül *Bacsó Szécse* nevet ölt. 1893: *Bacsó-szécse*. — A Tatrang [389] baloldalán, a Bacsócsukjona [295] aljában elterülő rét neve. Utótagjában a ‚havasi rét, havasi tisztás‘ jelentésű *szécs* tájszó látható.

Bacsóvölgye *Bacsó-vüögye: vögye: vüölygye*. Ritkán hallható másik megjelölése: Bacsóárka [296] (v., e.). 1865: *Bacsó völgye*. 1889: *Bacsó völgy*. 1893 u. a. — A Tatrangvölgye [389] baloldali, Bacsócsukjonától [295] délkeletre fekvő mellékvölgye.

Barasutláb *Barasutláb* (d., sz.). A falutól északra a síkságon fekvő dülő neve. Utótagjában a földosztásban szereplő és kisebb-nagyobb földdarabot jelentő, ma pedig Hétfaluban ‚dülő‘ jelentésben élő *láb* közneviünk látható. A helynév *Barasut* tagja valószínűleg a *Brassói-út: Brassai-út* helynévből alakult.

Bartalisél *Bartalis-jél: él* (h., k.). — Az alábbi hegy másik megjelölése.

Bartalishegy *Bartalishégy*. Másik megjelölése: Bartalisél [211] (h., k.). 1872: *Bartalis hegy*. — A Tatrangvölgye [389] baloldalán

emelkedő hegy neve. Előtagja az 1553-tól kimutatható hosszúfalusi *Bartalis* csángó család nevét őrzi.

Bartalishegyalja *Bartalishëgyajja* (k., l.). 1872: *Bartalis hegy alja*. — A fentebbi hegy keleti aljában fekvő terület neve.

Bartalishegyóddala *Bartalishëgy-òdala: ódala* (o., k.). 1872: *Bartalis hegy ódala*. — A Bartalishegy [211] keleti oldalát jelölő név.

Bartalisvölgy *Bartalis-vüögy: vögy: vüölygy* [205] (v., k.). 1865: *bartalis völgye*. 1893: u. a. — A Tatrangvölgye [389] baloldali, Bartalishegytől [211] délre fekvő mellékvölgye.

Batrinpaláj *Batrimpaláj*. Másik megjelölése: *Paláj*. Nagyon ritkán *Öregpaláj*nak is hallottam említeni [258] (h., k.). 1873-ban *Öregbércz* (*Bratin pláj*) névvel jelölték. 1865: *Batrinpláj*: szénhely. 1872: *batrin pláj*. 1889: *Batrin pláj*. 1893: *Batrin paláj*. — A Tatrangvölgye [389] baloldalán emelkedő hegy neve. Előtagja a rumén *bătrân* ‚öreg‘ szóból alakult; valószínűleg ragadványnevet őríz. Utótagjában a *paláj* tájszó Csernátfaluban és Hosszúfaluban használatos ‚bérc, hegy‘ jelentésében szerepel.

Batrinpalájéle *Batrimpaláj-jele: éle* [262] (h., l.). 1889-ben *Batrin éle* névvel jelölték. 1895: *Batrin paláj éle*. — A fentebbi helynévvel jelölt hegynék a Vajdahavasig [268] nyúló része.

Begyenbérc *Begyem-bjérc: bérc*. A helynév utótagját gyakran *bjérce: bérce* alakban is használják ~ r. *Vîrfu zîmbrului* [299] (h., e., k.). 1872: *begyen bérc*. 1873: *Begyenbércze*. 1889: *Begyenbérc*. 1893 és 1895: u. a. — A Tatrangvölgye [389] baloldalán emelkedő hegy neve. Előtagja a *bölény* állatnévnek székely nyelvjárási *begyen* alakját őrzi (MNy. X, 363), mely tehát egykor itt is használatos volt. A helynév az alábbi három helynévvel együtt az egykor itt élő bölények emlékéért tartotta fenn. Erről tanúskodnak a rumén helynévalakok is, amelyek utótagjaiban szereplő *zîmburu* szónak magyarul szintén ‚bölény‘ a jelentése.

Begyenpaláj *Begyempaláj* ~ r. *Plaju zîmbrului* [297] (h., e., k.). 1889: *Begyen pláj*. 1893: *Begyen paláj*. — A Begyenbérctől északkeletre, a Begyenvölgye [293] jobboldalán álló hegy neve. Utótagjában a *paláj* tájszónak, ‚bérc, hegy‘ jelentése látható.

Begyenpatak *Begyempatak* (p.). 1873: *Begyenpatak*. — A Begyenvölgyében [293] folyó patak neve.

Begyenvölgye *Begyem-vüögye: vögye: vüölygye*. A helynév utótagját birtokos személyrag nélkül is használják ~ r. *Valëa zîmbrului* [293] (v., e.). 1865: *begyen völgye*. 1870: a *Begyenvölgyben*... 1889: *Begyen völgy*. 1893 és 1895: u. a. — A Tat-

rangvölgye [389] baloldali, Begyenybérc aljában fekvő mellék-völgye.

***Bejervölgye.** 1865: *Bejer völgye*: erdő. — Az Alsóbejervölgy [218] vagy Felsőbejervölgy [249] egyikének volt elsődleges neve. Ma nem használják.

Belánmezeje *Belámmezeje*. A helynév utótagját gyakran *mező*: *mezüő* alakban használják [338] (r., k.). 1865: *Kosztá Belán mezeje*. 1889: *Belán mező*. 1893: *Belán mezeje*, *Belán mező*. — A Nagyág [331] jobboldalán elterülő havasi rét neve. Előtagja a rumén *Bălan*, tarka, szürke ragadványnévből alakult. Az 1865-ben közölt *Kosztá Belán mezeje* helynévalak előtagja a névadó személynek családnevét is örzi. A helynevet ebben az utóbbi alakjában már nem ismerik, nem használják.

***Belmező.** 1870: 11. Hegyes hegy vagy felső fűrészmezőben... 12. ugyanott a *belmezőben*... (k.). — A Felsőfűrészmező [109] mellett fekvő rét neve lehetett. Ma nem használják.

Bivalylegelő *Biaj*: *Bihaj*: *Bial*: *Bihal-legelő* (r., l.). — Az alábbi rét másik neve.

Bivalyrét *Biaj*: *Bihaj-rjét*: *rét* (r., l.). — A Csipkés [101] keleti oldalában fekvő rét, a bivalycsorda legelő helye. E nyelvjárásban a *bivaly* állatnevet *biaj* ~ *bihaj* alakban ejtik.

***Boroshegy.** 1872: *Borroshegy* aldülő. — Az alábbi névvel jelölt völgy jobb- vagy baloldalán emelkedő hegyrésznek neve volt. Ma nem használják.

Borosvölgy *Boros-vüögy*: *vögy*: *vüölygy* [105] (v.). 1872: *Boros völygy*. 1893: *Borosvölgy*. — A Hegyeshegy [98] északi oldalában fekvő völgy neve. Előtagja csángó családnévből alakult.

Borzos *Borzos*. — A Borzospatak [300] másik, rövidebb megjelölése és a patak környékén fekvő hely neve. A helynév állatnévből alakult.

Borzosbérc *Borzos-bjérc*: *bérc*. Másik neve: *Borzoséle* [301] (h., e.). 1895: *Borzos bérc*. — A Borzospatak [300] déli oldalán emelkedő hegy neve.

Borzoséle *Borzos-jele*: *éle* (h., e.). 1893: *Borzos éle*. — A fentebbi névvel jelölt hegy másik neve.

Borzospatak *Borzospatak*. Utótagját ritkán *pataka* alakban is használják [300] (p.). 1865: *borzos pataka*. 1889: *Borzos pataka*. 1893 és 1895: u. a. — A Tatrang [398] baloldali mellékpataka.

Bratocsa *Bratocsa* ~ r. *Bratoča* [386] (h., le., ko.). 1870: *Bratotsa*. 1873: A Csukással egybefüggő, annak hatalmas kifutványát alkotó havas-karaj főbb csúcsait a Pajor-havas, Zenoga és *Bratocsa* alkotják. Kopár, tenyészetnélküliek ezek a havasok, da annál gaz-

dagabbak szépségi kincsekben...; egy csekély magasságú hegyhát, az úgynevezett *Bretocsa*... 1889: *Bratocsa*. 1893: *Bretocsa*. — Az ókirálysági határszélen, a Kiság [334] kezdeti részének jobb oldalán emelkedő hegy és hegyhát neve. A magyar helynévalak a rumén helynév átvétele.

Budagödre *Budagödre* [358] (v., e.). 1889: *Buda gödre*. — A Tatrangvölgye [389] jobboldali mellékvölgye. A helynév előtagja csángó családnévből alakult. Utótagjában a *gödör* köznevünk, 'völgy' jelentésben szerepel.

Cerketóra *Cërketóra* [486] (r., leg.). 1893: *Czerketóra*. 1895: *Czekatóra*. — A Dankhavas [481] déli aljában fekvő rét neve.

Cicéjepataka *Cicéjepataka* (p.). 1873: *Cziczepataka*. — Az alábbi völgyben folyó patak.

Cicéjevölgye *Cicéje-vüögye: vögye: vüölygye* [259] (v.). 1865: *Cziczéj völyge*. — A Döjtenevölgyének [215] jobboldali, Vakaria-völgyétől [260] északra fekvő mellékvölgye. A helynév előtagja rumén család- vagy ragadványnévből alakulhatott.

Cigánykő *Cigány: Cigán-kő* (szi.). 1893: *Cigány-kő*. — A Hegyeshegy [98] keleti oldalában álló szikla neve. Előtagja ragadványnévből alakulhatott.

Cimborárka *Cimborárka* (v.). 1895: *Cimbor árka*. — Az alábbi völgy ritkán hallható másik megjelölése.

Cimborgödre *Cimborgödre*. Ritkán használt másik megjelölése: *Cimborárka* [302] (v., e.). 1865: *Czimbor gödre*. — A Tatrangvölgye [389] baloldali, Borzospataktól [300] délre fekvő mellékvölgye. A helynév előtagja csángó családnevet őriz. A kettős helynévalakban úgy az *árok*, mint a *gödör* utótagnak egyként, 'völgy' a jelentése.

Csákibérce *Csáki-bjérce: bérce*. Utótagját gyakran birtokos személyrag nélkül is ejtik [213] (h., k.). 1865: *Csáki bérce*. 1872: *Csáki bérce*. 1873: *Csáki bérce: Csákibércz*. 1893: *Csáki bérce*. — A Tatrang [389] baloldalán emelkedő hegy neve. Előtagja csángó családnévből alakult.

***Csernát láb**. 1865: Földlábak ezek: *csernát láb*, halomláb, vízremenőláb... — A falutól északra a síkságon fekvő dülő neve volt. Utótagjában a földosztásban szereplő és kisebb-nagyobb földterületet jelölő, ma pedig Hétfaluban 'dülő' jelentésben élő *láb* köznevünk látható. A helynév attól nyerhette a nevét, hogy a szomszédos Csernátfalú földjeivel volt határos vagy egykor Csernátfalúhoz tartozott.

Csipkés *Csipkés: Csipkés*. Másik megjelölése: *Csipkéshegy* [101] (h., e.). 1865: *csipkéshegy*. 1872: *Csipkéshegy*. 1893: *Csipkés*.

— A falu nyugati részén, a Hegyeshegytől [98] északnyugatra álló hegy.

Csipkésvölgy *Csipkjés: Csipkés-vüögy: vögy: vüölygy* [102] (v., e.). 1893: *Csipkésvölgy*. — A Csipkés [101] keleti oldalában fekvő völgy neve.

Csóra *Csóra* [329] (h., l.). 1865: *Csóra* havasa. 1889: *Csoró* (!) 1893: *Csóra*. — Az ókirálysági határszélen, a Nagyág [331] baloldalán emelkedő havas. Rumén családnévből vált helynévvé.

Csorgóbérc *Csorguó: Csorgó-bjérc: bérc* [292] (h., e.). 1889: *Csorgóbérc*. 1893: és 1895: u. a. — A Csorgóvölgy [286] és Begyenvölgye [293] között emelkedő hegy.

Csorgóvölgy *Csorguo: Csorgó-vüögy: vögy: vüölygy* [286] (v., e.). 1889: *Csorgó völgy*. — A Begyenvölgye [293] baloldali mellékvölgye.

Csorgóvölgy balága *Csorguó: Csorgó-vüögy: vögy: vüölygy balága* [290] (v., e.). — A fentebbi helynévvel jelölt völgy jobb-oldali (!) ága.

Csorgóvölgy jobbága *Csorguó: Csorgó-vüögy: vögy: vüölygy jobbága* [287] (v., e.). — A Csorgóvölgy [286] baloldali (!) ága.

Csukjon *Csukjon* [168] (hegycsúcs). 1865-ben és 1873-ban *arapa csuklyona, Arapa csuklyona*; 1889-ben *Csuklyonhegy* névvel jelölték. — Nyugati része Csernátfaluhoz tartozik, keleti része Hosszúfalué. L. bőv. Csernátfalu helynevei között.

Deákpatak *Déákpatak* [352] (p.). 1889: *Deákpatak*. 1893: u. a. 1895: *Diákpatak*. — Az Ördög völgyvize [457] baloldali mellékpataka. Előtagja családnevet őriz.

Délremenővölgy *Dérre-menő: menő-vüögy: vögy: vüölygy* [450] (v., k.). 1865: *délre menő völgy*. 1872: *Délre menő völgy*. 1889: *Délremenő völgy*. — A délkelet-északnyugati irányú Ördög-völgy [457] jobboldali, észak-déli irányú mellékvölgye. A völgy nevét különleges irányú fekvésétől nyerte. L. a térképet.

Dirba *Dirba*. Más megjelölései: Dirbavize, ritk.: Dirbapatak [84] (p.). 1873: *Dirba*; A Tisztapatak szintén a *Dirbakba* (!) ömlik... A *Dirba* nevét a németizálók „*Der bach*“ elferdítéséből származtatják; meglehet, hogy úgy van, bár bajosan hiszem, hogy ezen magyar népesség német névre szorult volna s megeshetik, hogy a *Dirba* egészen magyar származású név. — Hosszúfalutól délre a Garesin [85] két részre oszlik, a nagyobb víztömeg a Tatrangba [389] szakad, a kisebbik ág mesterséges csatornán vezetve végigfolyik Hosszúfalun. Ez utóbbi csatorna, illetőleg patak neve: *Dirba*. Keresztül folyva Csernátfalun és Türkös északi határának szélén, majd a Barcasági síkságon átvághva, Szentpéter községen átha-

ladva a Vidombák nevű patakba szakad. A térképek szerint „Petersberger-bach“ a német neve. Kell vagy kellett lennie azonban egy szásznyelvi *Dirbach* nevének is, mert a magyar név a német *Dürbach* ‚száraz patak‘ barcasági szász-nyelvjárás *Dirbach* alakjának az átvétele.

Dirbapatak *Dirbapatak* (p.). — A Dirba vagy Dirbavize [84] ritkán használt másik megjelölése.

Dirbavize *Dirbavize* (p.). Csernátfalva 1761: a *Dirba vize*... A Dirba (l. fentebb) másik megjelölése.

Dirichágó *Dirichágó* (út, hg., leg.). 1889: *Diriczhágo*. 1893: u. a. — A Tatrangvölgyében [389] vezető országútnak a Pellesbérc [360] alatti meredek útrészlete és a körüle fekvő hely neve. Előtagjának eredetét nem ismerem.

Döjtene *Döjtene*: *Döjtöne*. Másik megjelölése: Döjtenevize ~ r. *Doftana* [215] (p.). 1865: *doftána*: nagy patak, így is nevezik: *Döjtöne*; a *döjtöne*. 1872: *Döjtöne*: *Döjtene*: *Doftána*. 1873: *Döjtene*. 1889: *Döjtene*. 1893 és 1895: *Döjtöne*. — A Tatrang [389] baloldali mellékvize. A mai magyar és rumén helynévalak egyik a másiktól nem magyarázható.

Döjtenevize *Döjtene*: *Döjtöne-vize* (p.). — A Döjtene [215] másik megjelölése.

Döjtenevölgye *Döjtene*: *Döjtöne-vüögye*: *vögye*: *vüölygye* (v. k., leg., e.). A Döjtene [215] völgye.

***Drekulhegy**. 1872: *Drekulhégy* utca. — A Hegyeshegy [98] északi aljában fekvő valamelyik hegy neve lehetett. Ma nem ismerik.

Dudujkő *Dudujkő* (szi.). 1893: *Dudujkő*. — A Súlyomkőél [379] északi részén álló köszikla neve. Előtagja rumén vagy rumén eredetű magyar családnévből (rum. *Dudul* > magy. *Duduj*) alakult, bár ilyen nevű családot sem az itteni ruménség, sem az itteni magyarság köréből nem tudok kimutatni. (De vö., hogy a székelységben használatos a rumén eredetű *Duduj* családnév.)

Egyenespaláj *Egyenőspaláj* [291] (h., e.). 1895: *Egyenes paláj*. — A Csorgóvölgy balága [290] és Csorgóvölgy jobbága [287] között emelkedő hegy neve. Utótagjának jelentésére vonatkozólag l. *Paláj*.

***Elsőláb**. 1872: Alsó határ: a.) aldülő: *első láb*. Középső határ a.) aldülő: *első láb*. Felső határ a.) aldülő: *első láb*. — Az Alsó-, Középső- és Felsőhatárban fekvő egy-egy dülő telekkönyvi elnevezése. A nép nem használja.

Epresalja *Eprös*: *Eprös-ajja* (sz., k., leg. házcsoport). 1865: *eprös alja*. 1872: *Eprös alja*. — A Kisbérc [393] nyugati alján, a

Tatráng [389] baloldalán fekvő hely neve. Az *eprésaj* 'hegynek eserjés, bokros alja (ahol eper terem)' tájszóból vált helynévvé. A hely régi állapotának emlékét őrzi.

Epresmart *Eprës: Eprës-mart.* 1908: *Eprës-mart.* — A fentebbi névvel jelölt helyen a Tatráng [389] meredek baloldali partrészének a neve. Utótagjában a *mart* 'part' tájszó van.

Erősárok *Erüös: Erös-árok* [214] (v.). 1873: *Erös-járok* (!). 1889: *Erös árok.* 1893: u. a. — A Döjtenevölgye [215] baloldali, Felsőmélyárok [212] és Alsóbejervölgy [218] között fekvő mellékvölgye. A helynév előtagjában szereplő *erös* 'meredek, meredek lejtő' térszínformanév Hétfaluban közszőként már nem használatos, értelme azonban még világos.

Erősárok *Erüös: Erös-árok* [281] (v.). 1889: *Erös árok.* 1893-ban *Erösvölgy* néven jelölték. — A Tatrángvölgye [389] baloldali, a Döjtenének [215] a Tatrángvizébe ömlése és a Vidáspatak [282] között fekvő mellékvölgye.

Erősárok *Erüös: Erös-árok* (v.). 1865: *erös árok* völgye (!). — Az Erösvölgy [263] (a Döjtene jobboldali mellékvölgye) másik neve.

Erőspatak *Erüös: Eröspatak* [371] (p.). 1889: *Eröspatak.* 1893 és 1895: u. a. — A Tatráng [389] jobboldali, Tészlapataka [367] és Babarunkapatak [380] közötti mellékpataka.

Erőspatakéle *Erüös: Erös-patak-jele: éle* [372] (he., e.). 1895: *Eröspatak éle.* — A fentebbi helynévvel jelölt patak déli oldalán elnyúló hegy.

Erösvölgy *Erüös: Erös-vüögy: vögy: vüölygy* (v., e.). 1865: ...babaronka: erdő; *erös völgy*; Tészla völgye... — Az Erös-patak [371] völgye.

Erösvölgy *Erüös: Erös-vüögy: vögy: vüölygy.* Másik neve: Erősárok [263] (v., leg.). 1865: döjtöne; hideg völgy; vakaria völgy; *erös árok völgye* (!). 1895: *Erös völgy.* — A Döjtenevölgye [215] jobboldali, Alsóhidegvölgytől [264] északra fekvő mellékvölgye.

***Erösvölgy.** 1893: *Erösvölgy.* — Az Erősárok [281] nevű völgyet (a Tatráng baloldali mellékvölgyét) jelölték e névvel. Ma nem használják.

Esterebérce *Estëre-bjërce: bërce ~ r. Štereü* [423] (h., k.). 1872: *Estere bërcez.* 1873: *Esztëre bërceze.* 1889: *Esztërbërc.* 1893: *Esterebërc.* — A Tatráng [389] jobboldalán emelkedő 1169 m magas hegy. A helynév előtagjának eredetét nem ismerem.

Esterepatak *Ěstërepatak* (p.). 1889: *Esztëre patak.* — Az alábbi völgyben folyó patak neve.

Esterevölgye *Ěstëre-vüögye: vögye: vüölygye.* Utótagját

gyakran birtokos személyrag nélkül is használják [419] (v., k., e.). 1865: *estere völgye*. 1889: *Esztere völgy*. 1893: *Esterevölgy*. — A Tatrangvölgye [389] jobboldali, az Esterebérc [423] nyugati oldalán fekvő mellékvölgye.

Esztenaárka *Észtēnaárka* [280] (v., leg.). 1895: *Esztina* (!) *árka*. — A Döjtenevölgye [215] jobboldali, Szászkalibaárkától [278] délre fekvő mellékvölgye. Nevét az egykor a völgy kezdeténél állott *esztenától* nyerte.

Esztenatisztája *Észtēnatisztája* (ti., l.). 1873: *Esztenatisztása*: ... a Pajor havas- vagy *Esztēna tisztása*, egy fenyves erdők koszorújába foglalt gyönyörű irtvány... — A Pajorhavas [382] tetőrészén fekvő *esztena* körül elterülő havasi tisztás neve. Nevezik *Pajortisztája* néven is. A helynév utótagjában az 'erdei tisztás' jelentésű *tiszta* tájszó szerepel.

***Éger**. 1908: *Egër* (égerfás volt bizonyosan). — Helyrajzilag nem tudom meghatározni.

Ékmezeje *Iék*: *Ék-mezeje*. A helynév alakváltozata: *Iék* ~ *Ék-mezüő* ~ *mező*. [207] (r., k., l.). 1865: *ék mezeje*: kaszálók. 1870: *Ékmező*, vagy *Pojana Sanczulujban*. 1872: *Ék mezeje*. 1873: A Tatrang völgye, mely az ó-sánczi vámnál egybeszűkül, a völgyzáró Ékoldalán felül azon *Ékmezőnek* nevezett tágabb völgygé szélesedik ki... Ezen nevét jogosan viselő ékes mező. 1893: *Ék-mezeje*. — Az Ékoldal [208] (l. alább) déli aljában fekvő nagy havasi rét neve. Utótagjában a *mező* közsavunkat a hétfalusi nyelvjárásban nagyon gyakori 'havasi rét' jelentése látható.

Ékoldal *Iék*: *Ék-óodal*: *ódal* [208] (o., k.). 1872: *Ék oldal*. 1873: A Tatrang és Döjtöne összeömlésénél baloldaltól az *Ékoldalának* nevezett sziklagerinc szökell elő, s zárja el a völgyet oly annyira, hogy a folyam mély sziklás medre fölött alig marad 200 lépés szélességű hely; ... a völgyzáró *Ékoldalán* felül: ... az *Ék-oldala*. — A Tatrangvölgye [389] baloldalán, a Bartaliséből [211] a völgybe *ékalakban* benyúló magas sziklagerinc neve.

***Ékpataka**. 1873: ... az Ékoldala túsó felén lesiető *Ékpatakának* mély medre... — Az Ósáncárka (l. ott) nevű, Ékoldala [208] aljában elfolyó kis patakot jelölték e névvel. Ma nem használják.

Fehérpatak *Fejér*: *Fejér-patak* [339] (p.). 1889: *Fejérpatak*. 1893: u. a. — A Kecsketatrang [342] jobboldali mellékpataka.

Felsőcsóraéle *Fëssüő*: *Fësső-csóra-éle*: *éle* [330]. 1893: *Felső Csóra éle*. 1895: u. a. — A Felsőcsórapatak [328] (l. alább) déli oldalán álló hegy neve.

Felsőcsórapatak *Fëssüő*: *Fësső-csórapatak* [328] (p.). 1889:

Felső Csóra patak. 1893 és 1895: u. a. — A Nagygág [331] baloldali, a Csóra [329] nevű havas oldalán lefolyó mellékpataka.

***Felsőcsorgóvölgy.** 1893-ban a *Csorgóvölgy balágá-t* (l. ott) jelölték e névvel. Ma nem használják.

Felsőfűrészmező *Fössüő: Fösső-fűrész: fűrész-mezüő: mező* [109] (r., k., l.). 1870: *felső fűrészmezőben* (k.). 1872: *Felső fűrész mező.* — A Fűrészmező (l. ott) nevű rét déli, magasabban fekvő része. Utótágját *mezeje* alakban is használják.

Felsőhatár *Fössüő: Fösső-határ* (sz.). 1872: IV. földülő: *Felső határ.* — A falutól északra a síkságon fekvő határrész. Csak mint hivatalos, telekkönyvi elnevezést használják.

Felsőhavaspatak *Fössüő: Fösső-hoas: hovas-patak* [347] (p.). 1893: *Felső havaspatak.* — A Felsőkecskelábból [350] eredő, az Alsóhavaspataktól [345] délre folyó patak.

Felsőhidegvölgy *Fössüő: Fösső-hideg-vüőgy: vögy: vüőlygy* [272] (v., e., l.). 1873: *Felső Hideg völggy: Felső-hideg völggy...* hol nagy mennyiségű kénes forrás buzog fel. 1889: *Felső Hideg völggy.* 1893 és 1895: u. a. — A Döjtenevölgye [215] jobboldali, Alsóhidegvölgytől [264] délre fekvő mellékvölgye.

Felsőhidegvölgy alsóága *Fössüő: Fösső-hideg-vüőgy: vögy: vüőlygy assüő: assó-ága.* Másik neve: *Hidegvölgy alsóága* [273] (v., e.). 1895: *Felső Hideg völggy alsó ága.* — A Felsőhidegvölgy [272] északi, jobboldali ága.

Felsőhidegvölgy felsőága *Fössüő: Fösső-hideg-vüőgy: vögy: vüőlygy fössüő: fösső-ága.* Másik neve: *Hidegvölgy felsőága* [275] (v., e.). 1895: *Felső Hidegvölgy felső ága.* — A Felsőhidegvölgy [272] déli, baloldali ága.

Felsőhidegvölgyéle *Fössüő: Fösső-hideg-vüőgy: vögy: vüőlygy-éle: éle* [279] (h., e.). 1895: *Felső Hidegvölgy éle.* — A Felsőhidegvölgy [272] keleti oldalán emelkedő hegy.

Felsőhidegvölgy középéle *Fössüő: Fösső-hideg-vüőgy: vögy: vüőlygy közep-éle: éle.* Másik neve: *Hidegvölgy középorra* [274] (h., e., l.). 1895: *Felső Hidegvölgy középéle.* — A Felsőhidegvölgy alsó- és felsőága (l. fentebb) közötti hegy neve.

Felsőhidegvölgyvize *Fössüő: Fösső-hideg-vüőgy: vögy: vüőlygy-vize* (p.). 1873: *Felsőhideg-völggy vize.* — A Felsőhidegvölgyben [272] folyó, s jobboldalra a Döjtenébe [215] ömlő patak neve.

Felsőkecskeláb *Fössüő: Fösső-kecskeláb.* Másik megjelölése: *Felsőkecskelábhavas* [350] (h., e.). 1893: *Felső Kecskeláb havas.* — A Kecskelábhavas (l. ott) délnyugati, legmagasabban fekvő része.

Felsőkecsketatrang *Fössüő: Fösső-kecsketatrang* [349] (p.). —

A Keesketatrang vagy Alsókecsketatrang [342] baloldali mellék vize.

Felsőkuratpatak *Fëssüő: Fësső-kurta-patak* (p.). 1895: *Felső Kurta patak*. — A Kurtapatak [374] másik megjelölése, pontosabb megkülönböztetésül a tőle északra folyó, Alsókuratpataknek elnevezett paktól.

Felsőlapjas *Fëssüő: Fësső-lapjas* (la., k.). 1893: *Felső Lapjas*. — A Lapjas (l. ott) déli, magasabban fekvő része.

Felsőlovakhavasa *Fëssüő: Fësső-lovak-hoassa: hovassa* [343] (h., l.). 1889: *Felső lovak havasa*. — A Lovakhavasa (l. ott) déli, magasabb része.

Felsőmélyárok *Fëssüő: Fësső-méj: méj-árok* [212] (v., p., k.). 1872: *felső méj-árok*. 1889: *Felső mélyárok*. 1893: u. a. — A Döjtenevölgyének [215] baloldali, az Alsómélyároktól [204] délre fekvő mély mellékvölgye és a benne folyó patak neve.

Felsőpapvölgy *Fëssüő: Fësső-pap-vüögy: vögy: vüölygy* [199] (v., k.). 1889: *Felső Papvölgy*. 1893 u. a. — A Tatrangvölgye [389] baloldali, Pap- vagy Alsópapvölgytől [198] délre fekvő mellékvölgye.

Felsőötétvölgy *Fëssüő: Fësső-sétjét: sétét-vüögy: vögy: vüölygy* [313] (v., e.). 1893: *Felső sötétvölgy*. 1895: *Felső Sötétvölgy*. — A Sötétvölgy (l. ott) másik megjelölése, pontosabb megkülönböztetésül a tőle északra fekvő, Alsősötétvölgynek [311] elnevezett völgytől.

Felsőötétvölgyéle *Fëssüő: Fësső-sétjét: sétét-vüögy: vögy: vüölygy-jele: éle* [314] (h., e.). — A fentebbi helynévvel jelölt völgy déli oldalán végighúzódó hegyél.

Felsőszárazpatak *Fëssüő: Fësső-szároz-patak* (p.). — Az alábbi völgyben folyó patak neve.

Felsőszárazvölgy *Fëssüő: Fësső-szároz-vüögy: vögy: vüölygy* [363] (v., k., e.). 1893: *Felső Szárazvölgy*. 1895: u. a. — A Tatrangvölgye [389] jobboldali, Száraz- vagy Alsószárazvölgytől [359] délre fekvő mellékvölgye.

Felsőszárazvölgyéle *Fëssüő: Fësső-szároz-vüögy: vögy: vüölygy-jele: éle* [364] (h., e.). 1895: *Felső Száraz völgy éle*. — A fentebbi helynévvel jelölt völgy déli oldalán emelkedő hegy.

Felsőszorospatak *Fëssüő: Fësső-szorospatak* (p.). 1895: *Felső Szorospatak*. — A Szorospatak (l. ott) másik megjelölése.

Felsővidásbérc *Fëssüő: Fësső-vidázs-bjérc: bérc* [355] (h., k.). 1893: *Felső Vidásbérc*. 1895: *Felső Vitásbérc*. — A Vidásbérc (l. ott) délkeleti, magasabban fekvő része.

***Ferencárok.** 1865: *Ferenc árok*, völgye. — A mai Ferenc-völgye (l. alább) régibb neve lehetett. Ma nem használják.

Ferencvölgye *Ferenc-vüögye: vögye: vüölygye* [219] (v., k.). 1865: *Ferenc árok völgye.* 1889: *Ferenc völgye.* 1893 *Ferenc völgy.* 1895: u. a. — Az Alsóbejervölgy [218] baloldali mellékvölgye. Határvonalat képez Hosszúfalu és Csernátfalva között. A helynév előtagja családnevet őriz.

***Fesztikálhegy.** 1872: *Fesztikálhegy: Tesztekalhegy* (!) utca. — A Hegyeshegy [98] északi részén fekvő valamelyik hegy neve volt. Ma nem ismerik.

Fürészmező *Fürész: Fürész-mezüö: mező.* A helynévutótagját gyakran *mezeje* alakban is használják [108, 109] (d., l., k. és falurész). 1865: Földlábak ezek: ...*fürészmezeje*; ...*Fürészmezön* van egy sánczolt táborhely a török háborúból ... Hosszúfalunak felső része „Fürészmező“ nevet visel. 1873: Hosszúfalu *Fürészmező*-nek nevezett felső része...; Hosszúfalu *Fürészmező* nevet viselő legfelső része. (Így neveztetve arról, hogy régibb, sőt még e század első felében is a Garcsin vizén sok fürészmalom volt). — A Garcsinvíze [85] baloldalán fekvő rét neve. Északi részére a falu délkeleti része épült, s a rétről e falurészt is *Fürészmező* néven nevezték el. A helynév keletkezését az 1873. évi adat megmagyarázza. L. még: *Alsófürészmező, Felsőfürészmező.*

***Gandie.** 1893: *Gandie.* 1895: *Gandie bérc.* — A Budagödre [358] északi oldalán álló hegyélt jelölték e névvel. Nem sikerült nyomára akadnom sem annak, hogy ismerik-e ma e helynevet, sem annak, hogy ma hogyan nevezik e hegyélt.

Garcsin Garcsin. Más megjelölései: Garcsinpatak, Garcsinvíze ~ r. *Girčín* [85] (p.). 1865: *garcsin:* folyóvíz. 1872: *Gartsin, Garcsin.* 1873: *Garcsin.* 1889 és 1893: u. a. — A Tatrang [389] baloldali mellékvíze. Mielőtt a Tatrangba ömlene, két részre oszlik. Egy kisebb ág mesterséges csatornán vezetve végigfolyik Hosszúfalun. Itt az állomás közelében ez a patak ismét kétfelé oszlik. Egyik része, melyet *Dirbának* [84] (l. ott) neveznek, Csernátfalun és Türkös északi határának szélén folyik tovább és Szászhermány községen keresztülfolyna a Vidombák nevű patakba ömlik. A másik része szintén a Barcasági síkságon átfolyva, Szászhermány községen áthaladva az Oltba szakad. Ennek az ágnak *Garcsin* vagy *Kistatrang* [153] a neve. — A helynév eredetét nem tudom meghatározni. — A patak neve jelentésköri tágulással gyakran a patak völgyét is jelöli.

Garcsinpatak *Garcsimpatak* (p.). — A Garcsin vagy Garcsinvíze [85] ritkábban használt másik megjelölése.

Garcsinvölgye *Garcsim-vüögye: vögye: vüölygye.* A helynév *csin vize.* — A Garcsin vagy Garcsinpatak [85] másik neve.

Garcsinvölgye *Garcsim-vüögye: vögye: vüölygye.* A helynév utótagját gyakran birtokos személyrag nélkül is használják (v., k., l., e.). 1873: *Garcsinvölgye; Garcsin völgy; A Garcsin völgye* ...nem valamely jelentőtlen kis völgyecske, hanem egyike a hon határáig kinyúló határszéli szorosainknak, melyben az itt felvonuló széna úton Oláhországba lehet kijutni, s így azt mint eddig ismeretlent, Garcsin szoros néven befoglalom határszéli szorosaink közé (ORBÁN BALÁZS i. m. 184). — A Garcsin [85] nevű patak völgye.

Gáborvölgye *Gábor-vüögye: vögye: vüölygye* A helynév utótagját gyakran birtokos személyrag nélkül ejtik [340] v., e.). 1889: *Gáborvölgy.* 1895: u. a. — A Kecsketatrang [342] jobboldali mellékvölgye. A helynév előtagja személy- vagy családnevet öriz.

Gogásvölgy *Gogás-vüögy: vögy: vüölygy* [265] (v., e.). 1889: *Gogásvölgy.* 1893: *Gogocsvölgy (!).* 1895: *Gogás völgy.* — Az Alsóhidegvölgy [264, 266] jobboldali mellékvölgye. A helynév előtagja rumén család- vagy ragadványnévből alakulhatott.

Guaszéle *Guasz: Goasz: Goac: Gouac-jele: éle.* Másik neve: Guaszvölgyéle [202] (h., k.). — A Guaszvölgy [200] déli oldalán emelkedő hegyél neve.

Guaszvölgy *Guasz: Goasz: Goac: Gouac-vüögy: vögy: vüölygy.* Utótagját birtokos személyraggal is ejtik [200] (v., k.). 1865: *goasz völgye.* 1872: *Guasz völgye.* 1889: *Gouacz völgy: Povacz (!) völgy.* 1893: *Guasz völgy.* — A Tatrangvölgye [398] baloldali mellékvölgye. A helynév előtagja magyar vagy rumén ragadványnevet őrizhet.

Guaszvölgyéle *Guasz: Goasz: Goac: Gouac-vüögy: vögy: vüölygy-jele: éle* (h., k.). — A Guaszéle (l. fentebb) másik elnevezése.

Halomláb *Halomláb* (d., sz.). 1865: Földlábak ezek: ... *halomláb.* — A falutól északra a síkságon, egy kis halom körül fekvő dűlő neve.

***Harmadikláb.** — A telekkönyv az Alsó-, Középső- és Felsőhatárban jelöl e névvel egy-egy dűlőt. Hivatalos elnevezés, a nép nem használja.

Határpatak *Határpatak.* 1872: *határpatak* (p.). — A Hosszúfalut Csernátfalutól elválasztó, s a Dirbába [84] ömlő kis patak neve.

Háromkecskeláb *Háromkecskeláb* [346, 348, 350] (h., l.). 1873: a Kecskeláb, helyesebben *Három Kecskeláb* ...; a Kecsketatrang

hazánk határszélén felmagasuló Lovak havasából és a három Kecskelábból ered. — A Kecskeláb (l. ott) nevű havas másik neve.

Hegyes l. *Hegyeshegy*.

Hegyes *Hegyös* (d., sz.). — A falutól északra a síkságon fekvő dűlő.

***Hegyes**. 1873: A Tatrang mellékfolyói: *Hegyes*, *Garcsin*, ... — A Tatrang [389] valamelyik baloldali, valószínűleg a Hegyes-hegyből [98] eredő mellékvizét jelölték e névvel.

Hegyeshegy *Hegyeshegy* ~ r. *Askutsitu* [98] (h., e.). 1865: *hegyes hegy*; magas hegyes hegy; ... a *hegyes hegy* ... 1870: *Hegyes heg.* 1872: *Hegyes hegy.* 1873: ... kúpidomú előhegy, a *Hegyeshegy*; ... a falun hátul büszkélkedő *Hegyes* (!); ... a *Hegyesből* (!) eredő Tiszta pataka; ... a *Hegyesről* (!) eredő Tiszta forrás. 1893: *Hegyeshegy*. — A falutól délre emelkedő 1060 méter magas kúpalakú hegy neve. Az 1873. évi adatok alapján arra gondolhatunk, hogy a helynév eredeti alakja *Hegyes* volt, s ez esetben a *hegyes* közszóból vált helynévvé, mely helynevekben a Székelyföldön és az északnyugati nyelvjárássterületen fordul elő, s árnyalati különbség nélkül ugyanazon értelmű, mint a *hegy* köznévi. Hogy a *hegyes* közszó egykor itt is ismert volt, azt a *Pálhegyese* (l. ott) helynév bizonyítja.

Henkelhegy *Henkelhëgy*. A helynév gyakori alakváltozata: *Henkelëkhëgye* [110] (h., e., l.). 1865: *henkelhegy völgye*. 1873: *Henkel hegy* pataka. — A Garcsinvíze [85] baloldalán álló hegy neve. Előtagja a német *Henkel* családnévet őrzi. A *Henkelekhëgye* helynévalakban e családnév többesszámú alakban szerepel.

Henkelhegypataka *Henkelhëtypataka* [111] (p.). 1873: *Henkel hegy pataka*. — A fentebbi hegyből eredő, s a Garcsinba [85] ömlő patak neve.

***Henkelhegyvölgye**. 1865: *henkelhegy völgye*. — E névvel jelölték 1865-ben a Henkelvölgyet (l. ott). Ma nem használják.

Henkelvölgy *Henkel-vüögy*: *vögy*: *vüölygy*. A helynév alakváltozata: *Henkelëkvölgye* (v., e., l.). 1893: *Henger* (!) *völgy*. — A Henkelhegypataka [111] völgye.

Hidegvölgy *Hideg-vüögy*: *vögy*: *vüölygy* [276] (h., l., e.). 1865: *hideg völgy*. 1872: *Hideg völgy*. 1893: *Hidegvölgy* havas. — A Döjtene [215] kezdeti részének jobboldalán emelkedő havas neve. A helynév eredetileg a havas nyugati oldalában fekvő, ma Felsőhidegvölgy [272] nevű völgyet jelölte, majd jelentésköri tágulással a havas nevévé is vált. Ma a *Hidegvölgy* helynév csak a havast jelöli, a névadó völgyet Felsőhidegvölgynek [272] nevezik, meg-

különböztetésül a tőle délre fekvő, Alsóhidegvölgynek [264] elnevezett völgytől.

Hidegvölgy alsóága *Hideg-vüögy: vögy: vüölygy assuó: assó-ága* (v., e.). 1889: *Hidegvölgy alsó ága*. 1893: u. a. — A Felsőhidegvölgy alsóága [273] másik neve.

Hidegvölgy felsőága *Hideg-vüögy: vögy: vüölygy fëssüö: fëssö-ága* (v., e.). — A Felsőhidegvölgy felsőága [275] másik megjelölése.

Hidegvölgy középorra *Hideg-vüögy: vögy: vüölygy középorra*. Másik neve: Felsőhidegvölgy középéle [274] (h., l.). 1893: *Hidegvölgy közép orra*. — A Hidegvölgy alsóága és felsőága (l. fentebb) között fekvő hegyél neve. Utótagjában a *közép* szó nyelvjárási *közep* alakja, s *orr* szavunknak ‚hegyoldal kiugró része vagy völgy két ága között emelkedő hegyrész‘ jelentése látható.

***Hidfele**. 1865: *hid fele*: sík mezős (!). 1870: a *Hidfelében* (k.). — Helyrajzilag nem tudom elhelyezni, valószínűleg a Döjtene [215] valamelyik hidja *felé* eső vagy hidja *felett* fekvő hely neve volt.

Hócu *Hócu* [362] (ti., r., l.). 1893: *Hocuj*. — Az Ördög völgy [457] fejenél fekvő havasi tisztás neve. Rumén eredetű ragadványnévből vált helynévvé. (Rumén *hotul (hotsul)*, a tolvaj’ > magy. *hócu*). A hely más megjelölései: Hócuajtisztája, Hócujpustája.

Hócuajtisztája *Hócuajtisztája* (t., r., l.). 1889: *Hocuj tisztája*. — A fentebbi névvel jelölt havasi tisztás más megjelölése.

Hócujpustája *Hócujpustája* (ti., r., l.). — A Hócu vagy Hócuajtisztája [362] (l. fentebb) másik megjelölése. A helynévalakok utótagjaiban a *tiszta* és *puszta* szónak egyként ‚havasi tisztás‘ a jelentése.

***Horgasok**. 1865: Földlábak ezek: ... *horgasok lábja*. — A falutól északra a síkságon fekvő dülő neve volt. Ma nem ismerik, nem használják.

Hosszak *Hojszak* (d., sz.). 1865: Földlábak ezek: ... *hosszak lábja*. — A falutól északra a síkságon fekvő dülő. Alakjáról nyerte nevét.

Jancsiéle *Jancsi-éle: éle* [271] (h., e.). 1873: *Jancsi éle*. 1893: u. a. — A Jancsivölgye (l. alább) déli oldalán elnyúló hegyél neve. Előtagja személy- vagy családnevet őriz.

Jancsiélevize *Jancsi-éle: éle-vize* (p.). 1873: *Jancsi éle vize*. — A Jancsivölgyevize (l. alább) másik megjelölése.

***Jancsipalája**. 1865: *Jancsi plája* (!). — A Jancsiéle [271] másik neve lehetett. Ma nem ismerik.

Jancsivölgye *Jancsi-vüögye: vögye: vüölygye* [270] (v., e.).

1865: *Jancsi völgye*. 1895: u. a. — A Döjtenevölgye [215] jobb-
oldali, Alsóhidegvölgytől [264] délre fekvő kis mellékvölgye.

Jancsivölgyevize *Jancsi-vüögye: vögye: vüölygye-vize*. Másik
neve: Jancsiélevize (p.). — A fentebbi helynévvel jelölt völgyben
folyó s jobbpartilag a Döjtenébe [215] ömlő kis patak neve.

Kalánszécse *Kalánszécse* [353] (r., k.). 1865: *kalán szécse*. 1872:
u. a. 1873: *Kalán-szécse* ... hegy a Teszla előtt.¹ 1893: *Kalán szécs*.
— A Tatrang [389] jobboldalán, az Ördögbérc [351] déli aljában
fekvő havasi rét neve. Előtagja rumén családnevet őriz. Utótagja
a *szécs* 'havasi rét' tájszóból alakult.

Kalinárka *Kalinárka* [201] (v., k.). 1872: *kalin árka*. — A Tat-
rangvölgye [389] baloldali mellékvölgye. A helynév előtagja rumén
családnévből alakult.

Kecskeláb *Kecskeláb* ~ r. *Pičori kapri*. Más nevei: Kecskeláb-
havas, Háromkecskeláb [346, 348, 350] (h., l.). 1870: Havasrészek:
Picsori kapri, melyek alkatrészei: a) Obersie, b) Radille, c) Kol-
tzu Piscu Barbului lungu ploiu vagy Picsori kapri.² 1873: ...*Kecske-
láb*, helyesebben *Három Kecskeláb*; ... *Kecskelábak*; ... a három
Kecskeláb; ... a három csúcsos *Kecskék lába*. 1889: *Kecskeláb
havas*. — Az ókirálysági határszélen emelkedő 1755 méter magas
havas. A három főrészre tagolódo havas nevét onnan nyerte, hogy
a néphiedelem szerint alakja egy kecskelábhoz, egy kecskeláb ujjai-
hoz hasonlít.

Kecsketatrang *Kecsketatrang*. Másik neve: Alsókecsketatrang
[342] (p., l.). 1870: Havasrészek: *Ketske Tatrang*. 1873: ... a Kec-
kelábak nyugati oldalán a *Kecske-Tatrang* ered; ... a *Kecske
Tatrang*. 1889: *Kecske tatrang*. 1893: *Kecske Tatrang* patak. —
A Tatrang [389] Nagyág [331] nevű ágának jobboldali, a Kecskeláb
(l. fentebb) nevű havasból eredő ága. A helynév jelentéskori
tágulással a patak völgyére is vonatkozik.

Kecsketatrangvölgye *Kecsketatrang-vüögye: vögye: vüölygye*
(v., l.). — A fentebbi helynévvel jelölt patak völgye.

Kertek mögött *Kertek mögött* (d., sz.). 1872: *kertek meget* al-
dülő. — A síkságon, a faluszéli kertek mögött fekvő dülő neve.

***Kincsesgödör**. 1865: Földlábak ezek: ... *kincses gödör*. — A
falutól északra a síkságon fekvő, talajmélyedéses dülő neve lehe-
tett. A ma már ismeretlen helynév keletkezésének valami népi hie-
delem szolgálhatott alapjául.

¹ Hibás helyrajzi és térszíni meghatározás. A helynév nem hegyet,
hanem havasi rétet jelöl.

² E havasrészek neveit — legalább is a magyar lakosok — ma nem
ismerik, nem használják.

Kiság Küss: *Kiss-ág*. Másik megjelölése: Kiságvize [334] (p.). 1865: *kis ág*. 1873: *Kiság*. 1889: *Kiság* patak. 1893: u. a. — A Tatrang [389] jobboldali kisebbik ága.

***Kiságbérce.** 1865: *kis ág bérce*. — A Kiság [334] valamelyik oldalán fekvő hegy neve lehetett. Ma nem ismerik.

Kiságvize Küss: *Kiss-ágvize* (p.). — A Kiság [334] másik megjelölése.

Kiságvölgye Küss: *Kiss-ág-vüögye: vögye: vüölygye* (v., l.). 1865: *kis ág völgye*. — A Kiság [334] völgye.

Kiscsere Küs: *Kis-csere* (d., sz.). 1865: Földlábak ezek: ... *kis csereláb*. — A falutól északra a síkságon fekvő dűlő neve. A helynév a hely régi állapotának emlékét őrzi. Egykor a síkságot is erdő borította, s ennek emlékét még ma is több helynév tükrözi vissza.

Kiscsukjon Küs: *Kis-csukjon* [335] (hegycsúcs, e.). 1889: *Kis Csuklya* (!). 1893: *Kis Csuklon*. — A Roskapatak [332] baloldalán a hegyhátból kiugró süvegalakú hegycsúcs neve. Utótagjára vonatkozólag l. *Csukjon*.

Kistatrang Küs: *Kis-tatrang* [153] (p.). — A Garesin [85] nevű patakból kiváló esatorna, mely a Garesin víztömegének egy részét vezeti el a Tatrang [389] nevű folyóval párhuzamosan. (L. bőv. *Garcsin*).

Kisurlát Küss: *Kiss-urlát*. Másik megjelölése: Kisurlátpataka [321] (p.). 1895: *Kis Urlát*. — A Nagyág [331] baloldali, Nagyurlátpatakától [319] délre folyó mellékpataka. Utótagjára vonatkozólag l. *Urlát*.

Kisurlátéle Küss: *Kiss-urlát-éle: éle* [323] (h., l.). — A fentebbi patak déli oldalán álló hegy.

Kisurlátpataka Küss: *Kiss-urlátpataka* (p.). — A Kisurlát [321] nevű patak másik megjelölése.

***Kordontisztája.** 1889: *Cordon tisztája*. — A Dankhavas [481] délnyugati aljában fekvő tisztás neve volt. Utótagjában a „tisztás” jelentésű *tiszta* tájszó látható. A tisztás nevét attól nyerte, hogy a rumén megszállás előtt katonai őrház állott itt. A tisztás mai nevét nem sikerült megtudnom.

Kordonvölgye Kordon-vüögye: vögye: vüölygye [366] (v., e., leg.). 1893: *Kordonvölgy*. — A Tészla balága [365] jobboldali mellékvölgye. Nevét az egykor a völgyfőben álló *kordontól*, katonai őrháztól nyerte. A helynevet csak az öreg emberek ismerik.

***Kosztá Belán mezeje.** 1865-ben a *Belánmezejét* (l. bőv. ott) jelölték e névvel. Ma nem használják.

***Köpeegrese.** 1865: *Köpe egrese: erdő*. — A Tatrang [389] baloldalán, a mai Köpegresoldala [298] névvel jelölt hegyoldalban

iekvő erdő neve volt. A helynév előtagja a *Köpe* csángó családnévből, utótagja az *éger* 'Alnus' nyelvjárás *egér* alakjából alakult. Az egykori égererdőt kiirtották, helyén kaszáló fekszik. A hegyoldalt ma *Köpegresoldala* néven nevezik, de hogy e helynév *Köpegres* előtagjának mi az értelme és honnan ered, senki sem ismeri. Magam is, míg az 1865. évi forrásból származó adatot nem ismertem, nem tudtam megmagyarázni a *Köpegresoldala* helynév előtagjának eredetét. Most világosan áll előttünk a helynév története. A *Köpeegrese* helynévalak és az ebből származó *Köpeegrese-alja* és *Köpeegreseoldala* alakok a szavak közti magánhangzótorlódás következtében magánhangzókiesést szenvedtek (*Köpeegrese* > *Köpegrese*; *Köpeegresealja* > *Köpegresalja*; *Köpeegreseoldala* > *Köpegresoldala*). A *Köpeegrese*: *Köpegrese* névvel jelölt erdő kiirtása után e helynév is kihalt, s ma csak a *Köpegresalja* és *Köpegresoldala* helynevek értelmetlen előtagjaként él.

Köpegresalja *Köpegrēsajja* (r., l.). 1872: *köpegres alja*. — A *Köpegresoldala* (l. alábbi) keleti aljában fekvő rét neve. Előtagjára vonatkozólag l. az előbbi helynevet.

Köpegresoldala *Köpegrēs-ódala*: *ódala* [298] (o., k.). 1872: *köpegres oldala*. — A Begyenbérc [299] északkeleti részén fekvő hegyoldal. Az egykor itt álló *Köpeegrese* (l. bővebben ott) nevű erdőtől nyerte a nevét.

Körpenyes *Körpenēs*: *Körpenyēs*: *Kērpenēs*: *Kērpenyēs* (d., sz.). 1865: *Körpenyes*. 1872: u. a. — A falu keleti részétől délre a síkságon fekvő dülő neve. Neve a *gyertyános* [-erdő] jelentésű rumén *cărpiniș* (*kărpiniș*) szóból származik. A helynév, miként a mellette fekvő Kiscsere dülönév is, annak az emléket őrzi, hogy az erdők egykor a síkságra is lenyúltak.

Középláb *Középláb* (d., sz.). 1865: *középláb*. — A falutól északra a síkságon fekvő dülő neve. Előtagjában a *közép* meghatározószó tájnyelvi *közep* alakja látható.

Középsőcsóraéle *Közepsüő*: *Közepső-csóra-éle*: *éle* [327] (h., l.). 1895: *Középső Csóra éle*. — A Középsőcsórapatak (l. alább) déli oldalán emelkedő hegy.

Középsőcsórapatak *Közepsüő*: *Közepső-csórapatak* [326] (p.). — A Nagyág [331] baloldali, Alsócsórapatak [324] és Felsőcsórapatak [328] közötti kis mellékpataka.

Középsőhatár *Közepsüő*: *Közepső-határ* (sz.). 1872: III. fő-dülő: *Középső határ*. — A falutól északra a síkságon fekvő határ-rész. Csak mint hivatalos, telekkönyvi elnevezést használják.

Középsőkecskeláb *Közepsüő*: *Közepső-kecskeláb*. Másik megjelölése: *Középsőkecskelábhavas* [348] (h., l.). 1889: *Közép Kecske-*

lábhavas. 1893: *Középső Kecskelábhavas*. — A Kecskeláb (l. ott) nevű havas középső része.

Középsőkecsketatrang *Közepsüő: Középső-kecsketatrang* [344] (p.). — A Felsőkecsketatrang [349] jobboldali, Kecsketatrang [342] felőli mellékvize.

Középsősötétpatak *Közepsüő: Középső-sétjét-sétét-patak* (p.). — A Középsősötétvölgyben (l. alább) folyó patak neve.

Középsősötétvölgy *Közepsüő: Középső-sétjét: sétét-vüögy: vögy: vüölygy* (v.). 1895: *Közép Sötétvölgy*. — A Nagyág [331] baloldali, Alsósötétvölgy [311] és Felsősötétvölgy [313] közötti kis mellékvölgye.

Kövespatak *Kövespatak* [304] (p.). 1889: *Kövespatak*. 1893 és 1895: u. a. — A Nagyág [331] baloldali mellékpataka.

Kövespatakéle *Kövespatak-jele: éle* [306] (h., e.). 1895: *Köves patak éle*. — A fentebbi névvel jelölt patak déli oldalán elnyúló hegyél.

Kövesvölgy *Köves-vüögy: vögy: vüölygy* (v., e., k.). 1865: *kövesvölgy*. — A Kövespatak [304] völgye.

Kurtapatak *Kurtapatak*. Másik megjelölése: Felsőkurtapatak [374] (p.). 1895: *Kurtapatak*. — A Babarunka [380] nevű patak jobboldali, Nagypataktól [376] keletre folyó mellékpataka. A helynév előtagjában a ‚rövid‘ jelentésű *kurta* tájszó látható.

Kurtapatakéle *Kurtapatak-jele: éle* [375] (h., e.). 1895: *Kurta patak éle*. — A fentebbi nevű patak baloldalán végignyúló hegy neve.

Lapjas *Lapjas* (r., k., l.). 1865: *lapjos* (!): hegyalján elterülő lapos legelő. 1872: *lapjas*. 1889: *Lapjas*. 1893: u. a. — A Döjtenevölgye [215] északi részének lapályos völgyfeneke. A *lapály*-lyal azonos értelmű *lapjas* közszóból vált helynévvé.

Lovakhavasa *Lovak-hoassa: hovassa ~ r. Muntele Kajlor* [341, 343] (h., l.). 1865: *hovak havasa*. 1870: Havasrészek: ...*Munte Kájlor*. 1873: A hazánk határszélén felmagasló *Lovak havassa*. 1889: *Lovak havas*. 1893: u. a. — Lovak legeltetésére használt havas neve.

Lovakhavasaéle *Lovak-hoassa: hovassa-jele: éle* (h., l.). 1893: *Lovak havasa éle*. — A Lovakhavasát [341, 343] és a Roska [337] nevű havast összekötő hegy neve.

Markosán alsóéle *Markosán assyó: assó-jele: éle* [315] (h., l.). 1895: *Markosán alsó éle*. — A Markosánvölgye [317] északi-, baloldalán elnyúló hegy. A helynév előtagja rumén családnevet öriz.

Markosánéle *Markosán-jele: éle*. Másik megjelölése: Markosán

felsőéle [318] (h., l.). 1893: *Markosán éle*. — A Markosánvölgye [317] déli-, jobboldalán emelkedő hegy neve.

Markosán felsőéle *Markosám fëssüő: fësső-íéle: éle* (h., l.). 1895: *Markosán felső éle*. — A Markosánéle (l. fentebb) másik megjelölése.

Markosánpataka *Markosámpataka* (p.). 1873: A magas Szlojerből eredő *Markosán-pataka* ... 1889: *Markosán patak*. 1893 és 1895: u. a. — Az alábbi völgyben folyó patak neve.

Markosánvölgye *Markosám-vüőgye: vőgye: vüőlygye* [317] (v., l.). 1865: *Markosán völgye*. — A Nagyág [331] baloldali mellékvölgye.

***Másodikláb**. — A telekkönyv az Alsó-, Felső- és Középső-határban jelöl egy-egy dűlőt e névvel. Hivatalos elnevezés, a nép nem használja.

Medvéspatak *Medvéspatak* (p.). 1873: ... *Medves pataka* (!), a Garsin jobboldali mellékpataka. — Az alábbi völgyben folyó kis patak neve.

Medvésvölgy *Medvés-vüőgy: vőgy: vüőlygy* [155] (v., k.). 1865: *medve völgy*; ... medvés völgye. 1889: *Medvés völgy*. — A Garsinvölgy [85] jobboldali mellékvölgye. Déli oldala Csernátfaluhoz tartozik. A helynév a nép szerint nevét onnan nyerte, hogy egykor sok medve tanyázott itt.

***Mélyárok**. 1873: a *Mélyárok* ... a Döjtene balparti mellékpataka ... a Mélyárok túloldalának magaslatára ér az utas ... — Az 1873. évi forrásunk az Alsómélyárok [204] és a Felsőmélyárok [212] nevű völgyet és patakot jelölte e névvel.

***Mélypatak**. 1873: A Tatrang mellékfolyói: ... Garsin, *Mélypatak*, Döjtene ... — Az Alsómélyárok [204] nevű patak neveként közlik. Ma nem használják.

***Mélyvölgyübérc**. 1865: *tátulybércz, mély völgyü bércz*, vidás bércz ... — A Tátujbérc [285] és Vidásbérc [283] környékén fekvő hegy neve volt.

Miroszvölgye *Mirosz-vüőgye: vőgye: vüőlygye* (v., k.). — A Bartalisvölgy [205] másik, újabb neve. Előtagja valószínűleg rumén gúny- vagy ragadványnevet őriz.

Nagyág *Nagyág*. Másik neve: *Nagyágvize* [331] (p.). 1873: *Nagyág*. — A Tatrang [389] baloldali, nagyobbik ága.

Nagyágvize *Nagyágvize* (p.). — A Nagyág [331] másik megjelölése.

Nagyágvölgye *Nagyág-vüőgye: vőgye: vüőlygye* (v., e., l.). — A fentebbi névvel jelölt patak völgye.

Nagymező *Nagy-mezüő: mező* (v., k., l.). 1865: *nagy mező*

völgye. 1872: *Nagy mező*. — A Tatrangvölgyének [389] lapályos része Ósánctól [206] északra.

***Nagymezővölgye**. 1865: *nagy mező völgye*. — A helynevet ma nem ismerik. A fentebbi névvel jelölt völgyrész környékén fekvő hegy neve lehetett.

Nagypatak *Natypatak* [376] (p.). 1896: *Nagy patak*. — A Babarunka [380] jobboldali mellékpataka.

Nagypatakéle *Natypatak-jele: éle* [377] (h., e.). 1895: *Nagy patak éle*. — A fentebbi névvel jelölt patak baloldalán emelkedő hegyél neve.

Nagyatrang *Natytatrang* (r., k., e.). 1872: *Nagy Tattrang* földülő. 1889: *Nagy Tatrang*. — Az alábbi helynév által jelölt patak s a patak völgyének másik neve.

Nagyatrangvize *Natytatrangvize* (p.). — A Nagyág [331] és Kiság [334] nevű ágak egyesüléséből keletkező Tatrang [389] nevű folyót jelölik e névvel az ágak egyesülése után egy darabig. Azután Tatrang vagy Tatrangvize a neve. (L. Tatrang hn.-ei között is).

Nagyurlát *Nagyurlát*. Másik megjelölése: *Nagyurlátpataka* [319] (p.). — Az Urlátpataka (l. ott) másik megjelölésül használt helynév.

Nagyurlátéle *Nagyurlát-jele: éle* [320] (h., l.). — A fentebbi patak déli oldalán álló hegy.

Nagyurlátpataka *Nagyurlátpataka* (p.). 1895: *Nagy Urlát patak*. — Az Urlátpataka vagy Nagyurlát [319] másik megjelölése.

***Negyedikláb**. — A telekkönyv az Alsó-, Felső- és Középsőhatárban jelöl egy-egy dűlőt e névvel. Hivatalos elnevezés, a nép nem használja.

Némettemető *Német-temető: temető*. — Ósánctól [206] északra, a Tatrang [389] balpartján fekvő sírkert, ahová a világháborúban az ósánci harcok hősi halottait temették el a német katonák. A csángók szerint német és magyar katonákat, a rumének szerint rumén katonákat temettek ide.

Nyárosvölgy *Nyáras-vüögy: vögy: vüölygy* [107] (v., e.). 1865: *nyáros völgye*. 1893: *Nyárasvölgy*. 1908: *Nyárosvögy*. — A Hegyeshegy [98] északi oldalában fekvő völgy neve. Előtagjának tanúsága szerint egykor *nyárfák* nőttek a ma fenyvessel borított völgyben.

Ósánc *Ósánc ~ r. Šantsu veli* [206]. 1865: *Ósáncz*: vám. 1888: *Rentze-mező... egy órányira az ó-római sáncztól; Ó-Sáncz passus regius, Alt Römerschanzpass. Olá hul egyszerűen Santzu.* (Pesz: Magyarország hn.). 1873: *Ó-sáncz*. — A Tatrangvölgyének [389]

az Ékoldal [208] keleti aljában fekvő része. Nyugatról az Ékoldal [208], keletről az Ördögbérce [351] annyira összeszűkítik a völgyet, hogy a Tatrangvize mély medre fölött csak az országút fér el. A hely hadászati fontosságát már a régi népek felismerhették, s az Erdélyt Havasalfölddel összekötő szoros biztonságosabb védelmére egykor még védfalat is emeltek, mely a Tatrang mély medrénél kezdődve az Ékoldalára is felnyúlt. Régi német történetírók római-korbelinek mondják a védfalat, de erre vonatkozólag semmiféle adatunk nincs. Lehet régebbi vagy újabb keletű is. A rumén megszállás előtt az itteni épületben volt a vámhivatal. Ennek emlékét őrzi a házesoport ma is általánosan használt *Vámnál* neve. Az épületeket most gyermeknyaraló-telepnek használják.

Ósánciszoros *Ósánciszoros*. — A Tatrangvölgye [389] másik neve. Erdélyt a Havasalfölddel köti össze. Valószínűleg már a rómaiak is ismerték e fontos közlekedési útvonalat. — A nép az Ósánciszoros nevet ritkán használja, egyszerűen *Ósáncnak* mondja.

Ósáncárka *Ósáncárka* (p., á.). — Az Ósánc [206] déli részén a Tatrangba [389] ömlő kis patak és a patak mély árkának a neve.

Ördögbérce *Ördög-bjérce: bérce*. A helynév utótagját gyakran birtokos személyrag nélkül is használják [351] (h., k.). 1872: *Ördög bérce*; *Ördög bércz*. 1873: *Ördögbércze*. 1889: *Ördögbérc*. — A Tatrang [389] és Ördögvölgy [457] között emelkedő hegy neve. Babonás árnyalatú helynévképzés. — A hegy legmagasabb pontja 1042 méter magasságban fekszik a tenger színe fölött.

Ördögpataka *Ördökpataka*. A helynév utótagját *patak* alakban is ejtik (p.). 1889: *Ördögpatak*. — Az Ördögvölgyvize (l. ott) ritkán használt másik neve.

Ördögvölgye *Ördög-vüögye: vögye: vüölygye*. A helynév utótagját ritkán birtokos személyrag nélkül is ejtik [457] (v., e.). 1865: *ördög völgye*. 1873: *Ördög völgye*. 1889: *Ördögvölgy*. 1893 és 1895: u. a. — A Tatrangvölgye [389] jobboldali mellékvölgye.

Ördögvölgypataka *Ördög-vüöty: vöty-pataka* (p.). — Az alábbi patak másik neve.

Ördögvölgyvize *Ördög-vüögy: vögy: vüölygy-vize* (p.). — Az Ördögvölgyben [457] folyó patak. Ritkán *Ördögpataka*, gyakran *Ördögvölgypataka* néven is nevezik.

***Öregbérc**. 1873: *Öregbércz vize* (Bratin pláj). — A Döjtene [215] egyik jobbparti mellékpatakát jelölték így. A névhez hozzáfűzött zárójeles magyarázat elárulja, hogy itt a *Batrinpaláj* [258] nevű hegy, illetőleg egy róla eredő patak neve szerepel. A *Batrinpaláj* helynév előtagja rumén ragadványnévből alakult (rum. *bătrîn* 'öreg' > magy. *batrin*), utótagja pedig a 'bérc, hegy' jelen-

tésű (rumén eredetű, de megváltozott értelmű) hétfalusi csángó *paláj* tájszó. Tehát a helynév elő- és utótagja végeredményben ugyan rumén eredetű, de maga a helynév ebben az alakjában mégis kétségtelenül magyar származású. Nem tudjuk eldönteni, hogy az 1873-ban közölt *Öregbérc* alak a rumén eredetűnek gondolt *Batrinpaláj* helynév magyarra fordítása-e, vagy egykor tényleg használatban volt. Az *Öregbérc* alakot más forrás nem említi, s a mai népnyelv sem használja.

***Öregbércvize.** 1873: *Öregbércz vize* (Bratin pláj) a Döjtöne jobbparti melléksermelye. — Ismeretlen helynév. L. az előbbi helynevet.

Öregpaláj Örekpaláj. — Nagyon ritkán így is nevezik a *Batrinpalájt* [258] (l. bőv. ott).

***Ötödikláb.** A telekkönyv az Alsó-, Felső- és Középsőhatárban jelöl egy-egy dűlőt e névvel. Hivatalos elnevezés, a nép nem használja.

Pajor Pajor. Másik megjelölése: *Pajor-havasa* [382] (h., e., l.). 1873: *Pajor havas...* e havas a hétfalusi Pajor családtól vette nevét; A havas-karaj végesúcsa a *Pajor havas*, melynek fűrész-ként kizig-zágozott végső gerince merészen hanyatlik le...; *Pajor havasa...* — A Kiság [334] jobboldalán emelkedő havas neve. Csángó családnévből vált helynévvé.

Pajorerdeje Pajorerdeje [383] (e.). 1873: ... a *Pajor erdeje* nevű hegyoldalon. — A Pajoréle (l. alább) nyugati oldalán fekvő erdő neve.

Pajoréle Pajor-éle: éle [381] (h., el., l.). 1865: *Pajor éle.* — A Pajor [382] nevű havasnak a Kiság [334] jobboldalán a Babarunkapatakig [380] lenyúló része.

Pajorhavasa Pajor-hoassa: hovassa. A helynév utótagját gyakran birtokos személyrag nélkül is ejtik (h., el., l.). — A Pajor [382] (l. ott) nevű havas másik megjelölése.

Pajortisztája Pajortisztája (ti., i.). 1873: ... a *Pajor havas* vagy *Esztena tisztása...* — A Pajor [382] tetőrészén fekvő *Esztenatisztája* (l. ott) másik neve.

Pajorútja Pajoruttya (út). 1893: *Pajor utja.* — A Pajorélen [381] vezető erdei út neve.

Paláj Paláj (h., k.). — A *Batrinpaláj* [258] (l. ott) gyakran használt másik megjelölése.

Papbérc Pab-bjérc: bérc. A helynév utótagját ritkán birtokos személyraggal is ejtik [216] (h., k.). 1865: *pap bércze.* 1872: *Papp bércz.* 1873: *Papbércz.* 1889: *Papbérc.* 1893: u. a. — A Döjtene [215] baloldalán emelkedő hegy. Előtagja családnevet őriz.

Papvölgy *Pap-vüögy: vögy: vüölygy*. Másik megjelölése: *Alsó-papvölgy* [198] (v., k.). 1889: *Papvölgy*. — A Tatrangvölgy [389] baloldali mellékvölgye. A helynév előtagja — miként a fentebbi helynévé is — családnévből alakult.

Pálárka *Pálárka* [104] (v., e.). 1893: *Pál árka*. — A Hegyes-hegy [98] északi aljában, a Borosvölgytől [105] nyugatra fekvő kis völgy neve. Előtagja csángó családnevet őriz.

***Pálhegyese**. — 1873-ban ORBÁN BALÁZS a Nagykőhavas egyik előhegyét említi e néven. Helyrajzi'ag nem tudom elhelyezni ezt a ma ismeretlen helynevet. A helynév előtagja családnévből alakult. Utótagja, a *hegyes* tájszó, helynevekben a Székelyföldön és az északnyugati nyelvjárás területen fordul elő, s ugyanazon értelmű, mint a *hegy* szó, árnyaiati különbség nincs a két közszó között.

Pellés *Pelljés: Pellés: Pljés: Plés*. Ritkábban használt másik megjelölése: *Pellésbérc* [360] (h., k., leg.). 1865: *plés: magas lege'ó*. 1870: *Pellés*. 1889, 1893 és 1895: u. a. — A Tatrang [389] jobb-oldalán Budagödtrétől [358] délkeletre emelkedő 1198 m magas hegy neve. Neve a rumén *pleš* 'kopasz, kopár' szóból (mint kopár, fátlan hely), vagy a csángó *Plésa* család nevéből alakult. (Vö. hogy egy 1922. évi kiadású rumén térkép a hegyet Dealul *Plésa* [magy. Plésa domb] néven jelöli).

Pellésárka *Pelljés: Pellés: Pljés: Plés-árka* (v., k.). 1895: *Pellés árka*. — A Pellésvölgy [361] (i. ott) másik neve.

Pellésbérc *Pelljész: Pellész: Pljész: Plész-bjérc: bérc* h., k., leg.). 1893: *Pellésbérc*. — A Pellés [360] ritkábban használt másik megjelölése.

Pelléséle *Pelljés: Pellés: Pljés: Plés-jéle: éle* (h., k.). 1895: *Pellés éle*. — A Pellés [360] délnyugati irányban a Tatrangvölgyébe lenyúló nyúlványának, élének a neve.

Pellésteteje *Pelljés: Pellés: Pljés: Plés-teteje* (te., leg.). — A Pellés [360] legfelső része, teteje.

Pellésvölgye *Pelljés: Pellés: Pljés: Plés-vüögye: vögye: vüölygye*. Másik neve: *Pellésárka* [361] (v., k.). 1895: *Pellésvölgy*. — Az Ördög völgye [457] baloldali, a Pellés [360] északi oldalában fekvő mellékvölgye.

Pokolkő *Pokolkő* [451] (szi.). 1865: délre menő völgy, *pokolkő*: abban álló kőszál... 1893: *Pokolkő*. — Az Ördög völgyében [457], a Délremenővölgy [450] bejáratánál fekvő szikla neve.

Rádu Szlojér l. Szlojér.

Rence *Rence* [185] (h., k.). 1865: *réncze*: kaszálók. 1870: a *Rentze*... 1872: *Rence*. — A Döjtenevölgye [215] baloldalán

emelkedő 1379 méter magas hegy neve. Nyugati oldala Usernát-faluhoz tartozik. (L. ott).

Regátihatárszél *Régátihatár-sziéj: széj: sziel: szél.* — L. Bácsfalu hn.-ei között.

Régihatárszél *Régihatár-sziéj: széj: sziel: szél.* — L. Bácsfalu hn.-ei között.

Révnél *Révnél* (d., sz.). — A falutól északra a síkságon fekvő dűlő neve. Helyrajzilag nem tudom pontosabban meghatározni.

Róska *Róska*. Másik megjelölése: Róskahavasa [337] (h., l.). 1870: A *Roska* nevű havas. — A Kiság [334] kezdeti részének baloldalán emelkedő havas neve. Rumén családnévből vált helynévvé.

Róskaéle *Róska-jéle: éle* [333] (h., l.). 1893: *Roska éle.* — A fentebbi helynévvel jelölt havasnak a Róskapataka [332] és Kiság [334] között észak felé folyó része.

Róskahavasa *Róska-hoassa: hovassa* (h., l.). 1865: *Róska havasa.* 1889: *Roskahavas.* 1893: u. a. — A Róska [337] másik megjelölése.

Róskapataka *Róskapataka* [332] (p.). 1889: *Roskapatak.* 1893: u. a. — A Rókából [337] eredő, s a Nagyágba [331] ömlő patak neve.

Róskapatakaéle *Róskapatak-jéle: éle* [336] (h., l.). 1893: *Roskapatak éle.* — A Róskapataka [332] baloldalán a Róskáig [337] nyúló hegyél.

Róskavölgye *Róska-vüögye: vögye: vüölygye* (v., e.). 1865: *Róska völgye.* — A Róskapataka [332] völgye.

Salamásvölgy *Salamás: Sajamás-vüögy: vögy: vüölygy* [316] (v.). 1889: *Sajamásvölgy.* — A Markosánvölgye [317] baloldali mellékvölgye. Előtagja a *salamás: sajamás* 'Allium ursinum' növénynévből alakult.

***Serbánhegy.** 1872: *Serbánhegy* utca. — A Hegyeshegy [98] északi aljában fekvő hegy neve lehetett. Ma nem ismerik.

Sólyomkő *Sojomkö* (sz.). — A Sólyomkőárka [378] baloldalában fekvő szikla neve. A hagyomány szerint egykor sok sólyommadár fészkelte itt.

Sólyomkőárka *Sojomköárka* [378] (v., e.). 1893: *Solyomkö árok.* — A Babarunkapatak [380] jobboldali mellékvölgye. A völgyben fekvő Sólyomkőtől (l. fentebb) nyerte nevét.

Sólyomkőéle *Sojomkö-jéle: éle* [379] (h., e.). 1893: *Solyomkö éle.* — A Sólyomkőárka [378] baloldalán a Tészláig [373] nyúló hegy.

Sötétpatak *Sëtjét: Sëtét-patak* (p.). 1889: *Sötét patak*. — Az alábbi völgyben folyó patak neve.

Sötétvölgy *Sëtjét: Sëtét-vüögy: vögy: vüölgy*. Másik megjelölése: Felsősötétvölgy [313] (v., e.). 1865: *sötét völgy*. — A Nagyág [331] baloldali mellékvölgye.

Szárazpatak *Szároszpatak*. Másik megjelölése: Alsószárazpatak (p.). 1889: *Szárazpatak*. — Az alábbi völgyben folyó patak neve.

Szárazvölgy *Szároz-vüögy: vögy: vüölgy*. Másik megjelölése: Alsószárazvölgy [359] (v., k., e.). — A Tatrangvölgye [389] jobb-oldali mellékvölgye. Nevét onnan nyerte, hogy nyári szárazság idején a völgyben folyó patak gyakorta kiszárad.

Szárazvölgyéle *Szároz-vüögy: vögy: völgyg-yéle: éle* [364] (h., e., k.). — A Szárazvölgy [359] déli oldalán elnyúló hegyél.

***Szász János bérc**. — 1873: *Szász János bércze*. — A Tatrang baloldalán emelkedő Szász János élet [305] jelölték e névvel. Ma nem használják.

Szász János éle *Szász János jéle: éle* [305] (h., e., l.). 1865: *Szász János éle*. 1893: u. a. — A Tatrang [389] baloldalán, Szász János mezejétől [303] a Vajdatetőig [268] húzódó hegy. A helynév a csángó *Szász* család egyik tagjának emlékét őrzi.

Szász János éle *Szász János jéle: éle* [210] (h., k.). — A Döjtene [215] baloldalán, Szász János völgye [209] baloldalán emelkedő hegyél neve. E helynév a Szász János völgye [209] helynévvel együtt valószínűleg ugyanannak a *Szász János*nak nevét őrzi, akiét e helyektől távol a Tatrang [389] baloldalán fekvő Szász János éle [305] és Szász János mezeje [303] helyek nevei is őrzik.

Szász János mezeje *Szász János mezeje*. A helynév utótagját gyakran birtokos személyrag nélkül *mező: mezüő* alakban is ejtik. Az utótag másik alakváltozata: *mezüös: mezös* [303] (r., k.). 1889: *Szász János mezeje*. 1893: u. a. — A Nagyág [331] és Kiság [334] összeömlésénél fekvő havasi rét neve. Utótagja a ‚havasi rét‘ jelentésű *mező* tájszó, mellyel Hétfaluban sok helynév alakult. E tájszónak *mezös* alakváltozatát azonban csak ennél a helynévnél hallottam. Hogy a többi *mező* utótaggal képzett helynévnek van-e *mezös* utótagú alakváltozata, azt munkám hirtelen kényszerült abbahagyása miatt nem tudtam kinyomozni. A *mező* tájszó *mezös* alakváltozatának általános és régi használatát azonban valószínűnek kell tartanunk, ha figyelembe vesszük, hogy mint közszó 1865. évi forrásunkban is szerepel. E helynévgyűjtés, mely rövid magyarázatokat közöl egyes helynevekről, a „*Hidfele*“ helynevet ‚sik mezös‘ kifejezéssel magyarázza. A *mező: mezös* alakpár olyan vi-

szonyban van egymással, mint a *tiszta*: *tisztás* közszó alakpárja. A hétfalusi helynevekben azonban ez utóbbi közszónak csak a *tiszta* alakja szerepel, melyet a köznyelv nem ismer, hanem a *tisztás* alakot használja helyette. Viszont a köznyelv a *mező*: *mezős* alakpárok közül, mint közszót — habár nem a hétfalusi tájnyelvi értelemben — csak a *mező* alakot ismeri.

Szász János völgye *Szász János vüögye*: *vögye*: *vüölygye* [209] (v., e.). 1865: *Szász János völgye*. 1873: u. a. 1889: *Szász János völgy*. 1893: u. a. — A Döjtenevölgye [215] baloldali mellékvölgye.

Szász János völgye vize *Szász János vüögye*: *vögye*: *vüölygye vize* (p.). 1873: ... a Döjtöne balparti mellékpataka, a *Szász János völgye vize*. — A fentebbi helynévvel jelölt völgyben folyó patak.

Szászkalibaárka *Szászkalibaárka* [278] (v., e.). 1895: *Szászkalibaárka*. — A Döjtenevölgye [215] jobboldali, Felsőhidegvölgytől [272] délre fekvő mellékvölgye. Nevét az egykor a völgyben álló *Szászkalibától* nyerte, melynek előtagja a *Szász* családnévből alakult, utótagjában pedig az 'erdei kunyhó' jelentésű *kaliba* tájzó látható.

***Szent Ilie-hegy**. 1872: *Szent Ilie hegy* utca. — A Hegyeshegy [98] északi aljában, a rumének lakta falurész mögöt fekvő hegy neve lehetett. A helynév mai életének nem sikerült nyomára akadnom.

Szélesárok *Szélésárok* [106] (v., e.). 1893: *Széles árok*. — A Hegyeshegy [98] északi alakjában, a Borosvölgytől [105] keletre fekvő völgy neve.

***Szénéle**. 1889: *Szén éle*. 1893: u. a. — Az alábbi hegy északi részét jelölték e névvel. Ma nem ismerik, nem használják.

Szénhegy. *Szién*: *Szén-hégy* [159] (h., k., e.). 1865: *szénhegy*. 1873: *Szénhegy*. 1889 és 1893: u. a. — A Tatrang [389] és Garcsin-vize [85] között emelkedő 1131 méter magas hegy neve. Előtagja családnévből alakulhatott, vagy talán egykori szénégetés emlékét őrzi.

***Szénhegymagasa**. 1865: *szénhegy magasa*. — A helynevet ma nem ismerik. Minden bizonnyal a Szénhegy [159] másik neve volt, vagy annak bizonyos részére vonatkoztatták. — A helynév utótagja a 'nagyobb talajkiemelkedés, hegy' jelentésű, a régi nyelvben általánosan használt *magas* térszínnev (HEFTY i. m.), s így a helynév tautológikus helynévadást tükröztet, mert a *Szén* előtaghoz kapcsolt *hegy* és *magas* tagok jelentése ugyanaz. A HEFTY (i. m.) által közölt *magas*: *magasa* térszínnevvél alakult helynevek között egyetlen olyan helynév sincs, melyben a *hegy* és

magas: *magasa* térszínnevek együtt fordulnának elő. A helynév eredetibb alakja tehát minden valószínűség szerint *Szénmagasa* volt, e helynévalak mellett élhetett a vele egyazon értelmű *Szénhegy* helynév is, majd a *Szénmagasa* alak utótagja értelmének elhomályosulása után a két helynévalakból keletkezhetett a *Szénhegymagasa* alak.

***Szénhegypataka.** 1873: *Szénhegy pataka*. — A Garcsinvize [85] egyik jobboldali mellékpatakát jelölték e névvel. Ma nem ismerik.

Szlojér *Szlojér*: *Szlojër*: *Szlujër*. Másik megjelölése: *Szlojër-havasa* [277] (h., l.). 1865: *Ráda szlojera havasa*. 1870: *Radu Slojer*. 1873: *Szlojer*. 1893: *Szlojerhavas*. — Az ókirálysági határszélen emelkedő 1596 méter magas havas neve. Rumén családnévből vált helynévvé. Az egykori *Ráda Szlojér* helynévalak a család egyik *Rádu* nevű tagjának az emlékét őrzi.

Szlojërhavasa *Szlojër*: *Szlojër*: *Szlujër-hoassa*: *hovassa*. A helynév utótagját birtokos személyrag nélkül is ejtik (h., l.). — A fentebbi névvel jelölt havas másik megjelölése.

Szlojértető *Szlojër*: *Szlojër*: *Szlujër-tető*: *tető* (te., l.). 1893: *Szlojertető*. — A Szlojér [277] legmagasabban fekvő része.

Szorosmezeje *Szorosmezeje* [357] (r., k.). — A Tatrangvize [389] jobboldalán fekvő rét neve. A Tatrangvölgyének ezt az összeszűkülő részét egykor *Szoros-nak* *nak* nevezték, mely a *szoros* hegyek között átvezető út v. völgy közszóból vált helynévvé. A *Szoros helynevet* ma már nem használják, csak a vele alakult *Szorosmezeje*, *Szorosoldal* és *Szorospatak* helynevek tartják fenn az emlékét.

Szorosoldal *Szoros-ódal*: *ódal* (o., e.). 1865: *szoros oldala*. 1872: *Szoros oldal*. — A fentebbi helynévvel jelölt rét keleti részén fekvő hegyoldal neve.

Szorospatak. Másik megjelölése: *Felsőszorospatak* (p.). 1889: *Szorospatak*. 1893: u. a. — A Budagödrében [358] lefolyó, majd a Szorosmezején [357] átfolyó s a Tatrangba [389] ömlő patak neve

Tatrang *Tatrang*. Másik megjelölése: *Tatrangvize* [389] (p.). -- L. Tatrang község helynevei között.

Tatrangvize *Tatrangvize* (p.). — A Tatrang [389] másik megjelölése.

Tatrangvölgye *Tatrang-vüögye*: *vögye*: *völgye* (v., k., e.). — A Tatrang [389] völgye.

***Táltosbérce.** — Csak ORBÁN BALÁZS említi 1873-ban. A helyrajzi leírás alapján kétségtelen, hogy a *Tátujbérc* (l. alább) hibásan hallott vagy lejegyzett alakja.

Tátuj Tátuj. Másik megjelölése: *Tátujbérc* [285] (h., e., k.). — A Begyenvölgy [293] baloldalán emelkedő hegy neve. Az 1500—1510 közötti legrégebb hétfalusi lakosság-összeírásban már szereplő csángó *Tátuj* család nevéből vált helynévvé.

Tátujbérc Tátuj-bjérc: bérc (h., e., k.). 1865: *tátulybércz.* 1872: *tátuj bércz.* 1889: *Tátujbérc.* 1893: u. a. — A Tátuj [285] másik megjelölése.

Tátujvölgy Tátuj-vüögy: vögy: völygy [284] (v., e.). 1865: *tátoly völgye.* 1889: *Tátuj völgy.* 1893 és 1895: u. a. — A Begyenvölgy [293] baloldali, Tátuj [285] északi aljában fekvő mellék-völgye.

Tetvesbérc Tetvezs-bjérc: bérc [289] (h., e.). 1893: *Tetves bérc.* — A Tetvesvölgy [288] jobboldalán emelkedő hegy neve. Előtagja gúny- vagy ragadványnevet őrizhet.

Tetvesvölgy Tetves-vüögy: vögy: vüölygy [288] (v., e.). 1889: *Tetves völgy.* 1893: u. a. — A Csorgóvölgy jobbága [287] baloldali mellékvölgye.

Tészla Tészla: Tészla [373] (h., szi., e., l.). 1865: *tészla:* havas. 1873: *Teszla;* ... a juramészből alkotott *Teszla* mint büszke márványkúp csúcsosodik ki. A *Tezla* 5011 láb tenger fölötti magassággal bír. 1889: *Tészla.* 1893: u. a. — A Tatrang [389] jobboldalán emelkedő 1429 méter magas havas. A helynév valószínűleg rumén családnévből vált helynévvé.

Tészla balága Tészla: Tészla balága [365] (p.). 1889: *Teszla balága.* 1895: u. a. — A Tészlapatak [367] jobboldali (!) ága.

Tészlaéle Tészla: Tészla-jele: éle [368] (h., e., l.). 1865: *tészla éle.* 1895: *Teszla éle.* — A Tészlának [373] a Tészlavölgye [367] baloldalán a Tatrangig [389] lenyúló része, éle.

Tészla jobbága Tészla: Tészla jobbága [370] (p.). 1895: *Teszla jobbága.* — A Tészlapatak [367] baloldali (!) ága.

Tészla középéle Tészla: Tészla közep-jele: éle [369] (h., e.). 1895: *Teszla középéle.* — A Tészla jobbága [370] és Tészla balága [365] között emelkedő hegy neve.

Tészlapataka Tészla: Tészla-pataka [367] (p.). 1873: *Tezla-pataka; Tezla pataka;* A Csukásra vezető ösvény a *Tezlapatak* baloldali előhegyén emelkedik fel. 1889: *Teszla patak.* 1893: *Tészla-patak.* 1895: *Teszlapatak.* — A Tészlaéle [368] északi aljában folyó, s jobbpartilag a Tatrangba [389] ömlő patak neve.

Tészlapusztája Tészla: Tészla-pusztája (r., l.). 1895: *Teszla pusztája.* — A Tészlaélén [368] a Tészla [373] délnyugati aljában fekvő havasi rét neve.

Tészlavölgye Tészla: Tészla-vüögye: vögye: vüölygye. A

helynév utótagját birtokos személyrag nélkül is használják (v., e.). 1865: *tészla völgye*. — A Tészlapataka [367] völgyének a neve.

Tisztaforrás *Tisztaforrás* (f.). 1873: A Hegyesről eredő *Tiszta forrás*, mely a Tisztapatak forráshelye és amelynek jéghideg és kristálytisza vize mesterséges vízvezetékkel van a faluba levive... -- Az alábbi patak forrása.

Tisztapatak *Tisztapatak* [103] (p.). 1865: *Tiszta patak*. 1873: *Tisztapatak*; ... a Hegyesből eredő *Tiszta pataka*... 1893: *Tiszta-patak*. — A Hegyeshegy [98] északi oldalában eredő s a falun keresztül folyva a Dirbába [84] ömlő, szép tiszta vizű patak neve.

Tisztapatakéle *Tisztapatak-jele: éle* (h., e.). 1893: *Tisztapatak cle*. — A fentebbi patak keleti-, jobboldalán álló hegynyúlvány, hegyél.

Tomospatak *Tomospatak* (p.). 1865: *Tomos patak*. 1872: *Tömös patak* utca. — A Hegyeshegy [98] északi aljában eredő, s a falun átfolyva a Dirbába [84] ömlő kis patak. A helynév előtagja a csángó *Tomos* család nevéből alakult. Az 1872. évi adat csak elírás lehet, a helynévnek azt az alakváltozatát nem használják.

Urakkertje *Urakkertye* (r., k.). — A falu északkeleti szélén fekvő rét neve. Egyrészből most közkertet alakítottak. Bár a helynevet történeti forrásokból nem tudjuk kimutatni, de nagyon régi lehet. Miként a pürekerei *Ispánokfüje* és a barcaújfalusi (szintén csángó lakosságú község a Barcaság északnyugati szélén, amely Hétfaluvval együtt a Törcsvári dominiumhoz, illetőleg Brassó városához tartozott) *Urakrétje* (1777. évi adat, Brassói városi levéltár, Újfalú IV. G. 28. szám) helynév, e helynév is az egykori földesurak vagy a Brassó városától a falvak igazgatására rendelt ispánok használatában álló kaszáló-kert neve lehetett.

Urlát *Urlát*. Másik megjelölése: *Urláthavasa* [322] (h., l.). 1870: *Havasrészek: Orlát*... 1873: *Urlát*. 1889: *Urlát; Orlát*. — Az ökirálysági határszáron emelkedő havas. A magyar helynév rumén eredetű.

Urlátéle *Urlát-jele: éle*. Másik neve: *Nagyurlátéle* [320] (h., l.). 1895: *Urlát éle*. — Az *Urlátpataka* [319] jobboldalán álló hegy.

Urláthavasa *Urlát-hoassa: hovassa* (h., l.). 1865: *Urláth havasa*. 1893: *Urláthavas*. — Az *Urlát* [322] másik megjelölése.

Urlátpataka *Urlátpataka*. Másik neve: *Nagyurlátpataka*. A helynév utótagját birtokos személyrag nélkül is ejtik [319] (p.). 1873: *Urlátpataka*. 1893: *Urlát patak*. — Az *Urlátból* [322] eredő s a *Nagyágba* [311] ömlő patak neve.

Urlátvölgye *Urlát-vüögye: vögye: vüölygye* (v., l., e.). 1865: *Urláth völgye*. — A fentebbi helynévvel jelölt patak völgye.

Vajda Vajda. Másik megjelölése: Vajdahavasa [268] (h., e., l.). 1889: *Vajda*. — A Tatrang [389] és Döjtene [215] között emelkedő 1529 méter magas havas neve. A Hétfalu 1514. évi lakosságösszeírásakor már itt lakó csángó *Vajda* család nevéből vált helynévvé.

Vajdaéle Vajda-jele: *éle*. Másik megjelölés: Vajdavölgyéle [309] (h., e.). 1893: *Vajda éle*. — A Vajdavölgye [307] jobboldalán emelkedő hegyél.

Vajdahavasa Vajda-hoassa: *havassa* (h., e., l.). 1865: *vajda havasa*. 1873: *Vajdahavassa*; ... a *Vajdahavas*. 1893: *Vajda havasa*. — A Vajda [268] másik megjelölése.

Vajda középéle Vajda közep-jele: *éle* [308] (h.). 1895: *Vajda középéle*. — A Vajdavölgye [307] és ennek baloldali mellékvölgye (nevét nem sikerült megtudnom) között fekvő hegynyúlvány neve.

Vajdamezeje Vajdamezeje [310] (r., k.). 1865: *vajda mezeje*. 1889: *Vajda mezeje*. 1893: u. a. — A Nagyág [311] baloldalán, a Vajdapataka [307] beömlésétől délre fekvő havasi rét neve.

Vajdapataka Vajdapataka [307] (p.). 1889: *Vajda patak*. 1893 és 1895: u. a. — A Vajdahavasából [268] eredő s a Nagyágba [331] ömlő patak.

Vajdatető Vajda-tető: *tető* (te., l.). 1889: *Vajda tető*. 1893: u. a. — A Vajda [268] legmagasabb része.

Vajdavölgye Vajda-vüögye: *vögye: vüölygye* (v.). 1865: *vajda völgye*. 1893: *Vajdavölgy*. — A Vajdapataka [307] völgye.

Vajdavölgyéle Vajda-vüögy: vögy: vüölygy-jele: *éle* (h. e.). 1893: *Vajdavölgy éle*. — A Vajdaéle [309] másik megjelölése.

Vakariaéle Vakaria-jele: *éle* [261] (h. l.). — A Vakariavölgye [260] déli oldalán emelkedő hegyél. A helynév előtagja valószínűleg rumén családnévből alakult.

Vakariavölgye Vakaria-vüögye: *vögye: vüölygye* [260] (v., e.). 1865: *vakaria völgy*. 1873: *Vakaria völgye*. — A Döjtenevölgye [215] jobboldali mellékvölgye.

Vakariavölgyevize Vakaria-vüögye: *vögye: vüölygye-vize* (p.). 1873: *Vakaria völgye vize*. — A fentebbi helynévvel jelölt völgyben folyó kis patak neve.

Valásonföld Valáson-füöd: *föd*. A helynév utótagjának sok alakváltozata van: *Valáson-füögye: főgye: füöde: föde: füödek: fődek: füödik: földik* (r., k.). 1872: *valáson föld*. 1873: *Volason földje*. 1889: *Valáson földje*. 1893: *Valáson földek*. — A Tatrang [389] jobbpartján, az Ördögbére [351] déli aljában fekvő rét neve. A helynév eredetét nem ismerik (egy tréfás megjegyzés szerint „talán bűneit valaki ott megvallotta“ s innen ered a rét neve). Minthogy Tatrang község 1895. évi erdőterképén a Valásonföldtől

keletre a Vidásbércet (< Vitásbérc, l. alább) *Vitásterület* névvel jelölik, feltevésenként megemlítem, hogy a Valásonföld fekvésénél fogva arra gondolhatunk, hogy a ma Hosszúfaluhoz tartozó Valásonföld is egykor vitás terület lehetett, melyre mindkét falu igényt tartott. A pörösködés és vallatás során a hosszúfalusiak *vallása* nyerhetett igazolást, s ekkor nevezhették el az így nyert földet *valláson kapott föld*-nek, *valláson kapott földek*-nek, ez volt a hosszúfalusiak *valláson kapott földje*, vagy *valláson kapott földik*. E megjelölésekből az előtag értelmének elhomályosulása után a föld birtoklástörténetének elfeledése után keletkezhetett a ma használt *Valásonföld* helynév és többi alakváltozata. A helynév előtagja alakulhatott azonban — s e feltevés valószínűbb — családnévből is (Volosin: Velásin: Voláson).

***Valásonvölgye.** 1865: *valáson völgye*. — A fentebbi névvel jelölt völgy környékén fekvő völgy neve lehetett. Ma nem ismerik.

***Vágás.** 1865: Czimbor gödre, *vágás*: a török háberukor a hátnak fadöngetés általi elzárása, köpe egre, ... 1870: Legelők ... a *Vágásban*. — A Tatrangvölgye [389] baloldalán, a Cimborgödre [302] környékén fekvő, irtással nyert erdei rét neve volt. Ma nem ismerik.

Vám Vám. Másik megjelölése: *Vámnál*. — Az Ósánc [206] (l. ott) nevű házesoport másik neve. A rumén megszállás előtt a házak a magyar vámhivatal épületei voltak, ennek az emlékét őrzi a helynév.

Vidás Vidás (h., e.). — A Tatrang [389] baloldalán fekvő Vidásbérc [283] (l. alább) másik megjelölése.

Vidásbérc Vidásbérc: *bérc* [354, 355] (h., k.). 1893: Alsó *vidásbérc*; Felső *vidásbérc*. 1895: Alsó *Vitásbérc* (!), Felső *Vitásbérc* (!). — A Tatrang [389] és Ördög völgye [457] között fekvő hegy neve. Tatrang község 1895. évi erdőtérképen *Vitásterület* jelzéssel jelölték ezt a Hosszúfaluhoz tartozó hegyet, tehát a hegy tulajdonjoga egykor *vitás* volt, mindkét falu igényt tartott rá, s talán ezért nevezték el *Vitásbér*nek. Ez eredeti helynévalak előtagjának szóvégi *-s* hangja az utótag szókezdő *b-* hangjának előreható hasonítása folytán *-zs-* hanggá változhatott (*Vitásbérc*), majd ebből az alakból a helynévelőtagja *-t-* hangjának *-d-* hanggá zöngülésével keletkezhetett a mai *Vidásbérc* hangalak. Alakulhatott azonban a helynév előtagja családnévből is (l. alább a *Vidásbérc* helynevet).

Vidásbérc Vidásbérc: *bérc*. Másik megjelölése: Vidás [283] (h., e.). 1865: *Vidás bérce*, Batrinpaláj ... 1872: *vidás bérce*. 1873: *Vidacs-bérce*. 1889: *Vidásbérc*. 1893: u. a. — A Tatrang [389] bal-

oldalán, a Begyenvölgytől [293] nyugatra emelkedő bérc neve. Eredeti alakja esetleg *Vitásbérc* lehetett. Ebben az esetben eredetére nézve lásd a fentebbi Vidásbérc helynevet; a két helynév keletkezése között csak annyi lehetett a különbség, hogy míg a fentebbi helynév esetében két falu, e helynév esetében két egyén között lehetett vitás a hogy tulajdon- vagy használati joga. Az 1873. évi *Vidacs-bércze* helynévalak alapján azonban arra is gondolhattunk, hogy a helynév előtagja a Hétfaluból ugyan nem, de más vidékről kimutatható *Vidacs* vagy valamely más hasonló családnévből alakult.

Vidáspatak *Vidáspatak* [282] (p.). 1889: *Vidáspatak*. 1893: u. a. — A Vidásbérc [283] oldalában folyó, s balpartilag a Tatrangba [389] ömlő patak.

Villanytelep *Villamtelep*. — Az Alsómélyárokknak [204] a Tatrangvizébe [389] szakadásánál fekvő villanytelep. Hétfalut látja el villanyárammal.

Vizremenő *Vízre-menő*: *mönő* (d., sz.). 1865: Földlábak ezek... *vizremenő láb*. — A falutól északra a síkságon fekvő dülő neve. Pontosabban nem tudom helyrajzilag meghatározni.

Zenoga *Zenoga* [384] (h., sz., l.). 1870: *Zenvage* (!), Bratotse. 1873: A Csukással egybekapcsolódó, illetőleg annak keleti kifutványát alkotó *Zenoga*; ... a *Zenoga* finomul kicsipkézett sziklagerincei. 1889: *Zenoga*. 1893: u. a. Az ókirálysági határszélen álló, a Csukással [489] egybefüggő havas. L. még Csernátfalú: *Zenoga*.

Zenogavölgye *Zenoga-vüögye*: *vögye*: *vüölygye* [385] (v., e.). — A fentebbi hegy nyugati oldalában fekvő völgy.

***Zsindelybérc**. 1889-ben az alábbi hegyet jelölték *Zsendelybérc* névvel. Ma nem használják.

Zsindelyhegy *Zsëndél*: *Zsënděj-hëgy* [203] (h., k.). 1865: *Zsendelhegy*. 1872: *Zsendélyhegy*. 1873: *Zsendelyhegy*. — A Tatrang [389] baloldalán emelkedő hegy. Előtagjában a *zsindely* nyelvjárási *zsëndél*: *zsënděj* alakja látható. — A hegy ma kaszáló. Miként a csernátfalusi Zsindelybérc [175] helynév, ez is a hegy egykori erdős állapotának és annak az emlékét őrzi, hogy az egykori erdő fáiból itt a helyszínen készítették a zsindelyt.

Zsindelyhegyalja *Zsëndél*: *Zsënděj-hëgyajja* (k.). 1872: *Zsendelyhegy alja*. — A fentebbi nevű hegy keleti aljára vonatkozó név.

Utcanevek.

Aldea-utca. 1872: *Aldea-utcza*.

Alsótanorok-utca. 1872: *alsó tanárok* (!) *utcza*; *also tanorok utcza*.

Alsótemplom-utca. 1872: *alsó Templom utca.*

Alsóúj-utca. 1872: *also új utca.*

Alszeg *Alszeg* ritk. *Asszeg*. 1865: az *alszegben* álló templomból... 1873: Hosszúfalu nyugati részét *Alszegnek*, keleti részét pedig *Felszegnek* nevezik. — A falu nyugati részének a neve.

Babicsán-utca. 1872: *Babítsán utca.*

Babu-utca. 1872: *Babu utca.*

Barbu-utca. 1872: *Barbu utca.*

Belu-utcája. 1872: *Belu utcája.*

Bornalyuk *Bornalik* (u.). — A Nagy-útból (l. ott) észak felé, a mezőre kivezető kis utca neve.

Boros-utca. 1865: *Boros utca.* 1872: u. a.

Borosvölgy-utca. 1872: *Boros völgy utca.*

Buláng-utca. *Buláng-ucca* (u.). — Az utcát egy *Buláng* nevű ökörpatkoló cigányról nevezték el, aki régebben ebben az utcában lakott.

Bulgeria-utca. 1872: *Bulgeria utca.*

Cigánia-utca. 1827: *Cigánia utca.*

Cigányoknál. *Cigányoknál.* — A falu keleti részén fekvő cigánytelep neve.

Drekulhegy-utcája. 1872: *Drekulhégy utcája.*

Felsőoláh-utca. 1872: *főső (!) olah utca.*

Felsőúj-utca. 1872: *főső (!) új utca.*

Felszeg *Fösszeg*: *Fösszeg*: *Fölszeg*. 1865: a *felszegiek*... 1873: Hosszúfalu nyugati részét *Alszegnek*, keleti részét pedig *Felszegnek* nevezik. — A falu északkeleti része.

Fő-út *Fő-ut* (u.). — L. *Nagy-út*.

Fő-utca *Fő-ucca* (u.). — L. *Nagy-utca*.

Furu-utca. 1872: *furu utca.*

Fűrészmező *Fűrészmező*: *Fűrészmező*. 1865: Hosszúfalunak felső része... *Fűrészmező* nevet visel. 1873: Hosszúfalu *Fűrészmezőnek* nevezett felső része...; Hosszúfalu *Fűrészmező* nevet viselő legfelső része a Tatrang folyó által átnyargalt ó-sánczi szoros torkolatjába hatol be. — A falu délkeleti része. L. bőv. a külterület helynevei között.

Gologán-utca. 1872: *Gologán utca.*

Gutlu-utca. 1872: *Gutlu utca.*

Gyorgyina-utcája. 1872: *Gyorgyina utcája.*

Határ-utca. 1872: *Határ utca.*

Határpatak-utca. 1872: *Határ patak utca.*

Ijnina-utca. 1872: *Ijnina utca.*

Iskola-utca *Iskola-ucca*. Másik neve: Templom-utca (u.). Ebben az utcában van a magyar iskola.

Kert melletti utca. 1872: *kert melletti utcza*.

Magyar-utca. 1872: *Magyar utcza*.

Magyartemplom-utca. 1872: *Magyar Templom utcza*. — Valószínűleg a mai Templom-utcát (l. alább) jelölték e névvel. Ma nem használják.

Malom-utca. 1872: *Malom-utcza*.

Mezőszél-utca. *Meziö: Mező-szjéj: szjéj: szjél: szél-ucca* (u.). — A falu északi részén fekvő utca neve.

Nagy-út *Nagy-ut* (u.) — A falun átvezető főutca. Más nevei: Nagy-utca, Fő-út, Fő-utca.

Nagy-utca *Nagy-ucca* (u.). — L. Nagy-út.

Nyárosvölgye-utca. 1865: *Utczák: ... nyáros völgye*.

Paraipan-utca. 1872: *Paraipan utcza*.

Pál-utca. 1865: *Pál utcza*. 1872: u. a.

Pelin-utca. 1872: *Pelin utcza*.

Pervu-utca. 1872: *Pervu utcza*.

Popia-utca. 1872: *Popia utcza*.

Roskován-utca. 1872: *Roskován utcza*.

Roskulec-utca. 1872: *Roskulec utcza*.

Serbánhegy-utca. 1872: *Serban hegy utcza*.

Szent Ilie-hegy utca. 1872: *Szent Ilie hegy utcza*.

Tanorok-utca. 1872: *tanárok (!) utcza*.

Templom-utca *Templom-ucca* (u.). Másik neve: Iskola-utca (u.). — A kezdetén álló evangélikus magyar templomról nevezték el.

Tessia-utca. 1872: *Tessia utcza*.

Tesztetalhegy-utca. 1872: *Tesztetalhegy utcza*.

Tisztapatak-utca. 1865: *Utczák: ... Tiszta patak*. 1872: *tiszta patak utcza*.

Tisztapatakon alóli utca. 1872: *tiszta patak áloli utcza (!)*.

Tomospatak-utca *Tomospatakucca* (u.). 1865: *Utczák: ... Tomos patak*. 1872: *Tömös patak utcza* (u.). — Az utca nevét a benne folyó Tomospataktól kapta. Az 1872. évi adat elírásból származik: a pataknak nem *Tömöspatak*, hanem *Tomospatak* a neve, s előtagja a csángó *Tomos* család nevéből alakult.

Tramvájállomás *Tramvájállomás*. — A Brassó és Hosszúfalu között közlekedő helyérdekű vasút végállomása. L. még Csernát-falu: *Tramváj-utca*.

Új-utca. 1865: *Új utcza*. 1872: *uj utcza*.

Vinies-utca. 1872: *Vinies utcza*.

1484: *Thatrang* [SzékOkl. I, 224]. 1500: *Tatrankfalwa* [Töres. Urad. F. V. sz.]. 1504, 1527: *Tatrangh* [Qu. I, 82, II, 471]. 1504, 1514: *Tatrang* [Qu. I, 85, II, 3]. 1507: *Tathrang* [Qu. I, 115]. 1510, 1548: *Tatrrang* [Qu. I, 142, III, 472]. 1512, 1551: *Thatrang* [Qu. I, 159, III, 473]. 1512, 1554: *Thatrangh* [Qu. I, 160, III, 467]. 1513: *Tataranck* [Benkö, Milkovia. II, 264]. 1523, 1555: *Tatranck* [Qu. I, 538, III, 475]. 1528, 1545: *Thattrang* [Qu. II, 471, III, 37]. 1533: *Thattrangfalwa* [Qu. II, 471, 473]. 1552: *Tathrank* [Qu. III, 466]. 1554: *Tatrank* [Qu. III, 474]. 1625: *Tathrangh* [TöresUrad. F. XIII. sz.]. 1651, 1652: *Tatrang* [TöresUrad. 17, F. XIV. sz.]. 1781: *Tatrrang* [TöresUrad. F. XV. sz.]. 1808: *Tatrang* [Lipszky.]. 1831: magy. *Tatrang*, ném. *Tatrang*, rum. *Terluntsán* [ConsTrans.]. 1839: magy. *Tatráng*, lat. *Tatrania*, ném. *Tatringen*, rum. *Terlunzsen*: *Terlundsán* [Lenk.]. 1850: magy. *Tatrang*, rum. *Terlundsán*, ném. *Tatringen* [Mike, Helys. Nev.]. 1873: magy. *Tatrang*, ném. *Tatringen*, rum. *Terlundsán* [Orbán B. VI, 166]. 1909: magy. *Tatrang*, rum. *Tărlungeni* [Mold. Tog.]. 1922: magy. *Tatrang*, rum. *Târlungeni* [MartIstr.]. 1939: magy. *Tatrang*: *Takrang*,¹ rum. *Tărlunġen*, *Tirlunġen* [Hgy.].

***Akasztóhegy.** 1872: *Akasztóhegy*. — A Béliidombja [396] régebbi neve lehetett. Nevét kétségtelenül egykori kivégző-hely volta miatt kapta. Az *Akasztófadomb*, *Törvényfa* stb.-féle helynevek erdélyszerte közönségesek. Vö. SZABÓ T. ATTILA: *Nires-Szásznyires* 39.

***Akasztóhegyemege.** 1872: *Akasztóhegy mege* (k.). — Az egykori *Akasztóhegy* névvel jelölt hegy mögött fekvő terület neve volt.

***Akasztóhegyemegelábja.** 1872: *Akasztóhegy mege lábja* (d., k.). — A fentebbi, ma ismeretlen helynévvel jelölt területen fekvő dűlő neve volt. Utótagjában a földosztásában szereplő, kisebb-nagyobb földdarabot jelölő, ma pedig Hétfaluban „dűlő” jelentésben élő *láb* köznevünk látható.

Alsóguzsbapatak *Assúó*: *Assó-guzsbapatak* [461] (p.). 1893: *Alsó-Guzsba patak*. — A Zajzonvize [458] baloldali, Felsőguzsbapatak-tól [463] északra folyó mellékvize. L. még: *Guzsba*.

Alsóguzsbapatak balága *Assúó*: *Assó-guzsbapatak balága* [462]

¹ Ezt a helységnév-alakot csak a szomszédfalusiak (zajzoniak és pürkereciek) használják.

(p.). 1893: *Alsó Guzsapatak balága*. — A fentebbi patak jobb-
oldali (!) ága.

Alsóguzsbapatak jobbága *Asszó*: *Assó-guzsbapatak jobbága*
[460] (p.). — 1813: *Alsó Guzsapatak jobb ága*. — Az Alsóguzsba-
patak [461] baloldali (!) ága.

Alsóguzsbavölgy *Asszó*: *Assó-guzsba-vüögy: vögy* (v., e., k.).
1895: *Alsó Guzsba völgy*. — Az Alsóguzsbapatak [461] völgye.

Alsóhalaság *Asszó*: *Assó-haláság* [466] (p., e., k.). 1872: *Alsó
halaság* (k.). 1895: *Alsó Halaság* (p.). — A Zajzonvize [485] bal-
oldali, Felsőhalaságtól [467] északra folyó mellékvize. A helynév
jelentésköri tágulással a patak völgyére is vonatkozik. Utótagjára
vonakozólag l. *Halaság*.

***Alsóhalaságpatak**. 1893: *Alsó Halaság patak*. — Az Alsó-
halaság (l. fentebb) nevű patakot jelölték ezzel a névvel. Ma nem
használják.

Alsóhatár *Asszó*: *Assó-határ* (sz.). 1872: II. földülő: *Alsó
határ*. — A falutól északra a síkságon fekvő határrész. Csak mint
hivatalos, telekkönyvi elnevezést használják.

Alsómart *Asszó*: *Assó-mart*. — A *Mart* (l. ott) déli része.

Alsónyárosvölgy *Asszó*: *Assó-nyáras-vüögy: vögy* [405] (v.,
e.). 1914: *Alsó Nyárasvölgy*. — A Patakon [394] nevű völgy jobb-
oldali, Felsőnyárasvölgytől [406] északra fekvő kis mellékvölgye.

Alsószakadát *Asszó*: *Assó-szakadát* (h., k.). — A Szakadát
vagy Szakadátvölgye [494] (l. ott) és Rothadtkópataka [446] kö-
zött fekvő hegynyúlvány.

Ásásoknál *Ásásoknál*. Másik neve: Gödröknél (d., sz.). — A
falutól nyugatra a síkságon fekvő dűlő. Gödrök fekszenek mellette,
amelyekből úttöltésre kavicsot ástak.

Balázsútja *Balázsuttya* (út). 1895: *Balázs útja*. — Az Estere-
vize [419] jobboldalán vezető erdei út neve. Előtagja csángó csa-
ládnevet öriz.

Baptistatemető *Bakpista-temető*: *temető*. — A falutól keletre,
a Kicsimész [400] nyugati aljában, a falu néhány baptista szektás
családjának temetője. A helynév előtagjában a baptisták *bakpista*
gűnyneve szerepel.

Bányáknál *Bányáknál* (h., k., e.). — A Kisbérctől [393] délre
fekvő hegyrész. Mészköbányák fekszenek itt.

Báránymező *Bárám-mező*: *mező* (r., k., l.). 1872: *Bárány
mező*. — A Patak [394] baloldalán fekvő rét neve. Egykor bárán-
nyok legeltetésére szolgált.

Belsőestere *Bessző*: *Besső-estere* (h., k.). — Az Estere (l. ott)
Tatrangvize [389] felőli része.

***Belsőkismező.** 1872: *belső kis mező* (d.). — A Belsőmezőcskét [390] (l. alább) jelölték ezzel a névvel. Ma nem használják.

***Belsőláb.** 1762: A *belső lábban* egy hold... — A falutól nyugatra a síkságon fekvő dülő neve volt.

Belsőmezőcske *Bessüő: Besső-mezüöcske: mezőcske.* Másik neve: Kicsimezőcske [390] (r., k., l.). — A Tatrangvize [389] jobbpartján, a Külsőmezőcskétől [391] nyugatra fekvő kis rét.

Béldidombja *Bjéldi: Béldi-dombja.* A helynév utótagját ritkán birtokos személyrag nélkül is használják [396] (do., k.). 1865: A község keleti oldala hegyre támaszkodik. Egy beépített dombon magaslat van: *Béldi dombja.* A Béldi család egy őse lakott itt hajdan s midőn ebédelt, a tatár nyíllal ellőtte lángosát előle. Később is Béldi nevéek bírták, de nem a Béldi nemesek. — A falu keleti oldalán, a Bükköstől [389] nyugatra fekvő domb neve. Előtagja családnévből alakult, de ily nevű családot nem tudok a faluból kimutatni. A gróf Béldi család a szomszédos Bodola községben lakott, lehetséges tehát, hogy Tatrangon is volt egykor birtokuk.

Bérc alatt *Bjérc: Bérc alatt* (k.). — A Koresmánál (l. ott) nevű hely másik megjelölése. E nevét attól kapta, hogy a Szászbérc [569] alatt fekszik.

Bikákfüve *Bikákfüe* (k.). — A Nagymezőn [572] fekvő kaszáló. A falu tulajdonában van, s régebben annak a haszonélvezetére adták, aki a falu bikájának a tartását vállalta és megkapta.

Biróláb *Biróláb* (d., sz.). — A Brassóiúttól [387] északra, a Kistatrangtól [153] nyugatra a síkságon fekvő dülő. A helynév az egykori tulajdonosának tisztségnévét őrzi.

Bodolai-út *Bodoli-ut* [517] (út). 1872: *Bodolaj ut, bodolai ut.* — A községből az északkeletre fekvő Bodola községbe vezető megyei út neve. Hétfaluban a Bodola községnévből képzett *bodolai* melléknevet és származékait mindig *bodoli* alakban használják. — L. még: *Régi Bodolaiút.*

***Bodolaiútnál.** 1872: *bodolai utnál* (d.). — A *Régi Bodolaiútnál* (l. ott) nevű dülő régebbi neve volt. Ma nem használják.

***Bodolára menő út.** 1872: *bodolára menő ut* (út). — A Régi Bodolaiutat (l. ott) jelölték így.

Bojtorjános *Bojtorjános* (k.). 1872: *Bojtorjános oldala és tere* (d.). — A Huréc [405] déli aljában, a Döblen [477] mellett fekvő kaszáló. Nevét az itt növő *bojtorján*, vadhere, melynek a virágja clyan mint a heréé, de fehér, növénynevtől kapta. — Az 1872. évi adatban szereplő *Bojtorjánosoldala* és *Bojtorjánostere* helyneveket ma nem használják.

Bojtorjánosoldala l. Bojtorjános.

Bojtorjánostere l. Bojtorjános.

Borvízkút *BorvÍszkut* (f.). — A Patakszer nevű utcánál fekvő borvízforrás neve.

Brassói-út *Brassai-ut* [387] (út). 1762: a *Brassai utra*... 1872: *Brassai ut*; *Brassói ut*. — A Háromfaluból Brassóba vezető megyei út. — L. még: *Régi Brassói út*.

***Brassóiútrajövő**. 1762: A Marton a *Brassai utra jövő* (sz.). — A Régi Brassói út (l. ott) mellett a Tatrangvize [389] baloldalán fekvő szántóföld neve lehetett.

***Brassóiútra menő láb**. 1762: A *Brassai* (Pürkeretzi) *utra menő Lábba*... — A Brassóiútnak [387] Tatrang és Pürkerec községek közötti szakasza mellett fekvő dülő neve volt.

Bucsi *Bucsi* [395] (h., k., l.). 1872: *Bucsi* (d.). — A Kisbérctől [39] délre fekvő hegyrész neve. Valószínűleg családnévből vált helynévvé.

Bucsinyak *Bucsinyak* (k.). — A Bucsi [395] és a Kisbérce [393] között fekvő hegynyak.

Buska *Buska* (p., v., e.). 1872: *Buska* (d.). — A Buskavize [403] gyakran használt megjelölése. Jelentésköri tágulással a patak völgyére is vonatkozik. A helynév család- vagy ragadványnévből válhatott helynévvé.

Buskapatak *Buskapatak* (p.). 1873: a Tatrangba szakadó *Buskapatak*. — A Buskavize [403] ritkán használt másik neve.

Buskatető *Buska-tető*: *tető* [409] (te., e.). 1895: *Buska tető*. 1930 k.: *Vârful lui Buşca*. — A Buskavize [403] forrásától délre emelkedő hegytető.

Buskavize *Buskavize*. Ritkán használt másik neve: *Buskapatak* [403] (p.). 1914: *Buska vize*. 1930 k.: *Pârâul lui Buşca*. — A fentebbi helyen eredő, s a Patak [394] nevű patakkal egyesülve a Tatrangvizébe [389] ömlő patak neve.

Buskavölgye *Buska-vüögye*: *vögye* (v., c.). — A fentebbi patak völgye.

Bükkös *Bikkos* [398] (h., sz., k.). 1872: *Bikkos* oldala. — A Tatrang és Zajzon községek között emelkedő kis hegy neve. Ma szántók és kaszálók fekszenek rajta, csak a nyugati, Zajzon községhez tartozó oldalában van egy kis bükkerdő.

Bükkösoldala *Bikkos-ödala*: *ödala* (o., k., sz.). 1872: *Bikkos oldala* (d.). — A fentebbi névvel jelölt hegy északi oldalára vonatkozó név.

Bükköstető *Bikkos-tető*: *tető* (te., k.). 1872: *Bikkos tető* (d.). — A Bükkös [398] legmagasabb része, teteje.

Cigányokösvénye *Cigányokösvénye* (ö.). — A Tatrangvizétől

[389] a Buesin [395] keresztül a Patakra [394] vezető ösvény neve. Ezen járnak Hosszúfaluból a cigányok epret, málnát és más erdei gyümölcsöket szedni a háromfalusi határra.

***Csereoldal.** 1782: *Csereoldal* (k.). — Helyrajzilag nem tudom elhelyezni. A helynevet ma nem ismerik.

Cserepesmalom *Cserepèsmalom*. — A Tatrangvize [389] baloldalán fekvő vízimalom és a körülötte fekvő néhány ház neve.

Csordahajtóút *Csordahajtóút* (út). 1895: *Csordahajtó út*. 1930 k.: *Drumul de ciurdă*. — A Kalibavölgye [408] déli oldalában a Komlóstra [413] vezető erdei út, melyen a csordát hajtják ki legelni.

Csorgótisztája *Csorgó*: *Csorgó-tisztája* [417] (r., k.). 1893: *Csorgó tiszta*. 1895: *Csorgó tisztája*. — A Szénorra [416] déli oldalában fekvő tisztás. Egy *csorgó* forrás, melyből a víz kis vályufélén folyik ki fekszik itt, attól nyerte a nevét. Utótagja a 'tisztás' jelentésű *tiszta* tájszóból alakul.

Dankpatak *Dankpatak* [469] (p.). 1872: *Dankpatak*. 1893: *Dongpatak*. 1895: u. a. — A Dobramérpatak [472] Dankhavasból [481] eredő baloldali mellékvize. A patak nyugati oldalán fekvő terület Tatranghoz, a keleti oldalán fekvő terület Pürkerechez tartozik. A helynév előtagjára vonatkozólag l. Pürkerec: *Dank*.

Dankpatak alsóoldala *Dankpatak asszó*: *asszó-ódala* [468] (o., k.). — A fentebbi patak baloldalán fekvő hegyoldalra vonatkozó név.

Daragój *Daragó*: *Daragój* [455] (h., k.). 1872: *Dragoj*. 1893: u. a. 1895: *Dragoly*. — A Zajzonvize [458] baloldalán emelkedő hegy neve. Eredeti alakja *Dragoj* volt. A helynév rumén, vagy rumén eredetű magyar családnévből (rum. *Drăgoi* > magy. *Dragoj* > *Daragój*) vált helynévvé.

Daragójalja *Daragó*: *Daragój-alja* (k.). 1872: *Dragoj allya*. — A fentebbi hegy északkeleti aljában fekvő hely neve.

Daragójeleje *Daragó*: *Daragój-eleje* (k.). 1872: *Dragoj eleje*. — A Daragój [455] északi, falu felőli része.

Daragójeje *Daragó*: *Daragój-feje*. Másik neve: Daragójtető (te., k.). — A Daragój [455] legmagasabb része, csúcsa. A helynév utótagjában a *fej* szavunk helynevekben használatos 'hegynek, sziklának legmagasabb része' jelentésben szerepel.

Daragójoldala *Daragó*: *Daragój-ódala*: *ódala* (o., k.). 1872: *Dragoj oldala*. — A Daragój [455] Zajzonvize [458] felőli oldala.

Daragójpataka *Daragó*: *Daragój-pataka* [454] (p.). 1893: *Dragoj patak*. — A Daragój [455] oldalában lefolyó és a Zajzonvizébe [458] ömlő patak neve.

Daragójtető *Daragójtető*: *Daragójtető*: *tető* (te., k.). 1872: *Daragójtető*. 1891: *Dragolytető*. — A Dragójtető (l. ott) másik neve.

Daragójtölgye *Daragójtölgye*: *Daragójtölgye*: *völgye* (v., k.). 1872: *Dragójtölgye*. 1895: *Dragolytölgye*. — A Daragójtölgye [454] völgye.

Daragójtölgye alsóoldala *Daragójtölgye*: *Daragójtölgye*: *völgye asszó*: *asszó-ódala* [453] (o., k.). 1872: *Dragójtölgye alsó oldala*. — A fentebbi völgy északi-, baloldalára vonatkozó helynév.

Daragójtölgye felsőoldala *Daragójtölgye*: *Daragójtölgye*: *völgye fesszó*: *fesszó-ódala*: *ódala* [459] (o., k.). — A Daragójtölgye (l. fentebb) déli-, baloldala.

Déakrés *Déak-rés*: *rés* (ö.). — A Belsőmezőcskétől [390] délre fekvő, a Tatrángvizéhez [389] vezető ösvény. A helynév előtagja csángó családnévből alakult.

Délremenővölgy *Délremenővölgy*: *ménő-völgy*: *völgy* [450] (v. k.). 1872: *Délremenő völgy*. 1895: u. a. — A délkelet-északnyugati irányú Ördög völgy [457] jobboldali, észak-déli irányú mellék-völgye. Nyugati oldala Hosszúfaluhoz, keleti oldala Tatránghoz tartozik.

Délremenővölgyoldala *Délremenővölgy*: *ménő-völgy*: *völgy-ódala*: *ódala* (o., k.). — A fentebbi völgy keleti-, baloldalára vonatkozó helynév.

Diófáknál *Diófáknál*: *Diófáknál*. Másik megjelölése: Diófáknál való láb (d., k., sz.). — A Miszerbakert (l. ott) és Hosszúfalviút [388] között fekvő dűlő. Keleti részén néhány diófa áll. A helynév előtagjában a *dió* szó nyelvjárási *divó* ejtése tükröződik vissza.

Disznópataka *Disznópataka* [502] (p.). 1893: *Disznó patak*. 1895: u. a. — A Döblenvize [477] jobboldali mellék-vize.

Disznópataka alsóoldala *Disznópataka asszó*: *asszó-ódala* [505] (o., k., e.). 1872: *Disznópataka (!) alsó oldala*; *Disznó patak alsó oldala*. — A fentebbi patak baloldalára vonatkozó név. A patak tulsó, felső oldala nem tartozik Hétfaluhoz.

Disznópatakairtványa *Disznópatakaorotványa* [501] (k.). 1895: *Disznópatak irtványa*. — A Disznópataka [502] baloldalán, a Mélyvölgytől [503] északra fekvő irtvány neve. Utótagjában az *irtvány* szó nyelvjárási alakja látható.

Dobramér *Dobramér* (p., r., k.). 1893: *Dobromir* (d.). — Az alábbi patak és a mellette fekvő terület neve.

Dobramérpataka *Dobramérpataka* [472] (p.). 1895: *Dobramér patak*. — A Zajzonvize [458] neve a patak kezdeti részén. L. bőv. Pürkerec helynevei között.

Döblen Döblen (v., k., e.). 1762: A *Döblenben*... (k.). 1872: *Döblen*. 1893: u. a. — A *Döblenvize* [477] völgyének a neve.

Döblenpataka Döblämpataka (p.). 1873: *Döblönpatak*; *Döblön pataka*. 1895: *Döblön patak*. — A fentebbi névvel jelölt patak másik neve.

Döblenverőfénye Döblöm-verüőfénye: verőfénye (o., k.). 1872: *Döblenverőfény*. — A *Döblenvize* [477] északi részének jobboldalán lévő, délnek fekvő hegyoldal neve. Utótagja, a *verőfény* tájszó, hegy vagy völgy napnak kitett, verőfényes oldalát jelöli.

Döblenvize Döblömvize. Másik neve: *Döblenpataka* [477] (p.). 1930 k.: *Päräul Dälghiulu*. — Keleti irányban folyva elhagyja Hétfalu területét és a Bodza folyóba ömlik.

***Döblenvölgy**. 1873: *Döblenpatak völgy*. 1893: *Döblen völgy*. — A *Döblent* (l. ott) jelölték e névvel. Ma nem használják.

Döggert Dökkert (ko.). — A falutól északra, a *Tatrangvize* [389] és *Malomvize* (l. ott) között fekvő hely. Az elhullott állatot itt földelik el.

***Döme hobálya**. 1895: *Döme hobálya*. — A *Magura* [497] nyugati aljában, a *Döblenvize* [477] jobboldalán jelölték. A ma nem ismert helynév előtagja személynevet őriz. Utótagjának egy öreg és egy fiatal tatrangi ember közlése szerint „völgykatlan, völgy-mélyedés” a jelentése. Hogy általánosan ismerik-e, s ebben a jelentésben használják-e, ezt idő hiányában nem tudtam kinyomozni. Más vidékről való helynév- vagy tájszógyűjteményekben nem akadtam a *hobáj* szóra.

Durmoszka Durmoszka. — A falutól északra, a *Tatrangvize* [389] és a *Bodolaiút* [517] között fekvő hely. Egy vízi-fűrészmalom is fekszik itt. A helynév egy szólásmondásában gyakran szerepel. Ha valakitől megkérdezik, hogy hová megy, és a kérdezett nem akar válaszolni, akkor azt feleli: „(Ményék) *Durmoszkába* dész-kээр(-t)“.

Első kőrakásnál Essüő: Esső kőrakásnál (d., sz.). — A *Hermányi elsőláb* (l. ott) nevű dűlő másik neve. Köves itt a talaj, a köveket kiszedték a földből, s két nagy halomba, *rakásba* rakták.

Első méhkert Essüő: Esső méhkert. — A *Kistatrang* [153] jobboldalán, a *Brassóiúttól* [387] északra fekvő három tanya közül a legdélebbre állónak a neve.

Estere Ęstere ~ r. Sterey [423] (h., k.). 1762: Az *Esterén* való darab szénafü... 1872: *Estere*. 1893: u. a. 1895: *Esztere*. — A *Tatrangvize* [389], *Ördög völgye* [457] és *Zajzonvize* [458] között fekvő 1169 m magas hegy. Legmagasabb részének *Esterebérce*, az ettől

nyugatra fekvő részének Külsőestere és Belsőestere a neve. — A magyar helynév valószínűleg rumén családnéből alakult.

Estere alsóága *Ěstěre assů: assó-ága* [420] (p.). 1895: *Esztere alsó ága*. — Az Esterevize [419] északi, jobboldali ága.

Esterebérce *Ěstěre-bjěrce: bérce* (h., k.). 1873: a hullámzatos *Esztere bérce*. 1893: *Estere bérc*. — Az Estere [423] legmagasabb, hegyes része.

Estere felsőága *Ěstěre fěssů: fěsső-ága* [421] (p.). 1895: *Esztere felső ága*. — Az Esterevize [419] déli, baloldali ága.

Esterehágója *Ěstěre-háguója: hágója* (hg.). 1762: Az Esterén való darab szénafü... Vicini a Nagy Tatrang és az *Estere hágója*. — A Tatrangvize [389] felől az Esterebércére [423] vezető útnak egyik meredek része.

Estere középága *Ěstěre középága* (p.). 1895: *Esztere középága*. — Az Estere alsóága [420] baloldali, Estere felsőága [421] felőli mellékága.

Estere középorra *Ěstěre közeporra* [422] (h., k.). 1872: *Estere közép orr*. — Az Esterének [423] az Estere alsóága [420] és Estere felsőága [421] közötti része.

Esterepataka *Ěstěrepataka* (p.). 1895: *Esztere patak*. 1930 k.: *Părăul Șterelui*. — Az Esterevize [419] ritkábban használt másik megjelölése.

Estereteteje *Ěstěreteteje* (te., k.). — Az Esterebérce [423] teteje.

Esterevize *Ěstěrevize*. Másik neve: Esterepataka [419] (p.). — Az Estere [423] nyugati oldalában lefolyó és a Tatrangvizébe [389] ömlő patak.

Esterevölgye *Ěstěre-vůggye: vőgye* (v., k.). 1893: *Estere völgy*. — A fentebbi patak völgye.

***Éger**. 1762: Az *Egerben* vagyon egy buglyára való szénafü...: A Falun fellyül-való fordulóban... Az *Egernevű Szénarétben* egy alsó darab Szénafü négy buglyára való...; Az *Egerben* a kereszt-nél egy szekeretskére való Szénafü. — A mai Kiséger és Nagyéger (l. ott) közös neve volt. Ma nem használják.

Égeralja *Egěrajja* [397] (k., sz.). — A Bükkös [398] északi aljában fekvő terület neve. A helynév arról tanuskodik, hogy a Bükkös északi oldalának, vagy ott egy helynek régebben *Éger* volt a neve.

Égerkapu *Egěrkapu*. — A Rétutcától délre, a Kis- és Nagy-égeről (l. ott) északra fekvő útelágazás és a körülötte fekvő hely neve. Egykor mezőkapu állott itt, annak az emlékét őrzi a helynév.

***Égerre menő láb**. 1762: A Falun fellyül-való fordulóban... az

Egerre menő lábban egy köből férő. — Az Eger (l. fentebb) előtt fekvő dülő neve volt.

***Falun felül való forduló.** 1762: *A Falun fellyül-való fordulóban* vagyon egy buglyára való szénafü, Vicinusai Pajor István, más felől a Gyepü. — A falu délnyugati része és a Tatrangvize [389] közötti határrész neve lehetett. A helynév az egykori fordulógazdálkodás emlékét őrizte meg.

Fakupa *Fakupa* (f.). — A faluban fekvő, kivájt fatörzsbe foglalt borvízforrás neve.

Falukertje *Falukertye* (k.). — A Patak [394] jobboldalán, a Buskavizétől [403] északra tekvő, a falu tulajdonában lévő bekerített kaszáló neve.

Faluvize *Faluvize* (p.). — A faluban keresztülfolyó részén így nevezik a Patak [394] nevű patakot.

Feketepatak *Fetekepatak* (p.). — Az alábbi völgyben folyó patak.

Feketevölgy *Feteke-vüögy: vögy* [499] (v., e.). 1895: *Fekete völgy*. 1930 k.: *Valea neagră*. — A Döblen [477] jobboldali mellékvölgye. A helynév fonetikus lejegyzésében a *fekete* színnév nyelvjárási *feteke* ejtése tükröződik vissza.

***Felmenő.** 1722: A Marton kívül a *Felmenőben* 6 lépés (sz.). — Az alábbi névvel jelölt dülő régebbi neve lehetett.

Felnyúlók *Fél-nyúlók: nyúlók* (d., sz.). — A Tatrangvizétől [389] nyugatra fekvő, a Brassóiútig [387] felnyúló dülő.

Felsőguzsapatak *Fëssüő: Fësső-guzsbapatak*. Másik neve: *Guzsbapatak* [463] (p.). 1893: *Felső Guzsba patak*. — A Zajzonvize [458] baloldali, Alsőguzsapataktól [461] délre folyó mellék-vize.

Felsőguzsavölgy *Fëssüő: Fësső-guzsba-vüögy: vögy*. Másik neve: *Guzsbavölgye* (v., k.). 1895: *Felső Guzsavölgy*. — A fentebbi patak völgye.

Felsőhalaság *Fëssüő: Fësső-haláság* [467] (p., e., k.). 1872: *Felső halaság*. 1895: *Felső Halaság*. — Az Alsőhalaságtól [466] délre folyó, s a Dankpatakba [469] ömlő patak. A helynév a patak völgyére is vonatkozik. L. még *Halaság*.

Felsőmart *Fëssüő: Fësső-mart*. — A Mart (l. ott) északi része.

Felsőnyárasvölgy *Fëssüő: Fësső-nyáras-vüögy: vögy* [406] (v., e.). 1914: *Felső Nyárasvölgy*. — Az Alsőnyárasvölgytől [405] délre fekvő kis völgy. Most fenyőerdő nő benne.

Felsőpálmezeje *Fëssüő: Fësső-pálmezeje* (r., k.). 1872: *felső pál mezeje*. — A Pálmezeje (l. ott) déli, felső része.

Felsőszakadát *Fëssüő: Fësső-szakadát* (h., k.). — A Szakadát

vagy Szakadátvölgye [449] és Daragójpataka [454] között fekvő hegynyúlvány neve.

Fenyőstisztája *Fenyűös: Fenyűs-tisztája*. A helynét utótagját gyakran birtokos személyrag nélkül is használják (k.). — A Patak [394] jobboldalán, a Buskavizétől [403] délre fekvő kaszáló. Keleti oldalán fenyőerdő áll.

Fűpásztorkalibája *Fűpásztorkalibája*. — A Nagymezőn [572] álló erdei falház, az itteni kaszálókat őrző *fűpásztor* lakása.

Füzes *Fizes* (füzes, l.). — A Brassóiúttól [387] északra, a Tat-rangvize [389] jobbpartján fekvő füzes neve. Közsöböl vált helynévvé, s jelentésköri tágulással a környező helyre is vonatkozik. A helynévben a *fűz* növénynév nyelvjárási *fiz* alakja látható.

Gicakertje *Gicakertye* (k.). — A Brassóiúttól [387] északra fekvő kaszáló neve. Előtagja a régi rumén tulajdonosának személynevét őrzi.

Gócsmánfüve *Gócsmánfüe* (k.). — A Nagymezőn [572] fekvő kaszáló. A falu tulajdona, s a magyar evangélikusok egyházfijának, *gócsmánjának* adják haszonélvezetre. A mind a hét faluban használt *gócsmán* „egyházfi” tájszó német eredetű (német *Gottesmann* > magy. *gocman* > *gócsmán*).

Gödröknél *Gödröknjél: Gödröknél* (d., sz.). — Az Ásásoknál (l. ott) nevű dűlő másik neve.

Görögkertje *Görökkertye*. A helynév utótagját gyakran birtokos személyrag nélkül is használják (k.). — A Miszerbakert (l. ott) másik neve. A kaszáló egykori tulajdonosa görög nemzetiségű volt, ennek az emlékét őrzi a helynév.

Guzsba *Guzsba* [464] (h., e.). 1873: Zajzon község 1721-ben a *Kusba élen* (!) elad egy erdőt. 1895: *Guzsba*. — A Zajzonvize [458] baloldalán álló hegy és a rajta fekvő erdő neve. A helynév eredetét nem ismerem. A *guzsba* szót, mint közszót használják a csángók, jelentése: „üsttartó szerkezet”.

***Guzsba balága**. 1895: *Guzsba bal ága*. — Az Alsóguzsbapatak balágát [462] jelölték ezzel a névvel. Ma nem használják.

***Guzsbaéle**. 1873: Zajzon község 1721-ben a *Kusba élen* elad egy erdőt. — A Guzsba [464] névvel jelölt hegy régi neve lehetett. Ma nem használják.

***Guzsba jobbága**. 1895: *Guzsba jobb ága*. — Az Alsóguzsba patak jobbágát [460] jelölték e névvel. Ma nem ismerik, nem használják.

Guzsbapatak *Guzsbapatak* (p.). 1895: *Guzsba patak*. — A Felsőguzsbapatak [463] másik, s bizonyára eredetibb neve.

Guzsbavölgye *Guzsba-vüögye: vögye* (v., k.). 1872: *Guzsba völyge*. — A Felsőguzsavölgy (l. ott) másik megjelölése.

***Gyepü.** 1762: A Falun fellyül-való fordulóban vagyon egy buglyára való szénafü, Vicinusai Pajor István, másfelől a *Gyepü*. — Az egykori határkerítést jelölő név lehetett.

Haláság *Halaság* (e.). 1893: *Halaság*. 1895: u. a. 1930 k.: *Häläsag*. — Az Alsóhaláság [466] és Felsőhaláság [467] között elterülő erdő neve. Eredetileg a mai Alsóhaláság vagy pedig a Felsőhaláság nevű patakok egyikének volt a neve. Ma pedig a *Halaság* helynév csak az erdőre vonatkozik.

Haláságfeje *Halasákfeje* [465] (h., te. e.). — Az Alsóhaláság [466] és Felsőhaláság [467] kezdeténél álló hegy és hegytető neve.

Haláságtisztája *Halasáktisztája* (t., k.). 1872: *Halaság tisztája*. — A Halaság (l. fentebb) nevű erdőben fekvő tisztás neve. Utótagja a *tisztás* nyelvjárási *tiszta* alakjából alakult.

Harapégés *Harap-égés: égés* (h., e.). 1872: *Harapégés* alja. — A Bucsitól [395] délre fekvő hegyrész. Ritkás fenyőerdő nő rajta. A helynév a *harapégés* ‚avarégés, harasztégés‘ székely tájszóból vált helynévvé, amely tehát egykor itt is használatban volt. A *harap* köznév a régi nyelvünkben és a székelységben avart, harasztot jelent. A szó eredete nincs kellőképpen tisztázva (vö. MARIANOVICS MILÁN: Nyr. XXXIX, 250, Nyr. XL, 43 és SIMAI ÖDÖN: MNy. VI, 420, Nyr. XI, 185).

Harapégésalja *Harap-égés: égés-ajja* (k.). 1872: *Harapégés alja*. — A fentebbi nevű hegyrész nyugati aljában, a Tatrangvize [389] mellett fekvő terület neve.

Harmadik méhkert *Harmadik-mjékert*. — A Kistatrang [153] jobboldalán, a Második méhkerttől (l. ott) északra fekvő tanya neve.

Hegy *Hëgy* (h., k., sz.). — A községet Zajzon községtől elválasztó hegyvonulat [396—401] neve. Egyes részeinek meg van a maguk külön neve is, de nagyon gyakran e helynévvel jelölik összefoglalóan e területet.

Hermányi elsőlab *Hërmányi essüö: essö-láb*. Másik neve: Első körakásnál (d., sz.). — A Brassóiúttól [387] északra fekvő dűlő. Az itt fekvő földeket a csángók a szomszédos Szászhermány község szász gazdáitól vették bérbe, majd később örökáron megvásárolták.

Hermányi másodikláb *Hërmányi másodikláb*. Másik neve: Második körakásnál (d., sz.). — A fentebbi dűlőtől északra fekvő dűlő.

Hermányiút *Hërmányiut* (út). — Tatrang községből az északnyugatra fekvő Szászhermány községbe vezető út.

Hócu *Hócu*. Másik neve: Hócujtisztája (t., l.). 1893: *Hoczu*.

1895.: *Hóczuj.* — A Dankpatak [469] fejében fekvő erdei tisztás neve. Déli része Hosszúfaluhoz tartozik. L. bőv. ott.

Hócujtisztája *Hócujtisztája* (ti., l.). — A fentebbi tisztás másik megjelölése.

Horgasmart *Horgasmart.* — A Mart (l. ott) északi részének egyik szakasza. *Horgas* ‚görbe‘ alakjától nyerte a nevét.

***Hosszak.** 1762: Az Eger alatt, Purkerez felől-való fordulóban... a *Hosszakban* hat véka férő szántó föld... — Az Egeralja [397] nevű helyen vagy a környékén fekvő szántók neve volt. Ma nem ismerik.

Hosszúfalviút *Hosszúfalviut* [388] (út). — A Hosszúfaluba vezető megyei út neve.

***Hosszúkóti szta.** 1872: *hosszuko tiszta* (k.). — A falutól nyugatra fekvő erdei tisztás neve volt. Ma nem ismerik.

***Hosszúkóti sztára menő láb.** 1872: *hosszuko tiszta menő láb* (d.). — A fentebbi névvel jelölt tisztás előtt fekvő dülő neve volt. Ma szintén ismeretlen.

Hosszú külsőláb *Hosszu küssüő: küsső-láb* (d., sz.). — A Külsőláb (l. ott) mellett fekvő hosszú és keskeny dülő.

Huréc *Huréc: Huréc* [574] (h., k., e.). 1930 k.: *Várful Hurezului.* — A Döblenvizétől [477] északra fekvő hegy neve. Valószínűleg rumén család- vagy ragaványnévből (rum. *hurez* ‚bagoly‘) vált helynévvé.

Hurécponk *Huréc: Huréc-ponk* (do., k.). 1893: *Huréczponk.* 1895: *Hurecz ponk.* — A fentebbi hegyhátból kimagasló kis domb neve. Utótagja a *ponk* ‚hegyhát kiugró dombja‘ tájszóból alakult.

Járosdomb *Jározdomb* (do., k.). 1872: *Járosdomb.* — A Komlóstól [413] délre fekvő domb.

Kabolaéle *Kabola-jéle: éle* (h., e., k.). 1893: *Kabola éle.* — Az alábbi patak északi oldalán álló hegyél neve.

Kabolapataka *Kabolapataka* [404] (p.). 1893: *Kabola patak.* 1895: u. a. — A Patak [394] jobboldali mellékveze.

Kabolavölgye *Kabola-vüögye: vögye* (v., e.). 1872: *Gabolla* (!) *völgye.* — A fentebbi patak völgye.

Kalibaéle *Kaliba-jéle: éle* [407] (h., e.). 1893: *Kaliba éle.* — Az alábbi patak északi oldalán álló hegynyúlvány neve.

Kalibapataka *Kalibapataka* [408] (p.). 1930 k.: *Părăul Colibei.* — A Patak [394] jobboldali mellékveze. Nevét az egykor a völgyében álló *kalibától*, erdei fakunyhótól nyerte.

Kalibavölgye *Kaliba-vüögye: vögye* (v., k.). 1893: *Kaliba völgy.* 1895: u. a. — A fentebbi patak völgye.

Kanokfüve *Kamokfüe* (k.). — A Nagymezőn [572] fekvő kaszáló. A falu tulajdonában van, s régebben a falunak az a lakója kapta haszonélvezésre, aki a falu kandisznóját tartotta. A helynév előtagjában a *kan* ‚Eber‘ nyelvjárási *kam* alakja látható, az utótag nyelvjárási sajátágot tükröztet vissza.

Kaprosok *Kaprosok* (d., sz.). — A Brassóiúttól [387] északra a síkságon fekvő dűlő. Valószínűleg vad-kapor nőtt rajta egykor.

Katlanoknál *Katlanyoknál*. Ma már gyakrabban használt újabb neve: Szeszgyárnál (l., k.). — A falu és Tatrangvize [389] között, a Brassóiúttól [387] délre fekvő hely neve. Az egykor itt állott mészégető katlanok emlékét őrzi.

Katlanok Lőrincéknél *Katlanyok Lőrincéknél*: *Lőrincéknél*. A helynév alakváltozata: *Katlanyoknál Lőrincéknél*: *Lőrincéknél* (k.). — A Béliidombjától [396] délre fekvő kaszáló. A helynév az egykor itt állott mészégető katlanok, s az egykor itt lakott Lőrinc család emlékét őrzi.

Kavargók *Kavargók*: *Kavargók*. Másik neve: Kavargóút (út). — A Zajzonvölgyéből [458] a Rúzsatetőn [568] a Döblenbe [477] átvezető kanyarút, szerpentinút népi neve. A *kavargó* ‚kanyarodó‘ tájszó töbebszámú alakjából vált helynévvé.

Kavargóút *Kavargóút* (út). — A fentebbi helynévvel jelölt útrészlet másik neve.

Kenderláb *Kendérláb* (d., sz.). 1762: A *Kender lábba* félhold... (sz.). — A síkságon a Brassóiúttól [387] délre fekvő dűlő. Egykori kendertermelés emlékét őrzi. Szólásmondásban is szerepel a helynév. Ha a szülők fáért küldik a gyermeküket (t. i. az erdőbe), s az megkérdezi, hogy honnan hozza a fát, a szülők azt felelik: „A Kendérlábból!“ A hagyomány szerint ez a szólásmondás onnan származik, hogy egykor a síkságon is mindenütt fák és bokrok nőttek, csak a Kenderlábban nem, s azért küldték a szülők tréfásan oda fáért az olyan gyermeket, aki magától nem tudta, hogy hol találhat tűzifát, száraz ágakat.

Keresztnél *Kérésztnél*: *Kérésztnél* (r., k.). 1762: A Falun fellyül-való fordulóban... az Eger nevű szénarétben a *Keresztnél* a felső darab Szénafü négy buglyára való...; Az Egerben a *keresztnél* egy Szekeretskére való Szénafü... — A falu déli végénél fekvő rét neve. Egykor keresztfa állott itt, annak az emlékét őrzi.

Két út között *Kjét*: *Két ut között* (d., sz.). — A Brassóiúttól [387] északra a síkságon, két mezei út között fekvő dűlő.

Kicsimezőcske *Kicsi-mezőcske*: *mezőcske*. Ritkán használt alakváltozata: Kismezőcske (r., k., l.). — A Belsőmezőcske [390] (l. ott) másik neve.

Kicsimész *Kicsi-mjész: mész* [400] (h., k.). — A Nagymésztől [401] (l. ott) délre fekvő alacsonyabb hegyrész.

Kicsiszászhágó *Kicsiszászhágó* (hg., ö.). — A Külsőmezőcské-ről [391] a Belsőmezőcskére [390] vezető meredek ösvény. A hely-név középtagja a csángó *Szász* család nevéből alakult. L. még: *Nagyszászhágó*.

Kigyókút *Kégyókut* (f.). 1914: *Kigyókut*. — A Nyiresen [402] fekvő forrás neve. Előtagjában a *kigyó* szavunk nyelvjárási *kégyó* alakja szerepel.

Kisbérc *Küzs-bjérc: bérc* [393] (h., k.). 1895: *Kisbérc*. — A Tatrangvize [389] jobboldalán álló 779 m magas kis hegy neve.

***Kisebb Délremenővölgy**. 1872: *kisebb délremenő völgy* (d., k.). — A Délremenővölgy [450] (l. ott) környékén fekvő kis völgy neve volt. Ma nem ismerik.

***Kisebb Délremenővölgyfeje**. 1872: *kisebb délremenő völgy feje*. — A fentebbi völgy kezdeti, legmagasabban fekvő részét jelölő név volt.

Kiséger *Küssegër* (r., k.). 1872: *kis Eger*. — A Seticetől [392] északra, a Nagyéger nevű hely mellett fekvő kaszáló. Egykor éger-fák nőttek itt, s e helyet a mellette fekvő Nagyéger nevű hellyel együtt *Éger*-nek nevezték.

***Kisestere**. 1872: *kis Estere*. — Valószínűleg az Esterének [423] Belsőestere (l. ott) nevű részét jelölték e névvel. Ma nem használják.

Kis-Hegymeg *Küs Hegymög*. A helynév utótagját *möge* alakban is használják (o., la., k.). 1872: *Kis hegy mege* (d.). — A Setice [392] mögött, tőle nyugatra fekvő hely neve. A Setice [392] és Kisbérc [393] mögött fekvő területnek egykor *Hegymeg* volt a neve, most e terület északi részét *Kis-Hegymeg*nek, déli részét *Nagy-Hegymeg*nek nevezik.

Kismezőcske *Küs-mezüöcske: mezőcske* (r., k., l.). — A Kicsi-mezőcske (l. ott) helynév ritkán hallható alakváltozata.

***Kissetice**. 1872: *Kis Setice* (d.). — A Setice [329] (l. ott) egyik részét jelölték e névvel. Ma nem használják.

Kisszászpatak *Küs: Kis-szászpatak*. A helynév utótagját birto-
kos személyranggal is használják. 1872: *Kis Szász pataka*. — A Szászpatak [573] két völgykatlanon folyik át. A pataknak az alsó, kisebbik katlanban átfolyó részét Kisszászpataknak, a felső, nagyobbik katlanban folyó részét Nagyszászpataknak nevezik.

Kisszászpatakoldala *Küs: Kis-szászpatak uódala: ódala* (o., k.). 1872: *Kis szász pataka oldala és tere* (d.). — A fentebbi patak-rész északi oldalára vonatkozó megjelölés.

Kisszászpataktere *Küs: Kis-szászpataktere* (r., k.). 1872: *Kiszász pataka* oldala és tere (d.). — A Kisszászpatak (l. fentebb) mentén fekvő kis rét neve.

Kistatrang *Küstatrang* (p., sz.). — A Kistatrangvize [153] másik megjelölése. A helynév a patak mentén fekvő szántóföldekre is vonatkozik.

Kistatrangon kívül *Küstatrangon küjjel* (sz.). — A Kistatrangvize [153] baloldalán, a Brassóiúttól [387] északra fekvő terület neve. Négy dűlőre oszlik, ezeket *Küstatrangon küjel-elsőláb*, *-másodikláb*, *-harmadikláb*, *-negyedikláb* névvel jelölik.

Kistatrangvize *Küstatrangvize* [153] (p.). — L. bőv. Hosszúfalu helynevei között.

Komlós *Komlyós: Komlós* [413] (h., l.). 1893: *Komlós*. 1895: u. a. — Az Esteréről [423] északra fekvő hegy neve.

Korcsmánál *Korcsománál*. Másik neve: Bérc alatt (r., k., l.). — A Zajzonvize [458] mellett, az Alsóhalaság [466] beszakadásánál fekvő útmenti koresma körül fekvő hely neve.

Kordonnál *Kordonnál* [476] (r., k.). — A Döblen [477] (l. ott) azon részét nevezik így, ahol az országút a Rúzsatetőről [568] beér a völgybe. A rumén megszállás előtt katonai őrház, *kordon* állott itt, annak emlékét őrzi a helynév.

Kosztakertjénél *Kosztakertinél* (k.). — A falutól keletre fekvő kaszáló neve. Előtagja csángó családnévből alakult.

Kökényesek *Kökényesék Kökényesék* (d., sz.). — A Brassóiúttól [387] északra fekvő dűlő. Bizonyára kökénybokrok nőttek rajta egykor.

Köpekertje *Köpekertye* (k.). — A Brassóiúttól [387] északra fekvő kaszáló neve. Előtagja régebbi csángó tulajdonosának családnevét őrzi.

Köves alatt *Köves alatt* (k.). — A Szakadátető [452] és Daragójeje [455] között fekvő hely neve.

Külsőestere *Küssüő: Küsső-estére* (h., k.). — Az Esterének [423] (l. ott) a Belsőesterétől (l. ott) keletre eső része.

***Külsőkismező**. 1872: *külső kis mező* (d.). A Külsőmezőcskét [391] (l. ott) jelölték e névvel. Ma nem használják.

Külsőláb *Küssüő: Küsső-láb* (d., sz.). 1872: A *külső lábban* (sz.). — A Brassóiúttól [387] északra fekvő dűlő neve.

Külsőmezőcske *Küssüő: Küsső-mezőcske: mezőcske* [391] (r., k., l.). — A Belsőmezőcskétől [390] keletre fekvő kis rét.

Láncfüvek *Láncfüek*. Másik neve: Láncok (r., k.). — A Nagy-mezőn [572] fekvő kaszáló. A falu tulajdonában van. Nevét attól nyerte, hogy még nem régen is láncsal mérve osztották részekre,

— egy ilyen részt *lánchnak* neveztek, s lánconként árverezték ki évenként haszonbérbe.

Láncok *Láncok* (r., k.). — A Láncfüvek (l. fentebb) nevű kasszáló másik neve.

***Licskenkutjánál.** 1872: *Licsken kutjánál* (d., k., sz.). — Valahol a falu mellett fekvő dűlő neve volt. Az ott fekvő forrástól nyerte a nevét. Előtagja család- vagy ragadványnevet örizhet.

Magasmart *Magosmart* (sz., k.). 1872: *magas mart.* — A Tatrangvize [389] és Bodolaiút [517] jobboldalán fekvő meredek part-rész neve.

Magasmartramenő láb *Magasmartra-ménüő: ménő láb* (d., sz.). 1872: Eger alja *magas martra menő láb.* — Az Egeralja [397] nevű földeknek a Magasmartra (l. fentebb) nyúló része.

Magura *Magura* ~ r. *Mägura* [497] (h., e., k., l.). 1860: Bérczek: ... *Magura.* 1893: *Magura.* — A Döblenvize [477] jobboldalán emelkedő havas neve. A magyar helynévalak a rumén helynévből alakult.

Maguraalja *Maguraaajja* (r., k.). 1872: *Magura alja.* — A Magura [497] északi aljában fekvő rét neve.

Maguraéle *Magura-jele: éle* (h., e.). — A Magura [497] északi irányú nyúlványa.

Magurairtványa *Maguraortoványa* [500] (ti., k.). 1893: *Magura irtványa.* 1895: u. a. 1930 k.: *Taetura Mägura.* — A Magura-éle (l. fentebb) északi részén fekvő tisztás neve. Utótagjában az *irtvány* szavunk nyelvjárási alakja szerepel.

Magura nagy tisztája *Magura natytisztája* [496] (ti., k.). 1895: *Magura nagy tisztája.* 1930 k.: *Poiana Mägura-Mare.* — A Magura [497] nyugati oldalában fekvő tisztás.

Maguraponk *Maguraponk* (do., l.). — A Magura [497] tető-részén fekvő kis domb neve.

Maguratető *Magura-tetüő: tető* (te., e., l.). — A Magura [497] legmagasabb része, teteje.

Maguravölgye *Magura-vüőgye: vőgye* [498] (v., e., k.). 1893: *Maguravölgy.* 1895: u. a. — A Döblen [477] jobboldali, a Magura északi oldalában fekvő mellékvölgye.

Malomárok *Malomárok* (p.). — A Malomvize (l. alább) ritkábban használt másik neve.

***Malomnál való forduló.** 1762: *A Malomnál való fordulóban* (sz.). — A falu északi végénél elterülő határrész neve volt.

***Malompatak.** 1872: *Malompatak.* — A Malomvizét (l. alábbi jelölték e névvel. Ma nem használják.

Malomvize *Malomvize*. Másik, ritkábban használt neve: Malomárok (p.). — A Tatrangvizéből [389] kiágazó s a falu nyugati részén átfolyó csatorna, melynek vize a falu malmait hajtja. A falun áthaladva párhuzamosan folyik a Tatrangvizével, s Bodola községnél ismét egyesül vele.

Mart *Mart*. — A Tatrangvize [389] baloldalán töltésszerűen végignyúló partrésze neve. A *mart* 'part' tájszóból vált helynévvé.

Mart alatt *Mart alatt*. Másik neve: Martalja (sz.). 1762: A Falun fellyül-való fordulóban... a *Mart alatt* öt véka férő szántóföld. — A Mart (l. fentebb) és Tatrangvize [389] között fekvő hely neve.

Martalja *Martalja* (sz.). — A Mart alatt (l. fentebb) nevű hely másik megjelölése.

Martikorcsma *Martikorcsoma*. — A Mart (l. fentebb) és a Brassóiút [387] találkozásánál fekvő koresma neve.

Martkaré *Martkaré*. — A töltésszerűen végignyúló Martnak (l. ott) félkörben ívelő ormát jelölő név.

Marton *Marton* (d., sz.). 1762: A *Marton* (sz.). — A Mart (l. fentebb) és a Hosszúfalviút [388] között fekvő dűlő.

Martra jövő láb *Martra jövőö; jövő láb láb* (d., sz.). 1762: a *Martra jövő láb*ban hat véka férő szántóföld. — A Brassóiúttól [387] délre a Mart (l. ott) mellett fekvő dűlő.

Mártonnékútja *Mártonnékuttya* (f., k.). — A Rothadtkő [447] és Szakadát [449] között fekvő forrás és a körülötte fekvő hely neve.

Második kőrakásnál *Második kőrakásnál*. Másik neve: Hermányi másodikláb (d., sz.). — A: Elsőkőrakásnál (l. ott) nevű dűlő mellett fekvő dűlő.

Második méhkert *Második méjkert*. — A Kistatrang [153] jobboldalán, az Első méhkerttől (l. ott) északra fekvő tanya neve.

Menyecskekő *Menyecskekő* (sz.). — A Setice [392] nyugati oldalánál fekvő szikla neve. A néphit szerint női fejhez hasonlít.

Mélyvölgy *Méj: Méj-vüögy; vögy* [418] (v., e.). 1893: *Mélyvölgy*. 1895: u. a. — Az Esterevölgye [419] jobboldali mély mellék-völgye.

Mélyvölgy *Méj: Méj-vüögy; vögy* [503] (v., e.). 1893: *Mélyvölgy*. — A Disznópatak [502] völgyének baloldali mély mellék-völgye.

***Mészkatlanokon alóli láb**. 1872: *Mészkatlanokon alóli láb* (d.). — A Katlanok Lőrincéknél (l. ott) nevű helyen feküdt mészkatlanok alatt elterülő dűlő neve lehetett. Ma nem használják.

***Mészkatlanokon kívüli láb**. 1872: *Mészkatlanokon kívüli láb*

(d.). — A Katlanok Lőrincéknél (l. ott) nevű helyen feküdt mészkatlanok felett elterülő dülő lehetett. Ma nem ismerik.

Mészponk *Mjész: Mész-ponk* (do., k.). — A Nagymész [401] másik neve. Utótagjának jelentése: 'hegyhát kiugró dombja'.

Miszerbakert *Miszërbakert*. Másik neve: Görökgertje (k.). — A falutól nyugatra, a Mart (l. ott) és Tatrangvize [389] között fekvő, fákkal határolt kaszáló. A helynévben a kaszáló egykori *Misserbacher* nevű német tulajdonosának családneve szerepel, amelyet a nép *Miszerbaker* alakban ejt. A családnév utolsó szótagját a népetymológia alakította *kert* alakúvá. Vagy pedig a helynévnek **Miszerbaherkert* volt az eredeti alakja, s ebből rövidült a mai helynévalak.

Mogyorós *Magyarós: Magyarós* ~ r. *Kärpänešt*. — A Tatrangvize [389] baloldalán, a Brassaiúttól [387] kissé északra a síkságon fekvő kis telep neve. Mintegy 200 rumén lakosa van. Nem Hétfaluhoz, hanem az északra fekvő Prázsmár községhez tartozik. Úgy a magyar, mint a rumén helynév (rum. *Cărpănești* = magy. *Gyertyános*) a hely régi erdős, majd irtásos, bokros állapotánál az emléket őrzi.

***Nagyestere**. 1872: *nagy Estere* (k.). — Az Estere [423] déli, magasabb részét jelölhették e névvel. Ma nem ismerik, nem használják.

Nagyéger *Nagyegër* (r., k.). — A Seticetől [392] északra, a Kiséger (l. ott) mellett fekvő kaszáló. Egykor égerfák nőttek itt.

Nagyerdő *Nagyerdő* (e.). 1872: *Nagy erdő* oldala. — A Kisbérctől [393] délnyugatra fekvő erdő neve.

Nagyerdőoldala *Nagyerdő-ödala: ödala* (o., e., k.). — Azon hegyoldal neve, amelyen a fentebbi névvel jelölt erdő is fekszik.

Nagy Hegymeg *Naty Hëgymëg*. A helynév utótagját *mëge* alakban is használják (o., la., k.). 1872: *Nyak hegy mege* (!) (d.). — A Kisbérc [393] mögött, tőle nyugatra, a Kis Hegymegtől (l. ott) délre fekvő hely neve. L. bőv. *Kis Hegymeg*.

***Nagykép alatt**. 1762: Az Eger alatt, Purkerezcz felöl-való fordulóban... a *Nagy kép alatt* három vékaférő szántóföld. 1872: Eger alja a *nagy kép alatt* (d.). — Az alábbi névvel jelölt hely régebbi neve volt.

Nagyképnél *Nagy-kjépnjél: kjépnél: képnél* (hg., d., sz.). — A faluból Zajzonba vezető országútnak a falu utolsó házainál fekvő meredek hágója, s az e körül fekvő szántók neve. A helynév annak az emléket őrzi, hogy egykor valamilyen kép állott itt. Bizonyára keresztfára függesztett szentkép.

Nagymező *Nagy-mező: mező* [572] (r., k.). 1872: *Nagy Mező*.

1895: *Nagy mező*. — A Döblenvize [477] baloldalán fekvő nagy havasi rét neve.

Nagymész *Nagy-mjész: mész*. Másik neve: Mészponk [401] (h., k.). 1872: *nagy mész* (d.). — A Tatrang és Zajzon községek között emelkedő 753 m magas hegy. Keleti oldalában felhagyott mészköbányák fekszenek.

***Nagymészre menő út melletti láb**. 1872: *nagy mészre menő ut melletti láb* (d.). — A fentebbi hegyre vezető valamelyik út mellett fekvő dülő neve volt. Ma nem ismerik.

***Nagysetice**. 1872: *Nagy Seticze* (d.). — A Setice [392] valamelyik részét jelölő név volt. Ma nem használják.

Nagyszászhágó *Natyszászhágó* (hg., út). — A Külsőmezőcskéről [391] a Belsőmezőcskére [390] vezető meredek szekérút neve. L. még: *Kicsiszászhágó*.

Nagyszászpatak *Natyszászpatak*. A helynév utótagját birtokos személyraggal is használják (p.). 1872: *Nagy Szász pataka*. — A Szászpatak [573] két völgykatlanon folyik keresztül. E név a patak felső, nagyobbik káibanban folyó részére vonatkozik. L. még: *Kis-szászpatak*.

Nagyszászpatak felsőoldala *Natyszászpatak fössüő: fösső-ödala: ódala* (o., k.). 1872: *Nagy Szász patak felső oldala*. — A fentebbi patakész északi oldalára vonatkozó név.

Nagyszászpatakoldala *Natyszászpatak-ödala: ódala* (o., k.). 1872: *Nagy szász pataka oldala és tere* (d.). — A Nagyszászpatak (l. fentebb) déli oldalát jelölő helynév.

Nagyszászpataktere *Natyszászpataktere* (r., k.). 1872: *Nagy szász pataka oldala és tere* (d.). — A Nagyszászpatak (l. fentebb) mentén fekvő rét neve.

Nagytatrang *Natytatrang*. Másik neve: Nagytatrangvize (p. v.). 1548: in *magnum Tatrang* [Qu. III, 485]. 1762: Az Esterén való darab Szénafü... Vicini a *Nagy Tatrang* és az Estere háógja. 1873: *Nagy Tatrangnak* nevezik a Tatrangot, miután két ága... egyesül. — A két ág egyesüléséből keletkező Tatrangvize [389] neve a két ág egyesülése után, a Szász János mezejétől [303] északra, de csak egy darabig. A helynév jelentésköri tágulással a Tatrangvize azon völgyrészének a nevévé is vált. L. még Hosszú-falu helynevei között is.

Nagytatrangvize *Natytatrangvize* (p.). — A fentebbi patak másik megjelölése.

***Nyak alatt**. 1872: *Nyak alatt* (d.). — Valószínűleg a Bucsi-nyak (l. ott) alatt fekvő hely neve volt.

***Nyakra menő út mellett**. 1872: *nyakra menő ut mellett* (d.).

— Valószínűleg a Bucsinyakra (l. ott) vezető út mellett fekvő helyet jelölték e névvel. Ma nem ismerik.

***Nyárosalja.** 1872: *Nyárás alja; Nyáras alja* (d.). — Valószínűleg az Alsó- és Felsőnyárosvölgy [405, 406] alsó része előtt fekvő terület neve volt. Ma nem ismerik, nem használják.

***Nyárosspatak.** 1872: *Nyárosspatak.* — Az Alsó-, vagy a Felsőnyárosvölgyben [405, 406] folyó időszakai kis patak neve lehetett.

Nyires Nyires [402] (o., k.). 1872: *Nyires.* 1914: u. a. — A Buskavize [403] alsó részének jobboldalán fekvő hegyoldal neve. Egykor itt növő nyírfák emlékét őrzi.

Nyiresalja Nyiresajja (k.). — A Nyires [402] nyugati aljában fekvő hely neve.

***Nyiresaljavölgy.** 1893: *Nyiresalja völgy.* 1895: *Nyiresalj völgy.* — Az Alsónyárosvölgyet [405] jelölték e névvel. Ma nem használják.

Oláhkeresztnél Olá-kérésznél: *kérésznél* (d., sz., k.). — A falu déli végénél, a Patak [394] baloldalán fekvő hely neve. A rumén lakosok által állított útmenti feszülettől nyerte a nevét.

Oláhtemető Olá-temető: *temető.* — A rumén lakosságnak a Külsőmezőcske [391] északi részén fekvő temetője.

Ördög völgye Ördög-vüögye: *vögye* [457] (v., e., k.). 1872: *Ördög völgy.* 1893 és 1895: u. a. — A Délremenővölgyig [450] terjedő jobboldali része tartozik Tatrang községhez. L. Hosszúfalú hn.-ei között is.

Ördög völgyoldala Ördög-vüögy: *vögy-ódalá: ódalá* [456] (o., k.). 1872: *Ördög völgy oldala.* — A fentebbi völgy jobboldalára vonatkozó név.

Ördög völgy pataka Ördög-vüögy: *vögy-pataka* (p.). — Az alábbi patak másik neve.

Ördög völgy vize Ördög-vüögy: *vögy-vize.* Másik neve: Ördög-völgy pataka (p.). — Az Ördög völgyében [457] folyó és a Tatrang-vizébe [389] ömlő patak neve.

Palántakert Plántakert (kert). — A falutól nyugatra fekvő fecsémekert neve. Előtagjában a *plánta* „palánta, csemete” tájszó szerepel.

Patak Patak [394] (p.). — Az Esteréből [423] eredő s a falun *Faluvize* néven átfolyva a Malomvizébe (l. ott) ömlő patak neve. Közsőből vált helynévvé.

Patakon Patakon (v., k., l.). 1893: Közlegelő a „*Patakon*”. — A fentebbi helynévvel jelölt patak völgyének a neve.

Pálmezeje Pálmezeje (r., k.). 1872: *Pálmezeje.* 1895: u. a. — A Zajzonvize [458] mindkét oldalán, az Alsó- és Felsőguzsavölgy

[461, 463] előtt elterülő rét neve. Előtagja személy- vagy családnevet őriz.

***Pálmezeje felsővölgye.** 1872: *Pálmezeje felső völgye* (d.). — A fentebbi nevű rét környékén fekvő valamelyik völgyet jelölték e névvel. Ma nem használják.

Pellés *Pelljés: Pellés: Plés.* Ritkábban használt másik neve: Pellésbérc [360] (h., k., l.). 1895: *Pellés.* — Északi oldala tartozik Tatranghoz. L. bőv. Hosszúfalú helynevei között.

Pellésárka *Pelljés: Pellés: Plés-árka.* Másik neve: Pellésvölgye [361] (v., k.). 1895: *Pellésárka.* — Az Ördög völgye [457] baloldali, a Pellés [360] északi oldalában fekvő mellékvölgye.

Pellésbérc *Pelljés: Pellés: Plés-bjerc: bérc* (h., k., l.). — A Pellés [360] ritkán használt másik neve.

Pellésoldala *Pelljés: Pellés: Plés-ódalala: ódala* (o., k.). 1872: *Pelles oldala; Pellés oldala* (d.). — A Pellés [360] északi oldalát jelölő helynév.

Pellésorra *Pelljés: Pellés: Plés-orra* (k.). 1872: *Pelles orra; Pellés orra* (d.). — A Pellésnek [360] az Ördög völgye [457] és Pellésárka [361] között fekvő része.

Pellésvölgye *Pelljés: Pellés: Plés-vüögye: vögye* (v., k.). — A Pellésárka [361] másik neve.

Perbuj *Perbuj* (k.). — A Seticetől [392] északnyugatra fekvő kaszáló neve. Rumén család- vagy ragadványnevből válhatott helynévvé.

Pereserdő *Përëserdö* (e.). — A Disznópataka [502] jobboldalán fekvő erdő. Nem tartozik Hétfaluhoz, de a hagyomány szerint Tatrang községhez tartozott, s a tatrangiak hosszú ideig pereltek érte.

Porondpataka *Poront: Porom-patak* [494] (p.). 1893: *Porondpatak.* 1895: u. a. — A Döblenvize [477] jobboldali mellékvize.

Porondtető *Poron-tetüő: tető* [506] (h., te., l.). 1893: *Porondtető.* 1895: u. a. 1930 k.: *Vârful Prundului.* — A Porondpataka [494] forrásától keletre emelkedő hegy és hegytető neve.

Prázsmáritag *Prázsmáritag* (sz.). — A Brassóiúttól [387] északra a síkságon fekvő határrész. Az itt fekvő szántóföldeket a hétfalusiak a szomszédos Prázsmár szász község lakóitól bérelték, majd később örök áron megváltották. A határrész öt dűlőre oszlik ezeket délről észak felé haladva *Prázsmáritag első-, második-, harmadik-, negyedik-, ötödik-lábja* néven nevezik.

Prázsmáriút *Prázsmáriut* (út). — Tatrang községből az északra fekvő Prázsmár községbe vezető mezei út.

***Pucingödre.** 1872: *Putzin Gödre* (d.). — A Döblen [477] környékén fekvő talajmélyedés neve volt. Ma nem ismerik. A helynév

előtagja talán ragadványnévből alakult (rum. *puțin* (ejtsd *putsin*) = magy. *kevés*).

***Pürkerec felől való forduló.** 1762: *Purkerecz felől-való fordulóban* (sz.). — A falu északkeleti végénél fekvő határrész neve volt.

Régibérc Régi-bjérc: bérc (h., k., e.). — A Nagybérctől [568] északra fekvő hegy neve. A ma a Nagybércen a Bodzai szorosba vezető országút régebben itt vezetett keresztül

Régi Bodolai út Régi Bodoli ut (út). — A Brassóiúttól [387] északra fekvő mezei út. Tatrang községtől messze nyugatra torkollik a Brassói útba. A Tatrang községtől északra fekvő Bodola község lakói a mostani megyei út elkészülte előtt ezen az uton jártak Brassóba. L. még: *Bodolai út*.

Régi Bodolaiútnál Régi Bodoliutnál (d., sz.). — A fentebbi út mellett fekvő dűlő.

Régi Brassói út Régi Brassai ut (út). — A Brassóiúttól [387] délre vezető mezei út, mely a falutól messzi nyugatra torkollik a Brassóiútba. Mielőtt a mai Brassóiutat elkészítették volna, ezen az úton jártak a tatrangiak Brassóba.

Róskavölgye Róska-vüögye: vögye (v., k.). 1872: *Roska völgye*. — A Mészponktól [401] nyugatra fekvő kis völgy neve. Előtagja csángó családnévből alakult.

***Róskavölgyébe menő láb.** 1872: *Roska völgyébe menő láb*. — A fentebbi völgy előtt fekvő dűlő neve lehetett. Ma nem használják.

Rothadtkő Rotatkő [447] (h., sz., k.). 1872: *Rodhatkő; Rothatkő*. 1893: *Rodhatkő*. 1895: *Rothadtkő*. — A Zajzonvize [458] baloldalán, a Szakadátetötől [452] északra fekvő hegy. Nevét a tetőrészen fekvő omladásos sziklaktól nyerte.

Rothadtkőalja Rotatkőajja (k.). 1872: *Rodhatkő alja; Rothatkő alja*. — A fentebbi hegy keleti aljában fekvő hely neve.

Rothadtkőéle Rotatkő-jele: éle [445] (h., k.). — A Rothadtkő [447] nyúlványa.

Rothadtkőfeje Rotatkőfeje (te., k.). 1872: *Rodhatkő feje; Rothatkőfeje*. — A Rothadtkő legmagasabb részének neve.

Rothadtkő felsőoldala Rotatkő fëssüö: fëssö-ödala: ódala [448] (o., k.). — Az alábbi patak déli oldalán fekvő hegyoldal neve.

Rothadtkőpataka Rotatkőpataka [446] (p.). — A Rothadtkőből [447] eredő és a Zajzonvizébe [458] ömlő patak.

Rothadtkővölgye Rotatkő-vüögye: vögye (v., k.). 1893: *Rodhatkő völgye*. 1895: *Rothadtkő völgy*. — A fentebbi patak völgye.

Rövidláb Rövidláb (d., sz.). — A Brassóiúttól [387] északra a síkságon fekvő dűlő.

Sárnál Sárnál (d., sz.). — A Hosszúfalviút [388] mentén fekvő dűlő. Nevét attól nyerte, hogy a megyei út, amely mellett fekszik, itt egy kisebb talajmélyedésen vezetett keresztül, s esős idő után ez az útrész hosszú ideig sáros.

Setice Setice [392] (do., k., l., sz.). 1865: A falun felyül egy kis sík mező *Tatárhányás*... A mezőske déli oldala felett áll egy *Seticze* nevű nem igen magas hegy, régen rengeteg erdő volt, most kaszáló, legelő és szántóföld. Még nem sok idővel ezelőtt kaptak elég nyilvasat és nyilvasdarabot ott... 1872: *Seticze*. — A falutól délre a Tatrangvize [389] jobbpartján álló magaslat neve. A helynév eredetét nem ismerem.

Sokadalom Sokadalom (r., l.). — A falutól északra, a Tatrangvize [389] és Brassóiút [387] között fekvő térség neve. 8–10 év óta itt tartják a nagyvásárokat, a sokadalmakat.

Sorbánéle Sorbán-jéle: éle (h., e.). 1930 k.: *Muchea Șerban*. — A Sorbánvölgye (l. alább) északi oldalán álló hegyél.

Sorbánorra Sorbánorra (h., e.). 1895: *Sorbán orra*. — Az alábbi völgy és Szénvölgye [411] között fekvő hegycsúcs neve.

Sorbánpataka Sorbámpataka (p.). 1930 k.: *Părăul Șerban*. — Az alábbi völgyben folyó patak.

Sorbánvölgye Sorbám-vüögye: vögye [410] (v., e.). 1893: *Sorbánvölgy*. 1895: u. a. 1914: *Sorbán völgye*. — A Patakon [394] nevű völgy jobboldali mellékvölgye. A helynév előtagja a rumén *Șerban* (ejtsd *Șerban*) családnévből alakult magánhangzó-illeszkedés útján.

Szabadfű Szabاتفű (l.). — A Nagymező [572] északi szélén, az erdő alatt fekvő legelő. Az erdőlő embereknek régebben itt szabad volt a legeltetés, ezért kapta a legelő e nevét.

Szakadát Szakadát (v., k.). 1872: *Szakadát*. 1873: *Szakadát* (h.).¹ 1893 és 1895: u. a. — A Szakadátvölgye [449] másik, eredetibb neve. A ma már kihalt 'völgy' jelentésű *szakadát* köznévből vált helynévvé. A szó eredete tisztázatlan, de minden bizonnyal a magyar nyelv eredeti szókészletéhez tartozik (GOMBÓCZ, ÖM. I, 100. — Vö. még: BUDENZ, MUSz, 268; KARA: NyK. XLI, 236; SZINNYEI: MNy. XXII, 236; BÁRCZI, SzófSz.278).

Szakadátalja Szakadátajja (r., k.). — A Zajzonvize [458] bal oldalán, a fentebbi völgy nyílásában fekvő hely neve.

Szakadát-tető Szakadát-tető: tető [452] (te., k.). 1872: *Szakadát tető*. — A Szakadátvölgye [449] kezdetétől nyugatra fekvő hegy és hegytető neve.

Szakadátvölgye Szakadát-vüögye: vögye. Másik, régebbi neve: Szakadát [449] (v., k.). 1872: *Szakadát völgye*. 1893 és 1895: u. a.

¹ Téves adat. A *Szakadát* helynév nem hegyet, hanem völgyet jelöl.

— A Zajzonvölgye [458] baloldali mellékvölgye. A helynév előtagjára vonatkozólag l. Szakadát.

***Szakadátvölgye alsóoldala.** 1872: *Szakadátvölgye alsó oldala* (d.). — Az Alsószakadátot (l. ott) jelölték e névvel. Ma nem használják.

***Szakadátvölgye felsőoldala.** 1872: *Szakadát völgye felső oldala*. — A Felsőszakadátot (l. ott) jelölték e névvel. Ma nem használják.

Szárazvölgy Száraz-vüögy: vögy [504] (v., k.). 1895: *Szárazvölgy*. 1930 k.: *Valea Seacă*. — A Mélyvölgy [503] jobboldali mellékvölgye.

Szászbérc Százbjérc: bérc [569] (h., k., e.). 1873: *Szászbércz*. 1893 és 1895: *Szászbérc*. 1930 k.: *Piscul Sasului*. — 1029 m magas hegy neve. Előtagja talán a csángó *Szász* családnévből alakult. De az is lehetséges, hogy a helynév előtagjában a *szász* népnév szerepel, mert a hegyen fekvő *Szászokerdeje* nevű erdő a szomszédos Szászhermány község szász gazdáinak a tulajdona.

Szászbérctető Száz-bjérc: bérc-tető: tető (te., k.). 1893: *Szászbérctető*. 1895: *Szászbércz tető*. 1930 k.: *Vârful Piscul Sasului*. — A fentebbi névvel jelölt hegy legmagasabb része.

Szászokerdeje Szászokerdeje (e.). — A Szászbérc [569] déli oldalában fekvő erdő neve. A Tatrang községtől északnyugatra fekvő Szászhermány község gazdáinak a tulajdona, kik innen hordják haza a tűzifát.

Szászpatak Szászpatak. A helynév utótagját birtokos személyranggal is használják. Másik neve: Tatrangi Szászpatak [573] (p.). 1895: *Szászpatak*. 1930 k.: *Păcăuș Sasului*. — A Szászbérc [569] keleti oldalában eredő s a Döblenvizébe [477] ömlő patak. L. még: *Kisszászpatak* és *Nagyszászpatak*.

Szeszgyár Szeszgyár (gyár). — A falu és a Tatrangvize [389] között, a Brassóiúttól [387] délre fekvő szeszgyár.

Szeszgyárnál Szeszgyárnál (l.). — A Szeszgyár (l. fentebb) körül fekvő hely neve. Régibb, de ma már ritkán használt neve: *Katlanoknál*.

***Szénafüveklábja.** 1872: Eger alja *szénafüvek lábja*. — Az Egeralja [397] nevű helyen fekvő kaszálókat jelölték ezzel a dülőnévvel. Ma nem használják.

Szén közeporra Szén közeporra [414] (h., e.). 1895: *Szén közeporra*. — A Szénvölgy alsóága [412] és Szénvölgy felsőága [415] között fekvő hegyorr és hegyrész. Előtagjára l. Szénvölgye.

Szénorra Szénorra [416] (h., e.). 1893: *Szén orra*. 1895: u. a. 1930 k.: *Mucea Cărbunelui*. — A Szénvölgye [411] déli oldalán álló hegynyúlvány neve.

Szénvölgye *Szém-vüögye: vögye*. A helynév utótagját birtokos személyrag nélkül is használják [411] (v., e.) 1893: *Szénvölgy*. 1930 k.: *Valea Cărbunelui*. — A Patakon [394] nevű völgy jobb-oldali mellékvölgye. A helynév előtagja csángó családnéből alakult.

Szénvölgy alsóága *Szém-vüögy: vögy asszó: asszó-ága* [412] (v., e.). 1895: *Szénvölgy alsó ága*. — A fentebbi völgy északi ága.

Szénvölgy felsőága *Szém-vüögy: vögy fössüő: fösső-ága* [415] (v., e.). 1895: *Szénvölgy felső ága*. — A Szénvölgye [411] déli ága.

Szépaszonyokkútja *Szépaszonyokkuttya* (f.). — A Belsőmezőcskén [390] fekvő forrás. A helynév keletkezésére bizonyára valami népi hiedelem szolgáltatott alapot, annak azonban nem sikerült nyomára akadnom.

Szondaerdeje *Szondaerdeje* (e.). — A Szénvölgyében [411] fekvő erdő neve. Előtagja csángó családnevet öriz.

Tatárhányás *Tatárhányás*. 1865: A falun felyül egy kis sík mező *Tatárhányás*, egy földhányás. Alakja egészen úgy mutatja, hogy a földhányás alatt sokan alusszák örök álmukat. A mezőcske déli oldala felett áll egy Seticze nevű nem igen magas hegy, régen rengeteg erdő volt, most kaszáló, legelő és szántó. Még nem sok idővel ezelőtt kaptak elég nyilvasat vagy nyilvasdarabot ott, mi azt mutatja, hogy a tatár horda embereket sejtven, az erdőbe menekültek után indult és lövöldözött, de a menekülők nem rejtették el magukat, hanem elfogadták a támadást és a tatároktól meglehetősen leterítették, amint a *Tatárhányás* gyanítatja... — A Tatrangvize [389] jobboldalán, a Seticetől [392] északra fekvő sánc és földhányás. Tüzetes vizsgálat dönthetné el, hogy emberi munka hozta-e létre, s védelmi célt szolgált-e vagy pedig valami csata után a halottakat temették-e ide, miként azt az 1865. évi forrásunk írja.

Tatrag *Tatrag*. Másik megjelölése: *Tatragvize*. A helynevet a szomszédos Zajzon és Pürkerec községekben *Takrag* és *Takragvize* hangalakban is ejtik ~ r. *Tirlung* [389] (p.). 1541: ...in fluvio *Tatrag* [Qu. III. köt. 453]. 1873: *Tatrag*; A *Tatrag* vize. 1908: ... a *Takrag* vizéhez (HORGER ANTAL: Hétfalusi csángó népmesék. Magy. Népkölt. Gyüjt. X. k. 23). — A Kiság [334] és Nagyág [331] egyesüléséből keletkező nagy patak. A két ág egyesülése után egy darabig *Nagytatrag* néven nevezik. Északi irányban folyva áthalad Tatrag községen, majd Hétfalu területét elhagyva a Feketeügybe ömlik. — A *Tatrag* név — mint azt RÁSONYI LÁSZLÓ kimutatta (MNY. XXXVII, 118) — a török *Tatrag* törzsnéből származik. A szó török voltát bizonyítja, hogy

az Igor-éneknek abból a XII. századi török törzseket elszámláló mondatából, melyben a *Tatrag* törzsnév előfordul, még más két török törzsnévnek (Alpár, Mak-lar) nyoma is megvan a magyar helynévanyagban.

Tatragvize *Tatragvize*. A helynevet a szomszédos Zajzon és Pürkerec községekben *Takragvize* alakban is ejtik [389] (p.). (Tört. adatokat l. *Tatrag*). — A *Tatrag* (l. fentebb) másik megjelölése.

Tatragvölgye *Tatrag-vüögye: vögye* (v., k., e., l.). — A fentebbi pataknak a falutól délre fekvő völgye.

Tatragi Szászpatak *Tatragi Szászpatak* (p.). 1893: *Tatragi Szászpatak*. — A Szászpatakat [573] gyakran így is nevezik, mert a Szászbérc [569] tulsó oldalán, Zajzon község határában is van egy Szászpatak vagy Zajzoni Szászpatak [565] nevű patak.

Temető *Temetű: Temető*. — A falutól keletre fekvő magyar evangélikus temető.

Temetőnél a hegyen *Temetűönnél: Temetőnél a Hégyen* (h., k., sz.). — A *Hegy* (l. ott) másik megjelölése.

Temetőn kívüli láb *Temetűön: Temetőn küjjeli láb* (d., sz., k.). 1872: *Temetőn kívül levő láb*. — A *Temetőtől* (l. fentebb) keletre fekvő dülő neve.

Tisztapatak *Tisztapatak* [495] (p.). — A Porondpataka [494] jobboldali mellékvize.

Újláb *Újláb* (d., sz., k.). — A Nyirestől [402] északra fekvő dülő.

Vadmacskaorra *Vadmacskaorra* (h., e., l.). 1893: *Vadmacska orr*. 1895: *Vadmacska orra*. 1930 k.: *Mucea Pisica Sălbatică*. — A Kalibavölgye [408] és Sorbánvölgye [410] között fekvő hegynyúlvány neve.

***Valiszáka**. 1893: *Valiszáka*. 1895: *Valiszáka árka*. — A történeti forrás a Patak [394] nevű patak kezdeti részét jelöli így. Ma nem használják, de a névre az idősebbek emlékeznek még, s szerintük a Patak [394] kezdeti részénél egy kis völgyet jelölt ez a helynév. A helynévalak bizonyára egy rumén *Valea seacă* (ejtsd: Valea șeacă) ‚Szárzsvölgy‘ helynév átkölcsönzése.

Vályuknál *Váluknál: ritk. Válluknál* (ti., l.). — A Komlóson [413] fekvő erdei tisztás. Nevét az itt legelő csorda itatóvályuitól kapta. A helynévben a *vályu* szavunk nyelvjárási *válu*: ritk. *vállu* alakja látható.

Váncsáéknál *Váncsáéknál*. — A *Tatragvize* [389] balpartján, a Cserepesmalomtól (l. ott) északra fekvő házesoport. A helynévben a csángó *Váncsa* család neve szerepel.

Zajzoniút *Zajzoniut* (út). — A Brassóiútnak [387] Tatrang és Zajzon községek közötti szakaszát nevezik így a tatrangiak.

Zajzoniút mellett *Zajzoniut mellett* (d., sz.). 1872: Eger alja *Zajzonba menő ut mellett* (d.). — A fentebbi út déli oldalán fekvő dűlő.

Zajzonpataka *Zajzompataka* (p.). 1893: *Zajzonpatak*. 1895: u. a. — Az alábbi patak nagyon ritkán használt másik megjelölése.

Zajzonvize *Zajzomvize*. Ritkán használt másik neve: Zajzonpataka [458] (p.). 1762: A *Zajzon vizére*... 1872: *Zajzon vize*. — L. bőv. Zajzon község helynevei között.

Zajzonvizére menő *Zajzomvizére menő*: *ménő* (d., sz.). 1762: A *Zajzon vizére menőben* félhold szántóföld. 1872: *Zajzon vizére menő láb*. — A falutól északra a síkságon, a Zajzonvize [458] balpartján fekvő dűlő neve.

Utcanevek.

Alsóúj-utca. *Assúó: Assó-uj-ucca* (u.).

Alszeg *Asszég: Alszég*. — A falu északi, alsó része.

Bodolai-út *Bodoli-ut* (u.). — A falu északi végén fekvő, Bodola község felé vezető kis utca neve.

Cigányoknál *Cigányoknál*. — Az alábbi helynévvel jelölt falurész ritkábban használt másik neve.

Cigenia *Cigenia*: ritk. *Cigonia*. Ritkábban használt másik neve: Cigányoknál. — A Rét-utca déli részénél fekvő, cigányok által lakott falurész.

Déllő *Déllő* (u.). — A falu déli végén fekvő utca neve.

Dobánéknál *Dobánéknál*. Másik neve: Pallóknál. — A Rétutca déli végénél fekvő kis térség. Ezelőtt vasárnap délelőttönként zöld-ségvásárt tartottak itt. A helynév csángó családnévből alakul.

Erdélyiéknél *Erdéjiéknél: Erdéjiéknél*. — A mai Ottováéknál (l. ott) nevű fűrésztelep és a körülötte fekvő házak ma már ritkábban használt régiebb neve. A helynév csángó családnévből alakult.

Faluköz-utca *Faluköz-ucca* (u.).

Felszeg *Fësszég: Fësszék*. — A falu déli, magasabban fekvő része.

Gát-utca *Gát-ucca* (u.).

Gát melletti utca. 1872: *Gát melletti utca*. — A fentebbi utcát jelölték e névvel. Ma nem használják.

Hegyben *Hëgybe*. Másik neve: Hegybe Bibóéknál. — A falu keleti oldalánál emelkedő, általánosan Hegy (l. a külterület hely-

nevei között) néven nevezett kis hegy alatt a Temetőtől (l .ott) északra fekvő falurész neve.

Hegyben Bibóéknál Hëgybe Bibóéknál. — A fentebbi névvel is jelölt falurész másik neve. Utótagja csángó családnévből alakult.

Kaprica-utca Kaprica-ucca (u.). 1872: *kapricza utcza.* — A falu szegényei laknak ebben az utcában. A helynév eredete bizonytalan. (Vö. ? : rum. *căpriță* (ejtsd: *kápritsă*) = magy. kecske).

Kisbírósoros Küszbírósoros (u.). — A Malom-utcát az Új-utcával összekötő szűk kis utca. Egy Sára András nevű kisbírósor lakott benne.

Kismalom-utca Küsmalom-ucca (u.)

Kis-soros Küs-soros (u.). — A Rét-utcát a Faluköz-utcával összekötő, csak gyalogszerrel járható utcácska. L. még: *Nagyszoros.*

Kotén-utca Kotén-ucca (u.). 1872: *kotén utcza.* — A rumének által lakott falurészben fekvő szűk kis utca.

Malom-utca Malom-ucca (u.). 1872: *malom utcza.*

Máriáéknál Máriáéknál (u.). — A falu keleti oldalánál fekvő temetőbe vezető utca és út neve.

Mészkatlan-utca. 1872: *Mész katlan utcza.* — Valószínűleg a mai Szeszgyár-ucta régebbi neve volt. L. bőv. a külterület helynevei között: *Katlanoknál.*

Nagymalom-utca Nagymalom-ucca (u.).

Nagyszoros Natyszoros (u.). — A Rét-utcát a Faluköz-utcával összekötő, szekérral is járható, szűk kis utca neve. L. még: *Kis-szoros.*

Oláhoknál Oláhoknál. — A falu északi részén, a Brassóiúttól [387] északra fekvő házesoport neve. Mintegy 20 rumén és 10 magyar család lakik itt.

Ottováéknál Otováéknál. Ma már ritkábban használt, régibb neve: Erdélyiéknél. — A falu nyugati részén fekvő fűrésztelep és a körülötte fekvő házak neve. A helynév családnévből alakult.

Pallóknál Pallóknál: Pallóknál. Másik neve: Dobánéknál. — A Rét-utca déli végénél fekvő kis térség. Mellette pallók vezetnek át a Tatrangvizén.

Patakszer Patakszer (u.). 1872: *patakszer utca.* 1873: A falu... a Buskapatak hegyek közé benyomuló völgyébe is kiterjeszkedik. A falu ezen patakmenti részét *Patakszernek* nevezik. — A község déli részén, a Patak [394] nevű patak mentén fekvő utca neve. Utótagjában a *szer* ,sor' tájszó szerepel.

Podej-utca. 1872: *podei utcza.*

Rét-utca Rjét: Rét-ucca (u.). 1762: az iskola a *Rét utczában* van. 1872: *Rét utcza.*

Szeszgyár-utca *Szeszgyár-ucca* (u.). — A falu északnyugati részén fekvő szeszgyárhoz vezető utca.

Szuszén-utca *Szuszén-ucca* (u.). — A falu déli, Felszeg nevű, rumének által lakott részében fekvő utca neve. Előtagja rumén eredetű. A rum. *Susen* szó magyar jelentése: *Felszeg*.

Új-utca *Uj-ucca* (u.). 1872: *Uj utcza*.

Üveggáng *Üveggáng* (u.). Az Új-utcától keletre fekvő rövid és szűk kis utca. Tréfás helynévképzés. A helynév utótagjában a *gáng* ‚folyosó‘ tájszó szerepel.

Z A J Z O N.

1367: *Zayzen* [Ub. II, 279]. 1373: *Zezyna* [Ub. II, 407]. 1500: *Zayzon* [TörcsUrad. F. V. sz.]. 1504, 1511: *Seysson* [Qu. I, 82, 152]. 1504, 1507: *Seyson* [Qu. I, 85, 115]. 1508, 1512: *Zeyson* [Qu. I, 123, 160]. 1510: *Sewson* [Qu. I, 142]. 1500—1510 közötti év: *Zayzonn* [Qu. III, 4]. 1511, 1513: *Zeyzon* [Qu. I, 151, 168]. 1512, 1555: *Zayzon* [Qu. I, 160, III, 475]. 1513: *Zewson* [Qu. I, 168]. 1514: *Zayzan* [Qu. II, 4]. 1531: *Zaizon* [SzékOkl. II, 23]. 1535, 1551: *Sayzon* [Qu. II, 471, III, 473]. 1542: *Zayzo* (!) [Qu. III, 36]. 1542: *Sayson* [Qu. III, 39]. 1625: *Zaiszon* [TörcsUrad. F. XIII. sz.]. 1651: *Zajzon* [TörcsUrad. 17]. 1652: *Zayzon* [TörcsUrad. F. XIV. sz.]. 1781, 1808: *Zajzon* [TörcsUrad. F. XV. sz. — Lipszky.]. 1831: magy. *Zajzon*, ném. *Zajzon*, rum. *Zizin* [ConsTrans.]. 1839: magy. *Zaizon*, lat. *Zaizonium*, ném. *Zeyzen*, rum. *Zeizin*: *Zaizun*: *Zizin* [Lenk.]. 1850: magy. *Zajzon*, ném. *Zeizon*, rum. *Zizin* [Mike, HelysNev.]. 1873: magy. *Zajzon*, ném. *Zeyzen*: *Zeizin*, rum. *Zizin* [Orbán B. VI, 168]. 1909: magy. *Zajzon*, ném. *Zeizendorf*, rum. *Zizin* [Mold. Tog.]. 1922: magy. *Zajzon*, rum. *Zizin* [MartIstr.]. 1939: magy. *Zajzon*, rum. *Zizin* [Hgy.].

Alsófenyősél *Assuó*: *Assó-fenyüös*: *fenyös-él*: *él* [537] (h., k.). 1872: *Alsófenyös él* és *völgy* (d.). — Az Alsófenyösvölgy [536] déli oldalán elnyúló hegy neve.

Alsófenyőspatak *Assuó*: *Assó-fenyüös*: *fenyös-patak* (p.). 1930 k.: *Părăul Brădetului de jos*. — Az alábbi völgyben folyó patak.

Alsófenyösvölgy *Assuó*: *Assó-fenyüös*: *fenyös-vüögy*: *vögy* [536] (v., k.). 1872: *Alsófenyös él* és *völgy* (d.). 1893: *Alsó Fenyös-völgy*. 1895: u. a. — A Zajzonvölgyének [458] a Felsőfenyösvölgytől [538] északra fekvő mellékvölgye.

Alsópálmezeje *Assuó*: *Assó-pálmezeje* (r., k.). 1872: *Alsó Pál-*

mezeje (d.). — A Pálmezeje (l. Tatrang helynevei között) északi, alacsonyabb része.

Bércetető *Bjerc: Bérc-tetüő: tető* (te., k.). — A Rúzsatető [568] másik neve.

***Birja**. 1860: Hegyek nevei: ... *Birja*. — A mai Birjaélet (l. alább) jelölték így. Ma nem használják.

Birjaéle *Birja-jele: éle* [528] (h., k., e.). 1872: *Birja él.* 1893: *Birja éle.* 1895: u. a. 1930 k.: *Muchea Biriei*. — A Birjavölgyétől [525] délre emelkedő hegyél. Előtagja családnevet őrizhet.

Birjatető *Birja-tetüő: tető* [531] (te., k.). 1893: *Birja tető.* 1930 k.: *Vârful Biriei*. — A fentebbi hegynyúlvány keleti, legmagasabb része.

Birjavize *Birjavize* (p.). 1930 k.: *Părăul Biriei*. — Az alábbi völgyben folyó patak neve.

Birjavölgye *Birja-vüögye: vögye* [525] (v., e., k.). 1893: *Birja-völgy.* 1895: u. a. — A Zajzonvölgye [458] jobboldali mellékvölgye.

Bodolai út *Bodoli ut* (út). — L. bőv. Tatrang hn.-ei között.

Borvizarka *Borvizarka* [526] (v., e., k.). 1893: *Borviz árok.* 1895: *Borviz árka.* 1930 k.: *Părăul Borvizului*. — A Birjavölgye [525] jobboldali mellékvölgye. Nevét a völgyfőben levő ásványvizes forrástól nyerte.

Brassói út *Brassai ut* [387] (út). — A községből Brassóba vezető megyei út.

Bükkös *Bikkos* [398] (h., sz., k.). — A Zajzon és Tatrang község között emelkedő kis hegy neve. L. bőv. Tatrang helynevei között.

***Bükkös között**. 1872: *Bikkos közt* (d., sz.). — A Szakadát völgyétől [449] északra jelöltek egy dűlőt e névvel. Ma nem használják. Bizonyára oly hely volt, ahol a hegyalji bükkerdő irtásait szántófölddé törték fel.

Bürcéle *Bürc-jele: éle* (h., k.). 1893: *Bürc éle.* — A Peleskétől [529] északra nyúló hegy neve. Előtagjában talán a *bérc* szó lappang.

Bürcéle teteje *Bürc-jele: éle teteje* (te., k.). 1893: *Bürc éle teteje.* — A fentebbi névvel jelölt hegy keleti, legmagasabb része.

Csernye *Csërnye* ~ r. *Černa* [571] (h., l.). 1860: Hegyek nevei: ... *Csernye*. 1930 k.: *Cerna*. — A Szászpaták [565] forrásától északra álló hegy neve. A magyar helynévalak a rumén *Černa* (< szláv *černa* ‚fekete‘) személy- vagy ragadványnévből való át-kölcsönzés.

Csernyenyaka *Csërnyenyaka* [570] (l.). 1895: *Csernyenyaka.* — A Csernye [571] és Szászbérc [569] közötti hegynyak.

Csorgórajvők *Csorguóra: Csorgóra-jövők* (d., sz., k.). 1872: *Csorgora jövők*. — A Zajzonvize [458] jobboldalán, a Dánpatakára jövők (l. ott) mellett fekvő dűlő. Nevét a dűlő szélén fekvő *csorgó*-tól nyerte. A *csorgó* tájszó oly forrást jelöl, amelyből a víz kis vályufélén folyik ki.

Csukás *Csukás* ~ r. *Čukaš* [489] (h., sz., i., l., e.). 1860: Bérczek: *Csukás*, Piroska... 1873: A *Csukás*... déli és keleti Kárpátaink e legszebb sziklahavasa... a 7000 láb magasságú roppant havas fölmeredő kőbálványaival...; A *Csukás* nem egy hegy, hanem hegyláncolatoknak egy roppant tömkelege. 1893: *Csukás*. 1940: ... a *Csukás*... Különös neve — mert hiszen egy nagy hegynek ugyan mi köze lehet egy tekintélyesebb folyóban lakozó halhoz — bizonyosan onnan van, hogy csodálatos alakú sziklaszobrai között csukaformájúak is vannak (BALOGH ERNŐ: A Székelyföld kapujában. Pásztortűz, 1940. évf. 10—11. szám, 451). — A hétfalusi határ délkeleti sarkában emelkedő 1959 m magas hegy neve. A roppant hegytömeget változatos és csodálatosan szép szikláit a Déli- és Keleti Kárpátok legszebb havasává teszik. — A helynév csángó családnévből vált helynévvé.

***Dán**. 1860: Hegyek nevei: ... *Dán*. — A Dánpataka (l. alább) környékén fekvő hegynek a neve lehetett. Ma nem ismerik, nem használják.

Dánpataka *Dámpataka*. A helynév utótagját birtokos személyrag nélkül is használják (p.). 1872: *Dánpatak*. — A Sósoldal [524] északi oldalán a Zajzonvizébe [458] folyó patak neve. Előtagja rumén személy- vagy családnevet őriz.

Dánpatakárajvők *Dám-patakára: patakra-jövűök: jövők* (d., sz., k.). 1872: *Dánpatakra jövők*. — A Dánpataka (l. fentebb) alsó részének baloldalán fekvő dűlő.

Dánpatakáramenők *Dám-patakára: patakra-mөнűök: mөнők* (d., sz.). 1908: *Dánpatakára mөнők*. — A Dánpataka (l. fentebb) alsó részének jobboldalán fekvő dűlő.

Dánvölgye *Dám-vűogy: vűgye*. A helynevet birtokos személyrag nélkül is ejtik (v., k.). 1850: A *Dánvölgye* előtt a Bordélyoknál 1 jó szekér szénára való kaszáló. 1872: *Dánvölgye*. 1893: *Dánvölgy*. 1914: u. a. — A Dánpataka (l. fentebb) völgye.

***Delbivölgy**. 1873: *Csukás*... a Tezla és Dobromir... míg a szomszédos *Delbi völgyben* nagymennyiségű szarukő (Hornstein) fordul elő. — A helynév mai életének nem sikerült nyomára akadnom. Előtagjának eredetét nem ismerem.

Deputásvölgy *Děputás-vűogy: vűgy* [441] (v., k.). 1895: *De-*

putás völgy. — Az Inárdvölgy jobbága [440] jobboldali mellék-völgye. A helynév előtagja minden bizonnyal gúnynevet őriz.

Dobramér Dobramér. Másik neve: Dobramérhavas [507] (h., e., l.). 1865: a Bodzai vám felőli *Dobramér* nevű hegynél...; *Dobramér.* 1873: a Tezla és a *Dobramir*...; az ezüst kúpot utánzó *Dobromir.* — A Sipothavastól [508] északra emelkedő 1683 m magas havas neve. Miként a tőle messze fekvő *Dobramér* vagy *Dobramérpatak* [472] (l. alább) neve, e helynév is egy szláveredetű *Dobromir* személy- vagy családnévből vált helynévvé, bár e név használatát sem az itteni ruménség, sem a csángók köréből nem tudom kimutatni.

Dobramér Dobramér (p.). 1872: X. földülő: *Dobromir.* 1893: *Dobromir* (p.). — A Dobromirpatak [472] (l. alább) másik megjelölése. Jelentésköri tágulással a patak völgyére is vonatkozik. Eredetére vonatkozólag l. a fentebbi helynevet.

Dobramérpataka Dobramérpataka. Másik megjelölése: Dobramér [472] (p.). 1895: *Dobramér patak.* — A Zajzonvize [458] kezdeti részének a neve, a Szászpatak [565] beömlése előtt.

Dobramérútja Dobraméruttya (út). 1895: *Dobromir utja.* — A fentebbi patak mellett vezető erdei út.

Döblen Döblen (v., k., e.). 1850: A *Döblön*ben minden eszten-dön 10 német öl (k.). 1860: Hegyek nevei: ...*Döblen.* 1865: *Döblen* (d.). 1872 és 1893: u. a. — A Döblenvize [477] völgye. Az 1860. évi adat hibás földfelszíni meghatározást tartalmaz.

Döblenpataka Döblempataka (p.). 1893 *Döblen patak.* — Az alábbi patak másik megjelölése.

Döblenvize Döblenvize. Másik neve: Döblenpataka [477] (p.). — L. bőv. Tatrang helynevei között.

***Erős.** 1860: Hegyek nevei: ...*Erős, Birja*... — Ismeretlen helyen fekvő hegy neve volt.

Falufüve Falufüve [535] (r., k.). 1865: *Falufüve.* 1872: u. a. — A Zajzonvize [458] jobboldalán, a Birjavölgyétől [525] délre fekvő rét neve.

Falufüevölgye Falufüve-vüögye: vögye [533] (v., k.). 1895: *Falufüve völgye.* — A Zajzonvölgye [458] jobboldali, Falufüvétől [535] (l. fentebb) keletre fekvő mellékvölgye.

Faluponkja Faluponkja [564] (do., e.). 1893: *Faluponkja.* 1895: *Faluponkja.* 1895: A Zajzoni Ág. Ev. egyház „*Faluponkja*“ nevű erdeje. — Kis domb és a körülötte fekvő erdő neve. Utótagja a *ponk* 'hegyhát kiugró dombja' tájszóból alakult.

***Feketehegy.** 1873: A meleg fürdők épülete mögött van a fürdő kis eldórádója, a Schwarzenbergnek keresztelt hegyoldal, (ezt így

herczeg Schwarzenberg ittjártának emlékére keresztelték a bras-saiak, mert azelőtt egyszerűen *Feketehegy* volt). — A helynevet ma nem ismerik. A hely leírása a Muszkaasztalra (l. ott) vonatkozik.

Felsőfenyőspatak *Fëssüö: Fësső-fenyüös: fenyős-patak* (p.). 1930 k.: *Părăul Brădețului de sus*. — Az alábbi völgyben folyó patak neve.

Felsőfenyősvölgy *Fëssüö: Fësső-fenyüös: fenyős-vüögy: vögy* [538] (v., k., e.). 1893: *Felső Fenyősvölgy*. 1895: u. a. — A Zajzonvölgye [458] Alsófenyősvölgytől [536] délre fekvő mellékvölgye.

Főriskavölgye *Föriska-vüögye: vögye* [444] (v., k.). 1872: *Föriska völgye*. 1895: *Föriska völgy*. — A Zajzonvölgye [458] baloldali, Inárdvölgyétől [439] délre fekvő mellékvölgye. A helynév előtagja csángó családnevet öriz.

Fűrészalja *Fűrész: Fűrész-ajja* (r., k.). 1872: *Fűrész allya* (d.). — Az alábbi hegy és völgy aljában fekvő terület neve.

Fűrészéle *Fűrész: Fűrész-jele: éle* [438] (h., k., e.). 1893: *Fűrész éle*. 1895: u. a. 1930 k.: *Mucea Fierestrăului*. — A Fűrészvölgy [434] és Fűrészvölgy balága [437] déli oldalán elnyúló hegy neve.

Fűrészvölgy *Fűrész: Fűrész-vüögy: vögy* [434] (v., k., e.). 1893: *Fűrészvölgy*. 1895: u. a. 1930 k.: *Valea Fierestrăului*. — A Zajzonvölgye [458] baloldali mellékvölgye. Nevét az egykor a völgy szájánál álló fűrészteleptől nyerte.

Fűrészvölgy balága *Fűrész: Fűrész-vüögy: vögy balága* [437] (v., k.). 1895: *Fűrészvölgy balága*. 1930 k.: *Valea Fierestrăului Stâng*. — A Fűrészvölgy [434] jobboldali (!) ága.

Fűrészvölgy jobbága *Fűrész: Fűrész-vüögy: vögy jobbága* [435] (v., k.). 1895: *Fűrészvölgy jobbága*. 1930 k.: *Valea Fierestrăului Drept*. — A Fűrészvölgy [434] baloldali (!) ága.

Fűrészvölgy középorra *Fűrész: Fűrész-vüögy: vögy közép-orra* [436] (h., k.). 1895: *Fűrészvölgy közép orra*. — A Fűrészvölgy balága [437] és Fűrészvölgy jobbága [435] között fekvő hegyrész neve.

Gáboréle *Gábor-jele: éle* [527] (h., k.). 1895: *Gábor éle*. 1930 k.: *Mucea lui Gabor*. — A Birjavölgye [525] és ennek Borvízárka [526] nevű jobboldali mellékvölgye között fekvő hegyrész. Előtagja személy- vagy családnevet öriz.

Hegedüshegye *Hegedüshögye* (h., k., sz.). 1872: *Hegedüs hegye*. — A Zajzonvize [458] jobboldalán, a Balázshegytől [523] délre fekvő kis hegy neve. Előtagja az egyik csángó családnak ma is használt ragadványnevet örzi.

Hegedüshegyéremenők *Hegedüshégyére-ménüök: ménök* (d., sz.). 1872: *Hegedüs hegyre menök*. — A fentebbi hegy aljában fekvő dűlő.

Hidegkút *Hidekkut* (f., k.). 1872: *Hidegkut* (k.). — A Zajzonvize [458] baloldalán, az Inárdvölgytől [439] délre fekvő forrás neve. Mint az gyakori, a forrás neve a körülötte elterülő hely nevévé is vált.

***Hidegkút fölött**. 1872: *Hidegkut felett* (d.). — A fentebbi forrás fölött fekvő helyet jelölték e névvel. Ma nem használják.

Ibri Péter *Ibri Pétër* [530] (o., k., l.). 1872: *ibri péter* (d.). — A Zajzonvize [458] jobboldalán fekvő hegyoldal neve. Minthogy *Ibri* családnevet nem tudok Hétfaluban kimutatni, valószínű, hogy ez gúny- vagy ragadványnév volt.

Ibri Péter alja *Ibri Pétër ajja* (d., sz., k.). 1872: *Ibri péter alja* (d.). — A fentebbi névvel jelölt hegyoldal nyugati aljában fekvő hely neve.

Ibri Péter völgye *Ibri Pétër-vüögye: vögye* (v., k.). 1895: *Ibri Péter völgy*. — Az Ibri Péter [530] nevű oldalon fekvő kis völgy

Inárdvölgy *Inárd-vüögy: vögy* [439] (v., k.). 1893: *Inárdvölgy*. 1895: u. a. — A Zajzonvölgye [458] baloldali mellékvölgye. A helynév előtagja valószínűleg rumén személynévből alakult.

Inárdvölgy balága *Inárd-vüögy: vögy balága* [443] (v., p.). 1893: *Inárdvölgy balága*. 1930 k.: *Părăul Podului Stâng*. — A fentebbi völgy jobboldali (!) ága és a benne folyó patak neve.

Inárdvölgy jobbága *Inárd-vüögy: vögy jobbága* [440]. 1893: *Inárdvölgy jobbága*. 1895: u. a. 1930 k.: *Părăul Podului Drept*. — Az Inárdvölgy [439] baloldali (!) ága és a benne folyó patak neve.

Inárdvölgyvize *Inárd-vüögy: vögy-vize* (p.). 1930 k.: *Părăul Podului*. — Az Inárdvölgyben [439] folyó patak neve.

Istenmezeje *Istemmezeje* (d., r., sz., k.). 1893: *Isten mezeje*. — A Zajzonvölgye [458] jobboldalán, a Dánvölgyétől (i. ott) északra fekvő rét neve. A helynévnek eredetileg valószínűleg *Istvánmezeje*, illetőleg nyelvjárásiilag ejtve *Istámmezeje* volt a neve, s előtagja csak később alakult népetymológiával a mai *Isten* hangalakúvá.

***Istenvölgye**. 1872: *Istenvölgye*. — A fentebbi névvel jelölt rét másik neve, vagy pedig a közelében fekvő valamelyik völgynek a neve volt. A helynevet ma nem ismerik, nem használják.

Karikavölgy *Karika-vüögy: vögy* [560] (v., k.). 1895: *Karika völgy; Karikavölgy*. — A Nyágujvölgy [561] jobboldali mellékvölgye.

Kerekek *Kerekek* (o., k.). 1895: *Kerekek*. — A Szászpatak [565] alsó részének baloldalán fekvő agyagos talajú hegyoldal

neve. A népi magyarázat szerint nevét onnan kapta, hogy az itt lejövő szekerek kerekeit meg kell kötni, különben a szekér elkapja a lovakat.

Kereszttöve *Kérésztöve* (r., d., k.). 1872: *Keresztötöve* (d.). — A Keresztvölgye [427] bejárata előtt fekvő rét neve. A helynév, miként a Keresztvölgy helynév is, annak az emlékéét őrzi, hogy itt egykor keresztfa állott.

Keresztvölgye *Kérészt-vüögye: vögye*. A helynevet gyakran birtokos személyrag nélkül is ejtik [427] (v., k.). 1872: *Kerezt-völgy; Kurucsa völgyre...*; *Kerucsa völgyre...* 1893: *Kereszt-völgy*. 1895: u. a. 1930 k.: *Valea Crucii*. — A Zajzonvölgye [458] baloldali mellékvölgye. A helynév előtagjára vonatkozólag l. a fentebbi helynevet.

Keresztvölgy előtt *Kérészt-vüögy: vögy előtt* (d., sz., k.). 1872: *Keresztvölgy előtt* (d.). — A Zajzonvize [458] balpartján, a Keresztvölgy [427] bejáratától északra fekvő dűlő.

Keresztvölgy balága *Kérészt-vüögy: vögy balága* [426] (v., k.). 1895: *Keresztvölgy balága*. — A Keresztvölgy [427] jobboldali (!) ága.

Keresztvölgy jobbága *Kérészt-vüögy: vögy jobbága* [425] (v. k.). 1895: *Keresztvölgy jobbága*. — A Keresztvölgy [427] baloldali (!) ága.

Kertrejövők *Kertre-jövüök: jövők* (d., sz.). 1872: *Kertre jövők* (d.). — A falu déli végénél, a Zajzonvize [458] jobboldalán fekvő dűlő.

Kertremenők *Kertre-mënüök: mënök* (d., sz.). 1872: *Kertre menök* (d.). — A falu déli végénél, a Zajzonvize [458] jobboldalán fekvő dűlő.

Kismész *Küs-mjész: mész* (do., k.). — Az alábbi domb másik neve.

Kismészponk *Küs-mjész: mész-ponk*. Másik neve: Kismész [400] (do., k.). 1872: *Kismészponk*. — A Nagymészponktól [401] északkeletre fekvő kis domb neve.

Kismészponkramenők *Küs-mjész: mész-ponkra-mënüök: mënök* (d., sz., k.). — A fentebbi névvel jelölt domb aljában fekvő dűlő.

Kismészútja *Küs-mjész: mész-uttya* (út). 1872: *Kis mész utja*. — A falúból a Kismészre (l. fentebb) vezető út.

Kissúgópatak *Küssugópatak* [488] (p.). 1893: *Kis Sugó patak*. — A Döblenvize [477] baloldali, Nagysúgópataktól [490] délre fekvő mellékága. A helynév előtagjára vonatkozólag l. Türkös: *Súgópatak*.

Kőéle *Kő-éle: éle* [539] (h., e.). 1893: *Kőéle*. 1930 k.: *Muchea Pietrii*. — A Kővölgye [540] északi oldalán végignyúló hegy neve.

Kőpataka *Kőpataka* (p.). 1893: *Kőpatak*. — Az alábbi völgyben folyó patak.

Kővölgye *Kő-vüögye: vögye* [540] (v., e.). 1895: *Kővölgye*. 1930 k.: *Valea Pietrii*. — A Zajzonvölgye [458] jobboldali mellék-völgye. A völgy északi oldala Zajzoné, déli oldala Pürkerecé.

Kővölgye alsóoldala *Kő-vüögye: vögye asszó: asszó-ódala*. — A fentebbi völgy északi oldalára vonatkozó helynév.

Kutyákdombja *Kutyákdombja* (do.). — A falutól délre, a Zajzonvize [458] jobboldalán fekvő kis domb.

Lenéle *Len-éle: éle* [433] (h., k., e.). 1895: *Len éle*. 1930 k.: *Muchea Inului*. — Az alábbi völgy déli oldalán elnyúló hegy.

Lenvölgy *Lem-vüögy: vögy*. A helynév utótagját birtokos személyraggal is használják [429] (v., k., e.). 1865: *Lenvölgy*. 1872, 1893 és 1895: u. a. — A Zajzonvölgye [458] baloldali mellékvölgye. A helynév minden bizonnyal annak az emléket őrzi, hogy a völgy szája előtt, a Zajzonvize partján egykor lenföldek voltak.

Lenvölgy előtt *Lem-vüögy: vögy előtt* (d., sz., k.). 1872: *Lenvölgy előtt* (d.). — A fentebbi völgy alsó részétől északra, a Zajzonvize [548] balpartján fekvő dűlő.

Lenvölgy balága *Lem-vüögy: vögy balága* [432] (v., e.). 1895: *Lenvölgy bal ága*. — A Lenvölgy [429] jobboldali (!) ága.

Lenvölgy jobbága *Lem-vüögy: vögy jobbága* [430] (v., e.). 1895: *Lenvölgy jobb ága*. — A Lenvölgy [429] baloldali (!) ága.

Lenvölgy közeporra *Lem-vüögy: vögy közeporra* [431] (h., e.). — A Lenvölgy balága [432] és Lenvölgy jobbága [430] között fekvő hegyrész neve.

Lenvölgyvize *Lem-vüögy: vögy-vize* (p.). 1930 k.: *Părăul Inului*. — A Lenvölgyben [429] folyó és a Zajzonvizébe [458] ömlő patak neve.

Liliom *Liliom* [475] (k.). 1895: *Liliom*. — A Liliomvölgye [437] fejénél fekvő kaszáló neve. L.: *Liliomvölgye*.

Liliompataka *Liliompataka* (p.). — Az alábbi völgyben folyó patak neve.

Liliomvölgye *Liliom-vüögye: vögye* [473] (v., k.). 1872: *Liliomvölgye*. 1893: *Liliomvölgy*. 1895: u. a. — A Dobramérpataka [472] völgye baloldali ága. A völgy neve valószínűleg tréfás helynévképzésnek köszönheti az eredetét. A Dobramérpatak völgye másik jobboldali ágának ugyanis Rúzsavölgye a neve, s ennek előtagja csángó családnévből alakult. A két völgyág neve közül bizonyára

a *Rúzsavölgye* helynév a régibb, s ennek hatása alatt keletkezett a *Liliomvölgye* helynév.

Lobogó *Lobogó* (f.). 1873: a hideg *lobogó*... 1930 k.: *Lobogáu*. — A Mőbábvölgyétől [424] északra fekvő ásványvízforrás neve.

Lobogóárka *Lobogóárka* (v., k.). — A fentebbi forrásnál fekvő kis völgy neve.

Lobogófürdő *Lobogófürdő*. 1893: *Lobogó fürdő*. 1895: u. a. — A Lobogó (l. fentebb) nevű borvízforrás vize által táplált fürdő neve.

Lobogótető *Lobogó-tető*: *tető* (te., k.). 1893: *Lobogótető*. — A Lobogótól (l. ott) délnyugatra emelkedő hegytető.

Lukácserdeje *Lukácserdeje* [541] (e.). 1872: *Lukács erdeje*. 1893: u. a. — A Kőele [539] északi részén fekvő erdő neve. Előtagja csángó családnevet őriz.

Mészponk *Mjész*: *Mész-ponk*. Más nevei: Nagymész, Nagymészponk [401] (do., k.). 1872: *Mészponk*. — A Zajzon és Tatrang községek között emelkedő 753 m magas hegy neve. Keleti oldalában felhagyott mészkőbányák fekszenek.

Mészponkramenők *Mjész*: *Mész-ponkra mēnüök*: *mēnök* (d., sz.). 1872: *Mészponkra menők*. — A fentebbi domb északkeleti aljában fekvő dűlő.

Mőbáb *Mőbáb*: *Meobáb*: *Mőbábja* (h., v., k., l.). 1865: Lenvölgy és *meobab* határrészek... 1872: XIII. földülő: *Meobáb*; *Meobab*. 1893: *Mőbáb*. 1895: u. a. — A Mőbábéle és Mőbábvölgye (l. alább) közös neve. A helynév származását nem ismerem.

Mőbábalja *Mőbáb*: *Meobáb*: *Mőbáb-ajja* (r., d., k., sz.). 1872: *Meobab alya*. — Az alábbi hegy keleti aljában fekvő hely.

Mőbábéle *Mőbáb*: *Meobáb*: *Mőbábja-jele*: *éle*. 1895: *Mőbáb éle*. — A Mőbábvölgye [424] déli oldalán fekvő hegyél neve.

Mőbábvölgye *Mőbáb*: *Meobáb*: *Mőbábja-vüögye*: *vögye* [424] (v., k., l.). 1865: *Meobab völgye*. 1893: *Mőbáb völgy*. 1895: u. a. — A Zajzonvölgyének [458] a Keresztvölgytől [427] északra fekvő mellékvölgye.

Muszkaasztal *Muszkaasztal* [399] (te., k.). — A Bükköstől [398] keletre fekvő hegytető neve. Előtagja az orosz nép régi *muszka* népnévét őrzi. A hagyomány szerint a szabadságharc leverésére a Tömösi szoroson 1849-ben betört orosz csapatok egy része e hegytetőn táborozott. Az orosz katonák élelmezésére a falu lakóit kényszerítették. Minden családfő déli harangszóra ki kellett vigye a hegyre az otthon megfőzött bizonyos mennyiségű ételt. Itt az oroszok a különféle ételeket nagy üstökbe összeöntötték és újra felmelegítették.

Nagybérc *Nagy-bjérc: bérc.* Más nevei: Bércetető, Rúzsatető [568] (h., te., k.). — A Rúzsavölgyétől [567] délre fekvő hegy és hegytető. A Bodzai szorosba vezető országút nagy emelkedésekkel kanyarokban vezet át rajta.

Nagymész *Nagy-mjész: mész* (do., k.). — A Mészponk vagy Nagymészponk [401] más neve.

Nagymészponk *Nagy-mjész: mész-ponk* (do., k.). — A Nagymész vagy Mészponk [401] másik neve.

Nagysúgópatak *Natysugópatak* [490] (p.). 1893: *Nagy Sugópatak.* — A Döblenvize [477] jobboldali, Kissúgópataktól [488] északra fekvő ága.

Nyágujvölgy *Nyáguj-vüögy: vögy* [561] (v., e., k.). 1893: *Nyáguly völgy.* 1895: *Nyáguj völgy.* — A Szászpatak [565] jobboldali mellékvölgye. A helynév előtagja a rumén *Neagui* családnévből alakult.

Ökörháló *Ökörháló* [534] (ti., l.). 1893: *Ökörháló.* 1895: u. a. — A Falufüevölgye [533] kezdeténél fekvő tisztás. A meddőcsorda alvóhelye.

Ördög völgy *Ördög-vüögy: vögy.* A helynév utótagját birtokos személyranggal is ejtik [511] (v., e., l.). 1893: *Ördög völgy.* — A Piroskapataka [513] völgyének baloldali mellékvölgye. A helynévképzés a népi vallásosságra vet világot.

Ördög völgy pataka *Ördög-vüögy: vögy-pataka* (p.). — A fentebbi völgyben folyó s a Piroskapatakába [513] ömlő patak.

Pajoréle *Pajor-jele: éle* [428] (h., e., k.). 1893: *Pajor éle.* 1930 k.: *Muchea Poenii.* — A Keresztvölgy [427] és Lenvölgy [429] között emelkedő hegy neve. Előtagja esángó családnévből alakult.

Pajorvölgy *Pajor-vüögy: vögy* (v., k.). 1872: *Pajor völgy.* 1893 és 1895: u. a. — A fentebbi hegy keleti oldalában fekvő kis völgy neve.

Pajorvölgy előtt *Pajor-vüögy: vögy előtt* (d., sz., k.). 1872: *Pajorvölgy előtt* (d.). — A fentebbi völgy alsó részétől északra, a Zajzonvize [458] baloldalán fekvő dűlő.

Papnyelve *Papnyelve* (sz.). — A magyar ág. hitv. evangélikus pap haszonélvezetét képező szántóföld neve. Keskeny alakjáról nevezhették el tréfás árnyalatú helynévképzéssel. Fekvését már nem volt időm megtudni.

Peleske *Pëlëske* [529] (te., k.). 1893: *Peleske.* 1895: u. a. 1930 k.: *Pelesca.* — A Birjatetőtől [531] északra fekvő hegytető. Valószínűleg család- vagy ragadványnévből vált helynévvé.

Piroska *Piroska* ~ r. *Piroška: Piruska* [515] (h., szi., e., l.). 1729 előtti évből: Purkeretznek a *Piroska* nevű Hovas (!) ... birto-

kába volt [Erdélyi Múzeum báró Szentkereszthy családí levéltára]. 1860: Bérczek: Csukás, *Piroska*... 1865: léteznek a falu határán három havasok, melyeknek elnevezésük: Sipot, *Piroska*, Tejkő. 1872 és 1893: *Piroska*. — A Csukástól [489] keletre emelkedő havas neve. Csángó családnévből vált helynévvé.

Piroskapataka *Piroskapataka* [513] (p.). 1893: *Piroska pataka*. — A fentebbi havasból eredő s a Tejkőpatakával [514] egyesülő patak.

Porondéle *Porond-jele: éle* [493] (h., k., l.). 1893: *Porond éle*. — A Döblenvize [477] jobboldalán, a Porondpataktól [494] délre álló hegynyúlvány.

Porondpatak *Poront: Porom-patak* [494] (p.). 1893: *Porond patak*. — A Döblenvize [447] jobboldali mellékvize. L. Tatrang helynevei között is.

Rothadtkő *Rotatkő* [447] (h., szí., k.). 1872: *Rothatkő; Rodhatkő* (k.). 1895: *Rothadtkő*. 1930 k.: *Piatra Putredă*. — Északi része tartozik Zajzonhoz. L. bőv. Tatrang helynevei között.

Rothadtkő alsóoldala *Rotatkő assúó: assó-ódala* (o., k.). 1872: *Rothatkő alsó oldala; Rodhatkő alsóoldala*. — A Rothadtkővölgye [446] északi oldalára vonatkozó helynév.

Rothadtkőfeje *Rotatkőfeje* (te., k.). 1872: *Rothatkő feje; Rodhatkő feje*. — A Rothadtkő [447] legmagasabban fekvő része.

Rothadtkőpataka *Rotatkőpataka* [446] (p.). 1930 k.: *Părăul Piatra Putredă*. — A Rothadtkőből [447] eredő és a Zajzonvizébe [458] ömlő patak.

Rothadtkővölgye *Rotatkő-vüőgye: vőgye* (v., k.). 1930 k.: *Valea Putredă*. — A fentebbi patak völgye.

Rúzsza *Rúzsza* (k.). 1872: *Rúzsza* (k.). 1893 és 1895: u. a. — A Rúzsavölgye [567] fejjénél fekvő terület neve. Csángó családnévből vált helynévvé. *Rúzsza* a nyelvjárási hangalakja a *Rózsza* női személynévnek és a *rózsza* virágnévnek is.

Rúzsapataka *Rúzsapataka* (p.): — A Rúzsavölgyében [567] folyó patak neve.

Rúzsatető *Rúzsza-tető: tető* (te., e., k.). — A Nagybérc [568] (l. ott) vagy Bércetető másik neve. Az alábbi völgytől délre fekszik.

Rúzsavölgye *Rúzsza-vüőgye: vőgye* [567] (v., k.). 1893: *Rúzsza v.* 1895: *Rúzsza völgye*. — A Dobramérpataka [472] völgye jobboldali ága.

Sipot *Sipot*. Másik neve: Sipothavas [508] (h., e., l.). 1865: léteznek a falu határán három havasok, melyeknek elnevezésük *Sipot*, *Piroska* és *Tejkő*. 1872: *Sipot*. — A Csukástól [489] északkeletre fekvő havas neve.

Sipotéle *Sipot-jéle: éle* [510] (h., e., l.). 1893: *Sipot éle*. — A Sipotpataka [509] déli oldalán végignyúló hegy neve.

Sipothavas *Sipothavas* (h., e., l.). 1893: *Sipothavas*. — A Sipot [508] nevű havas másik megjelölése.

Sipotpataka *Sipotpataka* [509] (p.). 1893: *Sipot patak*. — A Sipotból [508] eredő és a Piroskapatakával [513] egyesülő patak.

Sipotvölgye *Sipot-vüögye: vögye* (v., e., l.). — A fentebbi patak völgye.

Sósforrás *Sósforrás (f.)*. — Az alábbi forrás másik, újabb neve.

Sóskút *Sóskút*. Másik neve: Sósforrás (f.). — A Sósoldalban [524] fekvő forrás neve.

Sósoldal *Sós-óodal: ódal* [524] (o., k., sz.). 1865: *Soosoldal*. 1872: *Soos oldal; Sóósoldal; Sosoldal*. 1893: *Sósoldal*. — A Zajzonvize [458] jobboldalán, a Birjavölgyétől [525] északra fekvő hegyoldal neve.

Sósoldalramenők *Sós-óodalra: ódalra-menüők: menők* (d., sz.). 1865: a *Soosoldalra menőkbe* (sz.). 1872: *Sóósoldalra menők* (d.). — A fentebbi névvel jelölt oldal aljában fekvő dűlő.

Sóstető *Sós-tetüő: tető* (te., k.). 1872: ... a *sos tetőre*. — A Sósoldal [524] legfelső része.

Sósvölgy *Sós-vüögy: vögy* (v., k.). 1895: *Sosvölgy*. — A Sósoldalban [524] fekvő kis völgy neve.

Szászbérc *Száz-bjérc: bérc* [569] (h., k., e.). 1850: A *Szász bértzin* egy 4 szekérre való orotván (k.). 1872: *Szászbércz*. 1893: *Szászbérc*. 1895: u. a. — Legmagasabb pontja 1029 m. Nyugati része tartozik Zajzonhoz. L. bőv. Tatrang helynevei között.

Szászbércéle *Száz-bjérc: bérc: jéle: éle* [566] (h., k.). — A fentebbi hegy nyugati irányú nyúlványa.

Szászbércoldala *Száz-bjérc: bérc-óodala: ódala* (o., k.). — A Szászbérc [569] északi oldalára vonatkozó helynév.

Szászbércető *Száz-bjérc-tetüő: tető* (te., k.). 1893: *Szászbércetető*. — A Szászbérc [569] legmagasabb része.

Szászbércútja *Száz-bjérc: bérc-uttya* (út). 1895: *Szászbérc utja*. — A Szászbércen [569] átvezető erdei út neve.

Szászbércverőfénye *Száz-bjérc: bérc-verüőfénye: verőfénye* (o., k.). 1895: *Szászbérc verőfénye*. — A Szászbérc [569] déli, nap-sütötte oldala. A helynév utótagja a keleti nyelvterületen élő *verőfény* 'hegynek, dombnak (déli), völgynek (északi) napnak kitett lejtője' köznévből alakult.

Szászpatak *Szászpatak*. A helynév utótagját birtokos személy-

raggal is ejtik. Másik neve: Zajzoni Szászpatak [565] (p.). 1865: *Szászpatak*. 1872: *Szász patak*. — L. még Zajzoni Szászpatak.

Szászpatakverőfénye *Szászpatak-verüőfienye: verőfénye*. Másik neve: Szászverőfény [562] (o., k.). 1895: *Szászpatak verőfénye*. — A Szászpatak [565] napnak kitett északi völgyoldala. A helynév utótagjára vonatkozólag l. Szászbéreverőfénye.

Szászverőfény *Szász-verüőfieny: verőfény* (o., k.). 1872: *Szász-verőfény*. — A Szászpatakverőfénye (l. fentebb) másik megjelölése.

Szászverőfényponkja *Szász-verüőfieny: verőfény-ponkja* [563] (do., k.). 1872: *Szászverőfényponk*. — A fentebbi névvel jelölt oldal tetőrészén fekvő kis domb neve.

Szécs *Szécs* [512] (ti., l.). 1893: *Szécs*. — A Piroskapataka [513] és Sipotpataka [509] összeömlésénél fekvő havasi rét, havasi tisztás neve. A *szécs* ‚havasi tisztás‘ tájszóból vált helynévvé.

Tatrangeiút *Tatrangeiut* (út). — A Brassóiútnak [387] a Zajzontól Tatrangeig terjedő része.

Tejkő *Tiejkő*. Másik neve: Tejkőhavas [516] (h., szi., e., l.). 1865: léteznek a falu határán három havasok, helyeknek elnevezésük Sipot, Piroska, *Tejkő*. 1872: *Tejkő*. 1873 és 1893: u. a. 1930 k.: *Piatra laptelui*. — A Piroska [515] nevű havastól keletre emelkedő havas neve. Előtagjában a *tej* ‚Milch‘ szavunk nyelvjárási alakja látható.

Tejkőhavas *Tiejkőhavas* (h., szi., e., l.). — A Tejkő [516] nevű havas másik megjelölése.

Tejkőpataka *Tiejkőpataka* [514] (p.). 1893: *Tejkő patak*. — A Tejkőből [516] eredő és a Piroskapatakával [513] egyesülő patak.

Tódorka Sára *Tódorka Sára* (k.). 1872: *Tódorka Sára; Tudorka Sára*. — A Főriskavölgyétől [444] nyugatra fekvő kaszáló neve. A helynév a ma már nem élő csángó *Tódórka* család nevét és a család egyik nőtagjának az emlékét őrzi.

***Verőfény**. 1860: Hegyek nevei: ... Csernye, *Verőfény* ... — A helynevek felsorolási rendjéből következtetve, a Csernyétől [571] nyugatra fekvő Szászverőfény [562] nevű hegyoldalra vonatkozathatták. Ma nem használják.

Vertéséle *Vertés-jele: éle* [492] (h., e.). 1893: *Vertés éle*. — A Vertéspatak [491] déli oldalán fekvő hegy neve.

Vertéspatak *Vertéspatak* [491] (p.). 1893: *Vertéspatak*. — A Döblenvize [477] jobboldali, Porondpataktól [494] délre folyó mellékvize.

Zajzoni Szászpatak *Zajzoni Szászpatak* (p.). 1893: *Zajzoni Szászpatak*. 1895: u. a. — A Szászpatakot [565] gyakran így is nevezik, mert a Szászbérec [569] tulsó oldalán, Tatrangei község határá-

ban is van Szászpatak vagy Tatrangi Szászpatak [573] nevű patak.

Zajzonpataka *Zajzompataka* (p.). 1873: *Zajzon patak*; a *Zajzon pataka* nevét, a mint hiszik, a zajgástól nyerte, mivel áradatai alkalmával ez is sok kavicsot sodor és nagyon szokott zajgani. — A Zajzonvize [458] nagyon ritkán használt másik megjelölése.

Zajzonvize *Zajzomvize*. Ritkán használt másik neve: *Zajzonpataka* [458] (p.). 1873: *Zajzon vize*. 1930 k.: *Apa Zizinului*. — Északi irányban folyva elhagyja Hétfalu területét és Bodola községnél a Tatrangvizébe [389] ömlik.

Zajzonvölgye *Zajzom-vüögye: vögye* (v.). 1873: *Zajzon völgye*. — A Zajzonvizének [458] a falutól délre eső völgye.

Zsidóvölgy *Zsidó-vüögy: vögy* [442] (v., e., k.). 1895: *Zsidóvölgy*. 1930 k.: *Valea Jidovului*. — Az Inárdvölgy balága [443] jobboldali kis mellékvölgye. A helynév gúnynevet őrizhet.

Utcanevek.

Alsóerdőlő-utca. 1872: *also erdőlö utca*.

Bogdán-utca. 1872: *Bogdán utca*.

Erdőlő-utca. 1872: *Erdőlö utca*.

Iskola-utca. 1872: *Oskola utca* (!).

Kabala-utca. 1872: *kabala utca*.

Porond-utca. 1872: *Porond utca*.

Sétatér. 1872: *Sétatér*.

Szoros-utca. 1872: *Szoros utca*.

Templom-utca. 1872: *Templom utca*.

Vásza-utca. 1872: *vásza utca*.

Veres-utca. 1872: *veres utca*.

Zajzoni fürdő. 1873: A *Zajzoni fürdő*, mely 1700 lábnyira van a tengerszín felett... a *Zajzoni fürdőt* legelőbb 1842-ben Schnell Péter vizsgálta meg tudományosan, ekkor kezdett figyelmet kelteni és épülni... berendezése igen szép és célszerű, elannyira, hogy erdélyi fürdőink közt Előpatak, Borszék és Tusnád után a negyedik helyet követelheti magának. Van itt hideg lobogó, zuhany, hullám és meleg fürdő, igen szép sétány, kényelmes vendéglő, izléses lakházak, fedett sétány stb... Zajzonnak három gyógyforrása van (Ferdinánd, Ferencz és Lajos forrás, melyek így Ferdinánd, Ferencz és Lajos fhgről neveztetek), mindhármuknak bírjuk dr. Greising és Schnell által eszközölt vegytani elemzését, a mely állítólagosan oly előnyös eredményt mutat, hogy azokkal Európa kevés gyógyforrása mérkőzhetik.

Zsák-utca *Zsák-ucca* (u.). — Egy kis *zsácutca* neve.

Alsó Szászverőfényponkja. 1830: Az *Alsó Szászverőfény ponkján* egy kaszálólhely.

Asszonyokösvénye. 1893: *Asszonyokösvénye*.

Bordélyoknál. 1850: A Dánvölgye előtt a *Bordélyoknál* 1 jó szekér szénára való kaszáló. Fellyebb a más fordulóban (!) egy három szegeletű kaszáló.

Brátokfája (?). 1872: *Brátok fája* (!) (d.).

Brátokfeje (?) oldala. 1872: *Brátok feje* (!) oldala (d.).

Felső Szászverőfényponkja. 1830: A *Felső Szászverőfényponkján* egy kaszálólhely.

Helységremenők. 1872: *Helységre menők* (d.).

Kavarodó. 1872: *Kavarodó* (d.). — A *kavarodó* szó jelentése: ,kanyarodó‘.

Káposztáskert. 1830: Egy Temetőkert a *káposztáskertben*. 1850: A *káposztás kertben* Tais István jószága mellett egy káposztás nyil (!).

Keresztvölgyre menő első láb. 1872: *Kerucsa völgyre menő első láb* (d.).

Keresztvölgyre menő második láb. 1872: *Kurucsa völgyre menő második láb* (d.).

Kövecsremenők. 1872: *Kövecsre menők* (d.).

Középhatár. 1872: *Középhatár* (határrész).

Középsőláb. 1872: *Közepső láb* (d.).

Krucsa. 1850: A *Krutsa* nevű hegyen egy 4 vékás szántóföld.

Malompatakramenők. 1872: *Malompatakramenők* (d.).

Malomvize. 1850: A Zajzoni Malmon alól a *malom vize* mellett egy kenderáztató tó.

Mészkút. 1872: *Miszkut* (!); *Misz kut* (!).

Mészkútnál. 1872: *Misz kutnál* (d.).

Mészút. 1872: *Misz ut* (!) (út).

Mészútramenők. 1872: *Misz utra* (!) *menők* (d.).

Orotványkák első lábja. 1872: *Orotványkák első lábja* (d.). — A helynév előtagjában az *irtvány* szavunk nyelvjárási *orotvány* alakja szerepel.

Orotványkák második lábja. 1872: *Orotványkák második lábja* (d.).

Orotványkák harmadik lábja. 1872: *Orotványkák harmadik lábja* (d.).

¹ Vö. 50. l.

Pázsintosút. 1850: A *Pázsintos út*, a falun kívül a hegyig, kaszáló.

Ponkok. 1908: *Ponkok* (dombos hely).

Részfüvek. 1872: *Részfüvek* (d.).

Sáncramenők. 1872: *Sánczra menők* (d.).

Sullercserése. 1850: A Hermányi határon egy hold váltáságos szántóföld. Ugyan ottan az ugy nevezett *Schuller tseréssében* $\frac{1}{4}$ szántóföld.

Szurduk. 1872: *Szurduk* (d.). — A ma már a köznyelvből, s e nyelvjárásból is köznyelvi jelentésben kihalt *szurduk* szavunknak „szűk völgy“ a jelentése. A *szurduk* térszíninforma-név valószínűleg a *szoros*, *szorít* szavak *szor*-tövének származéka (BUDENZ, MUSz. 310; HORGER MNY. XXX, 182; BÁRCZI, SzófSz.).

Szurdukmartja. 1872: *Szurduk Martya* (d.).

Szurdukverőfény. 1872: *Szurdukverőfény* (d.).

Szurdukvölgye. 1872: *Szurduk völgye* (d.).

Szurdukvölgye felsőoldala. 1872: *Szurduk völgye felső oldala* (d.).

Tatrangiakéramenők. 1872: *Tatrangiakéra menők* (d.).

Útramenők. 1872: *Utra menők* (d.).

Vasoldal. 1872: *Vas oldal* (d.).

Vaszivölgy. 1872: *Vaszi völgy* (d.).

Vaszivölgyremenők. 1872: *Vaszi völgyre menők* (d.).

Vásza. 1860: Hegyek nevei: *Vásza* (!) ... 1865: A közönség szántó határa igen csekély és neveztetik „*vasza*“ (!) és Soosoldalra menőkbe, ezen elnevezés onnan származik, minthogy a nevezett határrész a hasonló nevű hegyek felé rugnak, kinyúlódnak. 1872: *Vásza* (d.).

Vászáramenők. 1865: (l. a fentebbi helynévnel.). 1872: *Vászára menők* (d.).

Vészér. 1860: Hegyek nevei: ... *Vésszer*.

Viszorraalja. 1872: *Viszorra* (!) *allya* (d.).

Vízremenők. 1872: *Vizre menők* (d.).

P Ü R K E R E C.

1500: *Purkeretz* [TörcsUrad. F. V. sz.]. 1504, 1551: *Purkeretz* [Qu. I, 82, III, 473]. 1504, 1522: *Bwkerecz* [Qu. I, 85, 468]. 1504, 1555: *Purkerecz* [Qu. I, 86, III, 475]. 1505: *Purgerecz* [Qu. I, 95]. 1505: *Pwekericz* [Qu. I, 95]. 1505, 1508: 1505: *Purgerecz* [Qu. I, 95]. 1505: *Pwekericz* [Qu. I, 95]. 1505, 1508: *Purgkerecz* [Qu. I, 95, 124]. 1507: *Pwerckerecz* [Qu. I, 115]. 1508,

1509: *Pukerecz* [Qu. I, 123, 132]. 1510: *Polcrez* [Qu. I, 142]. 1500—1510 közötti év: *Purkarecz* [Qu. III, 4]. 1512, 1523: *Pukerecz* [Qu. I, 160, 538]. 1513: *Polcrez* [Qu. I, 168]. 1513: *Polkaritz* [Benkő, Milkovia. II, 264]. 1514: *Purkorycz* [Qu. II, 4]. 1524: *Pwkerecz* [Qu. I, 583]. 1526: *Purkaretz* [Qu. I, 686]. 1528, 1546: *Purkerecz* [Qu. II, 471, III, 40]. 1532: *Purkereczc* [Qu. II, 471]. 1552, 1553: *Bokorescht* (!) [Qu. III, 469, 489]. 1555: *Porkerecz* [Qu. III, 469]. 1625: *Pulkeretz* [TöresUrad. F. XIII. sz.]. 1651: *Pulcherecz* [TöresUrad. 17]. 1652: *Pulcherez* [TöresUrad. F. XIV. sz.]. 1781: *Purkeretz* [TöresUrad. F. XV. sz.]. 1808: *Purkerecz* [Lipszky.]. 1831: magy. *Purkuretz*, ném. *Purkuretz*, rum. *Purkurény* [Cons. Trans.]. 1839: magy. *Purkerétz*; *Purkurétz*, lat. *Puchretia*, *Purpura*, ném. *Purchuressen*, rum. *Purkeren* [Lenk.]. 1850: magy. *Pürkeretz*, ném. *Purkeressen*, rum. *Pürkerény* [Mike, HelysNev.]. 1873: magy. *Pürkerecz*, ném. *Purcheressen*, rum. *Purkeren*, régi lat. *Pulchretia*, *Purpura* [Orbán B. VI, 173]. 1909: magy. *Pürkerecz*, ném. *Pürkeressen*, rum. *Purcäreni* [MoldTog.]. 1922: magy. *Pürkerecz*, rum. *Purcäreni* [Martlstr.]. 1939: magy. *Pürkerec*, rum. *Purkären* [Hgy.].

Balázshegy *Baláshëgy* [523] (do., sz.). 1851: A *Balás hegyin* két drb. pityoka föld. 1865: *Balázshegy*: igen sovány és magas szántóhegy. 1872: *Baláshegy*. (sz.). — A falutól délre fekvő domb neve. Előtagja családnevet őriz.

Blidár *Blidár* [555] (k.). 1872: *Blidár*. 1893: u. a. 1930 k.: *Blidar*. — A Kukujéle [559] északi részén lévő kaszáló neve. A tőle északkeletre fekvő, Bodzavám község területére eső *Blidár* hegy aljában fekszik. A helynév rumén családnévből vált helynévvé.

Bodolic *Bodolic* [521] (o., k.). 1865: *Bodolitz* és *Burdus él*: sován és magas helyen levő kaszálók. 1872: *Bodolitz*; *Bodolicz*. 1893: *Bodolics* (!). — A Kisbodola [522] nevű patak baloldalán fekvő oldal. A helynév a *Kisbodola* patak rumén *Bodolitu* (ejtsd *Bodolitsä*) nevéből alakult.

Burduséle *Budus-iéle*: *éle*. A helynév utótagját birtokos személyrag nélkül is használják [532] (h., k.). 1860: Hegyek nevei: *Burkus él* (!). 1865: *Bodolitz* és *Burdus él*: sován és magas helyen levő kaszálók. 1872: *Burdusél*. 1908: *Burdus iéle (éle)*. — 1127 m magas hegy.

Burdusponkja *Burdusponkja* (do., k.). — A fentebbi hegy tető-részén kiemelkedő kis domb neve.

Burdustető *Burdus-tetüö*: *tető* (te., k.). 1893: *Burdustető*. — A *Burduséle* [532] legmagasabb része.

Cerketóra *Cërketóra*. Másik neve: Cerketóratisztája (ti., l.). 1893: *Czerketóra*. 1930: k.: *Tercätaarea*. — A Dankhavas [481] déli aljában fekvő tisztás. Déli része Hosszúfalué, l. ott is.

Cerketóratisztája *Cerketóratisztája* (ti., l.). 1895: *Czerketóra tisztája*. — A fentebbi tisztás másik megjelölése.

Cseligás *Cseligás*: *Csiligás* [552] (h., k.). 1860: Hegyek nevei: *Cseligás* ... 1893: *Cseligás*. 1930 k.: *Celigaşul*. — A Cseligáspatak [551] baloldalán álló hegy neve.

Cseligáseleje *Cseligás*: *Csiligás-eleje* (h., k.). 1872: *Cseligás eleje* (k.). — A Cseligáséle [550] alsó, Zajzonvize [458] felőli része.

Cseligáséle *Cseligás*: *Csiligás-éle*: *éle* [550] (h., k.). 1893: *Cseligás éle*. 1930 k.: *Muchea Celigaş*. — A Cseligáspatak [551] jobb oldalán fekvő hegynyúlvány.

***Cseligás felsőrése**. 1872: *Cseligás felsőrése* (d.). — A Cseligás felső, magasabb részét jelölték e névvel. Ma nem használják.

Cseligáspatak *Cseligás*: *Csiligás-patak* [551] (p.). 1893: *Cseligás patak*. — A Cseligás [552] oldalában lefolyó és a Zajzonvizébe [458] ömlő patak.

Cseligásvölgy *Cseligás*: *Csiligás-vüögy*: *vögy* (v., k.). 1930 k.: *Valea Celigaş*. — A fentebbi patak völgye.

Csiklon *Csiklon* [547] (h., e., k.). 1872: *Csiklon*. 1893: u. a. 1908: *Csiklon* (vö. szék. Csukjon, Háromszék). 1930 k.: *Gálma*. — Hétfalu keleti határszélén emelkedő 1194 m magas, kúpalakú csúcsban tetőződő hegy. Keleti része a háromszékmegyei Bodola községhez tartozik. A helynév valószínűleg a Hétfaluban és Háromszékben használt *csukjon* 'hegykúp, süvegalakú hegyecsúcs' tájszóból elhasonulás útján alakult.

Csiklon középorra *Csiklon középorra* [546] (h., k.). 1930 k.: *Muchea Gálmei*. — A Csiklonnak [547] a Csiklonpataka [548] és Kis-Zajzonvize [542] kezdeti része között fekvő nyúlványa.

Csiklonpataka *Csiklompataka* [548] (p.). 1893: *Csiklon patak*. 1930 k.: *Părăul Gálmei*. — A Csiklonból [547] eredő s a Kis-Zajzonba [542] ömlő patak.

Csiklonvölgye *Csiklom-vüögye*: *vögye* (v., e., k.). 1872: *Csiklonvölgy*. 1893: *Csiklon völgye*. — A fentebbi patak völgye.

Dank *Dank*: *Dang*. Másik neve: Dankhavas [481] (h., e.). 1860: Bérczek: ... *Dang* ... 1872: *Dank*. 1873: a *Dongó* (!) ... egy már fenyves erdővel benőtt kúpidomú hegy. 1893: *Dong*. 1895: u. a. 1930 k.: *Dungul*. — 1504 m magas hegy neve.

Dankhavas *Dankhavas* (h., e.). — A Dank [481] másik megjelölése.

Dankpatak *Dankpatak* [469] (p.). 1872: *Dankpatak*. 1893: *Dong*

patak. 1895: u. a. 1930 k.: *Părăul Dungului*. — A Dankhavasbő [481] eredő s a Dobramérpatakkal [472] egyesülő patak neve.

Danktisztája *Danktisztája* [480] (t., k.). 1872: *Dank tisztája*. — A Dank [481] északi oldalában fekvő tisztás neve.

Dobramér *Dobramér* (p.). — A Dobramérpataka [472] másik megjelölése. L. bőv. Zajzon helynevei között.

Dobraméréle *Dobramér-jele: éle* [474] (h., k.). 1895: *Dobromir éle*. 1930 k.: *Muceha Dobromirului*. — A Dobramérpatakától [472] a Lilomvölgye [473] baloldalán a Dankhavasig [481] nyúló hegy neve.

Dobraméréleútja *Dobramér-jele: éle-uttya* (út). 1895: *Dobromir élutja*. 1930 k.: *Drumul de pe Muceha Dobromirului*. — A fentebbi névvel jelölt hegyélen vezető erdei út.

Dobramérpataka *Dobramérpataka* [472] (p.). 1895: *Dobromir patak*. — A Dobraméréleből [474] eredő Zajzonvize [458] kezdeti részének a neve.

Döblen *Döblen* (v., k., e.). 1872: *Döblen*. 1893: u. a. 1930 k.: *Dălghiu*. — A Döblenvize [477] völgyének a neve.

Döblenirtványa *Döblenorotványa* [479] (t., k.). 1893: *Döblen irtványa*. — A Döblenvize [477] jobboldalán fekvő havasi rét neve.

Döblenpataka *Döblämpataka* (p.). 1895: *Döblönpatak*. — Az alábbi patak másik megjelölése.

Döblenvize *Döblömvize*. Másik neve: Döblenpataka [477] (p.). — L. bőv. Tatrang helynevei között.

Dregus *Dregus* [545] (h., k.). — A Csiklontól [547] északra álló 1147 m magas hegy neve. Rumén családnévből vált helynévvé.

Dregustető *Dregus-tető: tető* (te., k.). 1893: *Dregustető*. 1930 k.: *Vârful Drăguşului*. — A fentebbi hegy legmagasabb részét jelölő helynév.

Esztenaútja *Észténauttya* (út). 1895: *Estena utja* (!). 1930 k.: *Drumul Stânei*. — Az alábbi völgy baloldalán vezető erdei út.

Esztenavölgye *Észténa-vüögye: vögye* [544] (v., k., l.). 1895: *eszténa völgye*. 1930 k.: *Valea Stânei*. — A Kis-Zajzonvölgye [542] jobboldali mellékvölgye. A helynév annak emlékéért őrzi, hogy a völgy kezdeténél egykor *eszténa*, vagyis juhakol állott.

Faluvize *Faluvize* (p.). 1872: *faluvize*. 1893: *Faluvize*. — Az Igazpatakot [520] a falun keresztülfolyó szakaszán így nevezik.

Fehérpatak *Fejér: Fejér-patak* [478] (p.). 1895: *Fejérpatak*. — A Döblenvize [477] baloldali mellékpataka. A Döblenvizének egy másik, jobboldali mellékvizét Feketepataknak [499] nevezik.

Fehérvölgy *Fejjér: Fejér-vüögy: vögy* (v., k.). 1895: *Fehérvölgy*. 1930 k.: *Valea Albă*. — A fentebbi patak völgye.

Hálóhely *Hálóhejj* [483] (ti., l.). 1895: *Hálóhely*. — A Dankhavas [481] déli aljában fekvő tisztás. A meddőcsorda alvóhelye.

Hálóhelyremenő árok *Hálóhejre mēnüő: mēnö árok* [482] (v., p., l.). 1895: *Hálóhelyre menő árok*. 1930 k.: *Părăul dela Târla Vitelor*. — A Döblenvizétől [477] a Hálóhelyig (l. fentebb) nyúló völgy és a benne folyó patak neve.

Hópuj *Hópuj* [558] (h., k., e.). 1860: Hegyek nevei: ... *Hópuj* 1872: *Hopuj*. 1893: *Hópuj*. 1930 k.: *Hopui*. — A Zajzonvize [458] jobboldalán álló hegy neve. Rumén család- vagy ragadványnévből válhatott helynévvé.

Hópujéle *Hópuj-jele: éle* [556] (h., k., e.). 1893: *Hópuj éle*. — A Hópujvölgy [557] jobboldalán elnyúló hegy neve.

Hópujfeje *Hópujfeje* (te., k.). 1872: *Hopuj feje*. — A Hópuj [558] legfelső része, teteje.

Hópujpataka *Hópujpataka* (p.). 1930 k.: *Părăul lui Hopui*. — Az alábbi völgyben folyó patak.

Hópujvölgy *Hópuj-vüögy: vögy*. A helynév utótagját birtokos személyraggal is használják [557] (v., k.). 1872: *Hopuj völgy*. 1893: *Hópuj völgy*. — A Zajzonvölgyének [458] a Hópuj [558] oldalában fekvő mellékvölgye.

Hópujvölgy alsóoldala *Hópuj-vüögy: vögy assuó: assó-ódala* (o., k.). 1872: *Hopuj völgy alsó oldala*. — A fentebbi völgy északi oldalára vonatkozó helynév.

Hópujvölgy felsőoldala *Hopuj-vüögy: vögy fēssüő: fēsső-ódala* (o., k.). 1872: *Hopuj völgy felső oldala*. — A Hópujvölgy [557] déli oldalát jelölő helynév.

Igazpatak *Igazpatak* [520] (p.). 1872: *igazpatak*. 1873: A Zajzonvize torkolatától jobbra, a hegyek alján elnyúlva és az ott beszakadó *Igaz-patak* hegyek közé nyomuló völgyébe is elterjeszkedve fekszik Pürkerecz. — A Zajzonvize [458] jobboldali mellék-vize. A falun keresztülfolyó szakaszán *Faluvize* a neve.

***Ispánokfüve**. 1865: *Ispányok füje*: egy szép lapályos legelő, régi népmonda szerint (!) mikor helységünk 1400 körül Fejérvármegyéhez tartozván, az ispányok magok használták. — A helynevet ma nem ismerik.

Kálnás *Kánás* (l.). 1865: *Kálnás*: sovány legelő. 1872: *Kálnás* (d.). — A Balázshegytről [523] délre fekvő legelő. A helynév annak az emlékéért őrzi, hogy egykor itt kálnabokrok (nyelvjárási nevük: *kánafa*) nőttek.

Keskenyél *Keskën: Keskëny-jél: él* [470] (h., k.). 1872: *Keskeny él*. 1893 és 1895: u. a. — A Dankpatak [469] jobboldalán elnyúló keskeny hegy neve.

Keskenyélútja *Keskën: Keskëny-jél: él uttya* (út). 1895: *Keskeny él utja*. — A fentebbi hegyélen végigvivő erdei út.

Kisbodola *Küzsbodola* [522] (p.). 1893: *Kis Bodola*. — A szomszédos Bodola község felé folyó patak neve.

Kis-zajzon *Küs-zajzon*. Más megjelölései: Kis-zajzonpataka, Kis-zajzonvize [542] (p.). 1865: *kis Zajzon* határrész... 1872: *Kis Zajzon*. 1930 k.: *Părăul Zizinaşului* (d.). — A Zajzonvize [458] jobboldali mellékvize. A patak neve jelentésköri tágulással a patak völgyének nevévé is vált.

Kis-zajzoneleje *Küs-zajzoneleje* (h., k.). 1872: Kis-zajzoneleje. — Az alábbi hegy alacsonyabb, *elülső* része.

Kis-zajzonéle *Küs-zajzon-jéle: éle* [543] (h., e., k.). 1873: 1781-ben a *Kis Zajzon élén* elad egy erdőt. 1893: *Kis Zajzon éle*. 1930 k.: *Muceha Zizinaşului*. — A fentebbi patak jobboldalán elnyúló hegy.

Kis-zajzomfarka *Küs-zajzomfarka* (h., k.). 1872: *Kis Zajzon farka*. 1930 k.: *Capul Zizinaşului* (!). — A fentebbi hegynyúlvány déli, alacsonyabb részét jelölő helynév.

Kis-zajzonpataka *Küs-zajzompataka* (p.). 1893: *Kis Zajzon patak*. — A Kis-zajzon vagy Kis-zajzonvize [542] nagyon ritkán használt másik megjelölése.

Kis-zajzonvize *Küs-zajzomvize* (p.). — A Kis-zajzon vagy Kis-zajzonpataka [542] gyakran használt másik neve.

Kis-zajzonvölgye *Küs-zajzom-vüögye: vögye* (v., e., k.). 1930 k.: *Valea Zizinaşului*. — A Kis-zajzon [542] völgye.

Kőéle *Kő-jéle: éle* [539] (h., e., k.). 1872: *Kőéle*. 1893: u. a. 1930 k.: *Muceha Pietrii*. — A Kővölgye [540] jobboldalán elnyúló hegy neve.

Kőpataka *Kőpataka* (p.). 1893: *Kőpatak*. — Az alábbi völgyben folyó patak.

Kővölgye *Kő-vüögye: vögye* [540] (v., e.). 1872: *Kővölgye*. — A Zajzonvölgye [458] jobboldali mellékvölgye.

Kukujéle *Kukuj-jéle: éle* [559] (h., e., k.). 1860: Hegyek nevei: ... *Kukuj él*. 1872: *kukuj éle*. 1893: *Kuku éle*. 1930 k.: *Muceha Cucului*. — A Hópujvölgy [557] baloldalán a Blidárig [555] nyúló hegy neve. Előtagja rumén ragadvány- vagy gúnynévből alakulhatott.

Léniaút *Lénia-ut* (út). 1895: *Lénia ut*. 1930 k.: *Drumul de linie*. — A Dankhavas [481] északi aljában vezető erdei út neve.

Liliomvölgye *Liliom-vüögye: vögye* [473] (v., k.). 1895: *Liliom-völgy*. — Baloldala tartozik Pürkerechez. L. bőv. Zajzon helynevei között.

Nyires *Nyires* [518] (e.). 1872: *Nyires; Nyirés* (e.). 1893: *Nyires*. — Az Olyváséle [519] északi aljában fekvő bükkerdő neve. A helynév annak az emléket őrzi, hogy egykor nyírfák állottak itt.

Ojvás *Ojvás* (k., l.). 1865: *Olyvás*: marhalegelő. 1872: *Olyvas; Olyvás* (k.). — Az alábbi hegyen fekvő kaszáló és legelő neve.

Ojváséle *Ojvás-jéle: éle* [519] (k., l.). 1872: *Olyvas éle; Olyvás éle*. — Az Igazpatak [520] jobboldalán elnyúló hegy.

Pál Gyurka éle *Pál Gyurka-jéle: éle* [485] (h., k.). 1895: *Pál Gyurka éle*. — A Pál Gyurka völgye [484] déli oldalán álló hegyél neve.

Pál Gyurka éle-útja *Pál Gyurka-jéle: éle-uttya* (út). 1895: *Pál Gyurka él utja*. 1930 k.: *Drumul lui Pal Gheorghe*. — A fentebbi névvel jelölt hegyélen vezető erdei út.

Pál Gyurka pataka *Pál Gyurka pataka* (p.). 1930 k.: *Părăul lui Pal Gheorghe*. — Az alábbi völgyben folyó patak.

Pál Gyurka völgye *Pál Gyurka vüögye: vögye* [484] (v., l.). 1895: *Pál Gyurka völgye*. — A Döblen [477] baloldali mellékvölgye.

Sárosvölgy *Sáros-vüögy vögy* [471] (v., k.). 1872: *Sáros Völgye*. 1893: *Sáros völgy*. 1930 k.: *Valea Tinoasă*. — A Dobramérpataka [472] baloldali mellékvölgye.

Sárosvölgypataka *Sáros-vüögy: vögy-pataka* (p.). — A fentebbi völgyben folyó patak neve.

Surlós *Sullós* [554] (ti., k.). 1872: *Surlós*. 1893: u. a. 1930 k.: *Şurlea*. — A Blidártól [555] délnyugatra fekvő tisztás neve. Eredetére vonatkozólag vö. Bácsfalu: *Surlóslapály*.

Szárázél *Szároz-jél: él* (h., e., k.). 1872: *Száráz él*. — Az alábbi völgy északi oldalán álló hegyél.

Szárázvölgy *Szároz-vüögy: vögy* [553] (v., k.). 1872: *Szároz völgy*. 1893: *Szárázvölgy*. 1895: u. a. 1908: *Száráz vögye*. 1930 k.: *Valea Seacă*. — A Cseligásvölgy [551] baloldali mellékvölgye.

Tálora *Tálora* (k.). 1872: *Tálora*. 1895: u. a. — A Táloraélen [549] fekvő kaszáló neve.

***Tálora alsórésze**. 1872: *Tálora alsó része* (d.). — A Táloraéle [549] alsó, alacsonyabb részét jelölték így. Ma nem használják.

Táloraéle *Tálora-jéle: éle* [549] (h., k.). 1872: *Tálora éle*. — A Kis-zajzon [542] és Csiklonpatak [548] déli oldalán fekvő hegyél.

***Tálora felsőrésze.** 1872: *Tálora felső része* (d.). — A Táloraéle [549] felső, magasabb részét jelölték így. Ma nem használják.

Tészla *Tészla*: *Tészla* [373] (h.). 1860: Bérczek: ... *Tészla*. — L. bőv. Hosszúfalú helynevei között.

Tészlapusztája *Tészla*: *Tészla-pusztája* (ti., l.). 1893: *Tészla-havas pusztája*. 1895: *Tészla pusztája*. — Északi része Pürkerecé. Déli része Hosszúfalúhoz tartozik, l. bőv. ott.

Tészlapataka *Tészla*: *Tészla-pataka* [487] (p.). 1930 k.: *Párául Tesla*. — A fentebbi névvel jelölt helyen eredő, s balpartilag a Döb-lenvizébe [477] ömlő patak.

Zajzonpataka *Zajzompataka* (p.). 1872: *Zajzon patak*. — Az alábbi patak ritkán használt másik megjelölése.

Zajzonvize *Zajzomvize* [458] (p.). 1872: *Zajzon vize*. — L. bőv. Zajzon helynevei között.

Utcanevek.

Alsóperkés-utca. 1872: *Alsó Perkés utca*.

Alszeg. 1908: *Asszég, Fesszég* (a falu alsó és felső része, Pürkerecen).

Balázshegy-utca. 1872: *Balázshegy utca*.

Felső Kicsivárkő-utca. 1872: *felső kicsi várkő utca*.

Felsőperkés-utca. 1872: *felső Perkés utca*.

Felszeg. 1908: *Asszég, Fësszég* (a falu alsó és felső része, Pürkerecen).

Herbot-utca. 1872: *Herbot utca*.

Heckútra menő utca. 1872: *Hetzkutra menő utca*.

Káposztakertre menő utca. 1872: *káposzta kertre menő utca*.

Kis-utca. 1872: *kis utca*.

Malomvíz-utca. 1872: *Malomviz utca*.

Második Felső Kicsivárkő-utca. 1872: *II.-ik felső kicsi várkő utca*.

Nagy-utca. 1872: *nagy utca*.

Nagyvárkőhöz vezető második utca. 1872: *nagy várkőhöz vezető 2ik utca*.

Nagyvárkő-utca. 1872: *nagy várkő utca*.

Romántemplomra menő első utca. 1872: *Román templomra menő 1ső utca*.

Romántemplomra menő második utca. 1872: *Román templomra menő 2ik utca*.

Templom-utca. 1872: *Templom utca*.

Függelék.¹

Alsóél. 1872: *Alsóél* (k.). 1908: *Alsó iéle*.

Alsóhatár. 1762: Az *Alsó Határban* a Gátra menő lábban (k.). 1865: felső, közép és *alsó határ* a Tatrang és Zajzon folyó mellett középszerű szántóföldek. 1872: IV. Földülő: *Alsó határ*.

Alsókertremenő. 1872: *Alsókertre menő* (d.).

Alsókétpénzes. 1872: *alsó kétpénzes* (d.).

Belsőkertremenő. 1872: *Belső kertre menő* (d.).

Bélmező. 1865: *Bélmező*: kaszálóhely. 1872: **Bélmező** (d.).

Bodo. 1762: A *Bodoban* egy Portio széna. 1865: *Bodo*: szántó. 1872: *Bodo* (d.).

Bodolaikapura nyúló hosszak. 1872: *Bodolai kapura nyúló hosszak* (d.).

Cikkelyek. 1872: *Czikkelek; Czikkelyek* (d.).

Csipkésoldal. 1872: *Csipkésoldal*.

Dernát. 1872: *Dernát* (!); *Dermát* (!) (d.).

Dédavölgy. 1872: *Dédavölgy* (d.).

Dédavölgyfeje. 1872: *Dédavölgy fején*, félholdak (d.).

Ekeút. 1872: *Eke ut* (út).

Erdő között. 1872: *erdőközött* (d.).

Felsőhatár. 1762: a *felső Határban* (sz.). 1865: *felső*, közép és *alsó határ* a Tatrang és Zajzon folyó mellett középszerű szántóföldek. 1872: II. Földülő: *Felsőhatár*.

Füzesmelletti hosszak. 1872: *füzes melletti hosszak* (d.).

Gátramenő láb. 1762: a *Gátra menő lábban* (k.). 1872: *Gátramenő láb* (d.).

Gyertyafü. 1872: *Gyertyafü* (d.).

Harangláb alatt. 1851: A *Harangláb alatt* egy 2 vékásnyi káposztaföld.

Horgasok. 1872: *Horgasok* (d.).

Hosszklábja. 1872: *hosszak lábja* (d.).

Káposztáskert. 1872: *káposztás kertnél* lemenő ösvény; *káposzta kertre* vezető utca.

Káposztáskertnél lemenő ösvény. 1872: *káposztás kertnél lemenő ösvény* (ö.).

Kerekirtványok. 1872: *Kerekortványok* (d.).

Kertrejövők. 1872: *Kertrejövők* (d.).

Kertremenők. 1872: *Ketremenők* (d.).

Kétpénzes. 1872: *Kétpénzes* (d.).

Két út köze. 1872: *Két ut köze* (d.).

¹ Vö. 50. I.

- Kistilalmas.** 1893: *Kis Tilalmas* (e.).
- Koka.** 1872: *Koka* (d.).
- Kölesföld.** 1865: *Kölesföld*: még 1300 körül lehettek itt kölesföldek, most már régi kaszálók. 1872: *kölesföld* (d.).
- Kölesföldvége.** 1872: *Kölesföldvége* (d.).
- Kövecsesárok.** 1872: *kövecses árok* (patak és ut).
- Középhatár.** 1762: A *Közepső Határban* (sz.). 1865: felső, középső és alsó határ a Tatrang és Zajzon folyó mellett középszerű szántóföldek. 1872: III. Földülő: *Középső határ*.
- Külsőkertremenő.** 1872: *külső kertre menő* (d.).
- Malomvize.** 1872: *Malomviz; Malom vize*.
- Malomvízmelléke.** 1872: *Malomviz melyéke* (d.).
- Martramenő.** 1872: *martra menő* (d.).
- Mezőközepe.** 1872: *mező közepe* (d.).
- Nagyrészárok.** 1872: *Nagyrészárok; Nagy réz árok* (d.).
- Nagytilalmas.** 1893: *Nagy Tilalmas* (e.).
- Nyáros.** 1860: Hegyek nevei: ... *Nyáros*. 1872: *Nyáras* (d.).
- Óriáskövek.** 1865: *Óriáskövek*: igen finom Mészkö a helység közelében a kaszálók között, melyekről a népmonda azt tartja, hogy régen ottan óriások laktak volna.
- Orminc.** 1865: *Ormintz*: marha legelő.
- Ormincalja.** 1872: *Ormincz alja* (d.).
- Papnyires.** 1762: A Papi szénafüvek: ... A *Pap-nyires*ben egy közep-szekérre való szénafű; ... A *Pap nyires*ben egy portio szekér széna. 1872: *Papnyires* (d.).
- Prázsmáriutat átalkelők.** 1872: *Prázsmári utat által kelők; Prázsmári utat általkelők* (d.).
- Részfüvek.** 1872: *Rész füvek* (d.).
- Rong.** 1865: *Rong*: kaszálóhely. 1872: *Rong* (d.).
- Szányirtvány.** 1872: *Szányorotvány* (d.).
- Szárazlapály.** 1872: *Száraz lapály* (d.).
- Szénvölgy.** 1872: *szinvölgy* (!) (d.). 1893: *Szénvölgy*.
- Szénvölgyéle.** 1872: *szinvölgy éle* (d.).
- Tatrangmartja alatt.** 1872: *Tatrangmartya alatt* (d.).
- Tatrangmartja mellett.** *Tatrangmartya mellett* (d.).
- Tatrangmartramenő.** 1872: *Tatrangmartramenő* (d.).
- Tatrangporond.** 1872: *Tatrang porond* (d.).
- Vaszifüve.** 1872: *Vaszifüve* (d.).
- Várkő.** 1865: *Várkő*: egy hegyoldalban álló köszikla mintegy 500 lépésnyire a falutól. 1893: *Várkő*.
- Vízremenők.** 1872: *Vizre menők* (d.).
- Zajzonvizére nyúló láb.** 1872: *Zajzonvizre nyuló láb* (d.).

A RÖVIDITÉSEK JEGYZEKE.

á. = árok.
cs. = csúcs.
d. = dülő.
do. = domb.
e. = erdő.
f. = forrás.
g. = gödör.
gyü. = gyümölcsös.
h. = hegy.
ha. = halom.
hg. = hágó.
k. = kaszáló;
 évszámok után = körül.
ko. = kopár.
kt. = kert.
l. = legelő.

la. = lapály.
lt. = levéltár.
ma. = malom.
n. h. = nevű hely.
o. = oldal.
ö. = ösvény.
p. = patak.
pu. = puszta.
r. = rét.
sz. = szántóföld.
szi. = szikla.
te. = tető.
ti. = tisztás.
tktl. = terméketlen.
u. = utca.
v. = völgy.

FORRASOK ÉS FORRAS-JELZESEK.

a)

1761, 1766, 1769 és 1773: Csernátfalu evangélikus lelkészi hivatala irattára (Csernátfalu¹; Türkös).
 1762: Tatrang és Pürkerec ev. lelk. hiv. irattárai (Tatrang, Pürkerec).
 1830 és 1850: Zajzon ev. lelk. hiv. irattára (Zajzon).
 1851: Pürkerec ev. lelk. hiv. irattára (Pürkerec).

1860: Magyar Nyelvészet V, 348 (Zajzon, Tatrang, Pürkerec).
 1865: PESTY Helységnévtára. Magyar Nemzeti Múzeum kéz-irattára, Budapest. Fol. Hung. 1114. sz. 13. köt. (Hétfalu).
 1870: Brassó szabad kir. város úrbéri tulajdonát képező hajdani Töresvári urada-

¹ A forrás megnevezése után zárójelben álló falunevék azt jelentik, hogy a megjelölt forrás a felsorolt falvakból tartalmaz helynévi adatokat.

- lom jogi állapota. Brassó, 1882 (Hosszúfalú).
- 1872: A falvak telekkönyvi térképei. Csernátfalusi járásbíróvási hivatal (Hétfalu).
- 1873: ORBÁN BALÁZS, A Székelyföld leírása. VI. köt. Bp., 1873 (Hétfalu).
- 1889, 1893, 1895, 1914 és 1930 k.: A hétfalusi erdőgondnok-

ság erdészeti térképei és iratai. Hosszúfalusi erdészeti hivatal (Hétfalu).

- 1936: SZÉKELY GÉZA, A Nagyköhavas Piatra-Mare leírása. Brassó, 1936 (Bácsfalú, Türkös).

A más évekből elszórtan előforduló adatok forrásait az adatok közlésekor idézem.

b)

ConsTrans. = Consignatio Statistico Topographica Singulorum in Magno Principatu Transylvaniae existentium Locorum, Civitatum item et Oppidorum ut et Ecclesiarum, ad nutum Benignorum Decretorum Aulicorum Sub No. Aulico 1179 A° 1823. No. 13 A° 1825, et Guberniali No 6677 A° 1829 emanatorum, juxta Altissime praescriptum Formulare, e submissis per Jurisdictiones Tabellaribus Conspectibus ordine Alphabetico efformata [Könyvnyomatos. 214 l.; záradékának keltezése: „Claudiopoli, Die 31 Decemb(ris) 1831.“].

EM. = Erdélyi Múzeum (Kolozsvár).

Hgy. = Helyszíni gyűjtésem.

Iczkovits, Fehér m. = ICZKOVITS EMMA, Az erdélyi Fehér megye a középkorban. Település- és Népiségtörténeti Értekezések 2. sz. Bp., 1939.

Lenk = Siebenbürgens geographisch-, topographisch-, statistisch-, hydrographisch- und orographisches Lexicon, mittelst eines Versuches seiner Landkarten-Beschreibung bearbeitet und alphabetisch geordnet ... von IGNAZ LENK von Treuenfeld. I—IV. köt. Bécs (Wien), 1839.

Liszky = Repertorium locorum objectorumque in XII tabulis mappae Regnorum Hun-

gariae, Slavoniae, Croatiae et confiniorum militarium Magni item Principatus Transylvaniae occurrentium quas aeri incias vulgavit JOANNES LIPSZKY de Szedlicsna... secundum varias in his provinciis usu receptas denominationes ab eodem auctore elaboratum. Pars secunda continens Magnum Principatum Transylvaniae. Budae, 1808.

MartIstr. = Dicționarul Transilvaniei, Banatului și a celorlalte ținuturi alipite. De C. MARTINOVICI (și) N. ISTRATI. Kolozsvár (Cluj), 1922.

Mike, HelysNev. = MIKE SANDOR, Helységek nevei (Kézirat az EM. lt.-ban).

MoldTog. = Dicționarul numirilor de localități cu populațiune română din Ungaria compus... de SILVESTRU MOLDOVAN și NICOLAE TOGAN. Nagyszében (Sibiu), 1909.

Orbán B. = ORBÁN BALÁZS, A Székelyföld leírása történelmi, régészeti, természetrajzi s népismeii szempontból. VI. köt.: A Barcaság. Bp., 1873.

Ou. = Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt in Siebenbürgen. I—VII. köt. Brassó, 1886—1918.

Székely G. = SZÉKELY GÉZA, A Nagyköhavas Piatra-Mare leírása. Brassó, 1936.

SzékOkl. = Székely Oklevéltár.
I—VII. köt. Kolozsvár,
1872—98.

TörcsUrad. = A hajdani Törcs-
vári uradalom jogi állapo-
tához. Brassó, 1871.

TörcsUrad. F. = Az előbbi mun-
ka Függetlenség-e.

Ub. = ZIMMERMANN, WERNER,
MÜLLER, GÜNDISCH Urkun-
denbuch zur Geschichte der
Deutschen in Siebenbü-
rgen. I—IV. k. Nagyszeben
(Hermannstadt) 1892—1937.

HANGJELÖLES.

a) a magyar adatokban:

a = *á*.

u = a megelőző szótagbeli *á*
után való szótagban az
á-nál zártabb, az *o*-nál nyil-
tabb hangzó.

á = *ā*.

b = *b*.

c = *ts*.

cs = *tš* (*č*).

ccs = *ttš* (*čč*).

d = *d*.

dz = *dz*.

dzs = *dž*.

e = *ε* (nyílt *e*).

ë = *e* (zárt *e*).

é = *ē*

f = *f*.

g = *g*, valamint előbb és hátrább
képzett változatai.

gy = *d* (*dj*).

ggy = *dđ* (*djdj*).

i = *i*.

í = hosszú *i*.

ï = félhangzó *i*.

j = *j*, *i*.

k = *k*, valamint előbb és hátrább
képzett változatai.

l = *l*.

ly = *l*.

m = *m* és hátrább képzett labio-
dentalis változata.

n = *n* és hátrább képzett válto-
zatai.

ny = *ń*.

nny = *ňň*.

o = *o*.

ó = hosszú *o*.

ö = *ö*.

ő = hosszú *ö*.

p = *p*.

r = *r*.

s = *š*.

sz = *s*.

ssz = *ss*.

t = *t* és hátrább képzett válto-
zatai.

ty = *ť*.

tty = *ťť*.

u = *u*.

ú = hosszú *u*.

ü = félhangzó *u*.

ű = *ű*.

ű = hosszú *ű*.

v = *v*.

z = *z*.

zs = *ž*.

zsz = *žž*.

b) a rumén adatokban:

a = *ā*.

ă = velaris *e*.

b = *b*.

c = *č* (*tš*).

d = *d*.

e = *e*.

ē = félhangzó *e*.

f = *f*.

g = *g*.

ğ = *dž*.

h = *h*.

i = *i*.

î = szóvégi rövid *i*.

ï = félhangzó *i*, *j*.

î = velaris *i*.

k = *k*, valamint előbb és hátrább
képzett változatai.

l = *l*.

m = *m* és hátrább képzett labio-
dentalis változata.

n = *n*.

ñ = jésült *n*.

$\eta = g$ és k előtt képzett orrhang.

$o = o$.

$q =$ félhangzó o .

$q =$ az o -nál zártabb, az \hat{a} -n nyíltabb hangzó.

$p = p$.

$r = r$.

$\check{s} = \check{s}$.

$s = s$.

$t = t$ és hátrább képzett változata.

$\acute{t} =$ jésült t .

$ts = ts$.

$u = u$.

$\acute{u} =$ félhangzó u .

$v = v$.

$\check{z} = \check{z}$.

$\check{z} = \check{z}$.

Nyomdatechnikai okokból nem jelölhettem az $\acute{u}o$ emelkedő kettőshangzó \acute{u} elemének félhangzó voltát.

A hangsúlyos szótagbeli emelkedő kettőshangzók helyén ejtett eső nyomatékú kettőshangzókra vö. 44. l. 108. j.

A HELYNEV-TÉRKÉPEN SZAMOKKAL HELYETTESÍTETT HELYNEVEK JEGYZÉKE.

1. Tömös. 2. Tatárhányás. 3. Sándorvize. 4. Tatáresiga. 5. Tiszásalja. 6. Tiszás. 7. Selymes. 8. Bolnokmezeje. 9. Bolnok. 10. Ajmeg. 11. Pergell. 12. Pojánkő. 13. Malomdombja. 14. Pozsárville. 15. Csiroskaéle. 16. Kisposzárpatoka. 17. Nagyposzárpatoka. 18. Pozsárbérc. 19. Kőba balága. 20. Bronyavölgye. 21. Kőbaéle. 22. Kőkertárka. 23. Kőba. 24. Kőbavize. 25. Szpirturaéle. 26. Havasútjaárka. 27. Mártisárka. 28. Kőba jobbága. 29. Király Simon völgye. 30. Sipojvize. 31. Szilfacsutakárka. 32. Havasútjaéle. 33. Vereskő. 34. Lőrincárka. 35. Patrakonya. 36. Kisszabonyavize. 37. Kosztandinéle. 38. Szabonyavize. 39. Szihely. 40. Csiporka. 41. Puskásokárka. 42. Medveszakadék. 43. Csürkőéle. 44. Csürkőárka. 45. Havaska. 46. Csürkőmezeje. 47. Csürkő. 48. Írottkő. 49. Nagykovács-teteje. 50. Küllér. 51. Külléréle. 52. Gyurkavölgye. 53. Málúásvölgye. 54. Magyarvár. 55. Emlékkőéle. 56. Ördögölgy. 57. Szoroslapálya. 58. Ördögbérc. 59. Csorgóvölgye. 60. Csorgóhavas. 61. Bányabércfeje. 62. Gödrivölgye. 63. Csorgóbérc. 64. Lófejesárk. 65. Ablakkoele. 66. Gyerkovácsvölgye. 67. Horvátka. 68. Gyerkovácséle. 69. Horvátka felsőága. 71. Pelléséle. 72. Bányabérc. 73. Bányapataka. 74. Horvátkaéle. 75. Alsószáraztömös. 76. Hasadtkővölgye. 77. Havaskavölgye. 78. Hasadtkő. 79. Hasadtkőéle. 80. Esztenavölgye. 81. Tömösfő. 82. Száraztömös. 83. Felsőszáraztömös. 84. Dirba. 85. Garsin. 86. Bácspatok. 87. Pojánvölgye. 88. Mészoldal. 89. Sárosútárka. 90. Hétforrás. 91. Szentesbérc. 92. Türkösihágtető. 93. Pancsó. 94. Nyires. 95. Malomárka. 96. Fenyőshegy. 97. Csernátfalusi hágtető. 98. Hegyeshegy. 99. Antalnyaka. 100. Kotyor. 101. Csipkés. 102. Csipkésvölgy. 103. Tisztapatak. 104. Pálárka. 105. Borosvölgy. 106. Szélesárk. 107. Nyárosvölgy. 108. Alsófürészmész. 110. Henkelhegy. 111. Henkelhegypatoka. 112. Hegyeshegygödre. 113. Bűdösvíz. 114. Detkepatoka. 115. Detkéle. 116. Mozsárpatoka. 117. Ördögölgyéle. 118. Ördögölgy. 119. Jeremia. 120. Málnásalja. 121. Garsinmezeje. 122. Szárazvölgy. 123. Téglásalja. 124. Kerülővölgy. 125. Tisztapatak. 126. Lenföldek alsóága. 127. Lenföldek felsőága. 128. Lenföldek. 129. Bartalapálya. 130. Sópatak. 131. Kétágpatok. 132. Palájéle. 133. Mélyvölgy. 134. Nagykovácsfarka. 135. Tamáskútja. 136. Sinkaárka. 137. Költő. 138. Andirbérc. 139. Andirbértető. 140. Andirbérc orra. 141. Bartavölgye. 142. Veres István völgye. 143. Flórabérc. 144. Felsőgiróvölgy. 145. Kiság. 146. Istvánbérc. 147. Kecskekalibavölgye. 148. Kecskekalibabérc. 149. Alsógevánárka. 150. Középgévánárka. 151. Felsőgevánárka. 152. Géván. 153. Kistatrángvize. 154. Alsómedvészvölgy. 155. Medvészvölgy. 156. Nyáros.

157. Medvésél. 158. Arapavölgye. 159. Szénhegy. 160. Arapa. 161. Arapa-
éle. 162. Jankónévölgye. 163. Fenyőskút. 164. Százforintosvize. 165. Száz-
forintos. 166. Százforintoséle. 167. Alsógiróvölgy. 168. Csukjon. 169.
Alsógiróvölgyéle. 170. Bornásvölgy. 171. Tönkösök. 172. Bornásbérc. 173.
Zsindelyvölgy. 174. Bornástető. 175. Zsindelybérc. 176. Fehérvölgye.
177. Lepedátvölgye. 178. Fehérvölgy. 179. Lepedát. 180. Lepedátéle. 181.
Kis András völgye. 182. Kis András balága. 183. Kis András. 184. Kis
András jobbága. 185. Rence. 186. Rencenyaka. 187. Palájvölgye. 188.
Paláj. 189. Kurtavölgy. 190. Keeskésbérc. 191. Kelebus alsóárka. 192.
Kelebus felsóárka. 193. Tómezejeárka. 194. Egyenesvölgy. 195. Kiskele-
bus. 196. Nagykelebus. 197. Tómezeje. 198. Papvölgy. 199. Felsőpap-
völgy. 200. Guaszvölgy. 201. Kalinárka. 202. Guaszéle. 203. Zsindelyhegy.
204. Alsómélyárok. 205. Bartalisvölgy. 206. Osánc. 207. Ékmezeje. 208. Ék-
oldal. 209. Szász János völgye. 210. Szász János éle. 211. Bartalishegy.
212. Felsőmélyárok. 213. Csáki bérc. 214. Erősárok. 215. Döjtene. 216. Pap-
bérc. 217. Aszalóoldal. 218. Alsóbejerpatak. 219. Ferencvölgye. 220.
Ferencéle. 221. Tigájpatak. 222. Szilfásvölgye. 223. Szilfáséle. 224. Tigáj
jobbága. 225. Tóvölgye. 226. Tótpátele. 227. Tótpál. 228. Orbánvölgye.
229. Orbánéle. 230. Nánvölgye. 231. Zenogavölgye. 232. Nánpalája. 233.
Tigáj balága. 234. Tigájközépl. 235. Tigájhavas. 236. Cimboréle. 237.
Fűrészvölgye. 238. Felsőfűrészvölgy. 239. Fűrészéle. 240. Csórikvölgye.
241. Cimbor. 242. Csórikbérc. 243. Alizvölgye. 244. Esztenavölgye. 245.
Dávid Márton éle. 246. Dávid Márton völgye. 247. Zenoga. 248. Zenogaéle.
249. Felsőbejerpatak. 250. Doszu Piéli. 251. Bejerbérc. 252. Felsőbejerele.
253. Paltin. 254. Szén István éle. 255. Szén István völgye. 256. Predelucéle.
257. Predeluc. 258. Batrinpaláj. 259. Cicejevölgye. 260. Vakariavölgye.
261. Vakariaéle. 262. Batrinpalájéle. 263. Erősvölgy. 264. Alsóhidegvölgy.
265. Gogásvölgy. 266. Alsóhidegvölgyvize. 267. Alsóhidegvölgy középlé.
268. Vajda. 269. Alsóhidegvölgyéle. 270. Jancsivölgye. 271. Jancsiéle.
272. Felsőhidegvölgy. 273. Felsőhidegvölgy alsóága. 274. Felsőhidegvölgy
középlé. 275. Felsőhidegvölgy felsóága. 276. Hidegvölgy. 277. Szlojér.
278. Százkalibaárka. 279. Felsőhidegvölgyéle. 280. Esztenaárka. 281.
Erősárok. 282. Vidáspatak. 283. Vidásbérc. 284. Tátujvölgy. 285. Tátuj.
286. Csorgóvölgy. 287. Csorgóvölgy jobbága. 288. Tetvesvölgy. 289. Tet-
vesbérc. 290. Csorgóvölgy balága. 291. Egyenespaláj. 292. Csorgóbérc.
293. Begyenvölgye. 294. Bacsószéce. 295. Bacsósukjona. 296. Bacsó-
völgye. 297. Begyentaláj. 298. Köpogresoldala. 299. Begyentaláj. 300.
Borzospatak. 301. Borzobérc. 302. Cimbörgödre. 303. Szász János me-
zeje. 304. Kövespatak. 305. Szász János éle. 306. Kövespatakéle. 307.
Vajdapataka. 308. Vajda középlé. 309. Vajdaéle. 310. Vajdamezeje. 311.
Alsósötétvölgy. 312. Alsótötétvölgyéle. 313. Felsősötétvölgy. 314. Felső-
sötétvölgyéle. 315. Markosán alsóéle. 316. Salamásvölgy. 317. Markosán-
völgye. 318. Markosánéle. 319. Urlátpataka. 320. Urlátéle. 321. Kis-
urlát. 322. Urlát. 323. Kisurlátéle. 324. Alsócsórapatak. 325. Alsócsóraéle.
326. Középcsórapatak. 327. Középcsóraéle. 328. Felsőcsórapatak. 329.
Csóra. 330. Felsőcsóraéle. 331. Nagyg. 332. Róskapataka. 333. Róskaéle.
334. Kiság. 335. Kiscukjon. 336. Róskapatakéle. 337. Róska. 338. Belán-
mezeje. 339. Fehérpatak. 340. Gáborvölgye. 341. Alsólovakhavasa. 342.
Kecsketrang. 343. Felsőlovakhavasa. 344. Középsőkecsketrang. 345.
Alsóhavaspatak. 346. Alsókecskeláb. 347. Felsőhavaspatak. 348. Középső-
kecskeláb. 349. Felsőkecsketrang. 350. Felsőkecskeláb. 351. Ördögbérc.
352. Deákpatak. 353. Kalánszécse. 354. Alsóvidásbérc. 355. Felsővidásbérc.
356. Alsószorospatak. 357. Szorosmezeje. 358. Budagödre. 359. Száraz-
völgy. 360. Pellés. 361. Pellésvölgye. 362. Hócu. 363. Felsőszárazvölgy.

364. Felsőszárazvölgyéle. 365. Tészla balága. 366. Kordonvölgye. 367. Tészlapataka. 368. Tészlaéle. 369. Tészla középéle. 370. Tészla jobbága. 371. Erőspatak. 372. Erőspatakéle. 373. Tészla. 374. Kurtapatak. 375. Kurtapatakéle. 376. Nagypatak. 377. Nagypatakéle. 378. Súlyomkőárka. 379. Súlyomkőéle. 380. Babarunkapatak. 381. Pajoréle. 382. Pajor. 383. Pajorerdeje. 384. Zenoga. 385. Zenogavölgye. 386. Bratocsa. 387. Brassói-út. 389. Tatrangvize. 390. Belsőmezőcske. 391. Külsőmezőcske. 392. Setice. 393. Kisbérc. 394. Patak. 395. Bucsi. 396. Béli didombja. 397. Égeralja. 398. Bükkös. 399. Muszkaasztal. 400. Kismészponk. 401. Mészponk. 402. Nyíres. 403. Buskavize. 404. Kabolapataka. 405. Alsónyárosvölgy. 406. Felsőnyárosvölgy. 407. Kalibaéle. 408. Kalibapataka. 409. Buskatető. 410. Sörbánvölgye. 411. Szénvölgye. 412. Szénvölgy alsóága. 413. Komlós. 414. Szén középorra. 415. Szénvölgy felsőága. 416. Szénorra. 417. Csorgótisztája. 418. Mélyvölgy. 419. Esterevize. 420. Estere alsóága. 421. Estere felsőága. 422. Estere középorra. 423. Estere. 424. Mőbábvölgye. 425. Keresztvölgy jobbága. 426. Keresztvölgy balága. 427. Keresztvölgye. 428. Pajoréle. 429. Lenvölgy. 430. Lenvölgy jobbága. 431. Lenvölgy középorra. 432. Lenvölgy balága. 433. Lenéle. 434. Fűrészvölgy. 435. Fűrészvölgy jobbága. 436. Fűrészvölgy középorra. 437. Fűrészvölgy balága. 438. Fűrészéle. 439. Inárdvölgy. 440. Inárdvölgy jobbága. 441. Deputásvölgy. 442. Zsidóvölgy. 443. Inárdvölgy balága. 444. Főriskavölgye. 445. Rothadt-kőéle. 446. Rothadtkőpataka. 447. Rothadtkő. 448. Rothadtkő felsőoldala. 449. Szakadátvölgye. 450. Délremenővölgy. 451. Pokolkő. 452. Szakadát-tető. 453. Daragóvölgye alsóoldala. 454. Daragópataka. 455. Daragój. 456. Ördögölgyoldala. 457. Ördögölgye. 458. Zajzonvize. 459. Daragóvölgye felsőoldala. 460. Alsóguzsbapatak jobbága. 461. Alsóguzsbapatak. 462. Alsóguzsbapatak balága. 463. Felsőguzsbapatak. 464. Guzsba. 465. Halaságfeje. 466. Alsóhalaság. 467. Felsőhalaság. 468. Dankpatak alsóoldala. 469. Dankpatak. 470. Keskenyél. 471. Sárosvölgy. 472. Dobramé-pataka. 473. Liliomvölgye. 474. Dobraméréle. 475. Liliom. 476. Kordonnál. 477. Döblenvize. 478. Fehérpatak. 479. Döblenirtványa. 480. Danktisztája. 481. Dank. 482. Hálólhelyremenő árok. 483. Hálólhely. 484. Pál Gyurka völgye. 485. Pál Gyurka éle. 486. Cerketóra. 487. Tészlapataka. 488. Kis-súgópatak. 489. Csukás. 490. Nagysúgópatak. 491. Vertéspatak. 492. Vertés-éle. 493. Porondéle. 494. Porondpatak. 495. Tiszapatak. 496. Magura nagy-tisztája. 497. Magura. 498. Maguravölgye. 499. Feketevölgy. 500. Magurairtványa. 501. Disznópatakairtványa. 502. Disznópataka. 503. Mélyvölgy. 504. Szárazvölgy. 505. Disznópataka alsóoldala. 506. Porond-tető. 507. Dobramér. 508. Sipot. 509. Sipotpataka. 510. Sipotéle. 511. Ördögölgy. 512. Szécs. 513. Piroskapataka. 514. Tejkőpataka. 515. Piroska. 516. Tejkő. 517. Bodolaiút. 518. Nyíres. 519. Ojvaséle. 520. Igazpatak. 521. Bodolic. 522. Kisbodola. 523. Balázshegy. 524. Sósoldal. 525. Birja-völgye. 526. Borvízárka. 527. Gáboréle. 528. Birjaéle. 529. Peleske. 530. Ibri Péter. 531. Birjatető. 532. Burduséle. 533. Falufüvevölgye. 534. Ökör-háló. 535. Falufüve. 536. Alsófenyősvölgy. 537. Alsófenyősél. 538. Felső-fenyősvölgy. 539. Kőéle. 540. Kővölgye. 541. Lukácserdeje. 542. Kis-Zajzon. 543. Kis-Zajzonéle. 544. Esztenavölgye. 545. Dregus. 546. Csiklon középorra. 547. Csiklon. 548. Csiklonpataka. 549. Táloraéle. 550. Cseligás-éle. 551. Cseligáspatak. 552. Cseligás. 553. Szárazvölgy. 554. Surlós. 555. Bli-dár. 556. Hópujéle. 557. Hópujvölgy. 558. Hópuj. 559. Kukujéle. 560. Karikavölgy. 561. Nyágujvölgy. 562. Szászverőfény. 563. Szászverőfény ponkja. 564. Faluponkja. 565. Zajzoni Száspatak. 566. Szászbércéle. 567. Rózsavölgye. 568. Nagybérc. 569. Szászbérc. 570. Csernyenyaka. 571. Csernye. 572. Nagymező. 573. Tatrangi Száspatak. 574. Huréc.

HELYNEV-MUTATÓ.

Ablakkő	86	Alsóhidegvölgy	137	Alsóvásár-utcába járó sikátor	133
Ablakkőce	87	Alsóhidegvölgyéle	137	Alsóveres-utca	83
Agyagosok	87	Alsóhidegvölgy zépéle	kö-137	Alsóvidásbérc	138
Akasztóhegy	173	Alsóhidegvölgyvize	137	Alszeg 83, 133, 171, 199, 223	
Akasztóhegyemege	173	Alsóhorgasok	87	Andirbérc	87, 108
Akasztóhegyemege lábja	173	Alsókecskeláb	137	Andirbércéle	88
Alámenő	52, 83	Alsókecsketatrang	137	Andirbércoldala	88,
Aldea-utca	170	Alsókertek	87	109	
Alizvölgye	107	Alsókertek mögött	87	Andirbércorra	88, 109
Aljbérc	52	Alsókertremenő	224	Andirbéretető	88, 109
Almafaszél	136	Alsókétpénzes	224	Andirvölgy	109
Alsóbejer	107, 136	Alsókormány	108	Andrásbérce	109
Alsóbejerpatak	107,	Alsókotyor	108	Antalynaka	109
136		Alsókövecs	87	Antalynakaárka	109
Alsóbejervölgy	107,	Alsókurtapatak	137	Antalynakaoldala	109
136		Alsólupjas	108, 133	Antalynakateje	109
Alsócsóraéle	136	Alsólovakhavasa	138	Apa Bolnokului	56
Alsócsorapatak	137	Alsómart	174	Apa Čirošči	58
Alsócsorgóvölgy	137	Alsómedvésvölgy	138	Apa Khibi	66
Alsóerdőlő-utca	214	Alsómező	108	Apa Požarului	75
Alsóéger-utca	105, 133	Alsómélyárok	138	Apa reče	76
Alsóél	224	Alsómélyvölgy	138	Apa Šipoi	76
Alsófenyősél	201	Alsónyárosvölgy	174	Apa Timișului	81
Alsófenyőspatak	201	Alsópapvölgy	138	Apa Zizinului	214
Alsófenyősvölgy	201	Alsópálmezeje	201	Aranyoshegy	138
Alsófűrészéle	108	Alsópáter-utca	105	Arapa	109, 138
Alsófűrészmező	137	Alsóperkés-utca	223	Arapacsukjona	109,
Alsófűrészvölgy	108	Alsósötétvölgy	138	138	
Alsógevánárka	108	Alsósötétvölgyéle	138	Arapaéle	109
Alsógiróvölgy	108	Alsószakadát	174	Arapaoldal	109
Alsógiróvölgyéle	108	Alsószárazpatak	138	Arapaoldalerdő	110
Alsógiróvölgyoldal	108	Alsószáraztömös	87	Arapatető	110
Alsógiróvölgyvize	108	Alsószáraztömös völgye	87	Arapavölgye	110
Alsóguzsbapatak	173	Alsószárazvölgy	138	Arapavölgyefeje	110
Alsóguzsbapatak	bal-173	Alsószárazvölgybérc	138	Arszenye-sikátor	83
ága		138		Askutsitu	151
Alsóguzsbapatak jobbága	174	Alsószászverőfény-ponkja	215	Aszalóoldal	139
Alsóguzsbavölgy	174	Alsószorospatak	138	Asszonyokösvénye	215
Alsóhalaság	174	Alsótanorok-utca	170	Asszúfás	139
Alsóhalaságpatak	174	Alsótemplom-utca	171	Ájbérc	52
Alsóhatár	52, 137, 174, 224	Alsótömös	52	Ájlapály	53
Alsóhavaspatak	137	Alsóúj-utca	171, 199	Ájmag	53
Alsóhavasútéle	52	223		Ájnyak	54
Alsóhegyeshegy	108	Alsóvásár-utca	133	Általjárók	54
				Általmenők	88
				Ángor	105, 133

¹ A mutatóban az adattári részben közölt hétfalusi magyar helynevek irodalmi alakjukban, a négyfalusi rumén helynevek fonetikus lejegyzésben, a háromfalusi rumén történeti adatok pedig rumén helyesírással írt betűhű alakban szerepelnek. A bevezetésben példaként közölt helynevek nem kerültek be a mutatóba, hanem csupán azok a helynevek vétettek fel, amelyekről ott külön magyarázatot közölök.

Ángorárka	54, 88	Begyenvölgye	140	Borcsa Andor útja	111
Ángor-utca	105, 133	Bejer	110	Borcsagödre	56
Ásásoknál	174	Bejerbérc	110	Borcsa-utca	83
		Bejervölgye	141	Bordások	89
Babarunka	139	Beke	55	Bordélyoknál	215
Babarunkapatak	139	Bekenyaka	55	Bornásbérc	111
Babiesán-utca	171	Belánmezeje	141	Bornástető	111
Babu-utca	171	Belmező	194	Bornásvölgy	111
Baču, Bačfálau	51	Belsőestere	174	Boroshegy	141
Bacsóárka	139	Belsőkelebusc	110	Borostyén	105
Bacsócsukjona	139	Belsőkertremenő	224	Boros-utca	171
Bacsószece	139	Belsőkismező	175	Borosvölgy	141
Bacsóvölgye	139	Belsőláb	175	Borosvölgy-utca	171
Badiké	110	Belsőmezőske	175	Borvizarka	202
Balázshegy	217	Belsőpaláj	89	Borvízkút	176
Balázshegy-utca	223	Belu-utcája	171	Borza, terra —	10, 80
Balázsútja	174	Berecki-sikátor	83	Borzos	141
Baña	88	Berecki-utca	83	Borzosbérc	141
Baptistatemető	174	Bezsenia	110	Borzoséle	141
Barahegy	88	Béldidombja	175	Borzospatak	141
Barasútláb	139	Bélmező	224	Brassó-patak	8
Barbu-utca	171	Bérc alatt	175	Brassóiút	176, 202
Barca, Barcaság	8	Béretető	202	Brassóiútrajövő	176
Bartalisél	139	Bikákfüve	175	Brassóiútramető	176
Bartalishegy	139	Birja	202	Bratocsa, Bratoča	141
Bartalishegyalja	140	Birjaéle	202	Brátokfája	215
Bartalishegyoldala	140	Birjafető	202	Brátokfájaoldala	215
		Birjavize	202	Bronyavölgye	56
Bartalisvölgy	140	Birjavölgye	202	Bucsi	176
Bartalapálya	88	Bírókert	89	Bucsinyak	176
Bartavölgye	110	Bíróláb	175	Budagödre	142
Batrinpaláj	140	Bivalylegelő	141	Buda-sikátor	83
Batrinpalájéle	140	Bivalyrét	141	Buláng-utca	171
Bács	51	Bleschdorfer	28	Bulgeria-utca	171
Bácsfalv	29, 51	Bléba-utca	133	Burduséle	217
Bácsfalusiút	88	Blidár	217	Burdusponkja	217
Bácspatak	55	Bodo	224	Burdustető	217
Bácspatakvölgye	55	Bodolai kapura nyúló	224	Buska	176
Bácsvölgy	55	hosszak	224	Buskapatak	176
Bácsvölgyfeje	55	Bodolaiút	175, 199, 202	Buskatető	176
Bácsvölgyszáda	55	Bodolaiútnál	175	Buskavize	176
Bálínkólapálya	55	Bodolára menő út	175	Buskavölgye	176
Bálintvölgye	110	Bodóla	217	Büdösforrás	111
Bánya	88	Bodzáslapály	55	Büdöskút	89, 111
Bányabérc	89	Bogdán-utca	214	Büdöspatak	111
Bányabércfeje	89	Boglyatető	55	Büdösvíz	111
Bányapataka	89	Bojtorjános	175	Büdösvizarka	111
Bányavölgye	89	Bojtorjánosoldala	175	Büdösvízvölgye	111
Bányáknál	174	Bojtorjánostere	176	Bükkös	56, 89, 176, 202
Báránymező	174	Bokroknál	110	Bükkösoldala	176
Batia	51	Bolnok	56	Bükköstető	176
Batschendorf	51	Bolnokmezeje	56	Bürcéle	202
Begyenbérc	140	Bolnokvize	56	Bürcéleteteje	202
Begyenpaláj	140	Bolnokvizéremenők			
Begyenpatak	140		56		

Capul Zizinaşului	221	Csernátláb	142	Daragójeleje	177
Celigaşul	218	Csernye	202	Daragójfeje	177
Cerketóra	142, 218	Csernyenyaka	202	Daragójoldala	177
Cerketóratüsztaja	218	Csicsánkútja	112	Daragójpataka	177
Cicéjepatak	142	Csiklon	218	Daragójteő	178
Cicéjevölgye	142	Csiklonközéporra	218	Daragójvölgye	178
Cifra-utca	133	Csiklonpataka	218	Daragójvölgye alsó-	
Cigánia-utca	171	Csiklonvölgye	218	oldala	178
Cigánykő	142	Csipkés	112, 142	Daragójvölgye felső-	
Cigányoknál	171, 199	Csipkésoldal	224	oldala	178
Cigányokösvénye	176	Csipkésvölgy	143	Dán	203
Cigányút	57	Csiporka	58	Dánpataka	203
Cigenia	199	Csiroska	58	Dánpatakárajvők	203
Ciheres	89	Csiroskaéle	58	Dánpatakáramenők	
Cikkelyek	224	Csiroskamezeje	58	203	
Cimbor	111	Csiroskavize	58	Dánvölgye	203
Cimborárka	142	Csiroskavölgye	58	Dávid Márton éle	113
Cimborbére	111	Csóra	143	Dávid Márton völgye	
Cimborbérertető	111	Csordahajtóút	177	113	
Cimboréle	112	Csordapajta	58	Dávid Márton völgye	
Cimborgödre	142	Csorgó	112	vize	113
Cimbormezeje	112	Csorgóbérc	58, 143	Dealu Vereş	82
Cimbormezejepataka		Csorgóéle	59, 112	Deákpaták	143
112		Csorgóhavas	59	Deákrés	178
Cinegekő	57	Csorgórajvők	203	Delbivölgy	203
Cinterem	133	Csorgótüsztaja	177	Deputásvölgy	203
Černa	202	Csorgóvize	59	Dereztyeiút.	83
Černatu	107	Csorgóvölgy, Csorgó-		Dernát	224
Čiporka	58	völgye	59, 112, 143	Deszkásokútja	59
Čiroška	58	Csorgóvölgy balága		Detkeéle	90
Čopla	57	143		Detkelapálya	90
Čukaş	203	Csorgóvölgy jobbága		Detkepataka	90
Csalános	57	143		Detkevölgye	90
Csapja	57	Csóríkbérce	113	Dédavölgy	224
Csapjavize	57	Csóríkéle	113	Dédavölgyfeje	224
Csapjateő	57	Csóríkmezeje	113	Déllő	199
Csákibérce	142	Csóríkvölgye	113	Délremenővölgy	143,
Cseligás	218	Csukás	203	178	
Cseligás elcje	218	Csukjon	113, 143	Délremenővölgyoldala	
Cseligáséle	218	Csukjonalja	113	178	
Cseligás felsőrésze	218	Csürkő	59	Diófáknál	178
Cseligáspatak	218	Csürkőárka	59	Dirba 45, 90, 114, 143	
Cseligásvölgy	218	Csürkőéle	59	Dirbaátkelő	114
Csere	89	Csürkőmezeje	59	Dirbahatár	90
Cserehatár	89	Csürkőnyaka	59	Dirbaláb	90, 114
Csereláb	89			Dirbapatak	90, 114, 144
Csereoldal	177	Dálghiu	219	Dirbavize	90, 114, 144
Csereút	89	Dank	218	Dirbavizéremenők	90
Cserepesmalom	177	Dankhavas	218	Dirbán felfelé	114
Csernapataka	112	Dankpatak	177, 218	Dirchágó	144
Csernátfal	28, 106	Dankpatak alsóoldala		Disznójós	114
Csernátfalusihágtető		177		Disznópataka	178
112		Danktisztája	219	Disznópataka alsóol-	
Csernátfalusipancsó		Daragój	177	dala	178
112		Daragójalja	177		

Disznópatakairtványa		Emlékkőéle	60	Farlólapály	61
178		Emlékkövölgye	60	Fazakasteteje	90
Dobánéknál	199	Eperjes	60	Fehérkőbérc	115
Dobramér	178, 204, 219	Epres	60	Fehérkőéle	115
Dobraméréle	219	Epresalja	144	Fehérkövölgye	115
Dobraméréleútja	219	Epresmart	145	Fehérpatak	146, 219
Dobramérhavas	204	Erdélyiéknél	199	Fehérvölgy	220
Dobramérpataka	178,	Erdő között	224	Feketehegy	204
204, 219		Erdőlő-utca	214	Feketepatak	181
Dobramérútja	204	Erős	204	Feketevölgy	181
Doftana	114	Erósárok	145	Felmenő	181
Doszu Piéli, Dosu Piel		Erőspatak	145	Felmenők	61
114		Erőspatakéle	145	Felnyúlók	181
Döblen	179, 204, 219	Erősvölgy	145	Felsőarapavölgyoldal	
Döblenirtványa	219	Estere	179	115	
Döblenpataka	179, 204,	Esterebérce	145, 180	Felsőbejer	115
219		Estere alsóága	180	Felsőbejeréle	115
Döblenverőfénye	179	Estere felsőága	180	Felsőbejerpatak	115
Döblenvize	179, 204, 219	Esterehágója	180	Felsőbejervölgy	115
Döblenvölgy	179	Estere középága	180	Felsőcsóraéle	146
Döggkert	179	Estere középorra	180	Felsőcsórapatak	146
Döjtene	114, 144	Esterepatak	145, 180	Felsőcsorgóvölgy	147
Döjtenevize	114, 144	Estereteteje	180	Felsőéger-utca	105,
Döjtenevölgye	114, 144	Esterevize	180	134	
Dömehobálya	179	Esterevölgye	145, 180	Felsőfenyőspatak	205
Dregus	219	Esztenaárka	146	Felsőfenyősvölgy	205
Dregustető	219	Esztenaéle	114	Felsőfűrészéle	115
Drekulhegy	144	Esztenahely	60	Felsőfűrészmező	147
Drekulhegy-utcája	171	Esztenatisztája	146	Felsőfűrészvölgy	115
Drumu Bolnokului	71	Esztenaútja	219	Felsőgevánárka	115
Drumu muntelui	62	Esztenavölgye	90, 115,	Felsőgiróvölgy	115
Drumu tsiganilor	57	219		Felsőguzsbupatak	181
Drumul de ciurdă	177	Éger	105, 133, 146,	Felsőguzsbavölgy	181
Drumul de linie	222	Égeralja	180	Felsőhalaság	181
Drumul de pe Muchea		Égerkapu	180	Felsőhatár	61, 147, 225
Dobromirului	219	Égerremenő láb	180	Felsőhavaspatak	147
Drumul lui Pal Ghe-		Ékmezeje	146	Felsőhavasútéle	61
orghe	222	Ékoldal	146	Felsőhidegvölgy	147
Drumul Stânei	219	Ékpataka	146	Felsőhidegvölgyéle	
Dudujkő	144			147	
Dungul	218	Fakupa	181	Felsőhidegvölgy alsó-	
Durmoszka	179	Falnagy-utca	83	ága	147
		Faluderék	134	Felsőhidegvölgy felső-	
Egyenesfő	114	Falufüve	204	ága	147
Egyeneslapály	60	Falufüvevölgye	204	Felsőhidegvölgy kö-	
Egyenespaláj	144	Faluirtványa	181	zépéle	147
Egyenesvölgy	114	Falukertje	181	Felsőhidegvölgyvize	
Ekeút	224	Faluköz-utca	199	147	
Előhegyvize	90	Falun felül való for-		Felsőhorgasok	90
Előláb	114	duló	181	Felsőkecskeláb	147
Elsőláb	144	Faluponkja	204	Felsőkecsketatrang	
Elsőkőrákásnál	179	Faluvize	60, 115, 181,	147	
Elsőméhkert	179	219		Felsőkertek	90
Első-utca	83	Farkasdomb	60	Felsőkertek mögött	
Emlékkő	60	Farkasdomb-utca	83	90	

Felsőkicsivárkő-utca 223		Fő-utca 84, 106, 134 171	Gítu Khibi 66 Gítu Šuri de pt'aträ 59
Felsőkormány 116	Fräget 60		Goesmánfüve 182
Felsőkotyor 116	Furu-utca 171		Gogalyuka 84
Felsőkövec 91	Fűpásztorkalibája 182		Gogásvölgy 150
Felsőkurtapatak 148	Fűrészalja 205		Gologán-utca 171
Felsőlapjas 116, 148	Fűrészberce 117		Gotard 61
Felsőlemlenők 61	Fűrészéle 117, 205		Gothárdkő 61
Felsőlovakhavasa 148	Fűrészmező 61, 149, 171		Gödrivölgye 92
Felsőmart 181	Fűrészvölgy 117, 205		Gödröknél 182
Felsőmező 116	Fűrészvölgy balága 205		Görögkertje 182
Felsőmélyárok 148	Fűrészvölgy jobbága 205		Gräd'in de finetse 64
Felsőnyárosvölgy 181	Fűrészvölgy közép- orra 205		Gropa lui Lörints 69
Felsőoláh-utca 171	Fűrészvölgyvize 117		Guaszéle 150
Felsőpapvölgy 148	Füves-utca 134		Guaszvölgy 150
Felsőpálmezeje 181	Füzes 182		Guaszvölgyéle 150
Felsőpáter-utca 105	Füzesmelletti hosszak 224		Gutlu-utca 171
Felsőperkés-utca 223	Füzremenők 61		Guzsba 182
Felsősötétvölgy 148	Gálma 218		Guzsba balága 182
Felsősötétvölgyéle 148	Gandie 149		Guzsbaéle 182
Felsőszakabnya 61	Gandiebérc 149		Guzsba jobbága 182
Felsőszakadát 181	Garesin 91, 117, 149		Guzsbapatak 182
Felsőszárazpatak 148	Garesinalja 91		Guzsbavölgye 183
Felsőszáraztömös 91	Garesinmezeje 91		Gyeplősfarka 92
Felsőszáraztömös- völgye 91	Garesinpatak 91, 117, 149		Gyepoldal 61
Felsőszárazvölgy 148	Garesinréve 91		Gyepü 183
Felsőszárazvölgyéle 148	Garesinvize 91, 117, 150		Gyerkó-utcája 84
Felsőszászverőfény- ponkja 215	Garesinvölgye 91, 117, 150		Gyerkovács 92
Felsőszorospatak 148	Gardu de pt'aträ 67		Gyerkovácséle 92
Felsőtömös 91	Gáboréle 205		Gyerkovácsvize 92
Felsőúj-utca 171	Gáborvölgye 150		Gyerkovácsvölgye 92
Felsőveres-utca 83	Gát melletti-utca 199		Gyertyafű 224
Felsővidáshérc 148	Gátmenő láb 224		Gyergyina-utcája 171
Felsőzenoga 116	Gát-utca 199		Gyuglialja 117
Felsőzeg 83, 134, 171, 199, 223	Gelbeáza 92		Gyurkavölgye 62
Fenyősfarka 116	Geszken 84, 106, 134		Halaság, Hälășag 183
Fenyőshegy 116	Geván 117		Halaságfeje 183
Fenyősketető 116	Gevánárka 117		Halaságtisztája 183
Fenyőskút 116	Gevánósvénye 117		Halmoeskaláb 92
Fenyőstető 116	Gevánútja 117		Halom 92
Fenyőstisztája 182	Gicakertje 182		Halom alatt 92
Ferencárok 149	Gilák-utcája 84		Halomfarkaútja 118
Ferencéle 116	Gírčin 91, 149		Halom között 92, 118
Ferencmezeje 116	Girókertje 92		Halom láb 150
Ferencvölgye 116, 149	Giróvölgye 117		Halomtető 93
Fesztikálhegy 149	Giróvölgyvize 117		Halomvégénél 93
Flórahérc 116	Gítu Bekhi 55		Hamvas 62
Fóriskavölgye 205			Hamvas előtt 62
Főtér 134			Harangláb alatt 224
Főút 134, 171			Harapégés 183
			Harapégésalja 183
			Haricskaláb 93

Harmadik méhker- 183	Harmadik, Har- madikláb 118, 150	Helységremennők 215	Hosszúfalviút 184
Harmadik méhker- 183	Harmadik, Har- madikláb 118, 150	Henkelhegy 151	Hosszúhalom 119
Harmadik méhker- 183	Harmadik méhker- 183	Henkelhegy-pataka 151	Hosszúhalomfarkánál 119
Harmadik méhker- 183	Harmadik méhker- 183	Henkelhegy-völgye 151	Hosszúkóti-szta 184
Harmadik méhker- 183	Harmadik méhker- 183	Henkelvölgy 151	Hosszúkóti-szta- rame- nőláb 184
Harmadik méhker- 183	Harmadik méhker- 183	Herbot-utca 223	Hosszúkülsőláb 184
Harmadik méhker- 183	Harmadik méhker- 183	Hermányi első-láb 183	Hosszúlenföldbérce 119
Harmadik méhker- 183	Harmadik méhker- 183	Hermányi második-láb 183	Hosszúlenföldköl- gye 119
Harmadik méhker- 183	Harmadik méhker- 183	Hermányiút 119, 183	Hotaru de sus 61
Harmadik méhker- 183	Harmadik méhker- 183	Hermányi-utca 134	Hotaru de žos 52
Harmadik méhker- 183	Harmadik méhker- 183	Hétfalu 6, 28	Huréc 184
Harmadik méhker- 183	Harmadik méhker- 183	Hétforrás 94	Hurécponk 184
Harmadik méhker- 183	Harmadik méhker- 183	Hétforrás-vize 94	Ibri Péter 206
Harmadik méhker- 183	Harmadik méhker- 183	Hétlétrásszakadék 63	Ibri Péter alja 206
Harmadik méhker- 183	Harmadik méhker- 183	Hidegkút 203	Ibri Péter völgye 206
Harmadik méhker- 183	Harmadik méhker- 183	Hidegkút fölött 203	Igazpatak 220
Harmadik méhker- 183	Harmadik méhker- 183	Hidegvölgy 151	Ijnina-utca 171
Harmadik méhker- 183	Harmadik méhker- 183	Hidegvölgy alsóága 152	Inárdvölgy 206
Harmadik méhker- 183	Harmadik méhker- 183	Hidegvölgy felsőága 152	Inárdvölgy balága 206
Harmadik méhker- 183	Harmadik méhker- 183	Hidegvölgy középorra 152	Inárdvölgy jobbága 206
Harmadik méhker- 183	Harmadik méhker- 183	Hidfele 152	Inárdvölgyvize 206
Harmadik méhker- 183	Harmadik méhker- 183	Hidlásvölgye 63	Inátye-utca 84
Harmadik méhker- 183	Harmadik méhker- 183	Hócu 152, 183	Irimiák-utca 84
Harmadik méhker- 183	Harmadik méhker- 183	Hócu-putája 152	Iroda-utca 134
Harmadik méhker- 183	Harmadik méhker- 183	Hócu-putája 152, 184	Írottkő 63
Harmadik méhker- 183	Harmadik méhker- 183	Hollókő 95	Iskola-utca 172, 214
Harmadik méhker- 183	Harmadik méhker- 183	Homoš 62	Ispánokfüve 220
Harmadik méhker- 183	Harmadik méhker- 183	Honvédelék 63	Istenmezeje 206
Harmadik méhker- 183	Harmadik méhker- 183	Hópuj, Hopui 220	Istenvölgye 206
Harmadik méhker- 183	Harmadik méhker- 183	Hópujéle 220	Istókárka 64
Harmadik méhker- 183	Harmadik méhker- 183	Hópujfeje 220	Istvánbérce 119
Harmadik méhker- 183	Harmadik méhker- 183	Hópujputaka 220	Istvánbérceteteje 119
Harmadik méhker- 183	Harmadik méhker- 183	Hópujvölgy 220	Istvánvölgye 120
Harmadik méhker- 183	Harmadik méhker- 183	Hópujvölgy alsóoldala 220	Janesiéle 152
Harmadik méhker- 183	Harmadik méhker- 183	Hópujvölgy felsőol- dala 220	Janesiélevize 152
Harmadik méhker- 183	Harmadik méhker- 183	Horgasmart 184	Janesikútja 120
Harmadik méhker- 183	Harmadik méhker- 183	Horgasok 95, 119, 152, 224	Janesipalája 152
Harmadik méhker- 183	Harmadik méhker- 183	Horvátka 95	Janesivölgyevize 152
Harmadik méhker- 183	Harmadik méhker- 183	Horvátka alsóága 95	Jankóné 120
Harmadik méhker- 183	Harmadik méhker- 183	Horvátkaéle 95	Jankónébérce 120
Harmadik méhker- 183	Harmadik méhker- 183	Horvátka felsőága 95	Jankónévölgye 120
Harmadik méhker- 183	Harmadik méhker- 183	Horvátkaterhese 95	Jankónévölgyealja 120
Harmadik méhker- 183	Harmadik méhker- 183	Horvátkavize 95	Járosdomb 184
Harmadik méhker- 183	Harmadik méhker- 183	Horvátkavölgye 95	Jegyzőkertje 95
Harmadik méhker- 183	Harmadik méhker- 183	Hosszak 63, 119, 152, 184	Jeremia 95
Harmadik méhker- 183	Harmadik méhker- 183	Hosszaklábja 224	Jónásékhalma 120
Harmadik méhker- 183	Harmadik méhker- 183	Hosszúfalú 135	

Kabolaéle	184	Kerekirtványok	224	Kis András völgye	122
Kabolapataka	184	Keresztnél	185	Kiság	122, 154
Kabola-utca	214	Kereszt-sikátor	84	Kiságárok	122
Kabolavölgye	184	Kereszttöve	207	Kiságberce	154
Kalánszéce	153	Keresztút	64	Kiságerdeje	122
Kalibaéle	184	Keresztvölgye	207	Kiságpatak	122
Kalibapataka	184	Keresztvölgy balága		Kiságvize	122, 154
Kalibavölgye	184	207		Kisárok	64
Kalinárka	153	Keresztvölgy előtt		Kisbérc	186
Kanokfüve	185	207		Kisbíró-szoros	200
Kaprica-utca	200	Keresztvölgy jobbága		Kisbodola	221
Kaprica-utca	200	207		Kiscsere	154
Kaprosok	185	Keresztvölgyremenő		Kiscsukjon	154
Kärbunareä	103	elsőláb 215		Kisestere	186
Karikavölgy	206	Keresztvölgyremenő		Kiséger	186
Kärpänešt	190	másodikláb 215		Kisfenyős	122
Kärpiniš	155	Kertekalja	64	Kishegyemeg	186
Kaszálókertek	64	Kertek mögött	153	Kiskelebus	122
Kaulanoknál	185	Kert melletti utca	172	Kiskőhavas	64
Katlanok Lőrincéknél	185	Kert mögött	121	Kismalom-utca	200
Katonákpaltója	120	Kert mögötti széles		Kismezőcske	186
Kavargók	185	utca 84		Kismész	207
Kavargóút	185	Kertrejövők	207, 224	Kismészponk	207
Kavarodó	95, 215	Kertremenők	207, 224	Kismészponkramenők	207
Kálnás	220	Kerülővölgy	95	207	
Kápolnak	120	Keskenyél	221	Kismészútja	207
Káposztaföldek	120	Keskenyelútja	221	Kispatak	64
Káposztakertremenő-		Kétágpatak	96	Kisposzárpataka	64
utca 223		Kétpénzes	224	Kisposzárköze	65
Káposztáskert 215, 224		Két út köze	224	Kissetice	186
Káposztakertnél le-		Két út között	185	Kisságópaták	207
menő ösvény 224		Kheja	82	Kisszabonyavize	65
Kecskeárok	120	Khiba	65	Kisszárastömös	96
Kecskekalibabérce	120	Khilera	68	Kisszászpaták	186
Kecskekalibavölgye		Kicsifenyős	121	Kisszászpatákoldala	
121		Kicsihalmocskánál	121	186	
Kecskeláb	153	Kicsikőhavas	64	Kisszászpataktere	187
Kecskelábvölgy	120	Kicsimezőcske	185	Kis-szoros	200
Kecsketatrang	153	Kicsimész	186	Kistatrang	154, 187
Kecsketatrangvölgye		Kicsiszászahágó	186	Kistatrangon kívül	
153		Kigyókút	186	187	
Kecskékbérce	64	Kincesegödör	153	Kistatrangvize	187
Kecskésbérce	121	Kinceseláb	96	Kistilalmas	225
Kecskésárka	121	Király Simon vize	64	Kisurlát	154
Kecskésvölgy	121	Király Simon völgye		Kisurlátéle	154
Kelebus	121	64		Kisurlátpataka	154
Kelebus alsóárka	121	Kis András	121	Kis-utca	106, 134, 223
Kelebuséle	121	Kis András balága		Kis-zajzon	221
Kelebus felsőárka		121		Kis-zajzoneleje	221
121		Kis András bérce	122	Kis-zajzonele	221
Kenderláb	95, 185	Kis András jobbága		Kis-zajzonfarka	221
Kerbunár	95	122		Kis-zajzonpataka	221
Kerekdomb	121	Kis András teteje	122	Kis-zajzonvize	221
Kerekek	206	Kis András útja	122	Kis-zajzonvölgye	221
		Kis András vize	122		

Kisebb Délremenő- völgy 186	Költővölgye 96	Külsőmezőcske 187
Klābučet 121	Kópataka 208, 221	Kürtökő 68
Koka 225	Köpeegrese 154	La buturuga de ulm 78
Kolesár-utca 134	Köpegresalja 155	La Homoš 62
Kođa Pt'etri mari 67	Köpegresoldala 155	La mořa 70
Kořma Pt'etri mari 67	Köpekertje 187	La skārī 69
Komlós 187	Köpútja 68	Lajoslapálya 68
Kontumác őrház 122	Körpenyes 155	Lajos-utca 106
Koresma 65	Kövecs 68, 96	Langendorf 135
Koresmánál 187	Kövecsesárok 225	Lapjas 96, 124, 156
Kordonház 123	Kövecsláb 96	Lazu Il'eni 61
Kordonhelye 123	Kövesremenők 215	Láncfüvek 187
Kordonnál 187	Köves alatt 187	Láncok 188
Kordontisztája 154	Kövespatak 156	Lápos 68
Kordonvölgye 154	Kövespatakéle 156	Leánykakő 97
Kormány 123	Kövesvölgy 156	Lemenők 68
Kostandin 65	Kövölgye 208, 221	Lenéle 208
Kosztá Belán mezeje 154	Kövölgye alsóoldala 208	Lenföldek 97
Kosztakertjénél 187	Középegvánárka 123	Lenföldek alsóága 97
Kosztáandin 65	Középhatár 68, 215, 225	Lenföldek alsóárka 97
Kosztáandinéle 65	Középhatár bamenő- utca 84	Lenföldek felsőága 97
Kotén-utca 200	Középkövecs 68	Lenföldek felsőárka 97
Kotyor 123	Középláb 155	Lenmező 97
Kotyorpataka 123	Középmező 123	Lenvölgy 208
Kotyorvize 123	Középút 96	Lenvölgy balága 208
Kotyorvölgye 123	Középútat átvágók 96	Lenvölgy előtt 208
Kotyorvölgyefeje 123	Közép-utca 84	Lenvölgy középorra 208
Kőba 65	Középsősóraéle 155	Lenvölgyvize 208
Kőbaárka 65	Középsórapatak 155	Lepedát 124
Kőba balága 65	Középsőhatár 155	Lepedátbérc 124
Kőbaéle 66	Középsőkecskeláb 155	Lepedátéle 124
Kőba jobbága 66	Középsőkecsketatrag 156	Lepedátvölgye 124
Kőbanyaka 66	Középsőláb 123	Léniaút 222
Kőbapataka 66	Középsősötétpatak 156	Létrásszakadék 68
Kőbapusztája 66	Középsősötétvölgy 156	Licskenkútjánál 188
Kőbateteje 66	Krepurí 82	Liliom 208
Kőbavize 66	Krucsa 215	Liliomkő 97
Kőbavölgye 66	Kukujéle 221	Liliompataka 208
Kőbába 66	Kurtapatak 156	Liliomvölgye 208, 222
Kőbánya 66, 123	Kurtapatakéle 156	Lobogäu 209
Kőéle 208, 221	Kurtavölgy 124	Lobogó 209
Kőhavas 66, 96	Kurucútja 124	Lobogóárka 209
Kőhavasfarka 67, 96	Kútfő-utca 84	Lobogófürdő 209
Kőkaliba 67	Kutyákdombja 208	Lobogótető 209
Kőkert 67	Küllér 68	Lófejesárok 98
Kőkertárka 67	Külléréle 68	Lomos 69
Kőkertéle 67	Küllérvölgye 68	Lovakhavasa 156
Kökényesek 187	Külsőestere 187	Lovakhavasaéle 156
Kókút 67	Külsőkelebues 124	Lórinccárka 69
Kölesföld 225	Külsökertremenő 225	Lóringödre 69
Kölesföldvége 225	Külsőkismező 187	
Költő 67, 96	Külsőláb 124, 187	
Költőútja 68		

Lukácserdeje	209	Marton	189	Moldován-sikátor	85
Lyukaskő	69	Martrajövőláb	189	Monumentu homvezi- lor 63	
Macskahágó	69	Martramenő	225	Mosicaéle	125
Macskavár	69	Matildhalom	124	Mozsárpataka	99
Macskavárnál	70	Málnás	71	Mozsárvölgye	99
Madarászkútja	70	Málnás alatt	98	Mőbáb	209
Magasmart	188	Málnásalja	98	Mőbábalja	209
Magasmartramenőláb	188	Málnásvölgye	71	Mőbábéle	209
		Máriéknál	200	Mőbábvölgye	209
Magdó János útja	124	Márisútja	71	Muchea Biriei	202
Magura, Mägura	188	Márisösvénye	71	Muchea Cărbunului	
Maguraalja	188	Mártisárka	71	196	
Maguraéle	188	Mártis-utcája	106	Muchea Celigaş	218
Magurairtványa	188	Mártonnékútja	189	Muchea Cucului	221
Magura nagy tisztújta	188	Második Felsőkiesi- várkő-utca 223		Muchea Dobromirului	219
		Második kőrakásnál		Muchea Fierestrăului	205
Maguraponk	188	189		Muchea Gâlmei	218
Maguratető	188	Másodikláb	124, 157	Muchea Inului	208
Maguravölgye	188	Másodikméhkert	189	Muchea lui Gabor	205
Magyargeván	124	Mátyás-utca	85	Muchea Pietrii	208, 221
Magyartemplom-utca	134, 172	Medvebarlang	71	Muchea Pisica Sălbatică	198
Magyar-utca	84, 172	Medveszakadék	71	Muchea Poenii	210
Magyarvár	70	Medvésél	124	Muchea Şerban	195
Maladinbére	98	Medvéspatak	157	Muchea Zizinaşului	221
Maladinkő	98	Medvésvölgy	124, 157	Muntele Kailor	156
Malmoknál	70	Melegoldal	71	Musátlapálya	99
Malom alatt	70	Melku Tă. arilor	78	Munkaasztal	209
Malomárka, Malom- árok 98, 188		Menedékházak	71	Mut'ea Čirošči	58
Malomárkavölgye	98	Menyeeskekő	189	Mut'ea čorgoului	58
Malomdombja	70	Merdegoly	98	Mut'ea drakului	72
Malomnál való forduló	188	Mezőközepe	225	Mut'ea Drumu mun- telui 63	
Malompatak	98, 188	Mező-utca	172	Mut'ea Gardului de pt'atră 67	
Malompatakramenők	215	Mező-utca	134	Mut'ea Khibi	66
Malom-utca	106, 172, 200	Mélyárok	98, 157	Mut'ea Pozarului	74
Malomvize	98, 189, 215, 225	Mélypatak	157	Mut'ea Şuri de pt'atră	59
Malomvízmelléke	225	Mélyvölgy	99, 189	Nagyág	157
Malomvíz-utca	223	Mélyvölgyűbére	157	Nagyágvize	157
Marha-sikátor	84	Mész	99	Nagyágvölgye	157
Markosán alsóéle	156	Mészbánya	99	Nagybére	210
Markosánéle	156	Mészkatlanokon alóli láb 189		Nagyerdő	190
Markosán felsőéle	157	Mészkatlan-utca	200	Nagyerdőoldala	190
Markosánpataka	157	Mészkatán	215	Nagyestere	190
Markosánvölgye	157	Mészút	215	Nagyéger	190
Mart	189	Mészúttramenők	215	Nagyfalu	135
Mart alatt	189	Michelsdorf	107	Nagyfenyős	125
Martalja	189	Miroszvölgye	157		
Martikoresma	189	Miszerbakert	190		
Martkaré	189	Mogyorós	190		

Nagyhalom	125	Némettemető	158	Ördög völgyéle	100
Nagyhegy meg	190	Nisztoresztenája	72	Ördög völgy oldala	192
Nagy János árka	71	Nisztorsikátor	85	Ördög völgy pataka	159,
Nagykelebuics	125	Nyak alatt	191	192, 210	
Nagykép alatt	190	Nyakramenőút mellett		Ördög völgy vize	73,
Nagyképnél	190	191		159, 192	
Nagykőhavas	72	Nyáguly völgy	210	Öregbérc	159
Nagykőhavasfarka	72	Nyáros	125, 225	Öregbérc vize	160
Nagykőhavasteteje	72	Nyárosalja	192	Öregpaláj	160
Nagymalom-utca	200	Nyáropatak	192	Ötödik láb	160
Nagymező	157, 190	Nyáros völgy	125, 158		
Nagymező völgye	158	Nyáros völgye-utca	172	Padina	76
Nagymész	191, 210	Nyilasok	99	Pajor	160
Nagymészponk	210	Nyíres	125, 192, 222	Pajorerdeje	160
Nagymészremenőút		Nyíresalja	192	Pajoréle	160, 210
melletti láb	191	Nyíresaljavölgy	192	Pajorhavasa	160
Nagypatak	158	Nyíresoldal	125	Pajortisztája	160
Nagypatakéle	158			Pajorútja	160
Nagyposzárpataka	72	Odor-sikátor	85	Pajorvölgy	210
Nagyposzár völgye	72	Ojvás	222	Pajorvölgy előtt	210
Nagyrészárók	225	Ojváséle	222	Paláj 73, 100, 126,	160
Nagysetice	191	Oláhfalvak	28	Palájárka	126
Nagysúgó patak	210	Oláhgeván	124	Palájéle	100, 126
Nagyszabonyapatak		Oláhkeresztnél	192	Palájnyaka	73
72		Oláhmenő	72	Palájútja	100
Nagyszabonyavölgye		Oláhtelke	12	Palájvölgye	126
72		Oláhok és besenyők		Palántakert	192
Nagyszászhágó	191	erdeje 9, 11		Pallóknál	200
Nagyszászpatak	191	Oláhoknál	200	Paltin	126
Nagyszászpatak felső-		Oláhpancsó	100	Paltinéle	126
oldala	191	Oláhtemető	192	Paltintető	126
Nagyszászpatakoldala		Oláhtemplom-utca		Pancsó	100, 126
191		134		Pancsó-utca	134
Nagyszászpataktere		Orbánéle	125	Pandi	126
Nagyszoros	200	Orbánvölgye	126	Pandiéle	126
Nagytráng	158, 191	Óriáskövek	225	Papbérc	160
Nagytrángvize	158,	Ormine	225	Papnyelve	100, 210
191		Ormincalja	225	Papnyíres	225
Nagyterhes	72	Orotványkák első lábja		Papvölgy	161
Nagytilalmas	225	215		Paraho	81
Nagyurlát	158	Orotványkák má-		Parajpan-utca	172
Nagyurlátéle	158	sodik lábja	215	Parancsilapály	73
Nagyurlátpataka	158	Orotványkák har-		Părăul Borvizului	
Nagyút	85, 106, 134,	madik lábja	215	202	
172		Ósánc	159	Părăul Brădețului de	
Nagy-utca	85, 106, 134,	Ósáncárka	159	jos 201	
172, 223		Ósánciszoros	159	Părăul Brădețului de	
Nagyvárkó-utca	223	Ottováéknál	200	sus 205	
Nagyvárkóhozvezető		Ökörháló	210	Părăul lui Bușca	176
második-utca	223	Ördögbérc, Ördögbérc		Părăul Colibei	184
Nánpalája	125	72, 159		Părăul Dălghiului	
Nánvölgye	125	Ördög pataka	159	179	
Negyedik láb	158	Ördög völgy, Ördög-		Părăul dela Târla Vi-	
Negyennyolcaskő	72	völgye 72, 100, 159,		telor	220
Négyfalu	6	192, 210		Părăul Dungului	219

Părăul Gálmei	218	Perbuj	193	Predelucéle	127
Părăul lui Pal		Pereserdő	193	Predeluctető	127
Gheorghe	222	Peres-szász laka	74	Predelucvölgye	127
Părăul Podului Drept		Pergelt	74	Pt'atra mare	66, 72
206		Pergelttető	74	Pt'atra skrisă	63
Părăul Podului Stâng		Pervu-utca	172	Pt'etričika	62, 64
206		Péter János-utca	85	Pucingödre	193
Părăul Sasului	196	Piac	134	Pulhretia	217
Părăul Șerban	195	Piatra laptelui	213	Purkären	217
Părăul Ștereului	179	Piatra putredă	211	Purpura	217
Părăul Tesla	223	Piçori kapri	153	Puskásokárka	75
Părăul Zizinașului	221	Pirlitura	74	Puskásokpalája	75
Păriu lui Kiraj Simon		Piroska, Piroška, Pi-		Pünköstiesztenája	101
64		ruška	210	Pürkerec	28, 216
Patak	192	Piroskapataka	211	Pürkerec felől való	
Patakon	192	Piscul Sasului	196	forduló	194
Patakszer	200	Plaiu ingust	78	Pürkeressen	217
Patakoňa	73	Plaiu Lajoșului	68	Rajna	127
Patrakonya	73	Plaiu lung	73	Rajnapataka	127
Patrakonya alatt	74	Plaiu skurt	73	Rajnavize	127
Patrakonyaalja	74	Plaiu zimbrului	140	Rakottyás	127
Patrakonyapatak	73,	Podaj-utca	200	Rádu Szlojér	161
74		Pojana Čirošči	58	Regátihatárszél	75,
Patrakonyavölgy	73,	Pojana Khibi	66	102, 127, 162	
74		Pojana Măgura-mare		Rence	127, 161
Pálárka	161	188		Rencebérc	127
Pál Gyurka éle	222	Pojana Šuri de		Renceéle	127
Pál Gyurka éle útja		pt'atră	59	Rencekútja	127
222		Pojana urzičilor	57	Rencemező	127
Pál Gyurka pataka		Poján	101	Rencenyaka	127
222		Pojánkő	101	Rencetető	128
Pál Gyurka völgye		Pojánpusztája	101	Rencevize	128
222		Pojánvölgye	101	Régibérc	194
Pálhegyese	161	Pokolkő	161	Régi Bodolaiút	194
Pálmezeje	192	Ponk	74	Régi Bodolaiútnál	194
Pálmezeje felsővölgye		Ponkok	216	Régi Brassóiút	194
193		Popia-utca	172	Régidögkert	128
Pál-utca	172	Porondéle	211	Régihatárvölgynél	75
Páter-utca	106	Porondpatak	193, 211	Régihatárszél	75, 102,
Pázsintosút	216	Porondtető	193	128, 162	
Pe drumu muntelui		Porond-utca	214	Részfüvek	216, 225
63		Pozsárbérc	74	Rét-utca	200
Pe kîmpșor	70	Pozsáréle	74	Révnél	162
Pelesca	210	Pozsárpataka	74	Romángeván	124
Peleske	210	Pozsárvice	75	Románpap-utca	85
Pelin-utca	172	Pozsárvölgye	75	Romántemplom mel-	
Pellés	161, 193	Pozsárvölgye alatt	75	lett	135
Pellésárka	161, 193	Prăpasta ursului	71	Romántemplomra-	
Pellésbérc	161, 193	Prázsmáritag	193	menő első-utca	223
Pelléséle	101, 161	Prázsmáriút	193	Romántemplomra-	
Pellésoldala	193	Prázsmáriutat által-		menő második-utca	
Pellésorra	193	kelők	225	223	
Pellésteteje	161	Predeal, Predeal	75	Romántemplom-utca	
Pellésvölgye	161, 193	Predeluc, Predeluts		85, 135	
Peltánhalma	127	127		Rong	225

Róska	162	Silva Blacorum et	Šants	76	
Róskaéle	162	Bissenorum 9, 11	Šantsu Tătarilor	79	
Róskahavasa	162	Sinkaárka	102	Šantsu vet'í	158
Róskapataka	162	Sinkaárkafeje	102	Šipqia	76
Róskapatakaéle	162	Sinkaárkaoldala	102	Štereu	145, 179
Róskavölgye	162, 194	Sipoj	76	Šura de pl'atră	59
Róskavölgyébemenő- láb	194	Sipojpaták	76	Szabadfű	195
Roskován-utca	172	Sipojvize	76	Szabonya	77
Roskulec-utca	172	Sipojvölgye	76	Szabonya előtt	77
Rothadtkő	194, 211	Sipót	211	Szabonyapatak	77
Rothadtkőalja	194	Sipotéle	212	Szabonyavize	77
Rothadtkő alsóoldala	211	Sipothavas	212	Szabonyavölgye	77
Rothadtkőéle	194	Sipotpataka	212	Szakadát	195
Rothadtkőfeje	194, 211	Sipotvölgye	212	Szakadátalja	195
Rothadtkő felsőoldala	194	Smeuriš	71	Szakadátetető	195
Rothadtkőpataka	194, 211	Soboňa	77	Szakadátvölgye	195
Rothadtkővölgye	194, 211	Sokadalom	195	Szakadátvölgye alsó- oldala	196
Rövidláb	75, 194	Sólyomkő	76, 162	Szakadátvölgye felső- oldala	196
Rövidlemenők	76	Sólyomkőárka	162	Szányirtvány	225
Rúzsá	211	Sólyomkőéle	162	Szárázél	222
Rúzsapataka	211	Sópatak	102	Száraskút	77
Rúzsavölgye	211	Sorbánéle	195	Szárazlapály	225
Säcele	28	Sorbánorra	195	Szárazpatak	163
Salamásvölgy	162	Sorbánpataka	195	Szárasztömös	102
Satulung	136	Sorbánvölgye	195	Szárazvölgy	102, 163, 196, 222
Sánc	76	Sóskút	212	Szárazvölgyéle	163
Sáncramenők	76, 216	Sósforrás	212	Szászbérc	196, 212
Sándorvize	76	Sósokútja	76	Szászbércéle	212
Sándorvizén felül	76	Sósoldal	212	Szászbércoldala	212
Sánta János-utca	135	Sósoldalramenők	212	Szászbércetető	196, 212
Sárnál	195	Sóstető	212	Szászbércútja	212
Sárosút	102	Sós-utca	106	Szászbércverőfénye	212
Sárosútárka	102	Sósvölgy	212	Szász János bércé	163
Sárosvölgy	222	Sötétpatak	163	Szász János éle	163
Sárosvölgypataka	222	Sötétvölgy	163	Szász János mezeje	163
Selymes	76	Sperturí	78	Szász János völgye	164
Selymeslapály	76	Spre Apa Bolnokului	56	Szász János völgye vize	164
Septem pagi	28	Spre Šants	76, 79	Szászkalibaárka	164
Septem villae	28	Spre Timiș	81	Szászokerdeje	196
Serbánhegy	162	Spre tramvai	63	Szászokútja	103
Serbánhegy-utca	172	Spre tufiș	61	Szászpatak	196, 212
Serkert	128	Sub Drumu muntelui	63	Szászpatakverőfénye	213
Setice	195	Súgópaták	102	Szászverőfény	213
Sétatér	214	Suhogólapály	76	Szászverőfényponkja	213
Siebindörfer	28	Sullercserése	216	Százforintos	128
Sihei	77	Sup Patrakoňa	74		
Sikátor a templomhoz	85	Sup Tătarčika	79		
		Sup Tisas	80		
		Šurlea	222		
		Surlólapály	77		
		Surlós	222		
		Surlóskút	128		
		Susaiu	78		

Százforintoséle	128	Szorospatak	165	Tejkőhavas	213
Százforintoskútja	128	Szoros-utca	214	Tejkőpataka	213
Százforintosoldal	128	Szökő	78	Temes 80, 86, I. még	
Százforintosvize	128	Szpertura	78	Tömös	
Százforintosvölgy	128	Szperturaéle	78	Temető	198
Szekerán-utca	85	Szurduk	216	Temetónél a hegyen	
Szekerés-sikátor	85	Szurdukmartja	216	198	
Szenesbérc	103	Szurdukverőfény	216	Temetön kívüli láb	198
Szent Ilie-hegy	164	Szurdukvölgye	216	Temető-utca	135
Szent Ilie-hegy-utca	172	Szurdukvölgye felső-		Templomhozi-sikátor	
		oldala	216	85	
Szentmihályfalva	106	Szuszáj	78	Templom-utca	85, 135,
Szentpéteriút	128	Szuszén-utca	201	172, 214, 223	
Szerpentinút	103	Tactura Mägura	188	Terhes	79
Szeszgyár	196	Takrang	173, 197	Terpentinút	103
Szeszgyárnál	196	Takrangvize	197	Tessia-utca	172
Szeszgyár-utca	201	Tamáskútja	103	Tesztkealhegy-utca	172
Szécs	77, 213	Tanorok-utca	42, 85,	Tetvesbérc	166
Szélesárok	164	106, 135, 172		Tetvesvölgy	166
Szénafű	103, 128	Tárlunghen	173	Téglásalja	103
Szénafüveklábja	196	Tatárcsiga, Tātärčika		Téglásnyak	103
Szénafüveskert	129	78		Tészla	166, 223
Szénarét	103, 129	Tatárcsiga alatt	79	Tészla balága	166
Szénarét-utca	135	Tatárhányás	79, 197	Tészlaéle	166
Szénéle	164	Tatárhányásramenők		Tészla jobbága	166
Szénhegy	164	79		Tészla középéle	166
Szénhegymagasa	164	Tatráng 8, 45, 165, 173		Tészlapataka	166, 223
Szénhegypataka	165	197		Tészlapusztája	166, 223
Szén István éle	129	Tatrángfalva	173	Tészlavölgye	166
Szén István völgye	129	Tatrángiakéramenők		Tiberjek-utca	85
Szén középorra	196	216		Tiber-sikátor	85
Szénorra	196	Tatrángi sikátor	85	Tigáj	129
Szénvölgy, Szén-		Tatrángiszászpatak		Tigáj balága	129
völgye	196, 225	198		Tigájhavas	129
Szénvölgy alsóága	197	Tatrángiút	213	Tigáj jobbága	130
Szénvölgyéle	225	Tatrángmartja alatt		Tigájközépel	130
Szénvölgy felsőága	197	225		Tigájpatak	130
Szépasszonyokkútja		Tatrángmartja mel-		Tigájvölgy	130
197		lett	225	Tikos János-utca	135
Szihely	77	Tatrángmartramenő		Timiș	80
Szilfacsutakárka	78	225		Timišu de žos	52
Szilfacsutaklapálya	78	Tatrángporond	225	Tiszás	80
Szilfás	129	Tatrángvize	165, 198	Tiszásalja	80
Szilfáséle	129	Tatrángvölgye	165, 198	Tisztaforrás	167
Szilfásvölgye	129	Tálora	222	Tisztafatak	103, 167,
Szlojér	165	Tálora alsórésze	222	198	
Szlojérhavas	165	Táloraéle	222	Tisztafatakéle	167
Szlojértető	165	Tálora felsőrésze	223	Tisztafatakon alóli-	
Szólafenyős	129	Táltosbérce	165	utca	172
Szondaerdeje	197	Tátuj	166	Tisztafatak-utca	172
Szoroslapálya	78	Tátujbére	166	Tizedeskertje	130
Szorosmezeje	165	Tátujvölgy	166	Tizesztendős	104
Szorosoldal	165	Tehéncsorda-utca	135	Tízforintosok	104
		Tejkő	213	Tóárka	130
				Tódórka Sára	213

Tohán	12	Urlátvölgye	167	Valea Timişului	81
Tolvajponk	130	Űtramenők	216	Valea Tinoasă	222
Tómezeje, Tómező	130	Űveggáng	201	Valea Zimbrului	140
Tómezejeárka	130			Valea Zizinaşului	221
Tomospatak	167	Vadmacskaorra	198	Valiszáka	198
Tomospatak-utca	172	Vajda	168	Vârful Biriei	202
Tónál	130	Vajdaéle	168	Vârful Drăgusului	219
Toplós-kút	130	Vajdahavasa	168	Vârful Hurezului	184
Tótpál	131	Vajdaközépéle	168	Vârful lui Buşca	176
Tótpáléle	131	Vajdamezeje	168	Vârful Piscul Sasului	196
Tótpálhavasa	131	Vajdapataka	168	Vaskapu	132
Tóvölgye	104, 131	Vajdatető	168	Vasoldal	216
Tóvölgyepataka	104, 131	Vajdavölgye	168	Vaszifüve	225
Tömlös	104	Vajdavölgyéle	168	Vaszivölgy	216
Tömös	8, 45, 80,	Vakariaéle	168	Vaszivölgyremenők	216
Tömösfő	104	Vakariavölgyeveze	168	Vágás	82, 169
Tömösiszoros	81	168		Vályuknál	198
Tömösláb	104	Walachales villae	28	Vályuskút	82
Tömösmelléke	104	Valásonföld	168	Vám	169
Tömösremenők	81	Valásonvölgye	169	Vámház	132
Tömösszáda	81	Valea Albă	220	Váncsáéknál	198
Tömöstere	81	Valea Andor	54	Ványoló	104
Tömösvize	81	Valea Bačului	55	Vápa	82
Tömösvölgye	81	Valea Barbului	62	Vápában	82
Tönkösök	131	Valea Cărbunelui	197	Vápáramenők	82
Tönkösökéle	131	Valea Celigaş	218	Várkő	225
Töres	8	Valea Crucii	207	Vásár-utca	135
Tramvájállomás	172	Valea Čirošči	58	Vásza	216
Tramváj-utca	135	Valea Čorgoului	59	Vászáramenők	216
Trekătore	54	Valea drakului	72	Vásza-utca	214
Trekătore de sus	61	Valea Fierestrăului	205	Veres István völgye	132
Trekătore de jos	52, 68	Valea Fierestrăului	205	Veres István völgye	feje 132
Tulsó-utca	86	Valea Fierestrăului	205	Vereskő	82
Turkeş	86	Stâng 205		Veresút	82
Turkester	86	Valea Jidovului	214	Veresútalja	86
Turkfalva	86	Valea Khibi	66	Veres-utca	214
Türkeshdorf	86	Valea lui Broña	56	Verőfény	213
Türkös	86	Valea lui Kiraş Şimon	64	Vertéséle	213
Türkösihágató	104	Valea lui Martiş	71	Vertéspatak	213
Türkösiút	81	Valea Muşatului	99	Verzoboja	125
Türkösiútramenők	81	Valea neagră	181	Vérgödör	82
Terkătoarea	218	Valea Pietrii	208	Vészér	216
Tyé	81	Valea pisiči	69	Vidás	169
Tyúkszar-utca	86	Valea Požarului	75	Vidásbérc	169
Tyúktetűs	131	Valea Pt'etri mari	63	Vidáspatak	170
Újláb	198	Valea Putredă	211	Villa Abbatis	51
Új-utca	86, 172,	Valea Şipoi	76	Villa Csernát	107
Urakkertje	167	Valea Şuri de pt'atră	196, 222	Villa Longa	135
Urdiakertje	132	Valea Seacă	77	Villa turcica	86
Urlát	167	Valea Soboña	77	Villae valachales	28
Urláthavasa	167	Valea Stânei	219	Villanytelep	170
Urlátpataka	167				

Vinies-utca	172	Zajzonifürdő	214	Zenogabérc	132
Vírfu bugli	55	Zajzoniszáspatak	213	Zenogaéle	132
Vírfu Khibi	66	Zajzoniút	199	Zenogavölgye	132, 170
Vírfu mare	53	Zajzoniút mellett	199	Zerneháza	12
Vírfu pitsigoiului	57	Zajzonpataka	199, 214,	Zernendorf	107
Vírfu Pt'etri mari	72		223	Zernest	12
Vírfu zimbrului	140	Zajzonvize	199, 214, 223	Zizin	201
Viszoraaalja	216	Zajzonvizéremenő	199	Zlánfalva	28, 51
Vízjárás-utca	135	Zajzonvizérenyulóláb		Zsák-utca	135, 214
Vízremenő	170		225	Zsidóvölgy	214
Vízremenők	216, 225	Zajzonvölgye	214	Zsindelybérc	132, 170
Víz-utca	86	Zájmeg	83	Zsindelyhegy	170
		Zánoğa	132	Zsindelyhegyalja	170
Zabkert	83	Zeizendorf	201	Zsindelyvölgy	133
Zajzon	8, 45, 201	Zenoga	132, 170		

TARTALOMJEGYZEK.

Lap :

Előszó	3
Bevezetés	6
Bácsfalu	51
Türkös	86
Csernátfalu	106
Hosszúfalu	135
Tatrang	173
Zajzon	201
Pürkerec	216
A rövidítések jegyzéke	226
Források és forrás-jelzések	226
Hangjelölés	228
A helynévtérképen számokkal helyettesített helynevek jegyzéke	229
Helynévmutató	232

Brassó

Hétfalú helynév-térképe.